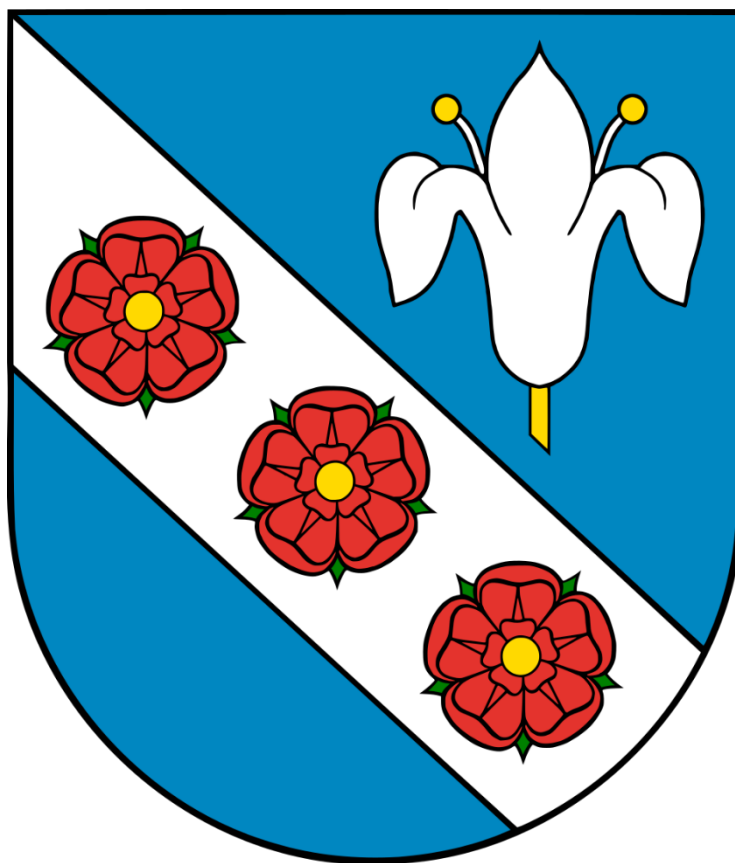

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych dla
Gminy Stara Błotnica
na lata 2026-2034**

Spis treści

1. Uwarunkowania tworzenia strategii.....	9
1.1. Metodologia opracowania strategii.....	9
1.2. Podstawy prawne.....	12
1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	15
2. Część diagnostyczno-analityczna	31
2.1. Lokalizacja	31
2.2. Historia gminy	34
2.3. Demografia.....	34
2.4 Oświata	38
2.5. Kultura, sport i rekreacja	41
2.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	45
2.7. Bezpieczeństwo publiczne	49
2.8. Polityka mieszkaniowa.....	54
2.9. Opieka zdrowotna	58
2.10. Infrastruktura techniczna i transport	60
3. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej ..	63
3.1. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	68
3.2. Bezrobocie	74
3.3. Ubóstwo	77
3.4. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	79
3.5. Uzależnienia	85
3.6. Przemoc domowa.....	95
3.7. Klęski żywiołowe	101
4. Wyniki badania ankietowego dorosłych mieszkańców gminy	102
4.1. Metodologia i cel badania	102
4.2. Grupa badania.....	103
4.2. Sytuacja życiowa mieszkańców	105
4.3. Problemy społeczne w gminie.....	107
4.4. Zdrowie, kondycja psychiczna i uzależnienia	109
4.5. Bezpieczeństwo i przemoc domowa	111
4.6. Kultura i działania społeczne	115
4.7. Osoby starsze i z niepełnosprawnością.....	118

4.8. Świadczenia socjalne i źródło utrzymania	121
5. Wyniki badania ankietowego wśród pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	123
5.1. Metodologia i cel badania	123
5.2. Grupa badania	124
5.2. Problemy społeczne w mieście	124
5.3. Wsparcie i codzienna praca	125
6. Wyniki badania ankietowego uczniów szkół	131
6.1. Metodologia i cel badania	131
6.2. Relacje a problem przemocy szkolnej i domowej	132
6.3. Spożywanie alkoholu	136
6.4. Uzależnienie od nikotyny	141
6.5. Narkotyki i dopalacze	143
6.6. Uzależnienia behawioralne i cyberprzemoc	147
6.7. Napoje energetyczne	154
6.8. Czas wolny	156
7. Podsumowanie	157
7.1. Badanie dorosłych mieszkańców	157
7.2. Badanie uczniów szkół	158
7.3. Badanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	160
8. Rekomendacje działań	161
8.1. Wobec dorosłych mieszkańców	161
8.2. Wobec uczniów	162
8.3 Wobec pracowników GOPS	163
9. Analiza SWOT	163
10. Założenia strategiczne. Wizja i misja rozwoju polityki społecznej	167
10.1. Podstawy teoretyczne	167
10.2. Misja i wizja	168
12. Cele strategiczne i operacyjne	169
12. Zarządzanie realizacją strategii	190
12.1. Koordynacja	190
12.2. Programy i projekty	191
12.3. Źródła finansowania i ramy finansowe	191
13. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja	195

14. Podsumowanie i wnioski	199
Załączniki	202
Spis tabel	202
Spis wykresów	202
Spis rysunków	206

Słownik najważniejszych definicji

Cel – planowany zakres zmian.

Cel główny – zakres zmian o znaczeniu priorytetowym.

Diagnoza – procedura umożliwiająca identyfikację problemów.

Ewaluacja – ocena według z góry przyjętych kryteriów.

Marginalizacja – pozostawanie poszczególnych środowisk i kategorii ludności na uboczu życia społecznego.

Misja – w obszarze zintegrowanej polityki społecznej precyzyjnie wyraża dalekosiężne zamierzenia i aspiracje gminy. Wskazuje kierunki działania poprzez określenie granic, jakich sięgają wybory strategiczne. Poprzez misję komunikujemy interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym, jakie są nasze dążenia, zamiary i wartości, na których się opieramy. Misja ściśle koresponduje z wizją, będąc jej wyrazem na potrzeby realizacji strategii.

Monitoring – obserwacja i rejestracja zmian.

Osoba długotrwale bezrobotna – bezrobotny pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Osoba z niepełnosprawnością – osoba wymagająca wsparcia w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym. Utrudnione uczestnictwo w życiu społecznym ma charakter trwały i wynikać może z zaburzeń somatycznych, tj. związanych z ciałem i pracą zmysłów lub z dysfunkcji psychicznych.

Polityka społeczna – zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Problem społeczny – każde zjawisko, które na masową skalę obniża standard życia społecznego, między innymi prowadząc do marginalizacji poszczególnych środowisk i kategorii ludności.

Profilaktyka – podejmowanie działań, skierowanych do różnych grup, we współpracy z różnymi środowiskami i instytucjami które mają na celu zapobieganie pojawieniu się lub rozwojowi zaburzeń, chorób lub innych niekorzystnych zjawisk społecznych.

Reintegracja – reintegracja zawodowa i społeczna w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym.

Rezultat – bezpośredni wynik działania.

Rodzina – tworzą ją kobieta i mężczyzna poprzez zawarcie związku małżeńskiego.

Strategia – długookresowy plan dotyczący kierunku i zakresu zmian.

Wizja – pożądany obraz przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować. Określa rangę i atrakcyjność jednostki.

Wskaźnik – zjawisko umożliwiające identyfikację i pomiar innego zjawiska.

Wykluczenie społeczne – sytuacja, w której dana jednostka, będąca członkiem społeczeństwa, nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki.

Zasoby – materialne i niematerialne czynniki niezbędne do wytwarzania dóbr w postaci produktów i rezultatów.

Wstęp

Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej na każdej gminie w Polsce, spoczywa obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten stanowi podstawowe i jedno z najważniejszych narzędzi planistycznych, którego celem jest określenie działań ukierunkowanych na wspieranie integracji społecznej mieszkańców i rodzin zamieszkujących obszar gminy, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Integracja społeczna, o której wspomniano wyżej oznacza dążenie do budowania spójności i harmonii we wspólnocie lokalnej, poprzez wzmacnianie więzi międzyludzkich, intensyfikację kontaktów oraz rozwijanie współpracy pomiędzy mieszkańcami. Szczególny nacisk w tym aspekcie kładzie się na wspieranie osób podejmujących działania na rzecz własnego rozwoju oraz poprawy jakości życia swojego otoczenia a także na osoby zmagające się z różnego rodzaju dysfunkcjami i trudnościami życiowymi.

Problem społeczny jest zjawiskiem, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy, a przez to wymaga przeciwdziałania. Zdaniem Fullera-Mierzą problem społeczny składa się z obiektywnych warunków, które definiowane są przez członków społeczeństwa jako wymagające rozwiązania. R. Maris definiuje natomiast problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą część ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane, czy też którym można jakoś zaradzić. W rezultacie problem społeczny jest zjawiskiem, które angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie co do konieczności podejmowania działań zbiorowych mających na celu zwalczanie, a przynajmniej ograniczanie jego zasięgu i skutków. Z kolei inna definicja według K. Frysztackiego mówi o tym, że warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru. W świetle przedstawionych dwóch definicji, muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

W ostatnich latach za najbardziej efektywną metodę rozwiązywania problemów społecznych uznaje się rozwijanie wśród mieszkańców umiejętności niezbędnych do radzenia sobie z trudnościami życiowymi. Podejście to stanowić będzie podstawę do opracowania i późniejszej realizacji celów strategicznych niniejszego dokumentu. W okresach przemian społeczno-gospodarczych obserwujemy spiętrzenie wielu różnych problemów skutkujących apatią, wycofaniem społecznym czy poczuciem alienacji. W konsekwencji szczególnego znaczenia nabiera tworzenie profesjonalnego systemu edukacji, aktywizacji obywatelskiej oraz integracji społecznej, obejmującego między innymi spotkania o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Kolejnym kluczowym obszarem działań z punktu widzenia problematyki społecznej jest system pomocy społecznej, w tym przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Należy podkreślić, że pomimo wsparcia oferowanego w tym zakresie, część osób nadal doświadcza trudności wynikających przede wszystkim z nadużywania substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol czy narkotyki. W warunkach lokalnych do najczęściej występujących problemów społecznych należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię i nikotynizm, ubóstwo i bezrobocie, przemoc w rodzinie, bezradność w zakresie opieki i wychowania dzieci, wykluczenie społeczne.

Problemy te wymagają zróżnicowanych form wsparcia oraz indywidualnego podejścia. Należy przy tym pamiętać, że poszczególne zjawiska społeczne często wzajemnie się nakładają i wzmacniają. Priorytetem pozostaje nie tylko przeciwdziałanie tym zagrożeniom, lecz również ograniczanie ich skutków w środowiskach, w których już występują. W związku z powyższym dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym, powinien koncentrować się na działaniach w następujących obszarach tj. m.in.

- edukacja publiczna, kultura oraz wzmacnianie samoorganizacji społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- wsparcie rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków.

Osoby i rodziny, które otrzymują jedną lub kilka form wsparcia w przedstawionych powyżej obszarach, zyskują większą motywację do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także poczucie własnej wartości i współodpowiedzialności za przezwyciężanie problemów, które ich dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 określa podstawowe kierunki działań jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańców mających na celu podniesienie efektywności funkcjonowania jednostki w wymiarze społecznym, co także ma swoje przełożenie na jej funkcjonalność w wymiarze ekonomicznym, gospodarczym oraz przestrzennofunkcyjnym. Wskazanie priorytetowych celów operacyjnych i strategicznych umożliwia minimalizowanie negatywnych skutków procesów zachodzących w obrębie społeczności lokalnej, a także sprzyja realizacji spójnej polityki społecznej. Najistotniejszymi działaniami przewidzianymi w ramach Strategii są m.in. poprawa jakości życia mieszkańców, wzmacnianie spójności społecznej, wyrównywanie szans rozwojowych, tworzenie odpowiednich warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży, budowanie, rozwijanie i ochrona kapitału ludzkiego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Kwestie związane z szeroko pojętym rozwiązywaniem problemów społecznych stanowią jedno z najważniejszych zadań każdej administracji publicznej na każdym jej szczeblu, a skuteczność tych działań uzależniona jest także od zaangażowania partnerów społecznych, instytucji sektora życia publicznego, w tym organizacji pozarządowych oraz instytucji otoczenia społecznego i gospodarczego. Efektywna i rzeczowo przeprowadzona diagnoza potrzeb społeczności lokalnej oraz sporządzenie długofalowego planu działania są niezbędnymi warunkami dla skutecznej realizacji zamierzonych celów polityki społecznej. Jednocześnie zdefiniowanie misji i wizji rozwoju, odpowiadającej na bieżące wyzwania stojące przed jednostką samorządową, uwzględniające jej cechy charakterystyczne oraz opracowanie jasnych celów strategicznych i operacyjnych, istotnie wpływa na redukcję oraz łagodzenie skutków problemów uprzednio zdiagnozowanych w danej jednostce.

Przedmiotowy dokument stanowi podstawę wdrażania trwałych i systemowych rozwiązań w zakresie interwencji społecznych, ukierunkowanych na poprawę warunków życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych, którą są najbardziej narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 staje się tym samym podstawowym i jednym z najważniejszych narzędzi zarządzania w zakresie kształtowania lokalnych uwarunkowań społecznych. Zawierając długoterminowe cele i priorytetowe kierunki działań. Niniejszy dokument stanowi jeden z najważniejszych drogowskazów dla organów samorządowych, instytucji i mieszkańców, wyznaczając ramy i kierunki przyszłych przedsięwzięć realizowanych w sferze polityki społecznej.

1. Uwarunkowania tworzenia strategii

1.1. Metodologia opracowania strategii

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214). Ustawa wskazuje podstawowe elementy, jakie powinny znaleźć się w Strategii, nie precyzując jednak szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczne decyzje w tym zakresie pozostawione zostały jednostkom samorządu terytorialnego. Wsparciem dla procesu opracowywania dokumentu Strategii w tym zakresie jest podręcznik pn. „Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny” powstał w ramach projektu „STRATEGOR”. Zarówno jego część teoretyczna jak i praktyczna może okazać się drogowskazem dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034.

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034, zostały opracowane na bazie struktury analogicznej do innych dokumentów wyznaczających kierunki lokalnej polityki społecznej. Cele główne i szczegółowe w Strategii mają na celu przybliżenie gminy do realizacji pożądanego modelu rozwoju, zgodnego z oczekiwaniami władz samorządowych oraz mieszkańców. Strategia wyróżnia się na tle innych programów oraz aktów prawnych zarówno dłuższym okresem obowiązywania, jak i nadrzędnym charakterem w stosunku do pozostałych dokumentów planistycznych. Jej horyzont czasowy ustalono na okres ośmiu lat, co pozostaje w zgodzie z wytycznymi dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej opracowywanych na szczeblu ponadlokalnym, krajowym i unijnym. Ramy czasowe tak wyznaczone, wynikają z planistycznego charakteru dokumentu oraz umożliwiają dostosowanie zapisów Strategii do wymogów obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, zapewniając spójność działań i stabilność realizacji przyjętych celów.

Powszechnie w naukach o zarządzaniu i administracji publicznej przyjmuje się podział na trzy główne poziomy planowania tj.

- poziom strategiczny – obejmuje długofalowe cele oraz kierunki rozwoju organizacji lub jednostki, a także sposoby ich realizacji. Na tym poziomie tworzy się strategię działania i określa wizję w perspektywie wieloletniej,
- poziom taktyczny – dotyczy planowania działań na średni okres, zazwyczaj wynoszący kilka lat, na podstawie wyznaczonych wcześniej celów strategicznych. Obejmuje

opracowanie programów, projektów i wyznaczanie niezbędnych zasobów do ich osiągnięcia,

- poziom operacyjny – skupia się na bieżącym, szczegółowym planowaniu działań oraz codziennej realizacji wyznaczonych zadań. Obejmuje zestawienie konkretnych czynności wykonywanych w krótkim czasie, najczęściej w okresach tygodnia lub miesiąca, zgodnie z założeniami poziomów wyższych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma charakter obligatoryjny oraz odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej. Tym samym na autorach opracowania spoczywa obowiązek przygotowania dokumentu zgodnie z postanowieniami obowiązujących dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych oraz określenie kierunku działań, które mają sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu jednostki samorządu terytorialnego, a także wspierać mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb i rozwiązywaniu problemów i to one stanowią fundament procesu opracowania i wdrażania Strategii.

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034, prowadzone były z zastosowaniem metodologii opartej na założeniach modelu partycypacyjnego. Przyjęte podejście zakłada aktywne włączenie kluczowych interesariuszy w proces współtworzenia dokumentu, wzmacniając tym samym partnerską współpracę oraz umożliwiając dostęp do szerokiego zakresu informacji niezbędnych do prawidłowego i rzetelnego opracowania dokumentu.

Podstawowym etapem prac badawczych była analiza danych zastanych, obejmująca przegląd dokumentów strategicznych i sprawozdawczych, danych statystycznych oraz informacji udostępnionych przez instytucje lokalne.

Analizie poddano w szczególności:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, Roczniki Statystyczne),
- sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy,
- dane Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, szkół i placówek oświatowych,
- lokalne programy i strategie sektorowe (m.in. strategię rozwoju gminy, programy profilaktyczne, polityki senioralne i zdrowotne).

Analiza objęła dane z ostatnich 4 lat (lata 2022–III kwartał 2025) lub w nielicznych przypadkach lata 2022–2024, co pozwoliło uchwycić zarówno stan aktualny, jak i dynamikę zmian społecznych. Dane zostały uporządkowane w układzie tematycznym obejmującym m.in.

demografię, edukację, zdrowie, pomoc społeczną, rynek pracy, przemoc, uzależnienia i bezpieczeństwo publiczne.

W IV kwartale 2025 r. na terenie gminy Stara Błotnica zostało zorganizowane anonimowe badanie ankietowe, w którym uczestniczyli losowo dobrani przedstawiciele:

- pełnoletnich mieszkańców (64 osoby),
- kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (6 osób),
- uczniów ze szkół podstawowych (133 uczniów).

Wszyscy respondenci biorący udział w badaniu ankietowym przed rozpoczęciem byli informowani o anonimowym charakterze ankiety, a także poinformowani o możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie bez podawania przyczyny rezygnacji.

Przeprowadzone badanie miało na celu oszacowanie skali występowania poszczególnych zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym oraz cech charakterystycznych dla poszczególnych zjawisk i ich form w różnych grupach społecznych. Problematyka podjęta w badaniu skupiała się głównie wokół zagadnień związanych z:

- używaniem substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze,
- spożywaniem alkoholu, postaw wobec alkoholu oraz zjawiska uzależnień,
- paleniem papierosów oraz e-papierosów,
- występowaniem uzależnienia od hazardu i gier,
- przemocą domową,
- uzależnieniem od używania nowych technologii.

Równolegle część diagnostyczna Strategii została opracowana w oparciu o analizę danych zastanych, pochodzących z wiarygodnych źródeł m.in.

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Urzędu Gminy Stara Błotnica,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komendy Powiatowej Policji w Białobrzegach,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach,
- oraz innych instytucji i podmiotów z sektora ekonomii społecznej, funkcjonujących w gminie.

Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz analizy danych statystycznych zostały przedstawione i poddane szczegółowej analizie wraz z graficzną formą poszczególnych dziedzin, tematów, pytań w rozdziale część diagnostyczno-analityczna. Na podstawie

przeprowadzonej diagnozy możliwe było późniejsze określenie obszarów problemowych, które jednocześnie uwzględniały kompetencje władz lokalnych. W ramach prac dokonano opracowania i wyznaczenia celów strategicznych oraz kierunków niezbędnych działań, a także określono odpowiednie wskaźniki ich realizacji. Dodatkowo przygotowano prognozę zmian, omówiono ramy finansowe Strategii oraz sposoby jej wdrażania i ewaluację. Z uwagi na okres opracowania i obowiązywania niniejszego dokumentu, należy podkreślić, że Strategia ma charakter uniwersalny i koncentruje się na rozwiązywaniu najważniejszych problemów społecznych w gminie Stara Błotnica, tworząc podstawy do skutecznej i odpowiedzialnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Etyka badań

Wszystkie badania przeprowadzono z zachowaniem zasad etyki badań społecznych, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych (RODO). Udział respondentów był dobrowolny i anonimowy. W przypadku uczniów zapewniono zgodę dyrekcji szkół oraz informację o celu badania. Dane analizowano w ujęciu zbiorczym, bez możliwości identyfikacji osób udzielających odpowiedzi.

Podsumowanie

Zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych – analizy danych zastanych, badań ilościowych CAWI, co pozwoliło na uzyskanie pełnego, wielowymiarowego obrazu sytuacji społecznej gminy Stara Błotnica. Przyjęte rozwiązania zapewniają rzetelność, trafność i porównywalność uzyskanych danych, a tym samym stanowią wiarygodną podstawę do formułowania celów strategicznych i kierunków działań w niniejszym dokumencie.

1.2. Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 charakteryzująca się spójnością i wieloletnią koncepcją rozwiązywania problemów społecznych Gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne samorządów terytorialnych, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), która w połączeniu z art. 16 b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214), który nakłada na jednostki samorządowe takie jak np. gmina, zadanie własne w postaci opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia powinna składać się w szczególności z:

- diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
- określenia: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych i podstawowych części:

- diagnostycznej,
- analitycznej,
- programowej.

Część diagnostyczna, zawiera szczegółową diagnozę sytuacji społecznej w obszarze objętym strategią w tym przypadku dotycząca gminy Stara Błotnica. Obejmuje charakterystykę jednostki samorządu terytorialnego, analizę danych demograficznych, społecznych i ekonomicznych, identyfikację najważniejszych problemów społecznych oraz ocenę dostępnych zasobów i potencjału lokalnego. Część diagnostyczna stanowi podstawę do dalszych analiz i wyznaczenia kierunków działań.

Część analityczna, obejmuje pogłębioną analizę zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych, w tym również analizę przyczyn, skutków oraz wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi zjawiskami zachodzącymi w środowisku lokalnym jednostki terytorialnej. Część analityczna powinna zawierać analizę SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń), prognozę zmian społecznych oraz identyfikację grup szczególnie narażonych na możliwość wykluczenia społecznego i marginalizacji.

Część programowa, zawiera cele strategiczne i operacyjne, priorytetowe kierunki działań oraz propozycje konkretnych i zdefiniowanych zadań i projektów służących rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów społecznych. Określa także wskaźniki realizacji działań, ramy finansowe, sposoby wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji strategii w sytuacji zaistnienia potrzeby. Taka konstrukcja strategii i właściwe przygotowanie oraz opracowanie wszystkich elementów składowych umożliwia kompleksowe rozpoznanie i analizę problemów społecznych oraz wyznaczenie skutecznych działań naprawczych, dostosowanych do każdej grupy społecznej zamieszkującej teren gminy.

Zasady realizacji niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 oprócz postanowień ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, określone są również przez inne akty prawne obowiązujące w obszarze polityki społecznej. W szczególności należą do nich:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 897),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2025 r. poz. 798),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2025 r. poz. 619),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 438, 620),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340).

1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym. Poniżej omówiono spójność Strategii z innymi dokumentami.

Światowe i europejskie:

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – jest to program przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych, określający globalny model zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z zasadami Agendy 2030, współcześnie podejmowane działania powinny mieć wspólny mianownik i koncentrować się na eliminacji ubóstwa we wszystkich jego wymiarach, przy jednoczesnej realizacji celów gospodarczych, społecznych oraz środowiskowych.

Cele Agendy 2030 obejmują:

- eliminację ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie,
- eliminację głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego, poprawę odżywiania oraz promowanie zrównoważonego rolnictwa,
- zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu,
- zapewnienie wszystkim wysokiej jakości edukacji oraz wspieranie uczenia się przez całe życie,
- osiągnięcie równości płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt,
- zapewnienie wszystkim dostępu do wody pitnej i warunków sanitarnych poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- zapewnienie powszechnego dostępu do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie,
- promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzyjnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich,
- budowę stabilnej infrastruktury, promowanie zrównoważonego uprzemysłowienia oraz wspieranie innowacyjności,
- redukcję nierówności wewnątrz krajów oraz między krajami,
- uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, trwałymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu,

- zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji,
- podjęcie pilnych działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom,
- ochronę oceanów, mórz i zasobów morskich oraz ich zrównoważone wykorzystanie,
- ochronę, przywracanie i promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie degradacji gleby oraz utraty bioróżnorodności,
- promowanie pokojowych i inkluzyjnych społeczeństw, zapewnienie powszechnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz budowanie skutecznych, odpowiedzialnych instytucji sprzyjających włączeniu społecznemu na wszystkich szczeblach,
- wzmocnienie środków wdrażania oraz ożywienie globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Strategia promuje nowy model rozwoju, określany jako „rozwój odpowiedzialny”, który zakłada budowanie konkurencyjności poprzez wykorzystanie nowych czynników wzrostu, przy równoległym zapewnieniu udziału i korzyści wszystkim grupom społecznym. Głównym celem strategicznym jest stworzenie warunków do zrównoważonego i długofalowego rozwoju mieszkańców, w tym Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez jednoczesne wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej. Realizacja niniejszych zadań ma prowadzić w dalszej kolejności do wzrostu zamożności społeczeństwa, ograniczenia ubóstwa oraz zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i wzmacniania potencjału wspólnot lokalnych.

Krajowe:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – jest dokumentem strategicznym, który wyznacza główne trendy, wyzwania oraz możliwe scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także określa kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Głównymi celami w ramach realizacji dokumentu jest:

- wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacja),
- równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja),
- podnoszenie efektywności i sprawności funkcjonowania państwa.

W ramach celów rozwojowych Strategii wskazano następujące priorytety:

- wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, tworzenie warunków dla wzrostu oszczędności, podaży pracy oraz innowacyjności,
- redukcja długu publicznego oraz kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,

- poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- zwiększenie wydajności i konkurencyjności gospodarki,
- budowa „Polski Cyfrowej” poprzez rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych,
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia oraz wdrożenie rozwiązań typu „workfare state”,
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego,
- wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju w celu pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
- zwiększenie dostępności terytorialnej kraju poprzez rozwój zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego,
- budowa sprawnego państwa jako modelu efektywnej administracji publicznej,
- wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia stanowi punkt wyjścia do formułowania założeń polityk publicznych oraz wdrażania działań ukierunkowanych na długofalowy, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy państwa, jednocześnie przyczyniając się w znacznym stopniu do wzrostu dobrobytu obywateli oraz wzmacniania spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa, wyznaczający kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w perspektywie do 2030 r. Dokument jest ściśle powiązany z Umową Partnerstwa na lata 2021–2027, która określa wspólne wartości, zasady współpracy rządu, samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju. Głównymi celami strategicznymi KSRR 2030 to:

- zrównoważony rozwój całego kraju, poprzez zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów,
- zapewnienie spójności rozwojowej kraju, poprzez wsparcie słabiej rozwiniętych regionów i obszarów, które nie mogą w pełni wykorzystać swojego potencjału rozwojowego,
- wzmacnianie konkurencyjności regionów, poprzez rozwój lokalnych przedsiębiorstw, innowacyjności oraz kapitału ludzkiego i społecznego,

- podniesienie jakości zarządzania rozwojem regionalnym, w tym zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych oraz rozwijanie kompetencji administracji publicznej.

KSRR 2030 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju regionalnego Polski, kładącym nacisk na zrównoważony rozwój, spójność terytorialną oraz wsparcie obszarów wymagających szczególnej interwencji.

Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 – jest kluczowym dokumentem strategicznym określającym zasady i kierunki wykorzystania funduszy europejskich w Polsce w ramach polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa. Główne cele Umowy Partnerstwa to:

- wyznaczenie strategii inwestowania funduszy europejskich w Polsce, zgodnie z celami Unii Europejskiej oraz krajowymi priorytetami rozwojowymi,
- wsparcie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym zmniejszanie dysproporcji regionalnych i wzmacnianie spójności terytorialnej,
- realizacja celów polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa, w tym transformacji energetycznej, cyfryzacji, innowacyjności, rozwoju kapitału ludzkiego i ochrony środowiska.

Cele polityki spójności na lata 2021–2027. Umowa Partnerstwa realizuje sześć głównych celów polityki spójności:

- bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa – wsparcie innowacji, cyfryzacji, rozwoju przedsiębiorczości,
- bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa – działania na rzecz efektywności energetycznej, OZE, gospodarki o obiegu zamkniętym,
- lepiej połączona Europa – rozwój infrastruktury transportowej i cyfrowej,
- Europa o silniejszym wymiarze społecznym – inwestycje w edukację, zatrudnienie, integrację społeczną,
- Europa bliżej obywateli – wsparcie rozwoju lokalnego i regionalnego,
- łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie i wsparcie regionów przechodzących transformację energetyczną.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) – jest jednym z kluczowych programów krajowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej, ukierunkowany na wsparcie rozwoju społecznego, poprawę sytuacji na rynku pracy, zwiększenie dostępności usług oraz podnoszenie jakości edukacji i integracji społecznej w Polsce. Główne cele programu to:

- poprawa sytuacji osób na rynku pracy, poprzez wsparcie aktywizacji zawodowej, rozwój kompetencji i kwalifikacji oraz mobilności zawodowej,
- zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, przez system rozwiązań ułatwiających dostęp do usług publicznych, edukacji, rynku pracy i infrastruktury,
- zapewnienie opieki nad dziećmi, rozwój miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, podnoszenie kompetencji kadry opiekuńczej, wsparcie godzenia życia zawodowego i rodzinnego,
- podnoszenie jakości edukacji i rozwój kompetencji poprzez wsparcie systemów kształcenia, rozwój edukacji włączającej, promowanie uczenia się przez całe życie, w tym rozwój kompetencji cyfrowych osób dorosłych,
- integracja społeczna, działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, wsparcie instytucji integracyjnych, rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej,
- ochrona zdrowia, poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych, wsparcie profilaktyki i promocji zdrowia.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 – jest programem krajowym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), którego głównym celem jest przeciwdziałanie deprywacji materialnej poprzez udzielanie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz realizację działań towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne. Głównymi celami programu są:

- przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu poprzez zapewnienie podstawowej pomocy materialnej,
- wspieranie włączenia społecznego osób najbardziej potrzebujących, w tym dzieci,
- wzmacnianie samodzielności i kompetencji życiowych beneficjentów poprzez udział w działaniach edukacyjnych i aktywizujących.

Fundusze są kompleksowym programem wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących, łączące pomoc materialną z działaniami aktywizującymi i edukacyjnymi, mającymi na celu poprawę sytuacji życiowej i społeczną integrację beneficjentów.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027 – jest to dokument strategiczny polityki publicznej, wyznaczający ramy działań na rzecz ograniczenia ubóstwa, rozwoju usług społecznych oraz wspierania integracji społecznej w perspektywie do 2030 r. Celem głównym programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług społecznych, w odpowiedzi

na wyzwania demograficzne i społeczne. Program stanowi kontynuację i rozwinięcie dotychczasowych działań w tym zakresie, uwzględniając zmieniające się potrzeby społeczne oraz nowe wyzwania rozwojowe. Do celów programu należą dodatkowo:

- przeciwdziałanie bezdomności, poprzez rozwój systemu wsparcia osób bezdomnych, w tym zapewnienie dostępu do usług mieszkaniowych i reintegracyjnych,
- rozwój usług społecznych, poszerzanie oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz innych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspieranie osób i rodzin, poprzez wzmacnianie roli instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej w procesie integracji i aktywizacji społecznej,
- wspieranie integracji cudzoziemców na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób pochodzących z innych krajów, w tym zapewnienie dostępu do usług i wsparcia instytucjonalnego.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 – jest dokumentem strategicznym, którego celem jest realizacja założeń rozwoju ekonomii społecznej określonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Program porządkuje kierunki interwencji publicznej oraz działania wspierające wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej jako narzędzia aktywnej polityki społecznej oraz rozwoju społecznego i lokalnego. Głównymi celami interwencji i koncentracji w ramach programu są następujące cztery obszary:

- solidarna wspólnota lokalna, rozwój usług społecznych, włączanie podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny oraz wzmacnianie współpracy z samorządami,
- solidarny rynek pracy, inicjatywy na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i starszych oraz tworzenie miejsc pracy dla osób wykluczonych i niesamodzielnych,
- konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna, której celem jest zwiększanie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej, profesjonalizacja, rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie innowacji społecznych,
- solidarne społeczeństwo, którego nadrzędnym celem jest kształtowanie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej wśród dzieci i młodzieży, budowanie marki ekonomii społecznej, promocja wartości solidarności społecznej.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030, jest kluczowym dokumentem kształtującym kierunki rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce. Program

ma na celu integrację działań na rzecz solidarności społecznej, wzmacnianie rynku pracy i promocję wartości ekonomii społecznej.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 – jest jednym z najistotniejszych średniookresowych dokumentów planistycznych państwa, przyjęty przez Radę Ministrów w lutym 2017 r. Strategia została przygotowana pod kierunkiem Ministra Rozwoju i stanowiła rozwinięcie wcześniejszej Strategii Rozwoju Kraju 2020. Dokument pełni rolę nadrzędną wobec innych strategii sektorowych i regionalnych, wyznaczając kierunki działań państwa w perspektywie do 2020 r. z horyzontem długookresowym do 2030 r. Celem głównym sporządzenia dokumentu była poprawa jakości życia Polaków poprzez wzrost gospodarczy oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju, solidarności społecznej i odpowiedzialności za środowisko. Strategia wskazywała, że rozwój gospodarczy powinien iść w parze z dbałością o spójność społeczną, równomierny rozwój regionów oraz zachowanie zasobów naturalnych.

Cele szczegółowe Strategii obejmowały m.in.

- trwały wzrost gospodarczy oparty na wiedzy, innowacyjności i nowych technologiach,
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, zmniejszający różnice między regionami i grupami społecznymi,
- podnoszenie jakości życia poprzez zapewnienie dostępu do usług publicznych, poprawę bezpieczeństwa socjalnego, zdrowotnego i edukacyjnego,
- bezpieczeństwo energetyczne i środowiskowe, w tym działania na rzecz transformacji energetycznej i ochrony klimatu,
- silne państwo i instytucje, sprzyjające sprawnemu zarządzaniu oraz wzmocnieniu kapitału społecznego.

Strategia została opracowana wokół kilku kluczowych filarów, do których można zaliczyć: innowacyjność i konkurencyjność gospodarki, rozwój kapitału społecznego i zasobów ludzkich, zrównoważony rozwój regionalny, transport, energię, infrastrukturę cyfrową oraz środowisko i zasoby naturalne. Wydłużony horyzont czasowy obowiązywania dokumentu do 2030 r. był podyktowany uwzględnieniem długofalowych wyzwań jak m.in. zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwa), transformacja energetyczna i ochrona klimatu, zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki oraz rola Polski w Unii Europejskiej i na rynkach globalnych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju była dokumentem ramowym, koordynującym politykę rozwoju kraju i stanowiącym podstawę do tworzenia w dalszej perspektywie innych programów rządowych, w tym planów operacyjnych i inwestycyjnych.

Wdrażanie Strategii miało zapewnić równowagę pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 – jest jednym z najbardziej kluczowych dokumentów polityki państwa w sferze polityki społecznej. Celem głównym Strategii jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Dokument w swoim założeniu jest skierowany do wszystkich mieszkańców Polski, przy czym największy nacisk położono na kwestię związane ze wsparcie osób i grup społecznych stojących przed wyzwaniami związanymi z wejściem na rynek pracy, niskimi kwalifikacjami, trudną sytuacją zdrowotną i społeczną. Programy strategiczne i uzupełniające będą wdrażane na poziomie centralnym i samorządowym. Realizacja założeń Strategii ma na celu poprawę dostępności i jakości usług publicznych, podnieść kompetencje społeczeństwa, wspierać transformację cyfrową oraz sprzyjać inkluzji społecznej i demograficznej odporności kraju. Efekty podjętych działań mają być monitorowane przez jasno określone wskaźniki pozwalające ocenić skuteczność wdrożenia działań w każdym z głównych obszarów interwencji. Wspomniany wcześniej cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- cel szczegółowy nr 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
- cel szczegółowy nr 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
- cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Dokument jest ściśle powiązany ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, stanowiąc narzędzie długofalowej polityki społecznej i gospodarczej państwa.

Wojewódzkie:

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ – jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazując tym samym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym i lokalnym. Aktualizacja dokumentu była wynikiem zmian przepisów prawnych, sytuacji społeczno-gospodarczej, podziału statystycznego, a także nowego kształtu polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Strategia przedstawia długofalową wizję rozwoju regionu oraz cel główny, podporządkowany celom strategicznym w pięciu obszarach tematycznych. Dokument ma charakter zintegrowany – łączy wymiar społeczno-gospodarczy i terytorialny. Zawiera model struktury funkcjonalno-przestrzennej

województwa oraz określa obszary strategicznej interwencji wraz z kierunkami działań odpowiadającymi ich potrzebom rozwojowym. Polityka rozwoju zawarta w strategii koncentruje się na wzmacnianiu konkurencyjności regionu i wyrównywaniu różnic rozwojowych, m.in. poprzez pobudzanie aktywności gospodarczej, wspieranie innowacyjności i włączenie społeczne. Kluczowe znaczenie mają kapitał ludzki, nowoczesna gospodarka oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią z poszanowaniem równowagi między środowiskiem, a działalnością człowieka.

Głównym celem strategii jest – „zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska”. Z kolei do celów strategicznych, będących uzupełnieniem celu głównego należą:

- konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze (wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii),
- dostępne i mobilne Mazowsze (poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego),
- zielone, niskoemisyjne Mazowsze (poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody),
- Mazowsze zintegrowane społecznie (poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki),
- Mazowsze bogate kulturowo (wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia).

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ bardzo mocno akcentuje kwestie związane z rozwiązywaniem problemów społecznych, ich eliminacją, ograniczaniem skutków i zapobieganiem wykluczeniu oraz podnoszeniem jakości życia wszystkich mieszkańców Mazowsza. Do głównych kierunków działań w kwestiach społecznych, a także w kontekście rozwiązywania problemów społecznych w strategii zaliczyć można m.in.

- Kierunek działania: 15. Rozwój kapitału ludzkiego.
 - Działania:
 - 15.1. Rozwój potencjału dydaktycznego oraz naukowo-badawczego uczelni wyższych i jednostek naukowych, w tym zwłaszcza kształcących w dziedzinach nowoczesnej gospodarki,

- 15.2. Rozwój kształcenia (w tym dualnego) i doradztwa edukacyjno-zawodowego młodzieży,
- 15.3. Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych,
- 15.4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw prospołecznych,
- 15.5. Dostosowywanie kierunków kształcenia i szkoleń do potrzeb rynku pracy, z uwzględnieniem umiejętności przekrojowych,
- 15.6. Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej,
- 15.7. Wspieranie rozwoju kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- 15.8. Wspieranie poradnictwa specjalistycznego i terapeutycznego,
- 15.9. Podnoszenie umiejętności cyfrowych mieszkańców województwa,
- 15.10. Rozwój systemu nauczania wykorzystującego technologie cyfrowe (e-kształcenie) oraz innowacyjne metody nauczania,
- 15.11. Wspieranie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców.

Realizacja założeń strategii ma prowadzić w przyszłości do większego wzmocnienia spójności społecznej, zmniejszenia ubóstwa, zapewnienia wsparcia w kryzysach życiowych oraz lepszej dostępności do wysokiej jakości usług społecznych tak aby region Mazowsza był miejscem bezpiecznym, zrównoważonym i przyjaznym dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od miejsca zamieszkania wieku czy sytuacji życiowej.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030 – to oficjalny dokument opracowany przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej i ekspertów Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, który wyznacza misję, wizję, oraz cele polityki społecznej Mazowsza na najbliższą dekadę. Misją samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej jest dążenie do wzmacniania kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego na Mazowszu oraz zapewnienie większej spójności społecznej przez rozwój inwestycji społecznych. Podmiotem koordynującym wdrożenie Strategii w tym przypadku jest Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej. Założenia przyjęte w Strategii mają być wprowadzane w życie przez organy i jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie, w ścisłej współpracy z interesariuszami (organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej). Założeniem strategii ma być podniesienie jakości życia mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez

zapewnienie powszechnie dostępnych i wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym. Sednem opracowania dokumentu ma być stworzenie systemu wsparcia, który umożliwi mieszkańcom korzystanie z usług sprzyjających poprawie funkcjonowania w społeczności oraz zapewni poczucie bezpieczeństwa i pomocy w trudnych i losowych sytuacjach.

Strategia stanowi kompleksową odpowiedź na najważniejsze problemy społeczne regionu Mazowsza, kładąc nacisk przede wszystkim na eliminowanie ich przyczyny, łagodzenie skutków oraz długofalową poprawę jakości życia mieszkańców.

Cel główny przyjęty w strategii brzmi „Wzmacnianie kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego, większa spójność społeczna przez inwestycje społeczne”. W ramach realizacji celu głównego wyznaczono cele strategiczne, które dopełniają założenia celu głównego i jednocześnie są istotne z punktu widzenia niniejszej Strategii i kwestii związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych, o to one:

- Cel 1. Zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup (w tym mniejszości narodowych i etnicznych) oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu,
 - Priorytet I.1. Prowadzenie diagnoz i badań kwestii społecznych występujących na Mazowszu oraz monitorowanie programów wojewódzkich,
 - Priorytet I.2. Podejmowanie działań na rzecz mieszkańców województwa w zakresie przeciwdziałania rozwojowi wybranych problemów społecznych,
 - Priorytet I.3. Podejmowanie działań na rzecz osób umieszczonych w pieczy zastępczej,
 - Priorytet I.4. Rozwój oferty instytucjonalnej i usług na rzecz seniorów i osób niesamodzielnych.
- Cel 2. Deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym,
 - Priorytet II. 1. Zwiększanie dostępności usług społecznych, w szczególności w formie środowiskowej,
 - Priorytet II.2. Inwestowanie w nowe formy instytucjonalne w zakresie usług społecznych,
 - Priorytet II.3. Wzmacnianie i aktywizacja społeczności lokalnych, monitorowanie zaangażowania społecznego w usługi społeczne,

- Priorytet II.4. Rozwój personalnych i środowiskowych usług społecznych odpowiadających na potrzeby mieszkańców Mazowsza.
- Cel III. Inwestycje w służby społeczne oraz zawody pomocowe. Poprawa wizerunku pomocy społecznej,
 - Priorytet III.1. Stworzenie spójnego systemu szkoleń dla służb społecznych,
 - Priorytet III.2. Poprawa jakości i podniesienie prestiżu służb społecznych,
 - Priorytet III.3. Podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników pomocy społecznej i włączanie nowych technologii w systemie wsparcia,
 - Priorytet III.4. Podejmowanie działań w zakresie poprawy wizerunku jednostek i służb pomocy społecznej.

Strategia określa różnego rodzaju instrumenty rozwiązywania problemów społecznych, do których zaliczyć można m.in.

- wdrażane są nowe modele pomocy społecznej w postaci wsparcia kryzysowego, usług opiekuńczych, poradnictwa specjalistycznego, rozwoju wolontariatu i lokalnych inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego,
- podejmowanie działań systemowych, w postaci: promocji zdrowia, ograniczenia nierówności, podnoszenia kompetencji zawodowych środowisk pomocy społecznej oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Strategia zmierzać ma budowy sprawnej i dostępnej sieci wsparcia społecznego, zwiększenia szans rozwojowych oraz poprawy poczucia bezpieczeństwa i zaufania społecznego na Mazowszu. Pozwoli to na skuteczniejszą reakcję na bieżące problemy społeczne oraz wzmocnienie kapitału społecznego w całym województwie.

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Województwa Mazowieckiego na lata 2022–2025 – jest to kompleksowy dokument uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego mający na celu ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnień oraz wsparcie osób zagrożonych problemami alkoholowymi i narkotykowymi. Program powstał na mocy nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i opiera się na ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawie o zdrowiu publicznym, będąc integralną częścią polityki społecznej województwa i strategii rozwoju Mazowsza. Stanowi zintegrowane dotychczasowego wojewódzkie programu profilaktyki problemów alkoholowych i programu przeciwdziałania narkomanii oraz rozszerza zakres działań o uzależnienia behawioralne.

Celem głównym Programu jest „Ograniczenie szkód związanych z problemami uzależnień w województwie mazowieckim”. Cele szczegółowe Programu są realizowane w czterech obszarach tj.

- Obszar 1 – Szkolenie kadr (Zwiększenie kompetencji osób pracujących w systemie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym),
- Obszar 2 – Profilaktyka i edukacja, (Ograniczenie rozpowszechnienia zjawisk: używania substancji psychoaktywnych, przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym oraz uzależnień behawioralnych),
- Obszar 3 – Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa, (Poprawa jakości udzielanej pomocy, w tym terapii dla osób pijących szkodliwie, uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dla osób z ich najbliższego otoczenia, w tym współuzależnionych),
- Obszar 4 – Diagnoza, monitorowanie problemów uzależnień oraz współpraca międzynarodowa, (Zwiększenie poziomu wiedzy na temat skali używania substancji psychoaktywnych i związanych z nimi problemów oraz uzależnień behawioralnych).

Do kluczowych obszarów i działań zaliczyć można m.in.

- szkolenie kadr – podnoszenie kompetencji pracowników instytucji odpowiedzialnych za realizację profilaktyki i terapii uzależnień,
- profilaktyka i edukacja – programy informacyjne, promocja zdrowego stylu życia, działania w placówkach oświatowych oraz kampanie społeczne,
- redukcja szkód i reintegracja – system wsparcia dla osób uzależnionych poprzez działania multi-dyscyplinarne, ukierunkowane na ograniczenie negatywnych skutków dla zdrowia i społecznych w postaci np. nałogów,
- wsparcie terapeutyczne i poradnictwo – dostarczanie profesjonalnej pomocy psychologicznej, medycznej oraz wsparcia socjalnego i reintegracja społeczna osób uzależnionych,
- współpraca międzysektorowa – szerokie partnerstwo samorządów, organizacji pozarządowych, placówek medycznych i społecznych.

Program przyczynia się w dużej mierze do redukcji wykluczenia społecznego, poprawy zdrowia publicznego, zwiększenie bezpieczeństwa oraz wzmocnienia kapitału społecznego w województwie mazowieckim. Jego realizacja umożliwia skuteczniejszą reakcję na lokalne problemy społeczne powiązane z uzależnieniami i ich konsekwencjami.

Niniejsza Strategia jest spójna z celem głównym Programu, obszarami oraz przypisanymi do nich poszczególnymi działaniami.

Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2025 – jest dokumentem strategicznym, mającym na celu poprawę jakości życia rodzin oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej poprzez rozwój kompleksowego i nowoczesnego systemu wsparcia rodzin oraz pieczy zastępczej na terenie województwa mazowieckiego. Dokument w swojej treści odnosi się do aktualnych wyzwań społecznych, takich jak skutki pandemii COVID-19, które w znacznej mierze wpłynęły na destabilizację funkcjonowania rodzin oraz potrzebę szybkiego i skutecznego reagowania systemowego na te zmiany. Program jest realizowany przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej i współpracę szerokiego grona podmiotów w tym samorządów, organizacji pozarządowych i instytucji opiekuńczych. Program ma wymiar prewencyjny i interwencyjny, odnosi się w tym aspekcie do kwestii związanych m.in. z ochroną rodzin i dzieci, zapewnieniem im optymalnych warunków rozwoju i bezpieczeństwa w środowisku lokalnym.

Celem strategicznym Programu jest „Tworzenie i przywrócenie stabilnych warunków dla bezpiecznego funkcjonowania rodzin oraz rozwoju dzieci w wyniku wykorzystania innowacyjnego potencjału regionu”. W ramach Programu, który w założeniu miał odnosić się do bieżącej wówczas sytuacji związanej z trwaniem pandemii COVID-19 i jej wpływu na funkcjonowanie rodzin i instytucji, wyszczególniono dwa cele główne oraz przypisane do nich cele szczegółowe, zaklasyfikowane do czterech obszarów:

Obszar I – Wsparcie rodzin przeżywających trudności.

- Cel główny 1: Bezpieczeństwo w czasach niepewności,
 - Cel szczegółowy 1: Rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny,
 - Cel szczegółowy 2: Rozwój kadry pieczy zastępczej oraz wzrost jakości współpracy i jej zakresu wśród osób/instytucji pracujących na rzecz rodziny,
 - Cel szczegółowy 3: Wsparcie kadr pomocy społecznej w działaniach z zakresu przeciwdziałania problemowi bezradności rodzin.
- Cel główny 2: Spójność dzięki innowacyjności,
 - Cel szczegółowy 1: Promowanie niestandardowych i innowacyjnych działań na rzecz dziecka i rodziny,

- Cel szczegółowy 2: Wsparcie tworzenia innowacyjnych programów pracy kadry pieczy zastępczej w tym w formie pracy zdalnej,
- Cel szczegółowy 2: Wsparcie tworzenia innowacyjnych programów pracy kadry pieczy zastępczej w tym w formie pracy zdalnej,
- Cel szczegółowy 3: Inicjowanie programów na rzecz przeciwdziałania nierównościom edukacyjnym i zdrowotnym dzieci i ich rodzin,

Obszar II – Rodzinna piecza zastępcza

- Cel główny 1: Bezpieczeństwo w czasach niepewności,
 - Cel szczegółowy 1: Monitorowanie rodzinnej pieczy zastępczej,
 - Cel szczegółowy 2: Wspieranie procesu uzawodowienia rodzin zastępczych,
 - Cel szczegółowy 3: Wsparcie różnych typów rodziców zastępczych i rodzin biologicznych dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej,
 - Cel szczegółowy 4: Inicjowanie wspierania programów usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.
- Cel główny 2: Spójność dzięki innowacyjności
 - Cel szczegółowy: Wsparcie w inicjowaniu i rozwoju niestandardowych rozwiązań w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej.

Obszar III – Instytucjonalna piecza zastępcza,

- Cel główny 1: Bezpieczeństwo w czasach niepewności,
 - Cel szczegółowy 1: Inicjowanie wspierania programów usamodzielniania wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej,
 - Cel szczegółowy 2: Wspieranie kadry pieczy zastępczej,
 - Cel szczegółowy 3: Monitorowanie samorządów powiatowych z zakresie osiągania ustawowych standardów dotyczących placówek opiekuńczo-wychowawczych (w tym w zakresie liczby i wieku dzieci w placówkach).
- Cel główny 2: Spójność dzięki innowacyjności,
 - Cel szczegółowy 1: Wsparcie w inicjowaniu i rozwoju niestandardowych rozwiązań w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej,
 - Cel szczegółowy 2: Wsparcie programów na rzecz dzieci cudzoziemskich umieszczonych w pieczy zastępczej.

Obszar IV – Adopcja i preadopcja,

- Cel główny 1: Bezpieczeństwo w czasach niepewności,

- Cel szczegółowy: Organizowanie wsparcia w zakresie działań dotyczących procesów przysposobienia.
- Cel główny 2: Spójność dzięki innowacyjności,
 - Cel szczegółowy 1: Wsparcie innowacyjnych kampanii dotyczących adopcji,
 - Cel szczegółowy 2: Inicjowanie wsparcia dla rodziców adopcyjnych i dla dorosłych adoptowanych.

Niniejszym należy zaznaczyć, iż zapisy w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 są spójne i kompatybilne z Programem.

Lokalne:

Program Rozwoju Gminy Stara Błotnica na lata 2021–2025 to dokument kierunkowy wyznaczający misję, wizję, obszary strategiczne, cele i zadania rozwojowe gminy wraz z systemem wdrażania, monitorowania oraz źródłami finansowania. Program pełni funkcję narzędzia zarządzania rozwojem, hierarchizując obszary interwencji i ułatwiając racjonalne gospodarowanie zasobami, z możliwością aktualizacji i prowadzenia konsultacji społecznych; stanowi też ramę dla decyzji inwestycyjnych i projektowych w perspektywie do 2025 r. Dokument zawiera katalog celów strategicznych i operacyjnych wraz z zadaniami priorytetowymi na lata 2021–2025, których realizacja ma poprawić sytuację w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, bazując na wnioskach z diagnozy i konsultacji. Układ celów obejmuje zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i działania miękkie (społeczne i gospodarcze), z przypisaniem ról i odpowiedzialności w systemie wdrożeniowym.

W dokumencie wyróżniono obszary oraz zadania priorytetowe, do których należą:

- Obszar I – podniesienie jakości życia mieszkańców.
 - Priorytet 1: rozwój kapitału ludzkiego oparty na udoskonalaniu umiejętności oraz wykorzystaniu wiedzy i aktywności mieszkańców.
 - Priorytet 2: rozbudowa i wzmocnienie infrastruktury i sfery społecznej gminy.
 - Priorytet 3: Rozwój rekreacji oraz intensyfikacja działań kulturalnych.
- Obszar II – rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej.
 - Priorytet 4: rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.
 - Priorytet 5: rozwój infrastruktury OZE.
- Obszar III – rozwój gospodarczy.
 - Priorytet 6: stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy.
 - Priorytet 7: promocja gminy Stara Błotnica.

2. Część diagnostyczno-analityczna

W tej części Strategii przedstawiono opracowanie o charakterze diagnostyczno-analitycznym, które stanowi kluczowy element Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Głównym celem jest rzetelne rozpoznanie i szczegółowa analiza najważniejszych zjawisk oraz wyzwań społecznych, które wpływają na wiele sfer życia mieszkańców i funkcjonowania jednostki samorządowej. Identyfikacja problemów społecznych została przeprowadzona w oparciu o aktualne dane statyczne, informacje pozyskane z instytucji i jednostek organizacyjnych gminy, wyniki badań, ekspertyz oraz opinii społeczności lokalnej. Analiza obejmuje również ocenę przyczyn i skutków obserwowanych zjawisk, jak również wskazanie obszarów szczególnej potrzeby interwencji.

Poniższa część diagnostyczno-analityczna stanowi fundament oraz punkt wyjścia do wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych dokumentu Strategii oraz umożliwia podejmowanie kluczowych, a zarazem skutecznych działań na rzecz poprawy sytuacji społecznej w gminie Stara Błotnica.

2.1. Lokalizacja

Gmina Stara Błotnica położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie białobrzeskim. Zajmuje powierzchnię 9 603 ha. Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy zlokalizowany jest w obrębie dwóch jednostek fizjograficznych. Wschodnią część gminy, obejmującą około 75% całkowitej powierzchni, stanowi Równica Kozienicka, będąca jedną z części makroregionu Nizin Środkowo-mazowieckich. Teren ten charakteryzuje się wysoczyzną nachyloną w kierunku południowym ku dolinie rzeki Radomki, o wysokościach bezwzględnych w przedziale od 135 do 150 m. n.p.m. Równina jest rozcięta doliną rzeki Tymianki oraz jej dopływami i systemów rowów melioracyjnych.

Zachodnia część gminy, stanowiąca około 25% jej powierzchni, położona jest na Równinie Radomskiej. Obszar ten charakteryzuje się bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu, z przeważającymi nachyleniami w granicach 2–5%. Rzeźba terenu została ukształtowana przez dolinę rzeki Pierzchnianki, której wysokość względna wynosi od 10 do 25 m. Rzeka ta płynie w kierunku północno-wschodnim, a przez jej dolinę przebiega dział wodny II rzędu oddzielający dorzecze Radomki (z rzeką Tymianką) od dorzecza Pilicy (z rzeką Pierzchnianką).

Pod względem administracyjnym gmina Stara Błotnica wchodzi w skład powiatu białobrzeskiego, obejmującego łącznie sześć gmin. Pod względem powierzchni gmina zajmuje czwarte miejsce w powiecie, stanowiąc 15,03% jego całkowitej powierzchni. Gmina ma charakter typowo wiejski.

Gmina Stara Błotnica graniczy:

- od północy – z gminami Białobrzegi i Stromiec,
- od wschodu – z gminą Jedlińsk,
- od południa – z gminami Zakrzew i Przytyk,
- od zachodu – z gminą Radzanów.

Gminę tworzą 24 sołectwa: Stara Błotnica, Czyżówka, Grodzisko, Chruściechów, Jakubów, Stary Kadłub, Stary Kadłubek, Nowy Kadłubek, Kaszów, Nowy Kiełbów, Stary Kiełbów, Stary Kobylnik, Nowy Gózd, Stary Osów, Pierzchnia, Pągowiec, Ryki, Siemiradz, Siekluki, Stary Sopot, Stary Gózd, Tursk, Łępin, Żabia Wola, Stare Żdźary

System komunikacyjny gminy Stara Błotnica stanowi istotny element infrastruktury technicznej, wpływający na dostępność przestrzenną gminy, mobilność mieszkańców oraz rozwój gospodarczy i społeczny. Infrastruktura drogowa w gminie cechuje się systematycznym i intensywnym rozwojem oraz modernizacją różnorodnych dróg lokalnych, powiatowych i wojewódzkich mających kluczowe znaczenie dla komunikacji i bezpieczeństwa mieszkańców. Układ drogowy obejmuje drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, tworząc spójną sieć połączeń wewnętrznych i zewnętrznych. Poniżej wymieniono drogi powiatowe, wojewódzkie i krajowe przebiegające przez teren gminy Stara Błotnica.

Drogi powiatowe:

- 34206 – Smardzew → Stare Siekluki; długość: 7,9 km; nawierzchnia asfaltowa.
- 34208 – Młodynie Górne → Stary Kadłub → Stara Błotnica; długość: 4,8 km; nawierzchnia asfaltowa.
- 34215 – Stromiec → Stare Siekluki; długość: 1,8 km; nawierzchnia asfaltowa.
- 34407 – Kaszów → Bród; długość: 3,1 km; nawierzchnia asfaltowa.
- 34409 – Siemiradz → Bród; długość: 4,6 km; nawierzchnia asfaltowa.
- 34410 – Stara Błotnica → Jedlanka; długość: 3,2 km; nawierzchnia asfaltowa.
- 34412 – Nowy Kadłubek → Stary Gózd; długość: 5,2 km; nawierzchnia asfaltowa.

Drogi wojewódzkie:

- Droga wojewódzka nr 732 – relacji Stary Gózd → Stara Błotnica → Kaszów → Przytyk.

Drogi krajowe:

- Droga nr 7 – relacji Gdańsk → ... → Warszawa → Białobrzegi → Radom → Kielce → Kraków → Chyżne.

Siedziba gminy położona jest w stosunkowo niewielkiej odległości od większych miast:

- Białobrzegów – 14 km,
- Radomia - 25 km,
- Warszawy – 85 km,
- Tomaszowa Mazowieckiego – 75 km,
- Ostrowca Świętokrzyskiego – 85 km.

Rysunek 1 Położenie administracyjne gminy Stara Błotnica na tle Polski, województwa mazowieckiego i powiatu białobrzskiego

2.2. Historia gminy

Historia Gminy Stara Błotnica sięga czasów wczesnośredniowiecznych. Według źródeł archeologicznych na terenie obecnej wsi znajdowało się grodzisko, w miejscu którego w XVIII wieku wzniesiono kościół parafialny. Nazwa miejscowości wywodzi się prawdopodobnie od błotnistego charakteru okolicy. Pierwsza wzmianka o Błotnicy pochodzi z 1237 r. w dokumencie księcia mazowieckiego Bolesława Konradowica odnotowano sprzedaż wsi klasztorowi bożogrobców miechowskich. W XIV wieku istniała już parafia błotnicka, należąca do największych w regionie. W kolejnych stuleciach miejscowość stanowiła siedzibę rodów Błotnickich i Przerębskich.

Rozwój osadnictwa na obszarze dzisiejszej gminy przyspieszył w XV wieku wraz z przebiegiem w pobliżu toruńsko-lwowskiego szlaku handlowego. W XIX wieku Błotnica wchodziła w skład powiatu radomskiego, zajmując powierzchnię ok. 9 500 ha i licząc ponad 4 tys. mieszkańców. W okresie międzywojennym należała do województwa kieleckiego, a od 1955 r. – do powiatu białobrzeskiego. Po reformie administracyjnej z 1999 r. gmina funkcjonuje w granicach województwa mazowieckiego, w powiecie białobrzskim.

Na terenie gminy znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Starej Błotnicy – jedno z najważniejszych miejsc kultu maryjnego w regionie radomskim. Sanktuarium zostało ustanowione w 1963 r., a koronacja Cudownego Obrazu Matki Bożej Pocieszenia odbyła się 21 sierpnia 1977 r. Uroczystości przewodniczył kardynał Karol Wojtyła – późniejszy papież Jan Paweł II.

2.3. Demografia

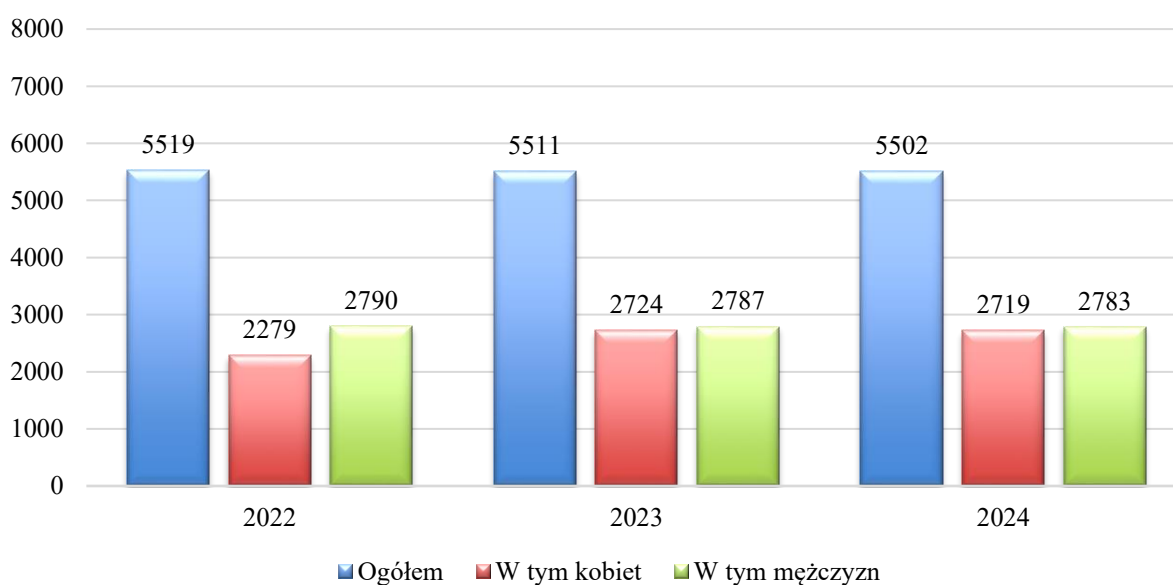
Analiza procesów demograficznych zachodzących w gminie Stara Błotnica wskazuje na systematyczny spadek liczby mieszkańców w ostatnich latach. Tendencja wyludniania się gmina takich jak Stara Błotnica, jak i wielu innych w Polsce jest zjawiskiem powszechnie występującym, którego efektem jest ujemny przyrost naturalny i ujemny lub niski wskaźnik salda migracji. Jednocześnie na terenach wiejskich w wielu jednostkach terytorialnych w Polsce obserwuje się od kilku lat wzrostowy trend liczby mieszkańców, co związane jest z postępującym procesem eksurbanizacji oraz migracją części mieszkańców z miasta i terenów sąsiadujących z centrum gmin na tereny podmiejskie i wiejskie. Zmiany demograficzne mają istotne znaczenie i wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy danej gminy, determinując potrzeby w zakresie infrastruktury, edukacji, opieki zdrowotnej oraz planowania przestrzennego. W niniejszym podrozdziale poświęconym demografii i jej procesom,

przedstawiono szczegółową analizę aktualnej struktury demograficznej oraz kluczowych procesów kształtujących populację gminy Stara Błotnica.

Demografia jest jedną z wielu istniejących dziedzin naukowych, której głównym celem jest opis i charakterystyka wszystkiego co wiąże się z ludźmi. Określa i opisuje zjawiska jak m.in. stan ludności, przyrost naturalny, migrację, strukturę płci itd. Podstawową i najważniejszą jednostką w dziedzinie demografii jest człowiek, rodzina i gospodarstwa domowe. Wokół tych zagadnień i jednostek skupiają się formy badawcze w omawianej dziedzinie. Poniżej przedstawiona analiza sytuacji demograficznej gminy została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane zgromadzone przez Urząd Gminy Stara Błotnica.

Na poniższym wykresie nr 1 przedstawiono dane demograficzne gminy Stara Błotnica w układzie dynamicznym z ostatnich trzech lat (2022–2024) pod względem całkowitej populacji jednostki samorządowej oraz w podziale mieszkańców ze względu na płeć według danych zgromadzonych przez Urząd Gminy Stara Błotnica. Z poniższego wykresu i zawartych w nim danych wynika, że liczba mieszkańców gminy w analizowanym okresie czasu zmniejszała się z każdym kolejnym analizowanym rokiem. W 2022 r. całkowita liczba mieszkańców wyniosła 5 519. Dwa lata później w najnowszym badanym okresie czasu liczba mieszkańców zmniejszyła się względem 2022 r. i wynosiła 5 502 (spadek o 17 mieszkańców) z czego 2 719 stanowiły kobiety, a 2 783 mężczyźni. Wyniki dotyczące zagadnienia przedstawia poniższy wykres.

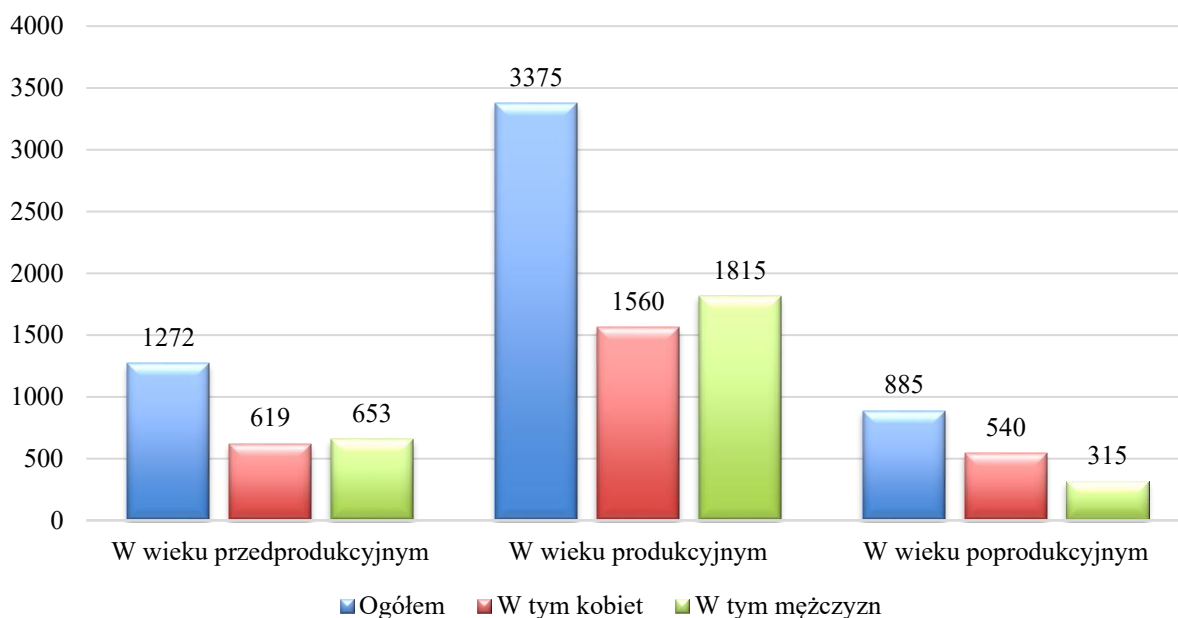
Wykres 1 Liczba ludności w gminie Stara Błotnica - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie USC w Starej Błotnicy

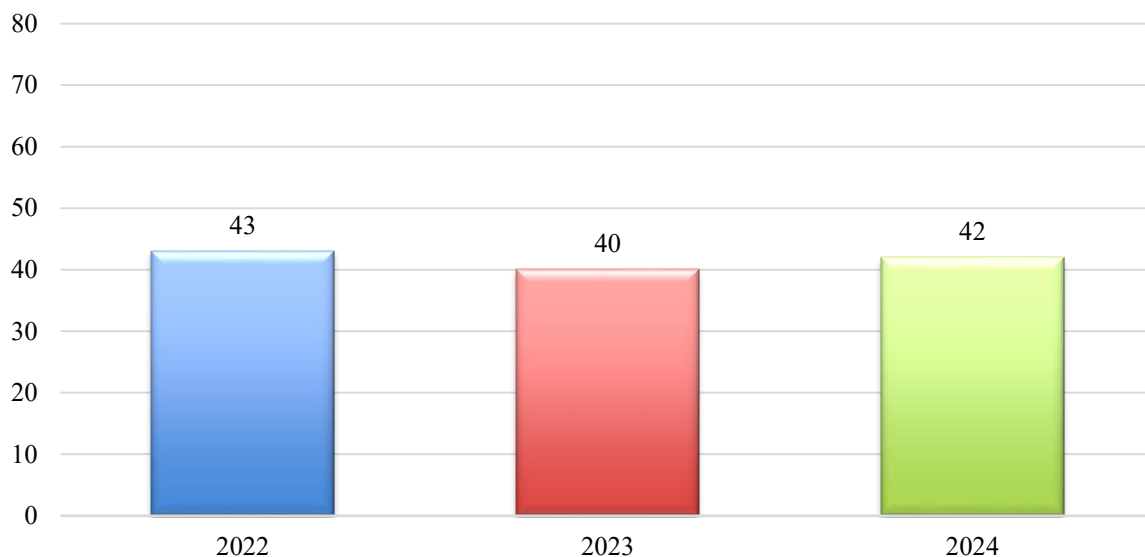
Na poniższym wykresie nr 2 przedstawiono analizę, która przedstawia podział na trzy ekonomiczne grupy wiekowe tj. osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Wiek przedprodukcyjny wyznaczony został jako zakres od 0 do 17 lat, wiek produkcyjny określono jako zakres od 18 do 59 lat, natomiast wiek poprodukcyjny zawiera się w zakresie powyżej 60 lub 65 roku życia w zależności od płci. Dane zostały udostępnione przez USC w Starej Błotnicy według stanu za 2024 r. Całkowita liczba mieszkańców gminy Stara Błotnica w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 1 272, w tym 619 kobiet i 653 mężczyzn. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła 3 375, z czego 1 560 to kobiety, 1 815 mężczyzn. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyniosła w sumie 885 osób, w tym 540 kobiet i 315 mężczyzn.

Wykres 2 Ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Stara Błotnica w 2024 r.

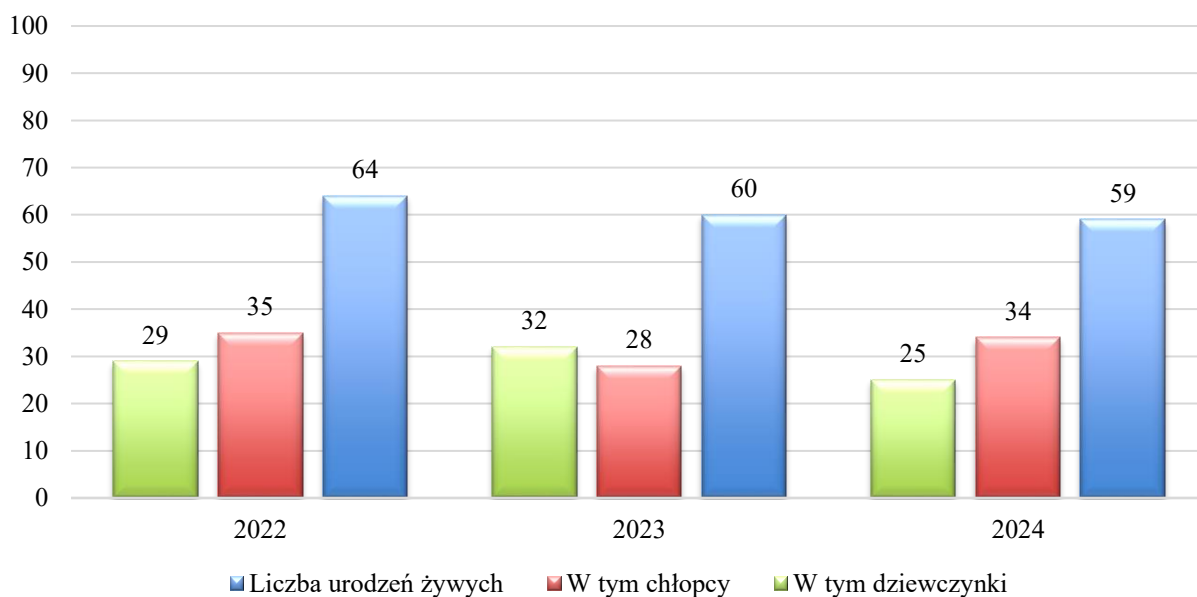
Źródło: opracowanie własne na podstawie USC w Starej Błotnicy

Na wykresie nr 3 przedstawiono liczbę zawartych małżeństw przez mieszkańców gminy Stara Błotnica w latach 2022–2024. Liczba w analizowanym okresie czasu w każdym roku była na zbliżonym poziomie, w 2022 r. wyniosła 43, a w 2024 r. liczba zawartych małżeństw wynosiła 42. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców gminy Stara Błotnica w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie USC w Starej Błotnicy

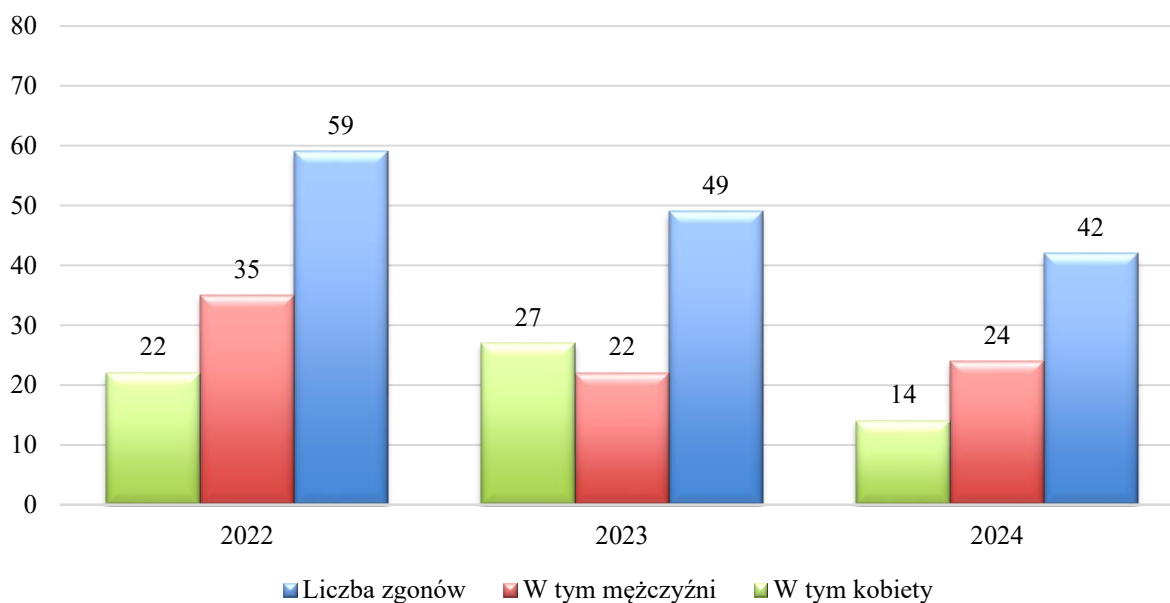
Na poniższym wykresie nr 4 przedstawiono analizę dotyczącą liczby urodzeń żywych w podziale na płeć opracowaną przez USC w Starej Błotnicy, dzięki której możliwa jest ocena sytuacji demograficznej gminy oraz wskazania potencjalnych kierunków zmian w strukturze ludności istotnych z punktu widzenia planowania lokalnych działań społecznych i rozwojowych. W 2022 r. na świat w gminie przyszło 64 nowych mieszkańców. Dwa lata później w 2024 r. liczba urodzeń zmniejszyła się i wyniosła 59 narodzenia, z czego 34 stanowili chłopcy, a 25 dziewczynki. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba urodzeń żywych - ogółem i w podziale na płeć w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie USC w Starej Błotnicy

Na następnym wykresie nr 5 przedstawiono dane zgromadzone przez USC w Starej Błotnicy dotyczące liczby zgonów ogółem i w podziale na płeć na terenie gminy w latach 2022–2024. Liczba zgonów w analizowanym okresie czasu ulegała wahanom. W 2022 r. w gminie zmarło 59 osób. Dwa lata później w 2024 r. liczba zgonów zmniejszyła się i wyniosła 42, w tym 24 mężczyzn i 14 kobiet.

Wykres 5 Liczba zgonów - ogółem i w podziale na płeć w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie USC w Starej Błotnicy

2.4. Oświata

Gmina Stara Błotnica dysponuje stosunkowo dobrze rozwiniętą bazą edukacyjną, atrakcyjną ofertą usług oraz bogatą aktywnością kulturalną, którą współtworzą liczni lokalni liderzy społeczni.

Do zakresu ustawowych zadań gminy w kontekście organizacji systemu oświaty:

- zapewnienie funkcjonowania szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi,
- organizacja dostępu do edukacji uczniów z niepełnosprawnościami (finansowanie transportu do szkół/placówek specjalistycznych poza gminą),
- realizacja zadań ze środków: subwencja oświatowa + budżet gminy, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Na terenie gminy działają publiczne przedszkola i szkoły podstawowe, umożliwiające edukację dzieciom o zróżnicowanych potrzebach, w tym także o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Gmina Stara Błotnica jest organem prowadzącym dla placówek:

- Publicznej Szkoły Podstawowej im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Starej Błotnicy,

- Publicznej Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Starym Goździe,
- Publicznej Szkoły Podstawowej im. Biskupa Jana Chrapka w Starych Sieklukach.

Infrastruktura oraz baza dydaktyczna szkół podstawowych i przedszkoli funkcjonujących na terenie gminy Stara Błotnica, dla których samorząd pełni funkcję organu prowadzącego są systematycznie modernizowane i dostosowywane do aktualnych potrzeb edukacyjnych. Placówki oświatowe dysponują dobrze wyposażonym zapleczem dydaktycznym, obejmującym m.in. pracownie komputerowe i językowe, sale gimnastyczne oraz boiska wielofunkcyjne. Uczniowie mają możliwość korzystania z szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, wspierających rozwój zainteresowań, kompetencji społecznych i aktywności fizycznej.

Wszystkie szkoły realizują programy wychowawczo-profilaktyczne, obejmujące działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym, dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów. Programy te opracowywane są w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów społeczności szkolnej, z uwzględnieniem czynników chroniących i czynników ryzyka. Szczególny nacisk kładzie się na przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Działania w tym zakresie kierowane są do uczniów, nauczycieli oraz rodziców.

Przy każdej z trzech szkół podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne. Na terenie gminy nie funkcjonują placówki edukacyjne ponadpodstawowe. Publiczny Żłobek w gminie Stara Błotnica działa w zintegrowanym obiekcie z nowym przedszkolem, uruchomionym po zakończeniu inwestycji gminnej o wartości ok. 12 mln zł; placówka zapewnia opiekę dzienną dla dzieci do 3 r.ż., z naborami prowadzonymi cyklicznie przez urząd gminy. Gmina realizuje i promuje programy wspierające dostępność opieki dla maluchów, w tym komponenty powiązane z programem „Aktywny Maluch”, zwiększając liczbę miejsc i obniżając bariery finansowe rodzin. Nowy budynek żłobka i przedszkola został zrealizowany jako jedna z największych inwestycji gminy, z nowoczesnymi salami, zapleczem sanitarnym i placami zabaw, co podnosi standard opieki i bezpieczeństwa najmłodszych.

Do niektórych inwestycji w zakresie oświaty zrealizowanych na terenie gminy Stara Błotnica w 2024 r. należą:

- budowa przedszkola i żłobka w Starej Błotnicy. W lipcu 2024 r. gmina podpisała umowę na budowę nowej placówki oświatowej w postaci przedszkola i żłobka,
- budowa placu zabaw wraz z zagospodarowaniem terenu przy budynku żłobka/przedszkola,

- prowadzono zamówienia na dokumentację i prace dla obiektów gminnych m.in. w ramach pakietów termomodernizacji w innych budynkach użyteczności publicznej, co pośrednio przekłada się na wzmocnienie bazy oświatowej i zaplecza lokalnego.

W 2024 r. gmina Stara Błotnica realizowała inicjatywy edukacyjne oparte na współpracy szkoły podstawowej, gminnej biblioteki oraz samorządu, obejmujące czytelnictwo, kompetencje cyfrowe i bezpieczeństwo w sieci, edukację ekologiczną, sport oraz wsparcie stypendialne uczniów uzdolnionych. Do niektórych z nich zaliczyć można m.in.

- realizacja zadania w ramach Rządowego programu na lata 2022–2024 – „Aktywna Tablica 2024”,
- realizacja przedsięwzięcia w ramach Programu 2024-EE-1 pn.: „Edukacyjne pracownice ekologiczne”,
- Gminna Biblioteka Publiczna prowadziła lekcje biblioteczne dla uczniów m.in. cykl dla klas II–III oraz wydarzenia promujące czytanie i spotkania z autorami, wzmacniając kompetencje czytelnicze dzieci,
- Publiczna Szkoła Podstawowa zorganizowała Piknik Czytelniczy z udziałem władz gminy i gości, promujący kulturę czytelniczą oraz aktywność uczniowską,
- organizacja szkolnego konkursu „Bezpieczny Internet” przez PSP im. Ojca Świętego Jana Pawła II w ramach Dnia Bezpiecznego Internetu, kształtując postawy bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z sieci,
- PSP im. Ojca Świętego Jana Pawła II i gmina organizowały zawody międzyszkolne (np. czwórbój lekkoatletyczny) oraz gminne turnieje gier zespołowych, sprzyjając integracji i promocji zdrowego stylu życia,
- Uruchomiono nabór do „Mazowieckiego programu stypendialnego dla uczniów uzdolnionych” na rok szkolny 2024/ 2025, umożliwiając zdolnym uczniom pozyskanie wsparcia finansowego i mentoringowego.

Realizując obowiązki określone w art. 32 ust. 6 oraz art. 39 ust. 3–4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, gmina Stara Błotnica zapewnia nieodpłatny dowóz uczniów oraz sprawuje opiekę nad uczniami w czasie przewozu. W szczególności obejmuje to:

- organizację transportu szkolnego dla dzieci i młodzieży zamieszkałych w miejscach oddalonych od placówek oświatowych, w tym z terenów wiejskich gminy,
- zapewnienie bezpieczeństwa uczniom podczas całej trasy przewozu poprzez nadzór nad kierowcami i stosowanie odpowiednich środków transportu dostosowanych do wieku i liczby dzieci,

- koordynację tras i harmonogramów dowozu tak, aby umożliwić terminowe dotarcie uczniów do szkół oraz powrót do miejsca zamieszkania,
- uwzględnienie potrzeb dzieci wymagających szczególnej opieki lub transportu dostosowanego do ich stanu zdrowia i możliwości psychofizycznych.

Zgodnie z wymogami ustawy Prawo oświatowe, podczas przewozu zapewniana jest opieka nad dowożonymi uczniami. Wymóg ten realizowany jest poprzez:

- zatrudnienie uprawnionych opiekunów odpowiedzialnych za dzieci w trakcie wykonywania usługi – jeden opiekun na jeden autobus,
- zatrudnienie kierowców dysponujących aktualnymi uprawnieniami,
- pełnienie funkcji koordynatora wobec kierowców i opiekunów.

Opieka sprawowana jest od momentu odebrania dzieci ze szkoły do momentu opuszczenia autobusu na określonym przystanku.

Udzielanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów stanowi zadanie własne gminy, na realizację którego gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa. Ministerstwo Edukacji Narodowej wypełniając zadanie dotyczące udzielania pomocy materialnej dla uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych opiera się na środkach rezerwy celowej budżetu państwa, która zwiększa środki na pomoc materialną realizowaną przez gminy.

W 2024 r. gmina Stara Błotnica kontynuowała działania zmierzające do poprawy warunków edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę oświatową, w tym budowę przedszkola i żłobka w Starej Błotnicy oraz modernizację przestrzeni edukacyjno-rekreacyjnych przy placówkach oświatowych. Działania te pozostają w zgodzie z założeniami polityki oświatowej państwa oraz z celami strategicznymi gminy w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, wzmacniania dostępności edukacji i wyrównywania szans rozwojowych dzieci z obszarów wiejskich.

2.5. Kultura, sport i rekreacja

Kultura, sport i rekreacja w gminie Stara Błotnica pełni istotną rolę w integracji społeczności lokalnej, wspieraniu edukacji kulturalnej oraz promocji dziedzictwa historycznego i artystycznego regionu. Gmina oferuje mieszkańcom szeroki wachlarz wydarzeń kulturalnych, artystycznych i rekreacyjnych, angażując zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych.

Do wydarzeń kulturalnych realizowanych cyklicznie każdego roku w gminie należą:

- Festiwal Kapel i Zespołów Śpiewaczych - głównym celem jest podtrzymywanie i szerzenie kultury ludowej,
- Dożynki gminne,
- Dzień Kobiet,
- Jubileusz 50 – lecia pożycia małżeńskiego.

Najważniejszymi, działającymi w sposób ciągły placówkami kultury na terenie gminy Stara Błotnica są biblioteki. Gminna Biblioteka Publiczna w Starej Błotnicy z filią w Starym Goździe zlokalizowaną w budynku Publicznej Szkoły Podstawowej pełni funkcję centralnej instytucji wspierającej rozwój edukacyjny, kulturalny i społeczny mieszkańców. Instytucja zapewnia dostęp do zbiorów książkowych, czasopism oraz materiałów multimedialnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, wspierając rozwój czytelnictwa i kompetencji informacyjnych. Instytucja stanowi istotny element systemu edukacji nieformalnej i kulturalnej w gminie, sprzyjając integracji społecznej, promowaniu czytelnictwa oraz rozwijaniu zainteresowań mieszkańców w różnym wieku. Księgozbiór biblioteki na dzień 31 grudnia 2024 r. wynosi 15 789. W 2024 r. zakupiono ogółem 852 książki, w tym 428 ze środków organizatora oraz 424 ze środków pozyskanych od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 2024 r. nie zostały ubytkowane żadne książki. W 2024 r. liczba wszystkich wypożyczeń na zewnątrz wynosiła 9 153, a liczba udostępnień na miejscu 4070. W 2024 r. biblioteka miała 533 zarejestrowanych i aktywnie wypożyczających czytelników. Liczba wszystkich odwiedzin w bibliotece to 7 823.

Do podstawowych zadań instytucji należy:

- gromadzenie i udostępnianie zbiorów w postaci literatury pięknej, naukowej, popularnonaukowej oraz materiałów multimedialnych, w tym audiobooki i e-booki,
- organizacja działalności edukacyjnej i kulturalnej jak warsztaty czytelnicze, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, konkursy literackie i plastyczne dla dzieci i młodzieży,
- wsparcie dla lokalnej społeczności w dostępie do stanowisk z Internetem, w zakresie doradztwa w poszukiwaniu informacji oraz wsparcie działalności czytelniczej i naukowej mieszkańców,
- współpraca z innymi instytucjami takimi jak szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe i instytucje samorządowe w celu realizacji projektów edukacyjno-kulturalnych.

Do niektórych wydarzeń i imprez kulturalnych zrealizowanych pod auspicjami Gminnej Biblioteki Publicznej w Starej Błotnicy w 2024 r. należały:

- samodzielnie przeprowadzone: lekcje biblioteczne – 9 razy, spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem, „Tydzień Bibliotek” – seria spotkań dla dzieci w filii biblioteczej w Starym Goździe, Konkurs „Najlepszy Czytelnik 2024 roku” w filii biblioteczej w Starym Goździe, „Bał Maleńkolatków”,
- współpraca: wyjazd „Seniorzy na Mazurach”, Jubileusz 50-lecia Pożycia Małżeńskiego,
- VIII Festiwal Kapel i Zespołów Ludowych, Dożynki, Wigilijne Spotkanie Kół i Stowarzyszeń w Gminie Stara Błotnica,
- „Mała książka-wielki człowiek” – bezpłatne wyprawki czytelnicze dla dzieci w wieku przedszkolnym,
- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025, Priorytet nr 1 – Poprawa oferty bibliotek publicznych, Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. Kwota dotacji 10.000,00 zł w całości przeznaczona na zakup książek,
- LEGIMI – komercyjna platforma oferująca usługę zdalnego dostępu do licencjonowanych zbiorów konsorcjum. Jest to platforma z dostępnością do e-booków i audioksiążek i ich bezpłatnego czytania przez czytelników biblioteki.

Atutem Gminnej Biblioteki Publicznej jest także pełnienie funkcji miejsca integracji społecznej, sprzyjającego budowaniu więzi międzypokoleniowych. Biblioteka angażuje się w działania o charakterze profilaktycznym i prospołecznym m.in. poprzez wspieranie rozwoju kompetencji miękkich, edukacji kulturowej oraz umiejętności cyfrowych mieszkańców. W działalności instytucji uwzględniana jest również promocja kultury lokalnej i historii gminy, m.in. poprzez prezentowanie dorobku mieszkańców, organizację wystaw oraz współtworzenie lokalnych projektów edukacyjno-kulturalnych. Gminna Biblioteka Publiczna w Starej Błotnicy jako instytucja stabilna, aktywna i otwarta, stanowi kluczowy element infrastruktury kulturalnej gminy oraz ważne narzędzie budowania kapitału społecznego i kulturowego mieszkańców.

Oferta rekreacyjna i turystyczna gminy Stara Błotnica pozostaje ograniczona, jednak na jej obszarze funkcjonują podmioty aktywnie angażujące się w rozwój sportu oraz organizację wydarzeń o charakterze integracyjnym i prozdrowotnym. Oferta rekreacyjna i turystyczna gminy ma charakter lokalny i opiera się przede wszystkim na walorach przyrodniczych, kulturowych oraz aktywności społecznej mieszkańców. Gmina, o przewadze terenów rolniczych i spokojnym, naturalnym krajobrazie, stwarza warunki do wypoczynku opartego na ciszy, kontakcie z naturą i rekreacji plenerowej. Do podstawowych elementów oferty rekreacyjnej w gminie należą m.in. lokalne tereny zielone i przestrzenie otwarte, które sprzyjają

rekreacji indywidualnej, spacerom, turystyce rowerowej oraz aktywnościom na świeżym powietrzu, wydarzenia sportowe i rekreacyjne o charakterze cyklicznym, organizowane przez samorząd lokalny oraz lokalne stowarzyszenie, działalność lokalnych klubów sportowych oraz infrastruktura sportowa o znaczeniu lokalnym obejmująca boiska, sale gimnastyczne oraz tereny rekreacyjne zlokalizowane w sąsiedztwie szkół na terenie gminy.

Gmina podejmuje aktywne działania na rzecz aktywizacji mieszkańców poprzez sport i rekreację, w tym integrację międzypokoleniową oraz promowanie zdrowego stylu życia. Współpraca z lokalnymi klubami, szkołami i organizacjami pozarządowymi umożliwia rozszerzenie oferty rekreacyjnej, a także stopniowe zwiększanie dostępności aktywności fizycznej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych. Kluczową rolę w tym zakresie pełni Klub Sportowy „Błotnica”, utworzony 30 listopada 2003 r. Klub stanowi głównego animatora ogólnodostępnych inicjatyw sportowych dla mieszkańców gminy. Obecnie w strukturze KS Błotnica funkcjonuje pięć drużyn: Seniorów, Trampkarzy, Żaków oraz dwie grupy Orlik. Zespoły te uczestniczą w rozgrywkach organizowanych przez Radomski Okręgowy Związek Piłki Nożnej. Regularne treningi prowadzone są dwa razy w tygodniu pod okiem wykwalifikowanego trenera i uzupełniane cyklicznymi meczami towarzyskimi. Klub aktywnie współpracuje z samorządem gminnym, realizując szereg wydarzeń sportowych o charakterze cyklicznym, których celem jest popularyzacja aktywności fizycznej, integracja społeczna oraz wzmacnianie więzi lokalnych.

Do najważniejszych inicjatyw należą:

- Gminny Turniej o Puchar Wójta i Rady Gminy w Tenisie Stołowym,
- Turniej Piłki Halowej o Puchar Wójta i Rady Gminy,
- Turniej Sołectw,
- Letni Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta i Rady Gminy,
- Rajd Rowerowy Błotnica – Częstochowa.

Klub Sportowy „Błotnica” prowadzi również działalność ukierunkowaną na rozwój młodzieży poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych, wspieranie szkolnego sportu oraz angażowanie uczniów w różnorodne formy aktywności dostosowane do wieku i poziomu sprawności. Współpraca z rodzicami oraz lokalnymi sympatykami sportu przyczynia się do tworzenia środowiska sprzyjającego rozwojowi sprawności fizycznej i psychicznej dzieci i młodzieży.

Drugim aktywnym podmiotem w obszarze sportu jest Uczniowski Klub Sportowy „Tymianka”, działający od 1 grudnia 1999 r. w Zespole Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Starym Goździe. Klub zrzesza uczniów, rodziców, nauczycieli oraz

sympatyków sportu. Jako stowarzyszenie zarejestrowane posiada osobowość prawną i funkcjonuje zgodnie z ustawą „Prawo o stowarzyszeniach”, ustawą o kulturze fizycznej oraz ustawą o systemie oświaty. UKS „Tymianka” wykorzystuje własne symbole organizacyjne – pieczęć, godło, flagę, barwy oraz znaczki – zgodnie z obowiązującymi przepisami. Od 2017 r. klub aktywnie uczestniczy w rozgrywkach Mazowieckiego Związku Tenisa Stołowego, systematycznie rozwijając sekcję tenisa stołowego i promując tę dyscyplinę wśród dzieci i młodzieży.

W zakresie turystyki gmina posiada ograniczoną, lecz rozwijającą się ofertę, opartą głównie na zasobach kulturowych i historycznych, takich jak obiekty sakralne, miejsca pamięci oraz tradycyjna zabudowa wiejska. Atutem gminy jest jej położenie w otoczeniu terenów o wysokiej jakości przyrodniczej, co sprzyja turystyce weekendowej i krótkim formom wypoczynku. Mimo braku rozbudowanej infrastruktury turystycznej, gmina posiada potencjał do dalszego rozwoju w obszarze rekreacji plenerowej, turystyki rowerowej oraz inicjatyw społeczno-sportowych, opartych na lokalnych zasobach i aktywności mieszkańców.

2.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W myśl ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej organizacje pozarządowe są podmiotami ekonomii społecznej i uprawnione są do realizacji usług społecznych. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Podstawowym dokumentem organizującym współpracę był program współpracy gminy Stara Błotnica z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2024 r. przyjęty uchwałą nr LIII.350.2023 Rady Gminy Stara Błotnica. Celem głównym Programu jest rozwój gminy oraz poprawa warunków życia jej mieszkańców oraz rozwój aktywności społecznej mieszkańców poprzez partnerską współpracę gminy z organizacjami.

Cele szczegółowe Programu:

- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za swoją wspólnotę lokalną czy regionalną,

- bardziej efektywne zarządzanie społecznościami lokalnymi, dzięki dobremu rozpoznaniu jego potrzeb,
- uzupełnianie działań jednostek samorządowych w zakresie, w jakim nie są one w stanie realizować tych zadań przez własne struktury,
- włączenie organizacji w realizację zadań publicznych,
- bardziej efektywne zarządzanie finansami samorządu, przez dystrybuowanie środków z budżetu samorządowego na realizację zadań,
- prowadzenie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców,
- zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację społeczności lokalnej,
- wzmocnienie potencjału organizacji.

Program Współpracy Gminy Stara Błotnica z Organizacjami Pozarządowymi i Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego jest opracowywany każdego roku i uchwalany przez Radę Gminy Stara Błotnica, który określa cele, zasady, zakres przedmiotowy i formy współpracy. Na jego podstawie powierzane są do realizacji istotne z punktu widzenia społecznego i potrzeb mieszkańców zadania publiczne. W gminie w sferze pożytku publicznego działają organizacje, które prowadzą działalność wspierającą aktywność społeczną, wzmacniającą samodzielność społeczności i środowisk w różnych obszarach. Współpraca gminy polega na zlecaniu zadań publicznych w formie konkursu, do których przystępują organizacje. Wymogiem formalnym jest zapewnienie udziału własnego organizacji w realizacji zadania poprzez zapewnienie części środków finansowych.

Do najbardziej istotnych działań zrealizowanych w ramach programu współpracy gminy Stara Błotnica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2024 r. należały:

wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu:

- piłka nożna – Klub Sportowy „Błotnica” Zarządzenie Wójta Gminy nr 24/2024 z dnia 27.02.2024 r. Okres realizacji: 27.02.2024 – 15.12.2024 r. Kwota dotacji: 170 000,00 zł. Zakres realizacji: organizacja treningów, meczów, turniejów oraz rozgrywek piłkarskich dla dzieci, młodzieży i dorosłych, pod nadzorem wykwalifikowanych trenerów. Cele osiągnięte: rozwijanie sprawności fizycznej uczestników (około 130 osób), angażowanie mieszkańców gminy w działalność sportową (ponad 120 osób w charakterze obserwatorów i kibiców), nauka pracy w zespole, zasad fair play oraz radzenia sobie z wygraną i porażką, propagowanie alternatywnych form spędzania

czasu wolnego, udział drużyn w rozgrywkach Radomskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej,

- tenis stołowy – Uczniowski Klub Sportowy „Tymianka” Zarządzenie Wójta Gminy nr 25/2024 z dnia 27.02.2024 r. Okres realizacji: 27.02.2024 – 15.12.2024 r. Kwota dotacji: 9 000,00 zł. Cele realizacji: zwiększenie aktywności fizycznej dzieci i młodzieży, rozwój umiejętności tenisowych, integracja lokalnej społeczności. Wyniki: zakładane cele osiągnięto w 100%, w tym wyłonienie najzdolniejszych zawodników i umożliwienie im udziału w zawodach ponadlokalnych,
- wspieranie kultury, tradycji i integracji społecznej - Koło Gospodyń Wiejskich „Osowianki” w Starym Osowie. Realizacja zadania „Piknik wiejski” Umowa nr 74/2024 z dnia 05.08.2024 r. Okres realizacji: 05.08.2024 – 30.09.2024 r. Kwota dotacji: 5 000,00 zł Cel: organizacja wydarzenia integrującego mieszkańców gminy – osiągnięty w pełnym zakresie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Kadłubianki” w Starym Kadłubie. Realizacja zadania „Zorganizowanie wystawy w ramach Dożynek Gminnych”. Umowa nr 85/2024 z dnia 06.09.2024 r. Okres realizacji: 06.09.2024 – 18.10.2024 r. Kwota dotacji: 4 240,00 zł Cel: promocja lokalnej tradycji i kultury – osiągnięty w pełnym zakresie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Tymianka”. Realizacja zadania „II Grand Prix Stara Błotnica w Tenisie Stołowym”. Umowa nr 98A/2024 z dnia 28.11.2024 r. Okres realizacji: 28.11.2024 – 27.12.2024 r. Kwota dotacji: 1 763,00 zł Cel: promocja aktywności ruchowej i integracja społeczności lokalnej – osiągnięty w pełnym zakresie.

Wszystkie zaplanowane zadanie zostały zrealizowane i osiągnęły założone cele i rezultaty. Organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego, które otrzymały dofinansowanie, złożyły również sprawozdania zgodnie z wymogami ustawowymi. Program współpracy gminy Stara Błotnica skutecznie wspiera rozwój sportu, kultury, rekreacji oraz integracji społecznej i międzypokoleniowej w gminie, odpowiadając na różne potrzeby mieszkańców oraz wspierając aktywność lokalnej społeczności.

W polskim systemie prawnym funkcjonuje zróżnicowany system podmiotów ekonomii społecznej, począwszy od warsztatów terapii zajęciowej, przez aktywne organizacje pozarządowe, po podmioty non-profit i kluby sportowe. Działania tych podmiotów obejmują: rehabilitację, integrację społeczną, aktywizację zawodową i społeczną, wsparcie rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie kapitału społecznego.

Do podmiotów ekonomii społecznej zaliczamy:

- warsztat terapii zajęciowej

- organizacje pozarządowe, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych
- i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych,
- podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – czyli organizacje kościelne, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółki non profit kluby sportowe będące spółkami.

Na terenie gminy obecnie nie funkcjonują podmioty ekonomii społecznej według powyższych założeń, co nie oznacza, że w przyszłości nie będą one prowadzić działalności w gminie Stara Błotnica.

W gminie Stara Błotnica prężnie działają stowarzyszenia takie jak:

- Stowarzyszenie „Kobiety dla Starej Błotnicy”,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych wsi Pierzchnia i Jakubów "Pierzchnianka",
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kaszowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich "Wiecznie Młode" w Starych Żdźarach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Starym Osowie "Osowianki",
- Koło Gospodyń Wiejskich w Starym Kadłubie "Kadłubianki",
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czyżówce "Tymiankowy Zakątek",
- Koło Gospodyń Wiejskich w Starej Błotnicy "Błotnica Razem".

Istotną częścią integrującą mieszkańców gminy Stara Błotnica jest podjęcie z inicjatywy ówczesnego wójta gminy dnia 18 lutego 2013 r. powołanie „Gminnej Orkiestry Dętej”. W skład wchodzi głównie uczniowie szkół podstawowych z terenu gminy.

Gmina Stara Błotnica prowadzi aktywną i systematyczną współpracę z organizacjami pozarządowymi, uznając je za ważnych partnerów w realizacji polityki lokalnej oraz działań na rzecz mieszkańców. Współpraca ta opiera się na zasadach pomocniczości, partnerstwa, suwerenności stron, efektywności i jawności. Władze lokalne gminy wspierają organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej. W ramach otwartych konkursów ofert udzielane są dotacje na realizację zadań publicznych w obszarach takich jak: kultura, sport, edukacja, profilaktyka społeczna, ochrona zdrowia, integracja międzypokoleniowa czy rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje te odgrywają znaczącą rolę w animowaniu życia społecznego, wspieraniu grup

defaworyzowanych oraz w rozwijaniu aktywności obywatelskiej mieszkańców. Współpraca gminy z sektorem pozarządowym realizowana jest również poprzez mechanizmy konsultacji społecznych, umożliwiające organizacjom udział w procesie tworzenia dokumentów strategicznych oraz programów lokalnych. Gmina angażuje przedstawicieli organizacji w prace zespołów doradczych i konsultacyjnych, wspierając tym samym dialog obywatelski i budowę kapitału społecznego.

Wspólnym celem samorządu i organizacji pozarządowych jest podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz rozwój lokalny oparty na aktywności i partnerstwie. W dalszej perspektywie gmina Stara Błotnica zamierza kontynuować i rozwijać współpracę z trzecim sektorem, w tym w szczególności w obszarze wspólnego planowania działań, wymiany doświadczeń, rozwoju wolontariatu oraz wzmacniania kompetencji organizacji pozarządowych poprzez szkolenia i doradztwo.

2.7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest stanem, w którym jednostka, grupa społeczna, organizacja lub państwo nie są narażone na zagrożenia, a ich podstawowe wartości, interesy i potrzeby są chronione przed potencjalnymi szkodliwymi czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Bezpieczeństwo oznacza także poczucie pewności, stabilności oraz ochrony przed ryzykiem wystąpienia sytuacji niepożądanych takich jak wypadki, przemoc, katastrofy, choroby i inne potencjalne zagrożenia. W ujęciu prawnym i administracyjnym bezpieczeństwo definiowane jest jako zespół działań oraz środków, które mają na celu zapobieganie potencjalnym zagrożeniom, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie warunków do prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa, instytucji i gospodarki. Bezpieczeństwo można rozpatrywać w różnych aspektach takich jak np. bezpieczeństwo publiczne, socjalne, zdrowotne, ekologiczne czy narodowe.

Przestępczość z kolei jest zjawiskiem społecznym polegającym na popełnianiu czynów zabronionych przez prawo karne, określanych jako przestępstwa. Obejmuje ogół przestępstw popełnionych w określonym miejscu i czasie oraz ich sprawców. W ujęciu prawnym przestępczość jest sumą czynów, które zostały uznane przez ustawodawcę za przestępstwa, czyli czyny społecznie szkodliwe, zabronione pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w chwili ich popełnienia. Przestępczość mierzona jest m.in. liczbą przestępstw stwierdzonych przez odpowiednie organy ścigania, wskaźnikami wykrywalności oraz strukturą rodzajową np. przestępczość przeciwko życiu i zdrowiu, mieniu, bezpieczeństwu publicznemu czy gospodarce.

Na terenie gminy Stara Błotnica bezpieczeństwo mieszkańców zapewniają przede wszystkim: Komenda Powiatowa Policji w Białobrzegach, Ochotnicze Straże Pożarne działające w poszczególnych miejscowościach oraz służby ratownicze współpracujące z jednostkami powiatowymi.

Instytucje i działania realizujące kwestie z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego na terenie gminy Stara Błotnica:

- Policja realizuje zadania w zakresie prewencji, wykrywania przestępstw i wykroczeń, ścigania ich sprawców oraz profilaktyki społecznej, prowadząc programy edukacyjne, debaty społeczne i szkolenia dla mieszkańców, by zwiększać świadomość zagrożeń i budować poczucie bezpieczeństwa,
- Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna odpowiedzialna jest za akcje ratownicze, działania gaśnicze i prewencyjne, prowadzi ćwiczenia oraz działania edukacyjne dla mieszkańców i młodzieży,
- infrastruktura bezpieczeństwa obejmuje monitoring miejski, usprawnione oświetlenie uliczne, programy modernizacji przejść dla pieszych oraz działania podnoszące bezpieczeństwo w szkołach i instytucjach publicznych,
- Urząd Gminy Stara Błotnica organizuje regularne zebrania oraz przygotowuje poradniki i akcje informacyjne związane z zagrożeniami jak np. kradzieże, cyberprzestępczość, wypadki.

W poniższej tabeli nr 1 przedstawiono przestępstwa popełnione na terenie powiatu białobrzeskiego w latach 2022–2025 (III kwartał). W 2022 r. na terenie powiatu odnotowano łącznie 451 przestępstw, w 2023 r. liczba wyniosła 428, w 2024 r. liczba wyniosła 499, a według danych za III kwartał 2025 r. liczba wyniosła 505 i jest to jednocześnie najwyższa liczba popełnionych przestępstw w analizowanym okresie czasu, uwzględniając fakt, że dane są ponadto za niepełny rok kalendarzowy. Do najczęstszych przestępstw popełnianych na terenie powiatu w najnowszym okresie czasu należy kradzież mienia – 32, nietrzeźwy kierujący – 30, zatrzymani na podstawie art. 15a Ustawy o Policji – 26, przemoc domowa – 30 oraz nie alimentacja – 31. Pozostałe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 1 Popelnione przestępstwa na terenie powiatu białobrzeskiego w latach 2022-2025 (III kwartał)

Przestępstwa				
	2022	2023	2024	2025
Liczba przestępstw ogółem	451	428	499	505
Kradzież mienia	79	65	45	32
Kradzież z włamaniem	58	31	1232	19
Kradzież z włamaniem do samochodu	2	6	3	2
Rozbój, kradzieże z rozbojem	4	2	2	4
Bójka, pobicie	1	2	5	2
Zabójstwo	0	0	0	0
Zgwałcenie	0	0	2	0
Nietrzeźwy kierujący	59	57	53	30
Zatrzymani do wytrzeźwienia/ zatrzymanych na podstawie art. 15a Ustawy o Policji	11/22	6/26	8/26	2/26
Przemoc domowa	15	17	17	30
Groźby karalne	4	13	2	9
Nie alimentacja	13	19	25	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Białobrzegach

W tabeli nr 2 przedstawiono rejestr z wyszczególnieniem na wnioski, zawiadomienia, interwencje skierowane do instytucji, ujawnienia nieletnich w powiecie białobrzeskim w latach 2023–2025. W 2025 r. do sądów wpłynęło łącznie 27 wniosków, zawiadomień i interwencji. Pod działaniem alkoholu ujawniono 6 nieletnich, w tym zastosowano wobec nich 14 pouczeń, 6 zwrócenia uwagi, 11 ostrzeżeń, 2 przywrócenia do stanu poprzedniego oraz 2 zawiadomienia rodziców. Pozostałe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2 Wyszczególnienie - wnioski, zawiadomienia, interwencje skierowane do instytucji, ujawnieni nieletni w powiecie białobrzeskim w latach 2023-2025

Wyszczególnienie			
	2022	2023	2024
Sądy rodzinne	61	59	27
Służby zdrowia i opieki społecznej	6	27	24
Innych instytucji i organizacji	0	11	0
Ujawnieni nieletni Pod działaniem alkoholu, wobec których zastosowano:			
Pouczenia	13	21	14
Zwrócenie uwagi	8	3	6
Ostrzeżenia	9	4	11
Przywrócenia do stanu poprzedniego	1	4	2
Zawiadomienia rodziców	2	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Białobrzegach

W latach 2022–2024 Komenda Powiatowa Policji w Białobrzegach przeprowadziła łącznie 814 działań profilaktycznych ukierunkowanych na tematykę: uzależnień od narkotyków i alkoholu, bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, bezpieczeństwa w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania, cyber-zagrożenia, handel ludźmi oraz związane z mową nienawiści, w tym hejt, przestępstwa z nienawiści.

Współdziałanie służb z mieszkańcami jest systematycznie wzmacniane przez debaty społeczne, konsultacje, zbieranie sugestii oraz rozwój lokalnych inicjatyw poprawiających bezpieczeństwo, np. patrole społeczne, programy wolontariacie czy edukacje w zakresie pierwszej pomocy i bezpieczeństwa seniorów. Gmina czynnie angażuje się również w rozwój bezpiecznej infrastruktury jak place zabaw, boiska, tereny rekreacyjne i włącza placówki oświatowe czy organizacje pozarządowe w działania edukacyjne i prewencyjne. System bezpieczeństwa publicznego w gminie cechuje wysoki poziom zorganizowania, szeroka współpraca instytucjonalną i aktywne zaangażowanie społeczności lokalnej w działania zapobiegawcze oraz interwencyjne.

System ochrony przeciwpożarowej tworzy kilka dobrze wyposażonych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z których część należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Strażacy podejmują nie tylko interwencje ratownicze i gaśnicze, ale także uczestniczą w działaniach profilaktycznych, edukacyjnych i społecznych, wzmacniając lokalne poczucie bezpieczeństwa. Ochrona przeciwpożarowa w gminie Stara Błotnica jest realizowana przy pomocy Ochotniczych Straży Pożarnych. Gmina wykonuje zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej i ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych. Ochotnicze Straże Pożarne są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania w zakresie ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej. Oprócz zadań związanych z ochroną przeciwpożarową, jednostki OSP pełnią także inne funkcje, czynnie uczestnicząc w lokalnym życiu kulturalno-rozrywkowym. Druhowie aktywnie uczestniczą w organizowanych uroczystościach lokalnych, imprezach patriotycznych, rocznicowych, festynach. Jednostki OSP same również są organizatorami takich wydarzeń jak festyny, zawody sportowo-pożarnicze.

Gmina Stara Błotnica zapewnia utrzymanie gotowości bojowej jednostek OSP realizując zadania wynikające z ustawy o ochotniczych strażach pożarnych. Na terenie gminy funkcjonuje 10 jednostek OSP, dysponujących odpowiednim wyposażeniem technicznym oraz zasobami kadrowymi, co gwarantuje pełną zdolność do podejmowania działań ratowniczo-gaśniczych.

Jednostki posiadają odpowiednio przystosowane miejsca do przechowywania pojazdów i sprzętu. Z budżetu gminy finansowane są wydatki niezbędne do utrzymania gotowości operacyjnej, w tym zakupy sprzętu, umundurowania oraz środki związane z bieżącą działalnością jednostek. Działania samorządu w tym zakresie przyczyniają się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz skuteczności reagowania w sytuacjach zagrożenia. W stałej gotowości bojowej na terenie gminy funkcjonuje osiem Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej – w Starej Błotnicy, Starych Żdżarach, Starym Kadłubku, Kaszowie, Starych Sieklukach, Starym Kadłubie, Starym Kobylniku oraz Pierzchni.

Bieżące utrzymanie jednostek OSP w gminie Stara Błotnica obejmuje zapewnienie optymalnych warunków do sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania wszystkich jednostek działających na jej terenie. Zadania te realizowane są w oparciu o środki finansowe pochodzące z budżetu gminy oraz dotacji zewnętrznych. Środki w dużej mierze przeznaczane są na m.in.

- zakup i konserwację sprzętu ratowniczo-gaśniczego, środków ochrony indywidualnej i wyposażenia osobistego strażaków,
- utrzymanie i modernizację remiz strażackich,
- naprawy i przeglądy pojazdów pożarniczych,
- pokrycie kosztów szkoleń, badań lekarskich oraz ubezpieczenia druhów OSP,
- pokrycie kosztów energii, paliwa, materiałów eksploatacyjnych i innych wydatków bieżących związanych z funkcjonowaniem jednostek.

Gmina podnosząc jakość bezpieczeństwa publicznego w 2024 r. dokonała zakupu specjalistycznego średniego pojazdu ratowniczo-gaśniczego za kwotę 1 221 390,00 zł. Władze samorządowe dążą do regularnego unowocześniania i podnoszenia jakościowego zaplecza technicznego oraz infrastrukturalnego jednostek OSP, co przekłada się na podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz skuteczność podejmowanych działań ratowniczych.

2.8. Polityka mieszkaniowa

Jednym z kluczowych obszarów determinujących rozwój lokalny jednostki terytorialnej jest poziom rozwoju mieszkalnictwa na jej terenie. Posiadanie odpowiednio rozwiniętych zasobów mieszkaniowych stanowi istotny czynnik sprzyjający zarówno utrzymaniu, jak i potencjalnemu zwiększeniu liczby mieszkańców danej jednostki terytorialnej. Racjonalne i długofalowe kształtowanie zasobów mieszkaniowych realizowane jest w oparciu o dokumenty planistyczne, w szczególności.

Zasoby mieszkaniowe gminy Stara Błotnica charakteryzują się przewagą budownictwa jednorodzinnego, rozproszonego w układzie wiejskim. Dominują budynki wolnostojące w większości zlokalizowane wzdłuż głównych dróg oraz w centrach miejscowości. Struktura mieszkaniowa gminy jest w dużej mierze odzwierciedleniem tradycyjnego, rolniczego charakteru regionu. Zdecydowana większość mieszkań stanowi własność prywatną. Zasoby komunalne są ograniczone i obejmują głównie lokale socjalne oraz mieszkania o charakterze tymczasowym, przeznaczone dla rodzin w trudnej sytuacji życiowej lub wymagających wsparcia z systemu pomocy społecznej. W gminie nie funkcjonują zasoby spółdzielni mieszkaniowych ani większe zespoły zabudowy wielorodzinnej, co jest charakterystyczne dla jednostek o wiejskim charakterze. Zabudowa mieszkaniowa w znacznej części ma wieloletni charakter, a jej stan techniczny jest zróżnicowany. W wielu budynkach wymagana jest modernizacja w zakresie termoizolacji, wymiany źródeł ogrzewania na bardziej ekologiczne

oraz poprawy efektywności energetycznej. Procesy te wspierane są poprzez lokalne i regionalne programy dofinansowań, m.in. z funduszy krajowych i europejskich.

Gmina Stara Błotnica prowadzi aktywną politykę mieszkaniową obejmującą zarządzanie lokalami komunalnymi i socjalnymi, odpowiadając na potrzeby rodzi o niższych dochodach i osób w trudnej sytuacji życiowej. W gminie funkcjonuje stabilny zasób mieszkaniowy, a priorytetem władz lokalnych od wielu lat jest zapewnienie odpowiednich warunków do komfortowego i bezpiecznego zamieszkania dla wszystkich mieszkańców, w tym grup wymagających wsparcia.

Mieszkania komunalne – przeznaczone są dla osób i rodzin o niskich dochodach, które nie mogą samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb mieszkaniowych na rynku komercyjnym. Najem w takim przypadku zawierany jest na czas nieoznaczony, zapewniając stabilność bytową. Przydział mieszkania komunalnego wymaga złożenia odpowiedniego wniosku oraz dokumentów potwierdzających dochody i brak tytułu prawnego do innego lokalu. Decyzję podejmuje gmina po weryfikacji materialnej, rodzinnej i zdrowotnej wnioskodawców. Z tej formy wsparcia mieszkalnictwa korzystać mogą osoby samotne, rodziny wielodzietne, niepełnosprawni, seniorzy oraz młode osoby opuszczający pieczę zastępczą w ramach programów usamodzielnienia.

Mieszkania socjalne – adresowane są głównie do osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu tj. bezdomnych, po eksmisjach, o bardzo niskich dochodach i nieposiadających żadnego lokalu mieszkalnego. Lokale te zwykle mają niższy standard i przyznawane są na czas określony zwykle 2–5 lat, na podstawie umowy najmu socjalnego. Gmina przy przedłużeniu umowy przeprowadza ponowną weryfikację i wówczas może podjąć decyzję o rozwiązaniu umowy, jeśli najemca uzyska dostęp do innego lokalu.

Kierunki działań w zakresie polityki mieszkaniowej gminy Stara Błotnica koncentrują się na kilku priorytetowych obszarach:

- modernizacja i utrzymanie istniejącego zasobu komunalnego,
- zwiększenie liczby lokali socjalnych, w miarę możliwości budżetowych,
- racjonalne gospodarowanie zasobem gminnym, w tym odzyskiwanie lokali poprzez rotację najemców,
- wspieranie budownictwa indywidualnego, m.in. poprzez uzbrajanie terenów w infrastrukturę techniczną,
- współpraca z powiatem białobrzeskim i instytucjami pomocy społecznej w zakresie zapewnienia mieszkań osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

W tabeli nr 3 przedstawiono zasób mieszkaniowy gminy Stara Błotnica w latach 2022–2024. W najnowszym analizowanym czasie, czyli 2024 r. liczba mieszkań znajdujących się w zasobach gminy wyniosła 12, w tym 12 to mieszkania komunalne. Liczba oczekujących na mieszkania komunalne wyniosła 2.

Tabela 3 Zasób mieszkaniowy gminy Stara Błotnica w latach 2022–2024

Zasób mieszkaniowy			
	2022	2023	2024
Liczba mieszkań w zasobie gminy	17	17	12
W tym mieszkań komunalnych	17	17	12
W tym mieszkań socjalnych	0	0	0
Liczba oczekujących na mieszkanie komunalne	0	0	2
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stara Błotnica

Polityka mieszkaniowa gminy Stara Błotnica opiera się na wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Stara Błotnica na lata 2020–2025, przyjętym uchwałą nr XV.111.20 Rady Gminy Stara Błotnica z dnia 14 lutego 2020 r. Program ten określa kierunki działania gminy w sektorze mieszkalnictwa oraz zasady zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców.

Do najważniejszych postanowień dotyczących polityki mieszkaniowej gminy Stara Błotnica zgodnie z treścią programu należą:

Zasoby mieszkaniowe i ich przeznaczenie

- Z mieszkaniowego zasobu gminy wydziela się lokale przeznaczone do wynajmu, w tym w szczególności:
 - na czas trwania stosunku pracy,
 - lokale niewykorzystywane czasowo mogą być wynajmowane osobom niezwiązanym ze stosunkiem pracy.
- Gmina nie przewiduje zwiększania zasobu mieszkaniowego; pozyskiwanie lokali socjalnych odbywa się głównie poprzez wykorzystanie mieszkań zwalnianych.

Remonty i modernizacja zasobu

- Budynki gminne wymagają bieżących remontów i modernizacji w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania urządzeń i instalacji.
- Realizacja prac remontowych zależy od możliwości finansowych gminy.
- Źródła finansowania obejmują: wpływy z czynszów za lokale mieszkalne i użytkowe oraz środki budżetowe gminy.

Polityka czynszowa

- Czynsze powinny zapewniać samowystarczalność gospodarowania zasobem.
- Stawki bazowe ustalane są za 1 m² powierzchni lokalu z uwzględnieniem wyposażenia, stanu technicznego oraz położenia budynku i lokalu.
- Przewidziano czynniki obniżające stawkę czynszu (np. brak centralnego ogrzewania, stan techniczny poniżej przeciętnego), z wyjątkiem lokali socjalnych.
- Czynsz za lokale socjalne nie przekracza 50 % najniższego czynszu obowiązującego w gminnym zasobie.
- Płatność czynszu odbywa się do 10. dnia każdego miesiąca, podwyżki mogą być dokonywane maksymalnie raz w roku.

Zarządzanie zasobem mieszkaniowym

- Lokalami zarządza Wójt Gminy zgodnie z obowiązującymi przepisami i uchwałami Rady Gminy.
- Nie przewiduje się zmian w zakresie zarządzania mieszkaniowym zasobem gminy w kolejnych latach.

Działania wspierające racjonalne gospodarowanie zasobem

- Prowadzone są bieżące remonty i modernizacje lokali.
- Nie planuje się sprzedaży mieszkań w najbliższych latach.
- W sprawach nieuregulowanych obowiązują przepisy prawa powszechnie obowiązujące.

Podjęmowane działania przez gminę Stara Błotnica wpisują się w strategiczny kierunek rozwoju mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego, realizując podstawowe zadania polityki społecznej gminy, które znacząco podnoszą dostępność i jakość mieszkalnictwa społecznego dla najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy. Władze lokalne prowadzą zrównoważoną gospodarkę lokalami komunalnymi, inwestując w ich utrzymanie i sukcesywnie dostosowując standard do współczesnych wymagań. Wsparcie instytucjonalne realizowane przez GOPS w Starej Błotnicy oraz Urząd Gminy Stara Błotnica pozwala przeciwdziałać wykluczeniu mieszkaniowemu, wpisując się w cele społeczne oraz rozwojowe gminy.

2.9. Opieka zdrowotna

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzi w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym, w którym każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Działalność medyczna w gminie Stara Błotnica odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu mieszkańcom podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznych usług medycznych. Dostępność i jakość świadczeń zdrowotnych wpływają bezpośrednio na komfort życia lokalnej społeczności, a także poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego. W podrozdziale szczególną uwagę poświęcono funkcjonowaniu szpitala, przychodni, aptek oraz podmiotom wykonującym działalność leczniczą.

W poniższej tabeli nr 4 przedstawiono zagadnienia dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024. Według poniższych danych w analizowanym okresie czasu na terenie gminy liczba przychodni publicznych oraz prywatnych wyniosła 0. Natomiast liczba ośrodków zdrowia i aptek w każdym roku wynosiła 1.

Tabela 4 Opieka zdrowotna w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024

Opieka zdrowotna			
	2022	2023	2024
Liczba przychodni publicznych	0	0	0
Liczba przychodni prywatnych	0	0	0
Liczba ośrodków zdrowia	1	1	1
Liczba aptek	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stara Błotnica

System opieki zdrowotnej w gminie Stara Błotnica funkcjonuje w oparciu o podstawową opiekę zdrowotną oraz współpracę z podmiotami medycznymi zlokalizowanymi w sąsiednich gminach i mieście powiatowym w Białobrzegach. Ze względu na wiejski charakter gminy oraz ograniczoną dostępność lokalnej infrastruktury medycznej, kluczową rolę

odgrywa zapewnienie mieszkańcom sprawnego dostępu do lekarza rodzinnego, profilaktyki zdrowotnej oraz ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych.

Opiekę zdrowotną w gminie Stara Błotnica zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Starej Błotnicy, świadczący podstawową opiekę zdrowotną z rejestracją telefoniczną oraz dostępem do gabinetu zabiegowego i stomatologii, uzupełniony o poradnię rehabilitacyjną w tej samej lokalizacji. Struktura lokalna jest wsparta działaniami profilaktycznymi GOPS i zapisami Programu Rozwoju Gminy w części dotyczącej ochrony zdrowia. SPZOZ świadczy usługi POZ dla mieszkańców gminy, do których zakresu należy: podstawowa opieka zdrowotna (lekarz rodzinny/ POZ), rehabilitacja, gabinet stomatologiczny, punkt szczepień oraz gabinet zabiegowy i pielęgniarki środowiskowe. W strukturze SPZOZ działa poradnia rehabilitacyjna w lokalizacji Stara Błotnica, co poszerza dostęp do świadczeń ambulatoryjnych bez konieczności dojazdu do ośrodka powiatowego. GOPS realizuje programy osłonowe i profilaktyczne, w tym programy przeciwdziałania uzależnieniom i wsparcia rodzin, które uzupełniają działania zdrowotne w obszarze profilaktyki i zdrowia publicznego. Na terenie gminy nie funkcjonują poradnie specjalistyczne ani placówki szpitalne. Mieszkańcy korzystają z usług przychodni i szpitala w Białobrzegach oraz innych placówek w regionie, w szczególności w Radomiu. Dostęp do lekarzy specjalistów wymaga dojazdu, co stanowi wyzwanie zwłaszcza dla osób starszych oraz z ograniczoną mobilnością.

Wsparcie w zakresie opieki długoterminowej oraz pielęgniarskiej opieki domowej realizowane jest przez podmioty zewnętrzne, działające na terenie powiatu białobrzeskiego.

Wsparcie to obejmuje m.in.

- pielęgniarską opiekę długoterminową w miejscu zamieszkania,
- świadczenia higieniczno-pielęgnacyjne,
- edukację zdrowotną dla opiekunów.

Na terenie gminy nie funkcjonuje zakład opiekuńczo-leczniczy ani hospicjum, dlatego mieszkańcy korzystają z usług placówek w powiecie.

Gmina we współpracy ze szkołami, GKRPA oraz lokalnymi instytucjami realizuje działania edukacyjne związane z:

- profilaktyką uzależnień,
- zdrowym stylem życia,
- aktywnością fizyczną,
- promocją zdrowia wśród dzieci i młodzieży.

2.10. Infrastruktura techniczna i transport

Infrastruktura techniczna gminy Stara Błotnica charakteryzuje się nowoczesnością oraz systematycznym rozwojem, zapewniając mieszkańcom oraz osobom spoza gminy szeroki dostęp do usług administracyjnych, kulturalnych, rozrywkowych i turystycznych. Mieszkańcy mają zagwarantowany powszechny dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz ograniczony do sieci gazowej, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiej jakości dostarczanych mediów do gospodarstw domowych oraz obiektów użyteczności publicznej. Infrastruktura drogowa obejmująca zarówno obszar centralny gminy jak i tereny wiejskie, podlega systematycznej modernizacji i rozbudowie. Realizowane inwestycje obejmują m.in. rozbudowę nowych dróg i oświetlenia ulicznego a także wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku. Prowadzone działania przyczyniają się do stałej poprawy komfortu życia mieszkańców oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa, co w konsekwencji wzmacnia atrakcyjność gminy Stara Błotnica jako miejsca sprzyjającego osiedlaniu się oraz oferującego szeroki wachlarz różnego rodzaju usług społecznych. Wysoka jakość infrastruktury technicznej stanowi istotny element realizacji celów strategicznych w obszarze poprawy warunków życia oraz rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty lokalnej.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017–2020 z perspektywą do 2024 r. przyjęty uchwałą Nr XX.149.2016 Rady Gminy Stara Błotnica z dnia 29.12.2016 r. porusza kwestie dotyczące infrastruktury technicznej oraz jej rozwoju. Najważniejszymi kwestiami dla gminy Stara Błotnica wynikającymi z analizy stanu i zagrożeń środowiska i obszarów stwarzających problemy w skazane w programie to inwestycje i czynności administracyjno-organizacyjne w zakresie:

- rozbudowy sieci infrastruktury kanalizacji sanitarnej i deszczowej w celu poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- wymiana źródeł ogrzewania, termomodernizacja budynków, wprowadzania energii odnawialnej, modernizacja systemu komunikacyjnego,
- modernizacja oświetlenia ulicznego, w celu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

W poniższym podrozdziale przeanalizowano, niektóre kwestie związane z infrastrukturą techniczną w postaci sieci wodociągów, kanalizacji, gazu oraz dróg. Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują między innymi wspomniane kwestie związane z infrastrukturą w postaci wodociągów, kanalizacji, usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych oraz zaopatrzeniem w gaz.

Infrastruktura sieci wodno-kanalizacyjnej

Gmina Stara Błotnica posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, zapewniającą mieszkańcom dostęp do bieżącej wody o jakości zgodnej z obowiązującymi normami. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest przez gminne ujęcia oraz stacje uzdatniania wody. Zasięg sieci obejmuje większość miejscowości, a stopień zwodociągowania jest wysoki.

System wymaga jednak sukcesywnych modernizacji, szczególnie w zakresie:

- wymiany zużytych odcinków sieci,
- monitoringu ciśnienia i jakości wody,
- zwiększenia niezawodności dostaw w okresach suszy.

System kanalizacyjny jest rozwinięty w sposób częściowy i niewystarczający dla całego obszaru gminy. Główne miejscowości posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, jednak znacząca część gospodarstw nadal korzysta z przydomowych zbiorników bezodpływowych. Priorytetem gminy jest rozwój sieci kanalizacyjnej, ograniczenie zrzutów nieczystości ciekłych oraz ochrona środowiska lokalnego.

Sieć energetyczna jest stabilna, obsługiwana przez operatora regionalnego. W ostatnich latach realizowane są działania modernizacyjne związane z: poprawą bezpieczeństwa energetycznego, wymianą linii i transformatorów, zwiększaniem odporności sieci na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Gmina nie posiada rozbudowanej sieci gazu ziemnego, a dostęp jest ograniczony lub nie występuje w większości sołectw. Mieszkańcy korzystają głównie z indywidualnych źródeł ogrzewania jak np. gaz płynny, ekogroszek, pellet, co wpływa na jakość powietrza i określa kierunki działań proekologicznych.

Gmina Stara Błotnica posiadała Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu gminy, który został przyjęty uchwałą Rady Gminy Stara Błotnica nr XIX.137.2020 z dnia 25.09.2020 r. Plan został opracowany na okres czterech lat (2022–2023) i ma charakter otwarty, co oznacza, że w przyszłości jest możliwość jego aktualizacji w zależności od zmieniających się wielu uwarunkowań. Dotyczy to w szczególności modyfikacji w obszarze działań rozwojowych, kosztów planowanych inwestycji oraz dostępnych źródeł finansowania, który podczas procesu przygotowania nie można było przewidzieć. Plan obejmuje wiele przedsięwzięć służących usprawnianiu usług wodociągowo-kanalizacyjnych, w tym wdrażanie nowych lub modernizację istniejących technologii oraz rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Realizacja działań ma przyczyniać się do podnoszenia jakości świadczonych usług,

pozyskiwania nowych odbiorców oraz zwiększenia poziomu satysfakcji obecnych użytkowników infrastruktury.

Infrastruktura drogowa

Przez gminę Stara Błotnica przebiega sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Kluczowe znaczenie dla mobilności mieszkańców mają:

- droga krajowa nr 7 (E77) Warszawa-Kraków, stanowiąca jedną z najważniejszych arterii komunikacyjnych regionu,
- drogi powiatowe zapewniające połączenia z gminami sąsiednimi oraz z Białobrzegami (siedzibą powiatu),
- gęsta sieć dróg gminnych, łączących sołectwa oraz obsługujących lokalny ruch rolniczy i mieszkaniowy.

Do najbardziej istotnych inwestycji w infrastrukturę drogową w 2024 r. na terenie gminy Stara Błotnica należały:

- przebudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Ryki. Kwota przeznaczona na realizację zamówienia to: 490 000,00 zł,
- przebudowa drogi gminnej w m. Stary Kadłub – Pierzchnia oraz drogi gminnej nr 110416W w miejscowości Stare Żdźary. Kwota przeznaczona na realizację zamówienia to: 3 515 000,00 zł,
- przebudowa drogi gminnej w miejscowości Stare Żdźary etap 2. Kwota przeznaczona na realizację zamówienia to: 380 000,00 zł,
- dostawa kruszywa na drogi gminne. Kwota przeznaczona na realizację zamówienia to: 210 000,00 zł.

Transport publiczny - autobusowy

Transport publiczny w gminie Stara Błotnica opiera się na regionalnych liniach autobusowych łączących miejscowości gminne z Białobrzegami (siedziba powiatu) oraz z Radomiem, z znaczącą rolą przewozów użyteczności publicznej dofinansowanych z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Od 1 września 2025 r. przywrócono linię autobusową Białobrzegi-Radom, współfinansowaną przez powiat białobrzecki oraz gminy Białobrzegi i Stara Błotnica. Jest to jednocześnie jedyne stałe połączenie autobusowe między Białobrzegami, a Radomiem, zaplanowane z myślą o uczniach i seniorach. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego nie dotyczy gminy Stara Błotnica.

Transport kolejowy

Przez gminę Stara Błotnica nie przebiega żadna czynna linia kolejowa ani nie ma czynnych stacji. Brak bezpośredniego dostępu do infrastruktury kolejowej sprawia, że mieszkańcy gminy chcący korzystać z tego rodzaju transportu muszą udać się do pobliskich miejscowości. Najbliższe stacje kolejowe zlokalizowane są w większych ośrodkach miejskich, takich jak Radom, zapewniający dostęp do połączeń regionalnych, międzywojewódzkich i dalekobieżnych. W praktyce zdecydowana większość mieszkańców z racji utrudnionego dostępu do transportu kolejowego wykorzystuje na co dzień głównie środki transportu w postaci samochodów osobowych lub autobusów. W perspektywie wieloletniej utrzymuje się potrzeba poprawy powiązań komunikacyjnych z ośrodkami kolejowymi poprzez rozwój transportu drogowego, optymalizację połączeń autobusowych oraz utrzymanie dobrego stanu infrastruktury drogowej.

3. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej i ośrodków wychowawczych.

Na terenie gminy Stara Błotnica zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,

- przemocy domowej,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- zasiłek stały
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,

- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Poniżej przedstawione wskaźniki przedstawiają liczbę rodzin korzystających w danym okresie z pomocy społecznej udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy. Dane te umożliwiają ocenę skali zjawiska oraz analizę sytuacji społeczno-ekonomicznej lokalnej społeczności. W tabeli nr 5 przedstawiono wskaźniki dotyczące rodzin, w tym rodzin z powodów problemów uzależnień w latach 2022–2025 włącznie z III kwartałem tego roku. W 2022 r. GOPS objął wsparciem 74 rodziny, w tym 2 rodziny, u których występował problem uzależnień. W najnowszym analizowanym okresie, czyli w III kwartale 2025 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej od GOPS wyniosła 53, w tym 5 rodzin, u których występuje problem uzależnień.

Tabela 5 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)

Rodziny korzystające z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS							
Liczba rodzin – ogółem				W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień			
2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
74	59	78	53	2	2	3	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Starej Błotnicy

W kolejnej tabeli nr 6 dokonano analizy rodzajów oferowanej pomocy przez GOPS w Starej Błotnicy z podziałem na świadczenia rzeczowe, pieniężne oraz porady dla potrzebujących wsparcia osób w latach 2022–2024. W analizowanym okresie czasu liczba udzielonej pomocy osobom potrzebującym przez GOPS była w każdym analizowanym roku na dość zbliżonym do siebie poziomie. W 2022 r. przez GOPS udzielono świadczeń rzeczowych

dla 56 osób, świadczeń pieniężnych dla 52 osób oraz świadczeń porady dla 37 osób. Według danych za III kwartał 2025 r. świadczeń rzeczowych dla osób udzielono 39, świadczeń pieniężnych udzielono 47 osobom, a świadczeń porad udzielono dla 37 osób.

Tabela 6 Rodzaje oferowanej pomocy przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)

Rodzaje pomocy społecznej oferowanej przez GOPS											
Świadczenia rzeczowe dla osób				Świadczenia pieniężne dla osób				Świadczenie porady dla osób			
2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
56	49	48	39	52	42	41	47	37	41	46	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Starej Błotnicy

W tabeli nr 7 przedstawiono powody, dla których przyznawana jest pomoc społeczna oferowana przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022–2025 (III kwartał). Wyszczególniono podział na kilka głównych przyczyn. W analizowanym okresie czasu w gminie łączna liczba przyznawanej pomocy dla osób z każdym kolejnym rokiem ulegała niewielkim wahaniom. Do najczęstszych przyczyn przyznawania pomocy społecznej należała: niepełnosprawność, bezrobocie, ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba. Według najnowszych danych za III kwartał 2025 r. łącznie GOPS udzielił pomocy społecznej dla 129 mieszkańców gminy, z czego najwięcej z powodu ubóstwa (37 osób), długotrwała choroba (30 osób), niepełnosprawność (24 osoby) i bezrobocie (18 osób).

Tabela 7 Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)

Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS				
	2022	2023	2024	2025
Ogółem	128	121	127	129
Niepełnosprawność	29	23	20	24
Bezrobocie	29	22	20	18
Osoby dotknięte klęską żywiołową	3	1	3	0
Ubóstwo	44	37	32	37
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	18	16	11	11

Długotrwała lub ciężka choroba	24	19	24	30
Alkoholizm	2	2	2	5
Inne	8	1	15	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Starej Błotnicy

W poniższej tabeli nr 8 przedstawiono strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową udzielanej przez GOPS w Starej Błotnicy. Stanowi ono narzędzie klasyfikacji beneficjentów pomocy społecznej według ich statusu na rynku pracy z podziałem na osoby aktywne zawodowo, bezrobotne, bierne zawodowo i inne. W analizowanym okresie lat największą grupę odbiorców pomocy społecznej stanowiły osoby nie pracujące (nieposiadające stałego zatrudnienia). W III kwartale 2025 r. osoby nie pracujących, a zarazem otrzymujących pomoc społeczną było 28. Drugą najliczniejszą grupą beneficjentów pomocy były osoby pracujące, których było 14. Następnie 5 osób utrzymujących się z renty, 3 osoby pracujące dorywczo oraz 2 osoby na emeryturze.

Tabela 8 Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową udzielanej przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)

Struktura odbiorców pomocy społecznej				
	2022	2023	2024	2025
Pracuje	21	21	22	14
Pracuje dorywczo	5	4	1	3
Nie pracuje	89	33	29	28
Studiuje	0	0	0	0
Na rencie	10	3	3	5
Na emeryturze	3	3	2	2
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	0	0	0	0
Inne	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Starej Błotnicy

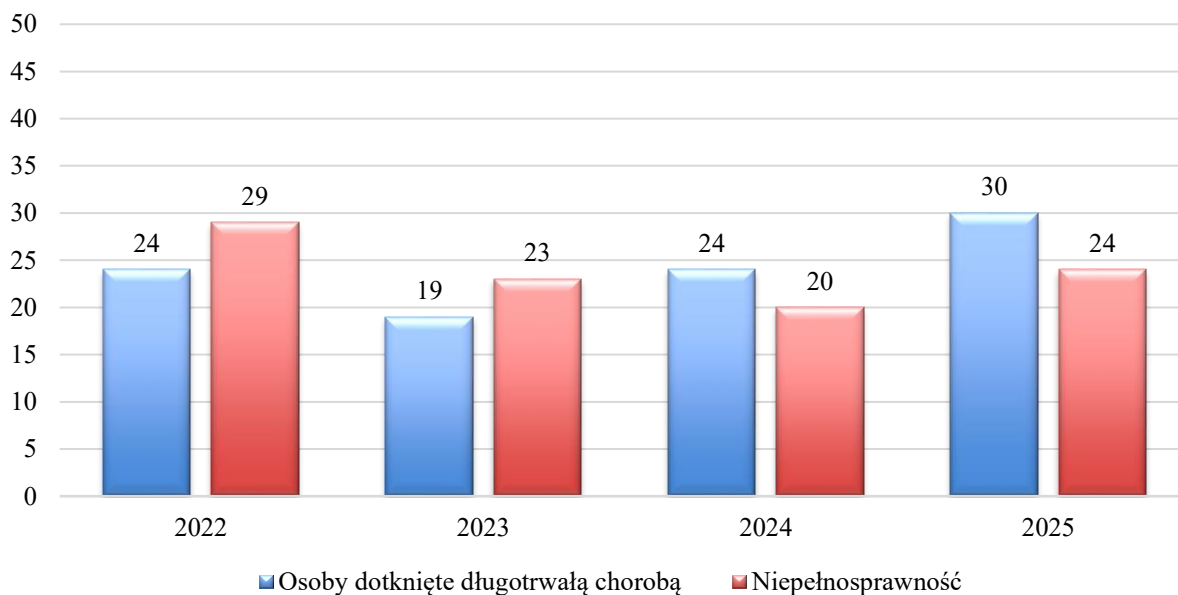
3.1. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 r.ż.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej niepełnosprawności w latach 2022–2025 (III kwartał) utrzymała podobną tendencję. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej i dotkniętych długotrwałą chorobą wyniosła 24, w tym samym roku korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności było 29 osób. W III kwartale 2025 r. liczba osób korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej choroby wyniosła 30, a z powodu niepełnosprawności liczba osób wyniosła 24. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 6.

Wykres 6 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2022–2025 (III kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Starej Błotnicy

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Nową formą usług opiekuńczych, która została wprowadzona pod koniec lipca 2023 r. na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej są usługi sąsiedzkie. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno- pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Adresatami programu są seniorzy w wieku 60 lat i więcej, mający problemy: z samodzielным funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.

Usługi opiekuńcze są formą pomocy społecznej zapewnianej osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym lub samotnym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i nie mogą uzyskać odpowiedniego wsparcia ze strony bliskich im osób. Świadczą ją zarówno m.in. gminne ośrodki pomocy społecznej oraz domy pomocy społecznej.

Zakres usług opiekuńczych obejmuje m.in.

- pomoc w codziennych czynnościach życiowych (sprzątanie, pranie, zakupy, przygotowania posiłków),
- opiekę higieniczną i pielęgnację zaleconą przez lekarza,
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem przez rozmowy i wsparcie emocjonalne,
- realizację indywidualnych potrzeb wynikających ze stanu zdrowia lub niepełnosprawności.

Oferowane usługi mogą mieć charakter zwykły lub specjalistyczny np. dla osób z zaburzeniami psychicznymi i są świadczone zarówno w miejscu zamieszkania jak i w domach pomocy społecznej. Przyznawane są na wniosek osoby potrzebującej lub jej rodziny, a zakres oraz czas świadczenia określają gminne przepisy. Podmioty realizujące te usługi, GOPS, domy pomocy społecznej, mają za zadanie wspierać osoby niesamodzielne w codziennym życiu i umożliwiać im godne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Celem usług opiekuńczych jest umożliwienie osobom potrzebującym pozostania w swoim środowisku zamieszkania, przy jednoczesnym zapewnieniu im niezbędnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Zakres usług obejmuje w szczególności:

- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (przygotowanie i dostarczanie posiłków, robienie zakupów, utrzymanie czystości w mieszkaniu),
- pomoc w utrzymaniu higieny osobistej oraz utrzymaniu mieszkania w czystości,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i zdrowotnych,
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem i wsparcia emocjonalnego,
- monitorowanie sytuacji życiowej podopiecznych.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia Minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego w porozumieniu

z ministrem właściwym do spraw zdrowia. Na terenie gminy Stara Błotnica w 2024 r. nie były realizowane usługi opiekuńcze.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla gminy wskaźniki te (liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie, liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w poprzednich latach, liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej w poprzednich latach itp.) pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomagany.

W gminie Stara Błotnica nie zostały zidentyfikowane dedykowane mieszkania treningowe i mieszkania wspomagane w postaci wyodrębnionej oferty mieszkaniowej. Choć gmina nie posiada jeszcze dedykowanych mieszkań treningowych i wspomaganych, oferuje alternatywne formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych jak chociażby Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej – program zapewnia usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym, dedykowaną osobom niepełnosprawnym. Program w 100% finansowany jest ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Adresatami Programu są:

- dzieci od ukończenia 2 r.ż. do ukończenia 16 r.ż. posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu

o niepełnosprawności i wymagające konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie:

- o znacznym stopniu niepełnosprawności albo,
- o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo,
- traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Usługi asystencji osobistej polegają na wspieraniu przez asystenta osoby z niepełnosprawnością w różnych sferach życia, w tym:

- wsparcia uczestnika w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej,
- wsparcia uczestnika w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról w rodzinie,
- wsparcia uczestnika w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania,
- wsparcia uczestnika w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem.

W 2025 r. Gmina była uczestnikiem niniejszego programu, z którego mogli korzystać mieszkańcy wymagający wsparcia, po złożeniu odpowiedniego wniosku w siedzibie GOPS. Gmina Stara Błotnica planuje przystąpić do realizacji Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego edycja 2026, który finansowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a którym nie można zapewnić odpowiedniego wsparcia w formie usług opiekuńczych, mają prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej (DPS). Decyzja o skierowaniu do DPS-u podejmowana jest na podstawie indywidualnej oceny sytuacji życiowej i zdrowotnej danej osoby, zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. 2024 nr 64 poz. 1283 z późn. zm.), w szczególności art. 54 i 55. Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej ustalana jest zgodnie z art. 61 wspomnianej ustawy. W pierwszej kolejności koszt pobytu ponosi mieszkaniec DPS-u, który zobowiązany jest do pokrycia opłaty w wysokości do

70% swojego dochodu. Jeżeli kwota ta nie pokrywa pełnego kosztu utrzymania, pozostałą część mogą uzupełnić osoby zobowiązane do alimentacji, takie jak małżonek, zstępni (dzieci, wnuki) oraz wstępni (rodzice, dziadkowie), zgodnie z art. 64 ustawy. Mieszkańcy wymagający całodobowej opieki są kierowani do domów pomocy społecznej, czyli DPS. W 2022 r. liczba mieszkańców gminy korzystających z usług DPS wyniosła 2 osoby, w 2023 r. były to 3 osoby, w 2024 r. również 3 osoby, a w aktualnym 2025 r. według III kwartału w DPS umieszczone są 2 osoby. Wydatki zaplanowane w związku z pobytem mieszkańców gminy w DPS w 2024 r. zaplanowano na 146 000, 00 zł, wykonanie zadanie wyniosło 145 126, 59 zł (środki własne gminy).

Program „Opieka wytchnieniowa”, skierowany jest do opiekunów osób z niepełnosprawnościami, umożliwiający czasowe przejęcie obowiązków opiekuńczych i odciążenie rodzin poprzez pobyt dzienny lub całodobowy w placówkach. Programy wsparcia umożliwiają ponadto korzystanie ze świadczeń zdrowotnych, usług wspomagających czy pomocy psychologicznej w zależności od potrzeb mieszkańców. Świadczenie usług odbywa się na podstawie decyzji administracyjnej, wydawanej po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego oraz oceny indywidualnej sytuacji życiowej i zdrowotnej osoby zainteresowanej. Wysokość odpłatności za usługi uzależniona jest od dochodu osoby lub rodziny, zgodnie z zasadami określonymi w uchwale rady gminy.

Program adresowany jest do:

- do członków rodzin/ opiekunów dzieci do 16 r.ż. posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności,
- do członków rodzin/ opiekunów osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne (I grupa z ZUS, KRUS),
- usługi opieki wytchnieniowej przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną, która wymaga stałej opieki w zakresie potrzeb życia codziennego.

W gminie Stara Błotnica nie jest realizowany obecnie program opieki wytchnieniowej.

W ostatnich latach w gminie obserwuje się wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, wynikający ze zmian demograficznych i starzenia się społeczeństwa. GOPS w Starej Błotnicy podejmuje działania mające na celu zwiększenie dostępności usług, m.in. poprzez rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej czy udział w programach finansowanych ze środków zewnętrznych, takich jak programy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej czy projekty unijne wspierające rozwój usług społecznych.

3.2. Bezrobocie

O poziomie rozwoju gospodarczego oraz kondycji sektora przedsiębiorczości w danej jednostce samorządu terytorialnego, wpływ na stan rzeczy ma wiele elementów takich jak m.in. liczba zarejestrowanych i aktywnie funkcjonujących podmiotów gospodarczych, struktura zatrudnienia mieszkańców czy poziom bezrobocia. Lokalna gospodarka w gminie Stara Błotnica stanowi nieodłączny filar rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu. Jej charakter i potencjał kształtują różnorodne podmioty gospodarcze oraz szeroki zakres działalności w różnych sektorach gospodarki. Położenie gminy Stara Błotnica, dostępność infrastruktury oraz aktywność mieszkańców sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości i inwestycji prowadzonych na terenie gminy. Władze lokalne gminy podejmują szereg aktywnych działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki, poprawie warunków życia mieszkańców oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej w mieście. Samorząd lokalny stara się aktywnie wspierać lokalne środowisko przedsiębiorców, oferując im zróżnicowane formy wsparcia, obejmujące m.in. doradztwo gospodarcze, pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, a także organizację szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości. Inicjatywy podejmowane przez władze lokalne przyczyniają się w znacznym stopniu do poszerzania wiedzy oraz kompetencji zarówno obecnie funkcjonujących przedsiębiorców jak i potencjalnych nowych przedsiębiorców mieszkających na co dzień na terenie gminy, a chcących w przyszłości rozpocząć działalność gospodarczą.

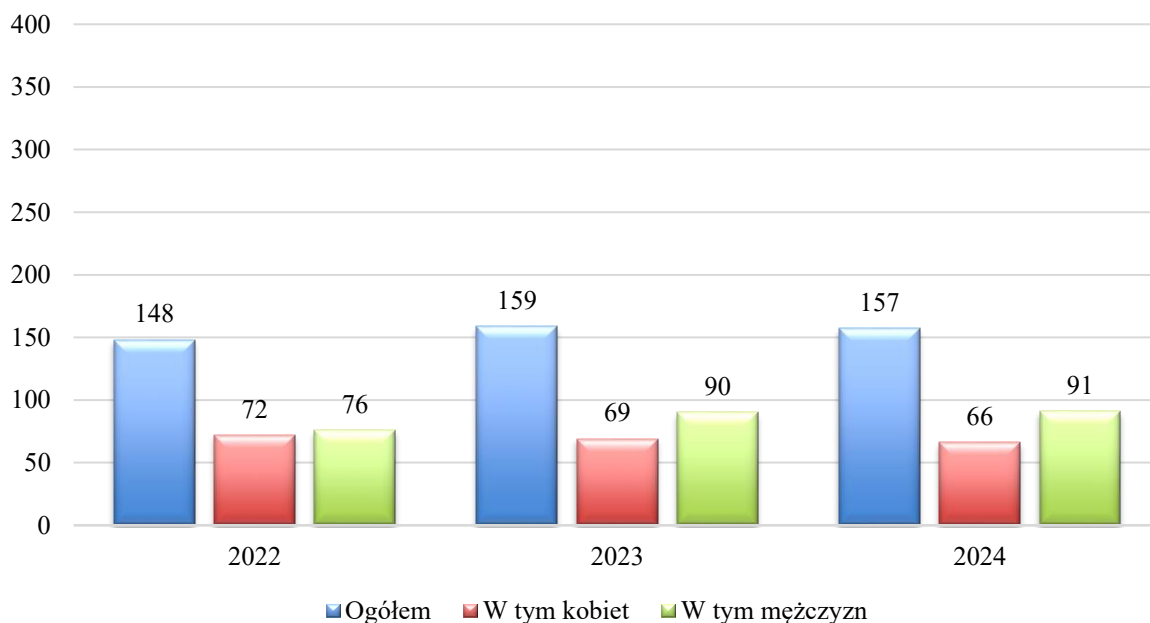
Znacznym wpływ na rozwój gospodarczy gminy Stara Błotnica mają także realizowane na terenie gminy inwestycje infrastrukturalne, w tym budowa i modernizacja dróg lokalnych, poprawa dostępności komunikacyjnej, a także modernizacja i budowa nowych systemów wodociągowych i kanalizacyjnych. Władze lokalne od wielu lat skutecznie podejmują szereg działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym środków unijnych na realizację nowych inwestycji. Z powodzeniem w ostatnich latach samorząd lokalny wdraża projekty, które jeszcze mocniej zwiększają konkurencyjność gospodarczą gminy na tle całego regionu oraz podejmują działania wspierające rozwój lokalnych inicjatyw. Analiza struktury i potencjału lokalnej gospodarki pozwala na identyfikację kluczowych wyzwań oraz szans, które będą mieć wpływ na dalszy rozwój całej społeczności gminy Stara Błotnica.

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę, a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płaćowe i pozapłaćowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru

bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

Na poniższym wykresie nr 7 przedstawiono dane zgromadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Białobrzegach dotyczące bezrobocia rejestrowanego w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024. Dotyczy to osób bezrobotnych pozostających bez stałego zatrudnienia w wieku produkcyjnym 18–64 lata. W analizowanym okresie czasu liczba osób bezrobotnych ulegała niewielkim wahaniom. W 2022 r. łączna liczba osób bezrobotnych na terenie gminy wyniosła 148 mieszkańców, w tym 72 kobiet i 76 mężczyzn. W 2024 r. liczba osób bezrobotnych względem dwóch lat wstecz zwiększyła się i wyniosła 157, w tym 66 stanowiły kobiety, a 91 to mężczyźni.

Wykres 7 Bezrobocie rejestrowane - ogółem i w podziale na płeć w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024

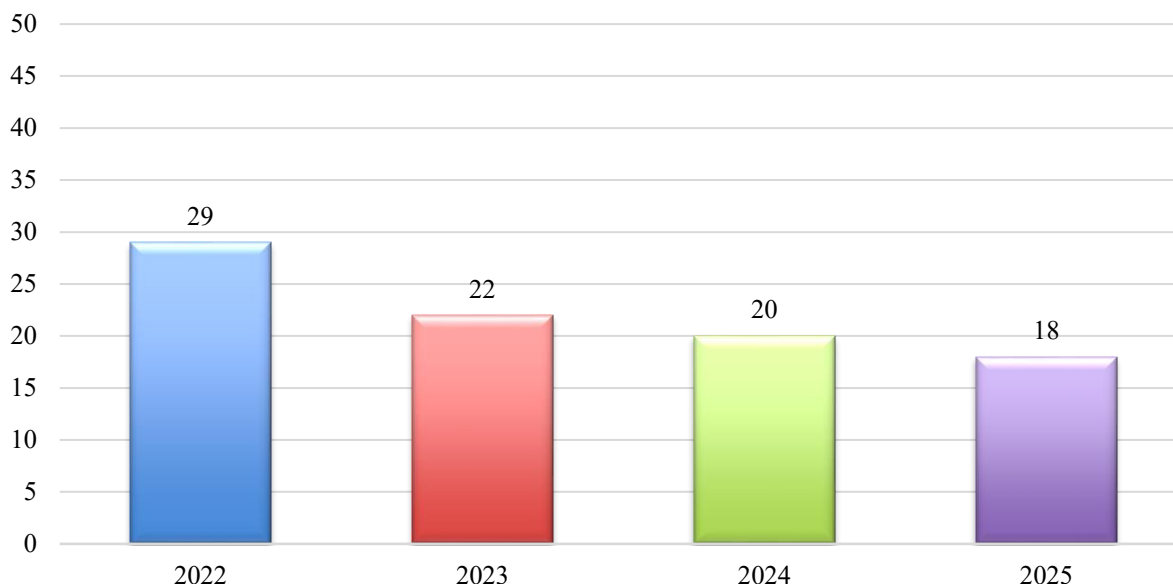

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Białobrzegu

Dane GOPS w Starej Błotnicy wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w analizowanym okresie czasu była zróżnicowana. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia wyniosła 29. W 2023 r. było to 22, natomiast w 2024 r. liczba wyniosła 20. Aktualnie według danych za III kwartał 2025 r. liczba korzystających z pomocy społecznej z tego powodu wynosi

18. W analizowanym okresie GOPS udostępniał osobom poszukującym pracy, korzystającym z pomocy społecznej, informacje o aktualnych ofertach pracy, dostępnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białobrzegach, a zadanie to wykonywane było w ramach prowadzonej pracy socjalnej. Wyniki przedstawia wykres nr 8.

Wykres 8 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

W 2024 r. na terenie powiatu białobrzeskiego zgłoszono łącznie 1 505 ofert pracy do realizacji za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy. Oferty obejmowały różne formy zatrudnienia, w tym umowy o pracę, umowy cywilnoprawne, staże i praktyki. Nie odnotowano ofert skierowanych wyłącznie do osób do 24 r.ż.

W ramach działań wspierających aktywizację zawodową młodzieży realizowano następujące programy:

- staże FP, EFS oraz Staże Rezerwa – w programach tych uczestniczyło łącznie 37 osób, które odbywały praktyki zawodowe u lokalnych pracodawców, w instytucjach publicznych oraz organizacjach pozarządowych,
- szkolenia indywidualne – wzięła w nich udział 1 osoba z terenu gminy Stara Błotnica, podnosząc kwalifikacje zawodowe zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej – z tej formy wsparcia skorzystało 6 mieszkańców gminy, którzy rozpoczęli prowadzenie własnej działalności gospodarczej.

Działania te przyczyniają się do wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców, w szczególności osób młodych oraz wspierają rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

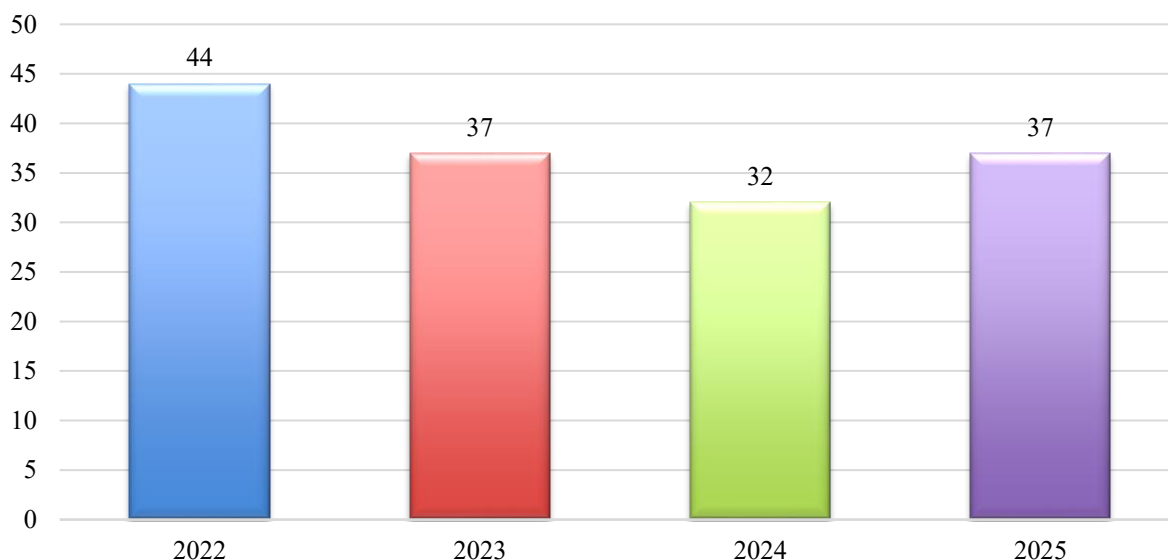
3.3. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osób z niepełnosprawnością, grup mniejszościowych, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starszych.

Zaprezentowane dane GOPS w Starej Błotnicy wskazują, że w latach 2022–2025 (III kwartał) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa była zróżnicowana, jednakże liczby są na zbliżonym poziomie. W 2022 r. liczba osób korzystająca z pomocy społecznej ze wspomnianego powodu wyniosła 44, natomiast według stanu na III kwartał 2025 r. liczba wynosi 37. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 9.

Wykres 9 Liczba korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu ubóstwa w latach 2022-2025 (III kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od

kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. W 2024 r. GOPS w Starej Błotnicy przeznaczył kwotę dotacji celowej na zadanie własne w postaci wypłaty zasiłków stałych w kwocie 174 057, 00 zł. Środki Rady Gminy na ten cel wyniosły 260, 44 zł. Z pomocy w formie zasiłku stałego skorzystało 17 osób.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. W 2024 r. GOPS w Starej Błotnicy przeznaczył kwotę dotacji celowej na zadanie własne w postaci wypłaty zasiłków okresowych w kwocie 11 624, 65 zł. Zasiłki okresowe wypłacano w 2024 r. dla dwóch osób, głównych powodem przyznania zasiłku okresowego było bezrobocie.

Zasiłek celowy to świadczenie dla osób i rodzin przyznawane na zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W 2024 r. GOPS w Starej Błotnicy przeznaczył środki własne na pokrycie wypłaty zasiłków celowych w kwocie 23 877, 55 zł. Zasiłki celowe i w naturze przyznano dla 8 rodzin z terenu gminy.

Świadczenia takie jak zasiłek stały, okresowy i celowy stanowią ważny filar wsparcia społecznego w gminie, zwłaszcza dla osób w trudnej sytuacji. Istotna jest rola GOPS w zapewnieniu efektywnego dostępu do tych świadczeń oraz informowania mieszkańców o możliwości ubiegania się o pomoc. Dokładne warunki przyznawania (kryteria dochodowe, limity, procedury) warto zestawić w lokalnych regulacjach gminnych, by zwiększyć przejrzystość i przewidywalność świadczeń dla mieszkańców.

Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów,

z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

Gmina Stara Błotnica w 2024 r. brała aktywny udział w programie, za sprawą uchwały nr LII.344.2023 Rady Gminy Stara Błotnica z dnia 3 listopada 2023 r. w sprawie uchwalenia gminnego wieloletniego programu osłonowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028. Program umożliwia udzielenie tej formy pomocy bez konieczności wydawania decyzji administracyjnej i przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego. Liczba dzieci objętych wsparciem w tym trybie nie może przekroczyć 20% liczby uczniów korzystających z dożywiania na podstawie decyzji administracyjnych w poprzednim miesiącu. Realizacja programu przyczynia się do skutecznej ochrony podstawowych potrzeb żywieniowych dzieci i młodzieży oraz zapewnia szybkie i adekwatne reagowanie na sytuacje wymagające wsparcia. Program jest realizowany przez GOPS w Starej Błotnicy we współpracy z jednostkami oświatowymi prowadzonymi przez gminę oraz innymi podmiotami prowadzącymi szkoły i przedszkola, do których uczęszczają dzieci z terenu gminy. Koordynację programu zapewnia GOPS.

Wsparcie udzielane jest:

- dzieciom do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych – zgodnie z zasadami programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028.

Za weryfikację dzieci kwalifikowanych do wsparcia odpowiada GOPS w Starej Błotnicy. Koszt posiłków pokrywany jest z budżetu GOPS na podstawie list i rozliczeń przekazywanych przez szkoły i przedszkola. Pomocą w ramach programu w 2024 r. objęto 20 uczniów, którzy skorzystali z pomocy w formie ciepłego posiłku, średni koszt jednego posiłku wyniósł 9,00 zł. Program zrealizowano w 80 % ze środków dotacji, kwota wydatkowana – 32207,00 zł a w 20% ze środków gminy – 10 031,70 zł, dowóz posiłków – 13 154,50 zł.

3.4. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

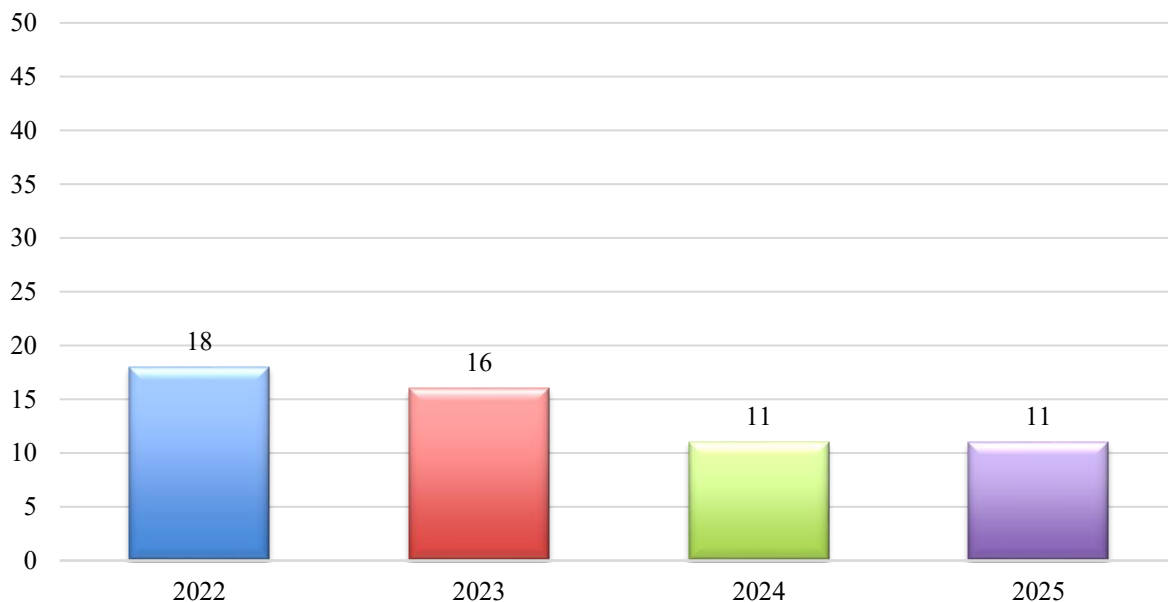
Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego.

Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego w przypadkach jak problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Dane GOPS w Starej Błotnicy wskazują, że w latach 2022–2025 (III kwartał) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej ma tendencję spadkową. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy ze wspomnianego powodu wyniosła 18, a w 2024 r. liczba beneficjentów wyniosła 11. Według danych za III kwartał 2025 r. liczba osób korzystających z pomocy jest aktualnie taka sama jak poprzednim roku. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 10.

Wykres 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2022-2025 (III kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej,

w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Uchwałą nr II.112024 Rady Gminy Stara Błotnica z dnia 13 maja 2024 r. przyjęto Gminny Program wspierania rodziny dla Gminy Stara Błotnica na lata 2024–2026, który stanowi samodzielny program, służący wspieraniu rodzin w wypełnianiu i przywracaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Celem głównym Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest podniesienie efektywności oraz skuteczności działań podejmowanych przez instytucje samorządowe na rzecz rodzin zamieszkujących gminę Stara Błotnica. Adresatem Programu są rodziny borykające się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz innymi problemami, które narażają te rodziny na wykluczenie społeczne.

Cele szczegółowe Programu to:

- wspieranie rodziców, opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka i rodziny,
- wspieranie kobiet w ciąży i rodzin ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczej.

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające to:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białobrzegach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Placówki oświatowe,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy,
- Policja,
- Placówki służby zdrowia,
- Sądy i kuratorzy sądowi,
- Parafie.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci w gminie Stara Błotnica. Zawarte w programie propozycje były realizowane w 2024 r. w toku bieżącej pracy poszczególnych jednostek. Ze sprawozdania wynikają następujące kierunki działań dla gminy Stara Błotnica: zapewnienie środków finansowych na realizację programu i na zatrudnienie asystenta rodziny, zapewnienie rodziną z dziećmi dostępu do specjalistycznego poradnictwa, wzmocnienie działań profilaktycznych na rzecz rodziny, utrzymywanie dzieci w naturalnym środowisku.

Inną formą wsparcia osób, u których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka, jest asystent rodziny. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, na terenie gminy Stara Błotnica zatrudniony jest asystent rodziny. Do jego zadań należy wspieranie rodzin w pokonywaniu trudności życiowych, poprawie funkcjonowania oraz przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych, w szczególności poprzez towarzyszenie rodzinie w procesie zmian sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent prowadzi pracę w środowisku rodziny, w sposób ciągły i dostosowany do jej indywidualnych potrzeb. Współpraca opiera się na zasadzie

dobrowolności i aktywnego udziału rodziny w procesie zmiany. Dzięki działaniom asystenta zmniejsza się ryzyko kierowania dzieci do pieczy zastępczej oraz wzmacniane są kompetencje wychowawcze i społeczne rodzin z terenu gminy. Zadanie realizuje GOPS w Starej Błotnicy, który w 2024 r. przekazał uzyskaną dotację celową na zadanie własne na realizację programu asystent rodziny kwotą 13 966, 96 zł. Środki Rady Gminy na ten cel w 2024 r. wyniosły 28 485, 45 zł. Wsparciem asystenta rodziny w 2024 r. objęto 7 rodzin.

Dodatkowym narzędziem pomocy rodzinie przeżywającej trudności są rodziny wspierające. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Zgodnie z art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jednakże korzystając z art. 31 ust. 2 upoważnienie do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów otrzymał kierownik ośrodka pomocy społecznej.

Rodziną wspierającą może zostać rodzina lub osoba, która spełnia następujące warunki:

- ma stałe źródło utrzymania,
- ma pełnię władzy rodzicielskiej wobec wszystkich własnych dzieci i prawidłowo realizuje obowiązki opiekuńczo-wychowawcze wobec nich,
- uzyska zaświadczenie od lekarza rodzinnego o dobrym stanie zdrowia,
- przebywa na stałe na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- członkowie rodziny nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo,
- może pochodzić z bezpośredniego otoczenia dziecka (np. sąsiedzi, dziadkowie, krewni, znajomi).

W gminie Stara Błotnica funkcjonuje instrument rodziny wspierającej w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024–2026, który ustanawia wójt po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika GOPS, a wsparcie odbywa się we współpracy z powołanym asystentem rodziny.

Do 2017 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowiła podstawowy akt prawny regulujący formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie realizacji kompleksowego programu wsparcia rodzin „Za życiem”, a w ślad za nią uchwalono ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która weszła w życie w styczniu 2017 r. Program „Za życiem” obejmuje kompleksowe działania na rzecz rodzin wychowujących osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności dzieci. Pomoc przewidziana w ustawie dotyczy m.in.

- wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin,
- wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- świadczenia usług wspierających i rehabilitacyjnych,
- wsparcia mieszkaniowego.

Zgodnie z przepisami, rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością lub nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, powstałą w okresie prenatalnym lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ustawa przewiduje ponadto, że asystent rodziny pełni funkcję przewodnika po systemie wsparcia, koordynując dostępne formy pomocy. Celem ustawy jest również usprawnienie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz zintegrowanie działań różnych instytucji pomocowych. Ponadto, w ramach polityki prorodzinnej funkcjonuje Karta Dużej Rodziny (KDR), wydawana rodzinom posiadającym lub wychowującym co najmniej troje dzieci. Karta uprawnia do korzystania z systemu zniżek i ulg w instytucjach publicznych oraz prywatnych. Rodzice otrzymują kartę na czas nieokreślony, natomiast dzieci do ukończenia 18 r.ż., a w przypadku kontynuowania nauki do ukończenia 25 r.ż. Gmina uzyskała dotację celową na zadanie zlecone w postaci realizacji zadania wydawania KDR w 2024 r. na kwotę 358,00 zł.

Rodziny wielodzietne w gminie Stara Błotnica stanowią ważną grupę społeczną, która korzysta z szerokiego wachlarza świadczeń i wsparcia, zarówno na poziomie ogólnokrajowym jak i lokalnym. Rodziny wielodzietne zamieszkałe na terenie gminy mogą liczyć na szereg świadczeń i wsparcia przede wszystkim przez GOPS, ale i inne instytucje takich jak m.in.

- świadczenia pieniężne i rzeczowe w tym zasiłki celowe i okresowe,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- Kartę Dużej Rodziny, która uprawnia do licznych zniżek,
- usługi opiekuńcze i asystenckie dla rodzin z osobami wymagającymi wsparcia,
- dodatki mieszkaniowe i energetyczne,

- dofinansowania z projektów unijnych i krajowych realizowanych przez Urząd Gminy Stara Błotnica.

3.5. Uzależnienia

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków, a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd gminy na równi z organami administracji rządowej obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

Realizacja wyżej wymienionych zadań w 2024 r. w gminie prowadzona była w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla na 2023 i 2024 r. przyjętych uchwałą Nr XLIII.292.2022 z dnia 29 grudnia 2022 r. przez Radę Gminy Stara Błotnica.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w 2024 r. przedstawiała się w sposób następujący:

- środki na realizację Programu pochodziły w całości z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zaplanowano dochody w wysokości 106 000 zł, w tym 103 000 zł na zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz 3 000 zł na przeciwdziałanie narkomanii. Środki te zostały wykorzystane w pełnej wysokości,

- działania profilaktyczne skierowano głównie do dzieci i młodzieży szkół podstawowych oraz osób dorosłych. Obejmowały one m.in. organizację rajdu rowerowego, Gminnego Turnieju Tenisa Stołowego, zakup sprzętu sportowego oraz nagród, na co przeznaczono 26 115,80 zł. Gmina uczestniczyła również w ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, na której realizację wydatkowano 1 845,00 zł,
- w szkołach przeprowadzono warsztaty i spektakle profilaktyczne dotyczące uzależnień, przemocy, cyberprzemocy, agresji i mobbingu – koszty tych działań wyniosły 21 755,00 zł,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zorganizowała imprezę mikołajkową dla 462 dzieci, przeznaczając na ten cel 23 578,75 zł. Na wynagrodzenia członków Komisji, szkolenia i delegacje wydatkowano 24 220,00 zł,
- Komisja wystosowała 16 wezwań do osób nadużywających alkoholu celem przeprowadzenia rozmów interwencyjno-motywujących. Wobec 11 osób podjęto czynności zmierzające do nałożenia obowiązku leczenia odwykowego, natomiast w stosunku do 5 osób skierowano wnioski do Sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia. Koszty tych działań wyniosły 3 580,00 zł.

Aktualnie obowiązującym aktem prawa miejscowego w tym zakresie jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025–2028 przyjęty uchwałą nr IX.56.2024 Rady Gminy Stara Błotnica z dnia 30 grudnia 2024 r.

Głównym celem programu jest – zapobieganie problemom alkoholowym na terenie gminy Stara Błotnica i próba rozwiązania problemów alkoholowych. Cel ma zostać osiągnięty poprzez podjęcie skoordynowanych działań w obszarze realizowanej na trzech poziomach profilaktyki (uniwersalnej, selektywnej i wskazującej).

Do celów szczegółowych programu należą:

- ograniczenie spożycia napojów alkoholowych,
- zapobieganie powstawaniu nowych przypadków uzależnień,
- zmniejszenie skali uzależnień już istniejących,
- wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
- ograniczenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu
- przygotowanie młodego pokolenia do zdrowego, trzeźwego stylu życia,

- zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych,
- objęcie pomocą większej liczby osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu,
- zwiększenie skali działalności informacyjnej dla wszystkich mieszkańców gminy,
- zmniejszenie poczucia bezradności w poszukiwaniu pomocy,
- wspieranie działań w powyższych zakresach organizacji społecznych i pozarządowych, Kościoła Katolickiego oraz poprawianie warunków sprzyjających tym działaniom.

Do zadań programu należą:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń oraz osób fizycznych, służącej rozwiązywania problemów alkoholowych i/lub narkomanii,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Źródłem finansowania programu skupia się w głównej mierze na uzyskanych opłatach za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/ burmistrza/ prezydenta miasta, którego głównym zadaniem jest realizacja zadań samorządu terytorialnego w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy).

Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy),
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy),
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe),
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W gminie Starej Błotnicy istnieje oddelegowana do tych zadań jednostka w postaci Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. GKRPA jest organem działającym na terenie każdej gminy, w tym również w Starej Błotnicy. Komisja została powołana w celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. GKRPA jest organem działającym przy Urzędzie Gminy Stara Błotnica, której głównym celem jest przeciwdziałanie problemom alkoholowym oraz wspieranie osób dotkniętych uzależnieniem i ich rodzin.

Do głównych zadań instytucji należy m.in.

- wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” w przypadkach podejrzenia przemocy domowej w tym także diagnozowanie sytuacji rodzinnej i inicjowanie działań pomocowych,
- motywowanie i kierowanie osób mających problem z alkoholem do leczenia odwykowego, w tym przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu, prowadzenie rozmów z osobami zgłaszanymi oraz w razie zaistnienia potrzeby, kierowanie na badania przez biegłych sądowych oraz przygotowanie dokumentacji do sądu w sprawach o zobowiązanie do leczenia odwykowego,

- współpraca z lokalnymi instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, placówkami oświatowymi i służbą zdrowia,
- opiniowanie i monitorowanie realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Procedura zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa. Przesłanki uprawniające do zobowiązania danej osoby do poddania się leczeniu odwykowemu, to zgodnie z art. 24 ustawy:

- rozkład życia rodzinnego,
- demoralizacja małoletnich,
- uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny,
- systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

W poniższej tabeli nr 9 przedstawiono szczegółowo zakres działalności GKRPA w Starej Błotnicy w latach 2022–2025 (III kwartał). W analizowanych latach warto podkreślić, że w każdym kolejnym analizowanym roku liczba ogólnych posiedzeń Komisji utrzymywała się na stałym poziomie co świadczy o dużej regularności, wysokim wkładzie pracowników i zaangażowaniu w sprawy społeczne w gminie. W 2022 r. zorganizowano 11 ogólnych posiedzeń Komisji, w tym przeprowadzono 9 rozmów z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia oraz przeprowadzono 2 postanowienia opiniujące lokalizacje punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz zorganizowano 1 szkolenie dla pracowników GKRPA. Według danych za III kwartał 2025 r. liczba przeprowadzonych ogólnych posiedzeń Komisji i podkomisji interwencyjno-motywującej wyniosła po 11. W tym samym okresie przeprowadzono 6 rozmów z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia, 4 postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz przeprowadzono 2 szkolenia. Pozostałe informacje z poprzednich lat przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9 Działalność GKRPA w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)

Działalność GKRPA				
Zadanie	2022	2023	2024	2025
Ogólne posiedzenia Komisji	11	12	15	11
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	11	12	15	11
Przeprowadzone rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	9	6	7	6
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizacje punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2	0	5	4
Szkolenia dla pracowników GKRPA	1	1	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Starej Błotnicy

W tabeli nr 10 przedstawiono działalność Komisji interwencyjno-motywującej w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2025 (III kwartał). W 2022 r. sporządzono przez Komisję 12 wniosków o leczenie odwykowe, odbywało się 11 spraw, przeprowadzono 4 zlecenia badań przez biegłych sądowych, sporządzono 3 wnioski do Sądu, zakończono 3 postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez Sąd oraz przeprowadzono 3 badania przez biegłych sądowych. Według danych za III kwartał 2025 r. przez Komisję sporządzono 14 wniosków o leczenie odwykowe, prowadzono 4 sprawy, zrealizowano 7 zleceń przeprowadzenia przez biegłych sądowych, sporządzono 5 wniosków w sprawie obowiązku leczenia odwykowego oraz przeprowadzono 2 rozmowy przez biegłych sądowych. Pozostałe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10 Działalność Komisji interwencyjno-motywującej w latach 2022-2025 (III kwartał)

Działalność Komisji interwencyjno-motywującej				
Zadanie	2022	2023	2024	2025
Wniosków o leczenie odwykowe	11	12	12	14
Obecnie rozpoczętych spraw	11	12	12	4
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	4	11	9	7
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	3	6	5	5

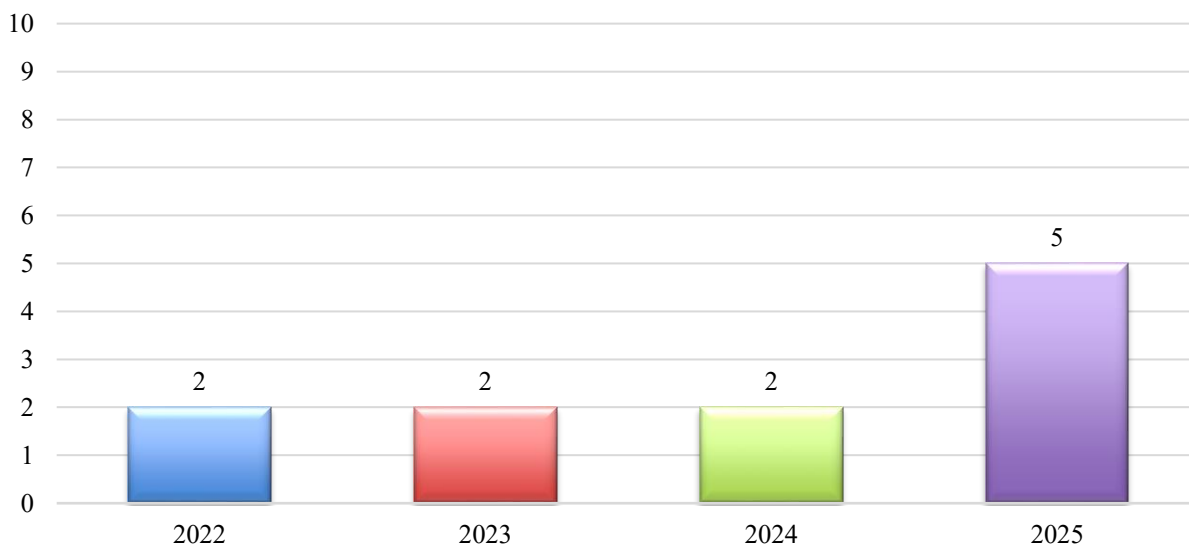
Zakończenie postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez Sąd	3	3	0	0
Przeprowadzenie badania przez biegłych sądowych	3	8	7	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Starej Błotnicy

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii podjęto szereg działań ukierunkowanych na ograniczanie zjawisk uzależnień, wzmacnianie postaw prozdrowotnych oraz wspieranie rodzin dotkniętych problemem przemocy. Głównym celem wyznaczonym w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Stara Błotnica na lata 2025–2028 jest ograniczanie szkód zdrowotnych, zaburzeń życia rodzinnego oraz zagrożeń, które wynikają z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu, spożywania narkotyków oraz podejmowania innych zachowań ryzykownych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Dane GOPS w Starej Błotnicy wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających ze wsparcia społecznego z powodu uzależnień od alkoholu była taka sama i wynosiła 2 osoby. Według danych za III kwartał 2025 r. liczba osób korzystających z tego powodu wzrosła i wynosi 5. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 11.

Wykres 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu uzależnień od alkoholu w latach 2022-2025 (III kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

Oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży to zorganizowane działania mające na celu zapobieganie powstawaniu lub rozwojowi niekorzystnych zjawisk społecznych, zdrowotnych i wychowawczych w tej grupie wiekowej. Istotą działań

profilaktycznych w tym wymiarze jest wzmacnianie czynników chroniących oraz ograniczanie czynników ryzyka, które mogą prowadzić lub powodować różnego rodzaju problemy jak np. uzależnienia, przemoc, zaburzenia psychiczne, otyłość oraz inne zagrożenia dla zdrowia i prawidłowego rozwoju człowieka. Działania profilaktyczne obejmują m.in.

- edukację zdrowotną przez promowanie zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej czy prawidłowego odżywiania,
- programy przeciwdziałania uzależnieniom takich substancji i środków jak np. alkohol, narkotyki czy dopalacze,
- profilaktykę zdrowia psychicznego, skupiającą się wokół rozwoju umiejętności radzenia sobie ze stresem, wsparciem emocjonalnym oraz zapobieganiu depresji,
- działania na rzecz bezpieczeństwa poprzez profilaktykę przemocy, przekazywanie wiedzy o cyberprzemocy, edukację dotyczącą zagrożeń XXI wieku.

Celem oddziaływań profilaktycznych jest nie tylko zapobieganie problemom, ale również wspieranie prawidłowego rozwoju, kształtowanie pozytywnych postaw i kompetencji, budowanie odporności psychicznej oraz zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i życia dzieciom oraz młodzieży.

Instytucjami w gminie Stara Błotnica odpowiedzialnymi za organizację działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców i dzieci oraz młodzieży są realizowane przez GKRPA i GOPS, w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin dotkniętym problemem alkoholowym oraz przemocą domową. Gmina współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz skutecznego adresowania potrzeb dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki. Celem podejmowanych działań jest ograniczenie ryzykownych zachowań wśród dzieci i młodzieży, takich jak uzależnienia, przemoc, czy zachowania agresywne, a także wsparcie ich rozwoju poprzez promowanie zdrowych nawyków i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego. Oddziaływania profilaktyczne zmierzają do zmniejszenia ryzyka sięgania przez dzieci i młodzież po środki psychoaktywne, a także do budowania kompetencji społecznych i emocjonalnych, które pomagają podejmować świadome i zdrowe decyzje życiowe. Realizacja tych działań przyczynia się w znacznej mierze do poprawy bezpieczeństwa społecznego oraz jakości życia w środowisku lokalnym. Wszystkie te elementy składają się na kompleksową, wielowymiarową strategię profilaktyczną realizowaną przez gminę Stara Błotnica, która aktywnie wspiera najmłodsze pokolenie w zdrowym rozwoju i przeciwdziałaniu problemom uzależnień.

Do istotnych oddziaływań profilaktycznych skierowanych dla dzieci i młodzieży w latach 2022–2025 (III kwartał) należały:

- 2022 r.:
 - zajęcia profilaktyczne dla młodzieży szkolnej w formie warsztatów profilaktyczno-muzycznych „Mądry wybór”, liczba uczestniczących uczniów: 55,
 - warsztaty – „Szkoła wolna od uzależnień i zachowań ryzykownych”, liczba uczestniczących uczniów: 260,
 - warsztaty – „Mobbing rówieśniczy”, liczba uczestniczących uczniów: 256,
 - spektakl profilaktyczno-edukacyjny, liczba uczestniczących uczniów: 466.
- 2023 r.:
 - spektakl profilaktyczno-edukacyjny, liczba uczestniczących uczniów: 470,
 - program profilaktyczny- Musical profilaktyczny dla dzieci z terenu gminy, liczba uczestniczących uczniów: 240.
- 2024 r.:
 - program profilaktyczny pt. „Zło dobrem zwyciężaj”, liczba uczestniczących uczniów: 80,
 - spektakl profilaktyczno-edukacyjny, liczba uczestniczących uczniów: 462,
 - koncert profilaktyczny „Kształtowanie poczucia odpowiedzialności, przemoc i agresja wśród dzieci”, liczba uczestniczących uczniów: 140,
 - warsztaty profilaktyczne o uzależnieniach, liczba uczestniczących uczniów: 220.
- 2025 r. (III kwartał):
 - warsztaty profilaktyczne, 6 edycji programów Moc słów – stop hejt/ cyberbezpieczeństwo dzieci i młodzieży dla klas IV–VIII, liczba uczestniczących uczniów: 150.

Wszystkie programy prowadzone są w oparciu o współpracę z lokalnymi placówkami oświatowymi, służby zdrowia, policją i organizacjami pozarządowymi z uwzględnieniem realiów i potrzeb społeczności lokalnej. Gmina Stara Błotnica posiada dobrze uregulowane oraz cyklicznie aktualizowane dokumenty prawne i programowe, które władze gminne systematycznie wdrażają w życie, przeciwdziałając tym samym negatywnym zjawiskom społecznym oraz wspierając zdrowy rozwój młodego pokolenia gminy.

W gminie Stara Błotnica oficjalnie nie jest dostępna żadna grupa Anonimowych Alkoholików dla mieszkańców. Najbliższy regularny mityng AA dla mieszkańców gminy dostępny jest w Białobrzegach, gdzie funkcjonuje grupa „Jutrzenka”.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych to miejsca, w których prowadzona jest detaliczna sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie stosownego zezwolenia wydanego przez właściwy organ gminy. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, punkty sprzedaży napojów alkoholowych obejmują:

- sklepy branżowe ze sprzedażą napojów alkoholowych,
- wydzielone stoiska w samoobsługowych placówkach handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 200 m²,
- pozostałe placówki samoobsługowe oraz inne placówki handlowe, w których sprzedawca prowadzi bezpośrednią sprzedaż napojów alkoholowych.

Punkty sprzedaży o jakich mowa w podrozdziale mogą służyć zarówno do sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu np. restauracja, bar oraz poza miejscem sprzedaży np. sklepy spożywcze. Sprzedaż alkoholu w tego typu punktach jest możliwa po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia oraz wyłącznie w miejscu określonym w tym zezwoleniu. Kwestie dotyczące lokalizacji oraz liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie danej gminy ustalana jest poprzez podjęcie odpowiedniej uchwały przez radę gminy, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Stara Błotnica według miejsca spożycia i według zawartości alkoholu w latach 2022–2025 (III kwartał) była na niemal niezmiennym poziomie. W 2025 r. w III kwartale liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży do 4,5% wyniosła 12, od 4,5% do 18% wyniosła 11, a powyżej 18% wyniosła 12. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu w sprzedaży do 4,5% wyniosła 4, od 4,5% do 18% wyniosła 1, a powyżej 18% wyniosła 2. Pozostałe informacje dotyczące liczby punktów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych				
Ogółem	2022	2023	2024	2025
Do spożycia poza miejscem sprzedaży do 4,5%	13	13	12	12
Do spożycia poza miejscem sprzedaży od 4,5% do 18%	12	12	11	11
Do spożycia poza miejscem sprzedaży powyżej 18%	13	13	12	12

Do spożycia w miejscu sprzedaży do 4,5%	3	3	3	4
Do spożycia w miejscu sprzedaży od 4,5% do 18%	1	1	1	1
Do spożycia w miejscu sprzedaży powyżej 18%	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Starej Błotnicy

3.6. Przemoc domowa

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemocy domowej rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 1–4 w/w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- ✓ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe, które zapewniają interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,

- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia,
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność,
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń,
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”,
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”,
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Zespół Interdyscyplinarny w gminie Stara Błotnica działa przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i zajmuje się koordynacją działań wobec osób i rodzin doświadczających przemocy domowej oraz zagrożonych przemocą, zgodnie z ustawą i lokalnymi procedurami Niebieskiej Karty. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele GOPS, policji, oświaty, ochrony zdrowia i innych instytucji lokalnych, co umożliwia szybkie uzgadnianie działań i przepływ informacji w granicach przepisów o ochronie danych. Zespół działa na podstawie uchwał i zarządzeń wójta oraz wewnętrznych regulaminów, a obsługę organizacyjną zapewnia GOPS w Starej Błotnicy.

Tabela 12 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)

Funkcjonowanie Zespołu				
	2022	2023	2024	2025
Liczba spotkań Zespołu	4	5	28	28
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu z powodu przemocy domowej	11	15	11	16
Liczba interwencji Zespołu w związku z przemocą domową	0	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne	0	0	1	3

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w gminie Stara Błotnica

Procedura „Niebieskie Karty” jest jednym z narzędzi służących przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa osobom jej doświadczającym. Procedura obejmuje szereg działań podejmowanych przez przedstawicieli różnych instytucji w tym m.in. Policję, Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe czy służbę zdrowia, których jednym z zadań i obowiązków jest reagowanie na podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Procedura została wprowadzona na podstawie współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 1998 r. Procedura rozpoczyna się w chwili złożenia wniosku. Kolejnym krokiem jest uzupełnienie specjalnego formularza „Niebieska Karta – A”, który jednocześnie jest formalnym początkiem wszczęcia procedury. Następnie powoływana jest grupa diagnostyczno-pomocowa, składająca się ze specjalistów z różnych dziedzin, która opracowuje indywidualny plan pomocy dla osoby dotkniętej przemocą oraz podejmuje działania wobec osoby stosującej przemoc. Podejmowane działania mają na celu także monitorowanie sytuacji przez okres 9 miesięcy po zakończeniu działań interwencyjnych. W ramach prowadzonej procedury możliwe jest zastosowanie specjalnych środków prawnych takich jak np. zakaz zbliżania się do ofiary czy nakaz opuszczenia wspólnego mieszkania. Procedura oparta jest na przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Podsumowując, generalnym

celem procedury jest kompleksowa i skoordynowana pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej, zapewnienie im bezpieczeństwa a także wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej.

Procedura „Niebieskie Karty” w gminie Stara Błotnica realizowana jest w sposób ciągły i skoordynowany, z zachowaniem zasad poufności oraz poszanowania godności osób, których dotyczy.

Zadaniem zespołu oraz powołanych grup roboczych jest diagnozowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, opracowywanie indywidualnych planów pomocy, monitorowanie sytuacji osób zagrożonych oraz podejmowanie działań mających na celu zapewnienie im bezpieczeństwa.

Działania prowadzone w ramach procedury „Niebieskie Karty” obejmują m.in.

- udzielanie wsparcia i informacji osobom doświadczającym przemocy,
- podejmowanie interwencji i współpracę międzyinstytucjonalną,
- kierowanie osób dotkniętych przemocą do specjalistycznych placówek wsparcia,
- prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc,
- dokumentowanie podejmowanych działań i monitorowanie ich efektów.

W poniższej tabeli nr 13 przedstawiono liczbę założonych „Niebieskich Kart” w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2025 (III kwartał) według poszczególnych instytucji, oznaczenie b.d. – określono brak danych uzyskanych od instytucji w tym zakresie. Instytucje wymienione poniżej mają obowiązek uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie. W analizowanym okresie czasu liczba zakładanych „Niebieskich Kart” w każdym kolejnym roku była zmienna. W 2022 r. wyniosła łącznie 11, rok później było to 15, a w 2024 r. liczba wyniosła 11. Według danych za III kwartał 2025 r. liczba założonych „Niebieskich Kart” wyniosła 16.

Tabela 13 Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskich Kart” w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)

Podmioty wszczynające procedurę				
Instytucje/ całkowita ilość	2022	2023	2024	2025
Liczba założonych „Niebieskich Kart” - Ogółem	11	15	11	16
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	b.d.	0	b.d.	b.d.
Policja	b.d.	14	b.d.	b.d.

Ochrona zdrowia	b.d.	0	b.d.	b.d.
Placówki edukacyjne	b.d.	0	b.d.	b.d.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	b.d.	1	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

W poniższej tabeli nr 14 zestawiono ze sobą w trzyletnim układzie dynamicznym dane przedstawiające liczbę osób doznających i stosujących przemoc domową na terenie gminy Stara Błotnica w latach 2022–2025 (III kwartał). Liczba incydentów związanych z przemocą domową w analizowanym okresie lat była zróżnicowana. W 2022 r. liczba incydentów wyniosła 11, a z danych za III kwartał 2025 r. liczba zwiększyła się i wynosi 16. Liczba osób doznających przemocy w 2022 r. wyniosła 11, natomiast w III kwartale 2025 r. zwiększyła się ponad trzykrotnie i wynosi 36 osób, w tym 15 kobiet, 8 mężczyzn oraz 13 małoletnich do 18 r.ż.

Tabela 14 Incydenty i osoby doznające przemocy domowej w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)

Liczba incydentów i osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy				
	2022	2023	2024	2025
Liczba incydentów związanych z przemocą domową	11	15	11	16
Liczba osób doznających przemocy – ogółem	11	15	22	36
Kobiety	194	14	10	15
Mężczyźni	2	1	3	8
Małoletni do 18 r.ż.	0	0	9	13
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania				
Ogółem	11	15	12	16
Kobiety	1	1	1	1
Mężczyźni	10	14	11	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

W poniższej tabeli nr 15 przedstawiono rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w gminie Stara Błotnica w 2024 r. Na podstawie danych zawartych w tabeli

wynika z nich, że w tym czasie nie udzielono pomocy psychologicznej ani pomocy prawnej oraz pomocy materialnej np. w postaci zakwaterowania lub żywności. Jedyną udzieloną formą wsparcia była praca socjalna, udzielona 11 osobom.

Tabela 15 Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy domowej w gminie Stara Błotnica w 2024 r.

Rodzaje pomocy	
Pomoc psychologiczna	0
Pomoc prawna	0
Pomoc materialna (np. zakwaterowanie, żywność)	0
Inne formy pomocy – praca socjalna	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Starej Błotnicy

3.7. Klęski żywiołowe

Działania gminy w zakresie ochrony ludności, reagowania kryzysowego oraz udzielania pomocy społecznej osobom dotkniętym skutkami klęsk żywiołowych opierają się na przepisach prawa krajowego oraz aktach regulujących funkcjonowanie administracji samorządowej.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, określa, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, porządku oraz ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych, należy do zadań własnych gminy. Gmina odpowiada m.in. za organizację działań ratowniczych, tworzenie i utrzymanie odpowiednich służb oraz współpracę z jednostkami PSP, OSP i innymi instytucjami ratowniczymi.

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym reguluje zasady zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do ich wystąpienia, reagowania oraz odbudowy. Na jej podstawie gmina:

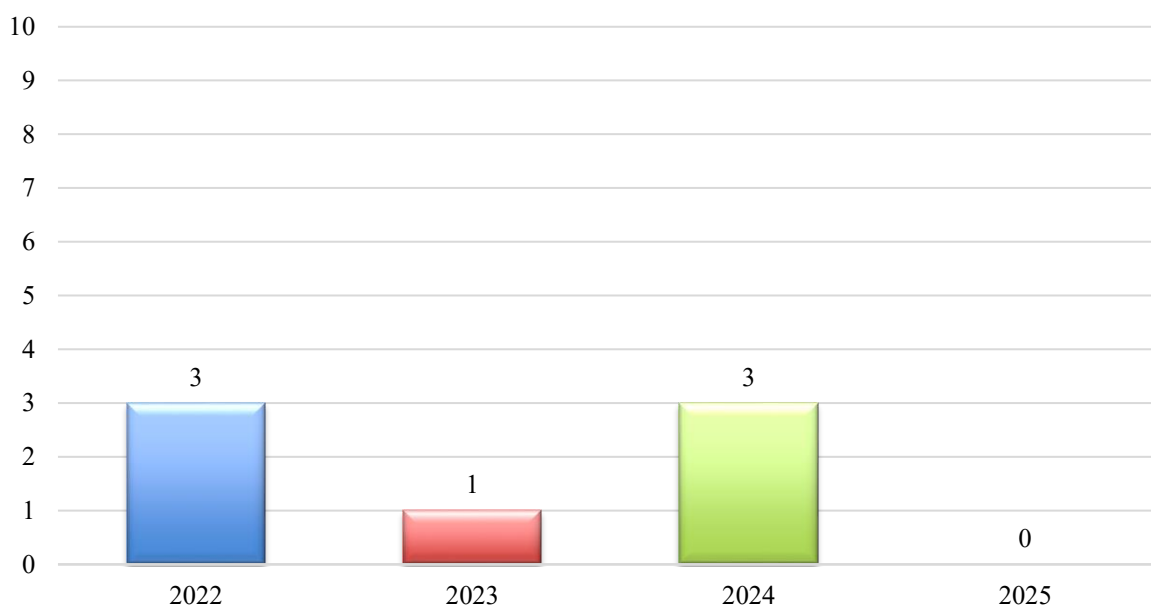
- opracowuje i aktualizuje gminny plan zarządzania kryzysowego,
- prowadzi monitorowanie zagrożeń,
- organizuje działania ratownicze, ewakuacyjne, informacyjne i pomocowe,
- koordynuje lokalne służby, inspekcje i straże,
- współpracuje z powiatowym i wojewódzkim centrum zarządzania kryzysowego.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej oraz przepisy dotyczące OSP regulują funkcjonowanie jednostek ratowniczych współpracujących z gminą w zakresie likwidacji skutków klęsk, w tym powodzi, wichur, pożarów, katastrof budowlanych czy

lokalnych podtopień. Gmina jest zobowiązana do zapewnienia warunków funkcjonowania OSP i ich wykorzystania w systemie reagowania kryzysowego.

Na wykresie nr 12 przedstawiono liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu klęsk żywiołowych w latach 2022–2025 (III kwartał). Liczba osób korzystających ze wsparcia instytucjonalnego z powodu klęsk żywiołowych w gminie w 2022 r. wyniosła 3, w 2023 r. była to 1 osoba, w 2024 r. liczba osób wyniosła 3. Według danych z III kwartał 2025 r. liczba osób korzystająca z pomocy z tego tytułu wynosi obecnie 0.

Wykres 12 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu klęsk żywiołowych w latach 2022-2025 (III kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Starej Błotnicy

4. Wyniki badania ankietowego dorosłych mieszkańców gminy

4.1. Metodologia i cel badania

Badanie dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica, w tym seniorów. Celem przeprowadzenia badania było uzyskanie kompleksowej informacji na temat opinii, potrzeb oraz oczekiwań lokalnej społeczności w odniesieniu do wybranych zjawisk społecznych. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców gminy.

Celem badania było uzyskanie opinii mieszkańców na temat:

- jakości życia w gminie,
- dostępności usług społecznych,

- najważniejszych problemów społecznych,
- postrzegania zjawisk ryzyka (ubóstwo, uzależnienia, przemoc, bezrobocie, izolacja społeczna).

W badaniu ankietowym mieszkańców gminy Stara Błotnica wykorzystano metodę CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing), która jest metodą prowadzenia badań ankietowych z wykorzystaniem formularzy udostępnianych respondentom w środowisku internetowym. Uczestnik badania samodzielnie wypełnia ankietę online, korzystając z komputera, telefonu lub innego urządzenia z dostępem do sieci.

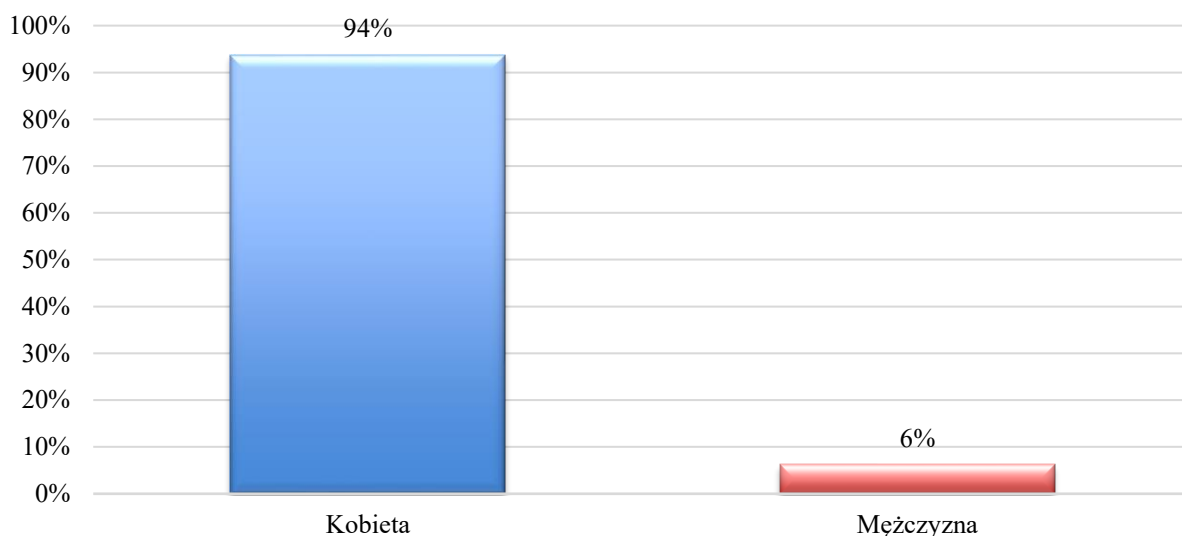
Metoda charakteryzuje się:

- wysoką dostępnością – umożliwia dotarcie do szerokiej grupy respondentów niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niskimi kosztami realizacji w porównaniu do tradycyjnych metod papierowych lub wywiadów bezpośrednich,
- krótkim czasem zbierania danych,
- automatyzacją zbierania i wstępnego porządkowania odpowiedzi,
- anonimowością, która sprzyja udzielaniu szczerych i rzetelnych odpowiedzi.

4.2. Grupa badania

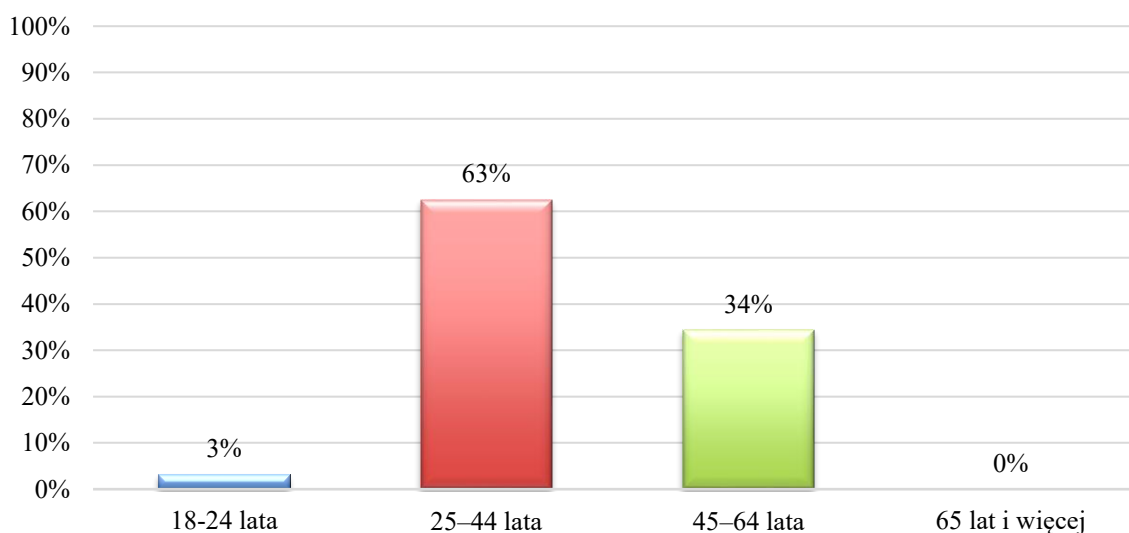
Badania dotyczyły mieszkańców gminy Stara Błotnica, którzy w momencie realizacji badania mieli ukończony osiemnasty rok życia oraz wyrazili zgodę na uczestnictwo w ankiecie. Respondenci podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie.

W badaniu ankietowym wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica na rzecz opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 uczestniczyło 60 kobiet, które stanowiły 94% badanych, oraz 4 mężczyzn, którzy stanowili 6% badanych. Informacje w tym zakresie przedstawiono na wykresie nr 13

Wykres 13 Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

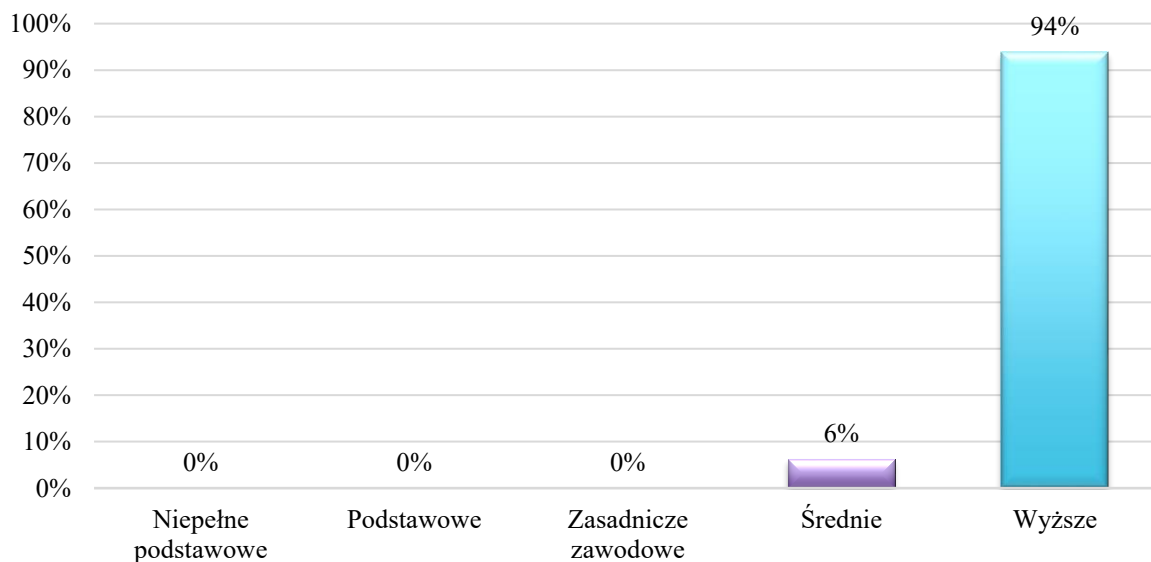
W kontekście wieku ankietowanych dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica najliczniejszą grupę stanowiły osoby z przedziału wiekowego 25–44 lata, którzy stanowili 63% badanych. Drugą najliczniejszą grupą pod względem liczebności byli ankietowani w przedziale wiekowym 45–64 lata, którzy stanowili 34% badanych, a najmniej liczną grupą ankietowanych były osoby w wieku 18–24 lata, którzy stanowili 3% badanych. Wyniki dotyczące zapytania przedstawiono na wykresie nr 14.

Wykres 14 Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Najwięcej ankietowanych uczestniczących w badaniu zadeklarowała, że posiada wykształcenie wyższe, tak zadeklarowało 94% badanych, a 6% stwierdziło, że posiada wykształcenie średnie. Wyniki dotyczące zapytania przedstawiono na wykresie nr 15.

Wykres 15 Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

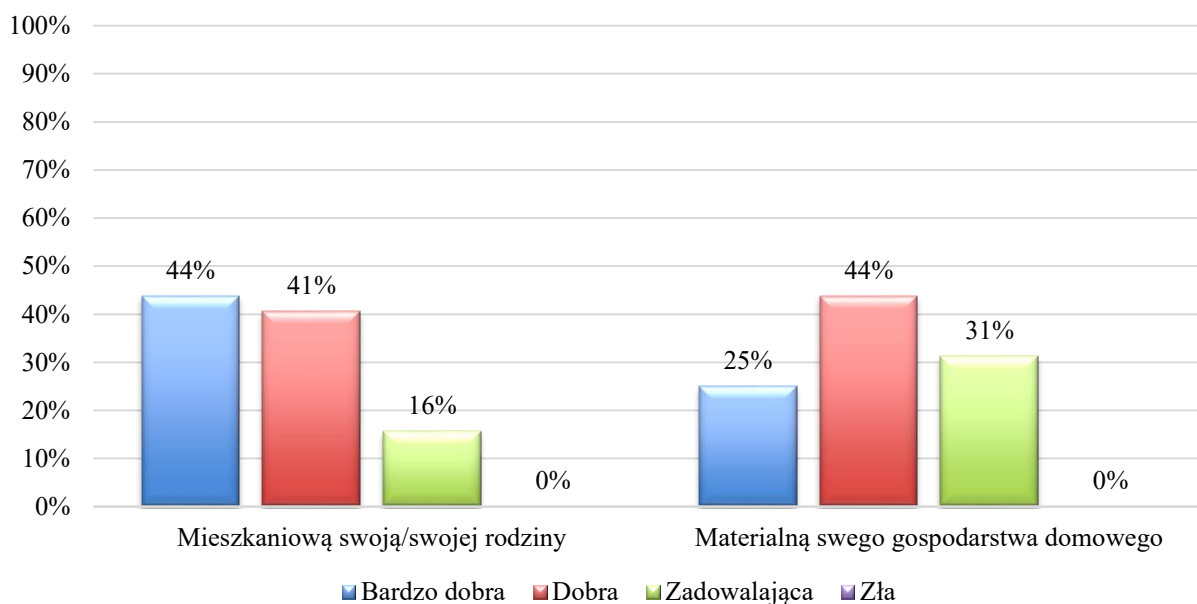

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

4.2. Sytuacja życiowa mieszkańców

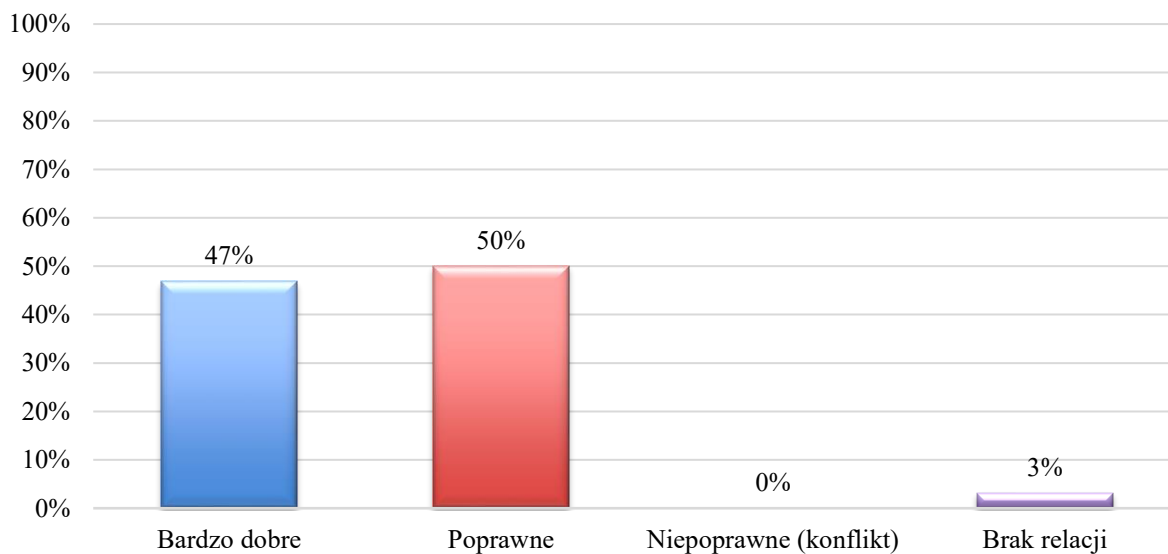
Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego warunków bytowych mieszkańców gminy Stara Błotnica. Analiza obejmuje ocenę poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb materialnych, dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych oraz subiektywną ocenę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. W pytaniu dotyczącym sytuacji życiowej mieszkańców gminy respondenci mieli możliwość wyrażenia opinii na temat sytuacji materialnej własnego gospodarstwa domowego oraz sytuacji mieszkaniowej własnej oraz swojej najbliższej rodziny. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych wyzwań w zakresie warunków życia oraz określenie obszarów wymagających wsparcia i działań ze strony samorządu.

Ankietowani dorośli mieszkańcy gminy Stara Błotnica mają w większości dobre zdanie na temat sytuacji mieszkaniowej swojej/ swojej rodziny. Jako bardzo dobrą ocenia ją 44% ankietowanych, a jako dobrą 41%. Nieco gorzej ankietowani ocenili sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego, gdzie 25% ankietowanych uznało ją za bardzo dobrą, a 44% jako dobrą. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres nr 16.

Wykres 16 Sytuacja życiowa mieszkańców. Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację życiową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

W kolejnym pytaniu skierowanym do ankietowanych mieszkańców zapytano ich o ocenę relacji z najbliższymi sąsiadami. Najwięcej ankietowanych deklaroowało wybór dwóch wariantów odpowiedzi. Bardzo dobrze swoje relacje ocenia 47% ankietowanych, a jako poprawne 50%. Zdaniem 3% ankietowanych wskazało na brak takiej relacji. Wyniki dotyczącego tego zapytania przedstawia poniższy wykres nr 17.

Wykres 17 Jak ocenia Pani/ Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?

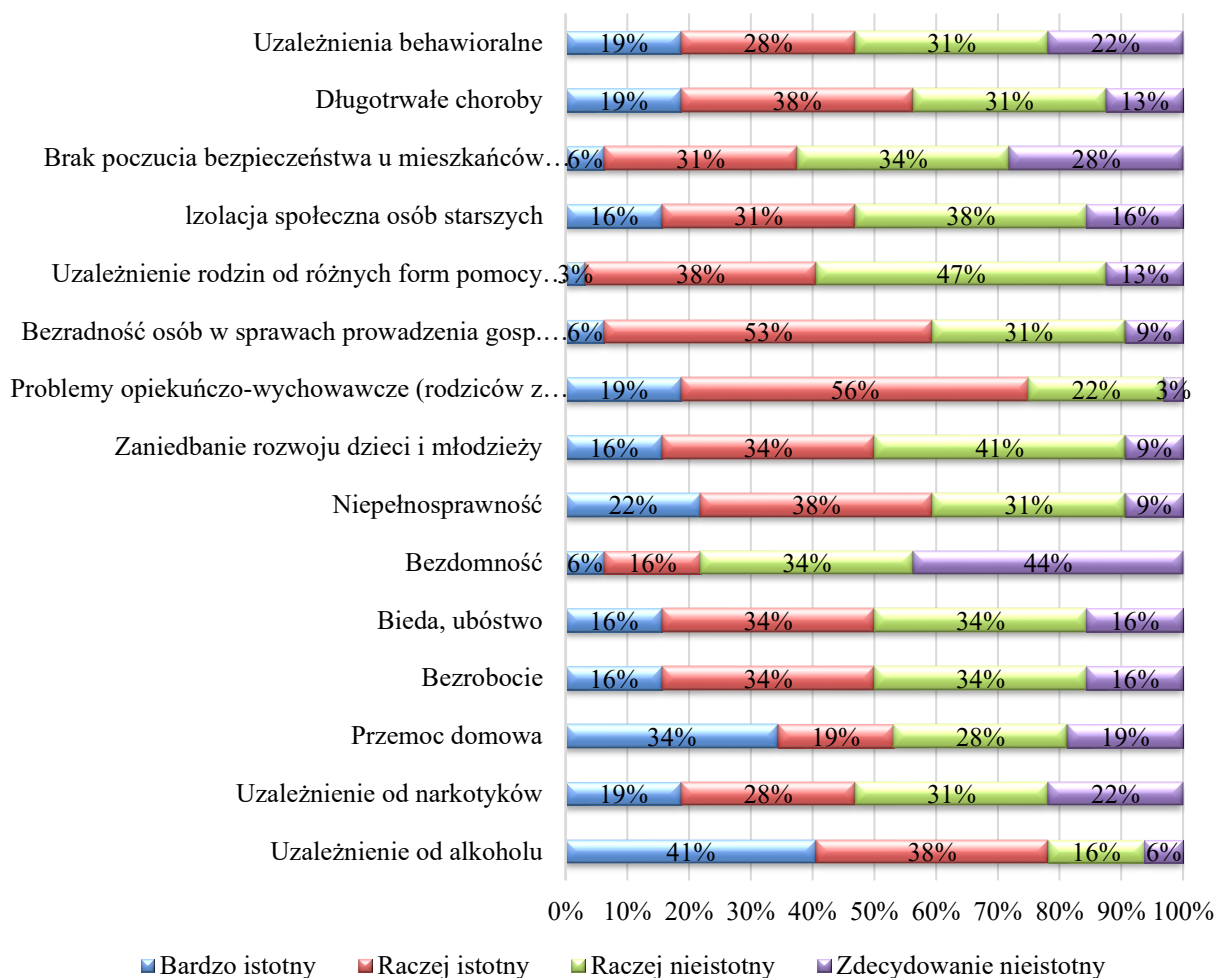
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

4.3. Problemy społeczne w gminie

W kolejnym pytaniu zapytano ankietowanych o ocenę skali istotności poszczególnych problemów społecznych występujących w gminie Stara Błotnica. Badanie miało na celu identyfikację najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy oraz ocenę skali powszechności oraz ich wpływu na życie lokalnej społeczności. Przyjętą w tym pytaniu miarą skali była ważność poszczególnych problemów społecznych w skali od zdecydowanie nieistotny, raczej nieistotny, raczej istotny do bardzo istotny. Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwala na wskazanie głównych obszarów wymagających wsparcia oraz określenie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w tej kwestii.

Uzyskane odpowiedzi od ankietowanych wskazały, że do najbardziej istotnych problemów występujących na terenie gminy Stara Błotnica należą: uzależnienie od alkoholu (41% uważa jako problem bardzo istotny i 38% jako problem raczej istotny), przemoc domowa (34% uważa jako problem bardzo istotny i 19% jako problem raczej istotny), problemy opiekuńczo wychowawcze (19% uważa jako problem bardzo istotny i 56% jako problem raczej istotny). Do najmniej poważnych problemów zdaniem ankietowanych należą: bezdomność (44% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako problem raczej nieistotny), brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (28% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako raczej nieistotny), uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej (13% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 47% jako raczej nieistotny). Pozostałe informacje przedstawiono na wykresie nr 18.

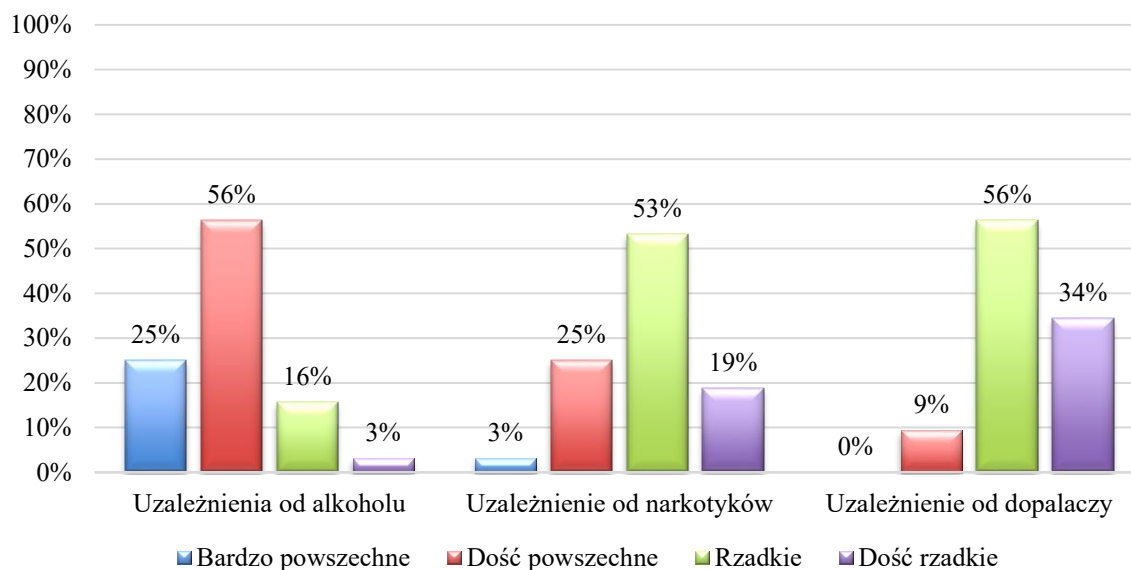
Wykres 18 Istotność problemów w środowisku lokalnym. Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Następnie ankietowani zostali poproszeni o ocenę poszczególnych zjawisk na terenie gminy Stara Błotnica w kontekście uzależnień od alkoholu, narkotyków i dopalaczy. Uzależnienie od alkoholu ankietowani jako zjawisko bardzo powszechne uważa 25% ankietowanych, a 56% uznało je jako problem dość powszechny. Uzależnienie od narkotyków jako zjawisko dość rzadkie uważa 19% badanych, a jako zjawisko rzadkie oceniło je 53% ankietowanych. Uzależnienie od dopalaczy zdaniem 34% ankietowanych jest zjawiskiem w ich środowisku lokalnym dość rzadkim, a 56% stwierdziło, że jest rzadkie. Wyniki dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 19.

Wykres 19 Popularne zjawiska. Jak powszechne na terenie gminy w Pani/ Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?

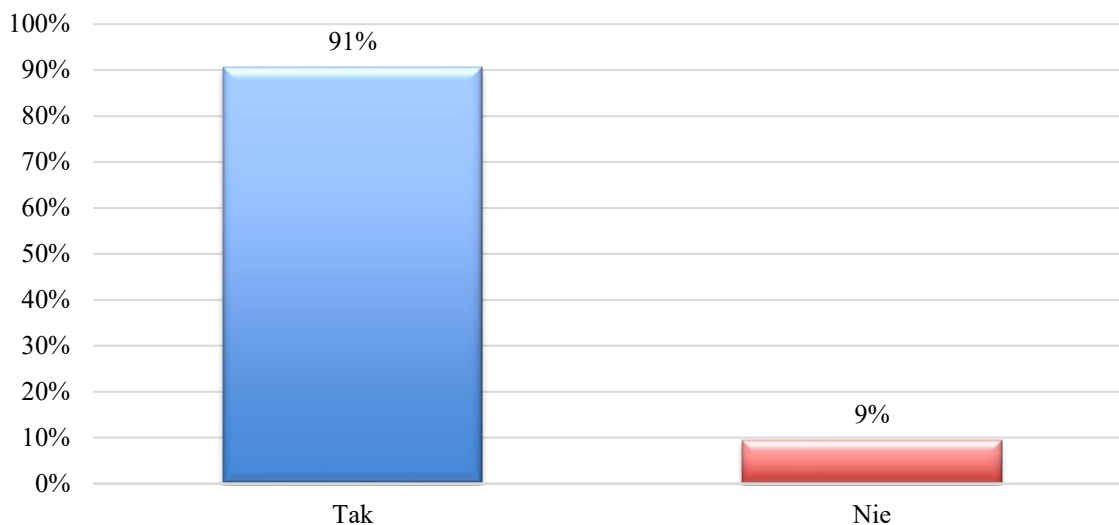
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

4.4. Zdrowie, kondycja psychiczna i uzależnienia

Poniższy podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Stara Błotnica na temat zdrowia i uzależnień. Celem badania w tym obszarze było rozpoznanie opinii i postaw społeczności lokalnej wobec wybranych problemów zdrowotnych oraz zjawisk związanych z uzależnieniami. Analiza zgromadzonych danych pozwala na określenie skali występowania problemów, identyfikację głównych zagrożeń oraz ocenę świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia publicznego i profilaktyki uzależnień. Celem analizy jest określenie poziomu świadomości społecznej, identyfikacja najczęściej występujących zagrożeń oraz rozpoznanie potrzeb w zakresie profilaktyki, a także leczenie uzależnień. Wyniki badań stanowią podstawę do planowania przyszłych działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz rozwoju lokalnej oferty wsparcia terapeutycznego.

W pierwszym pytaniu dotyczącym omawianej tematyki w podrozdziale zapytano ankietowanych o ocenę potrzeb realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. W ocenie respondentów przeważają głosy świadczące o potrzebie istnienia realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, tak uważa 91% ankietowanych, z kolei 9% było zdania przeciwnego i uważa, że tego typu działania nie są konieczne. Poniższy wykres nr 20 przedstawia wyniki dotyczące pytania.

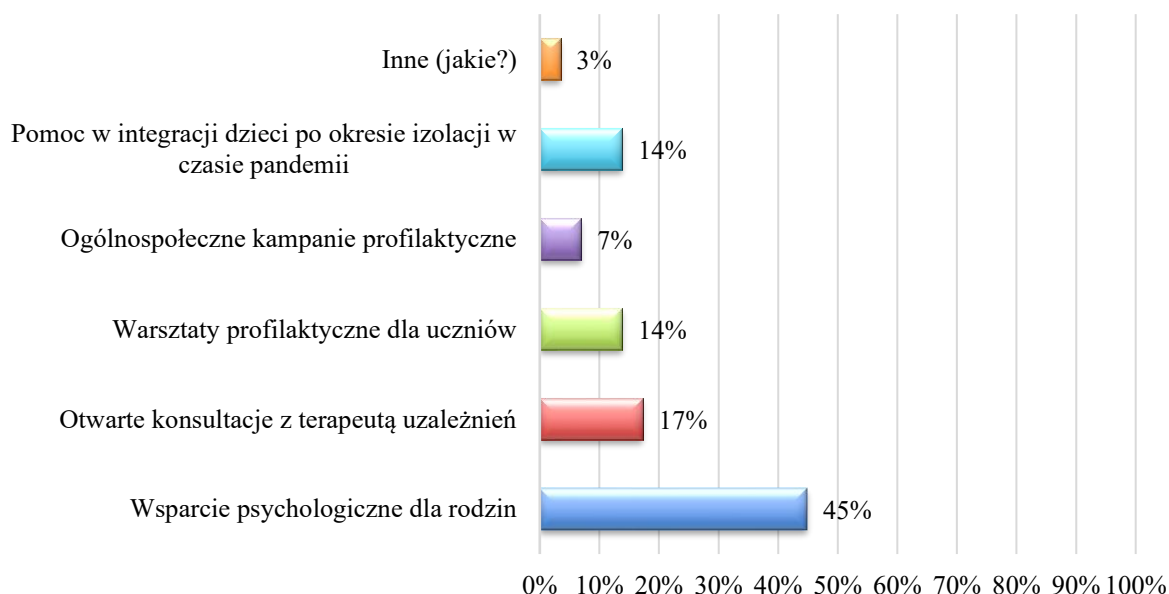
Wykres 20 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Zdaniem 45% ankietowanych najbardziej istotnymi działaniami profilaktycznymi przeciwko uzależnieniom było by wsparcie psychologiczne dla rodzin. Z kolei 17% badanych uważa, że najbardziej potrzebnym działaniem są otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień. Po 14% ankietowanych wskazało na pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji w czasie pandemii oraz warsztaty profilaktyczne dla uczniów. Informacje przedstawia wykres nr 21.

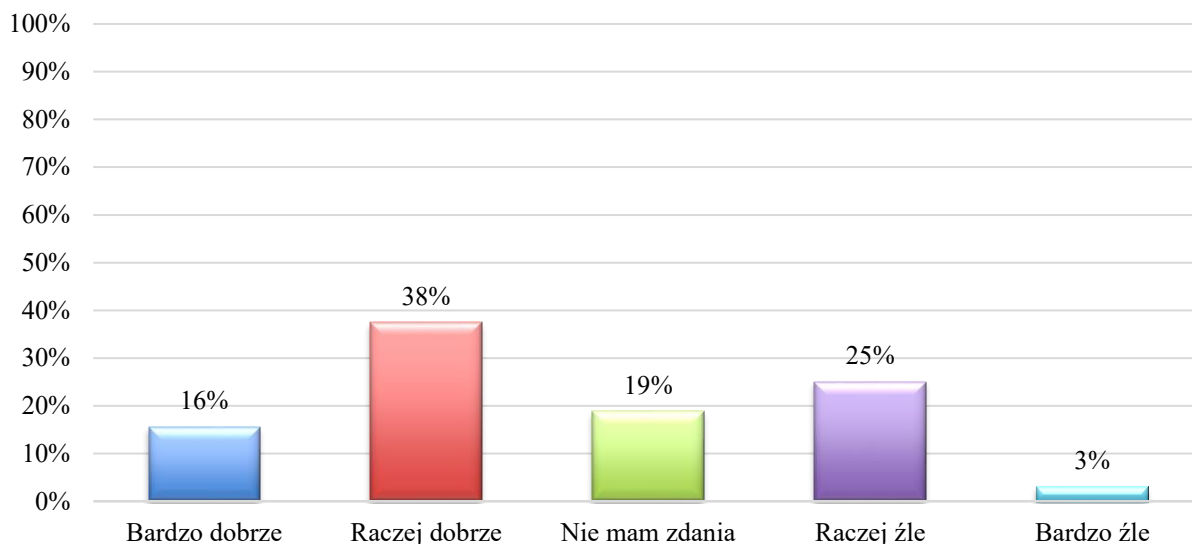
Wykres 21 Najbardziej potrzebne działania profilaktyczne przeciwko uzależnieniom? Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Najwięcej ankietowanych raczej dobrze ocenia stan opieki zdrowotnej na terenie gminy, takiego zdania było 38% ankietowanych. Raczej źle ocenia ją 25%, a z kolei 19% nie ma zdania w tym temacie. Pozostałe wyniki przedstawia poniższy wykres nr 22.

Wykres 22 Opieka zdrowotna. Jak ocenia Pan/ Pani stan opieki zdrowotnej na terenie gminy?

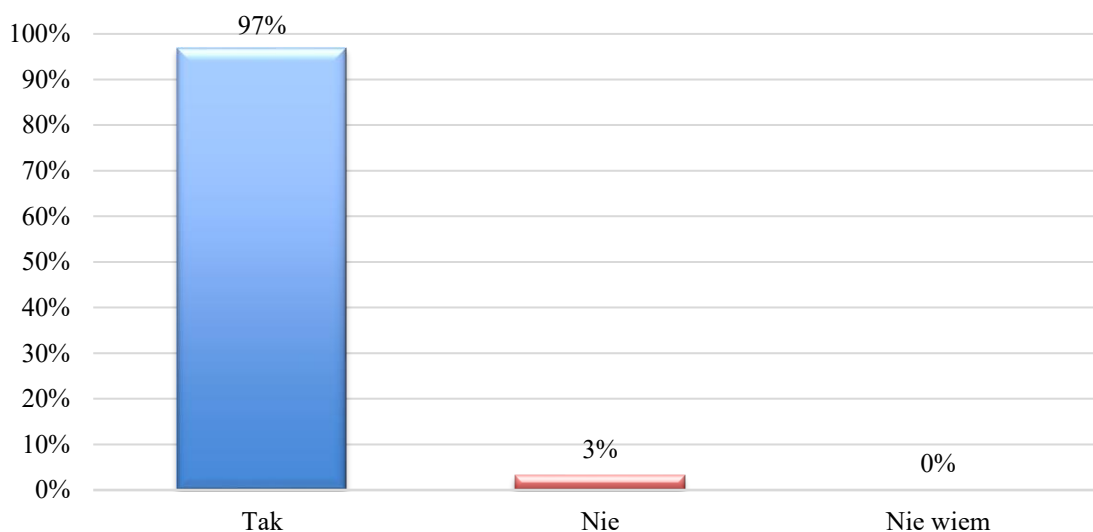

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

4.5. Bezpieczeństwo i przemoc domowa

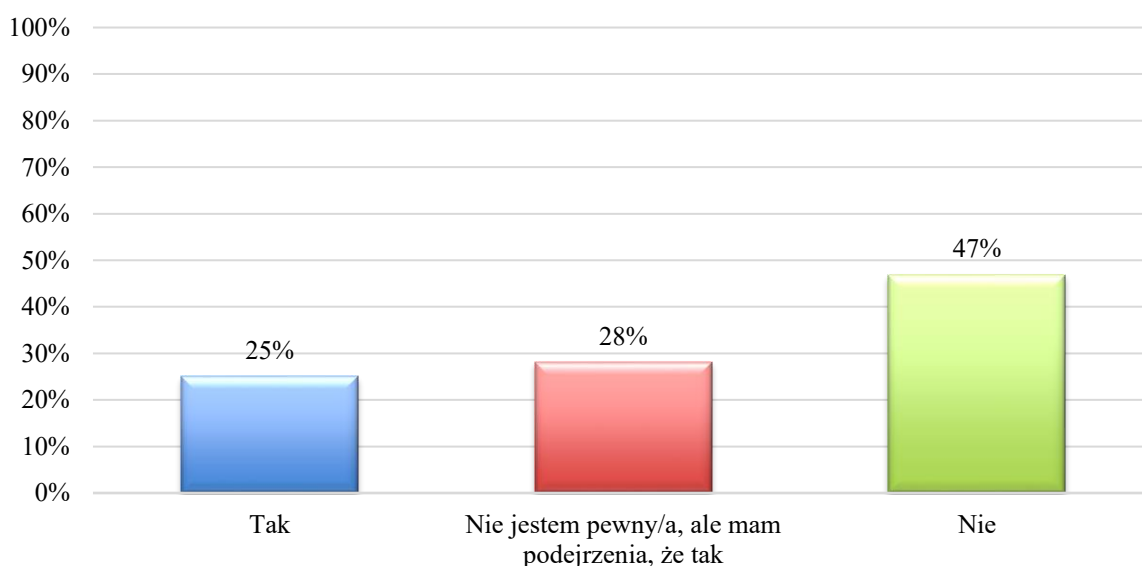
W tym podrozdziale przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Stara Błotnica, dotyczącego poczucia bezpieczeństwa oraz skali występowania przemocy domowej na gminy. Analiza obejmuje ocenę poziomu zagrożeń z jakimi spotykają się mieszkańcy, identyfikację najczęściej występujących form przemocy oraz ocenę dostępności wsparcia instytucjonalnego. Zgromadzone dane pozwalają na określenie głównych problemów w zakresie bezpieczeństwa oraz wskazanie obszarów wymagających intensyfikacji działań profilaktycznych i pomocowych. Wyniki badań stanowią jednocześnie podstawę do planowania skutecznych rozwiązań mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców i ograniczenie zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców.

Ankietowani mieszkańcy gminy biorący udział w badaniu ankietowym w większości podzielają zdanie, że czują się bezpiecznie we własnym miejscu zamieszkania, tak zadeklarowało 97% badanych. Zdania przeciwnego, nie czując się bezpiecznie w swojej gminie zadeklarowało 3% ankietowanych. Wyniki przedstawia wykres nr 23.

Wykres 23 Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy. Czy czuje się Pani/ Pan bezpiecznie na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

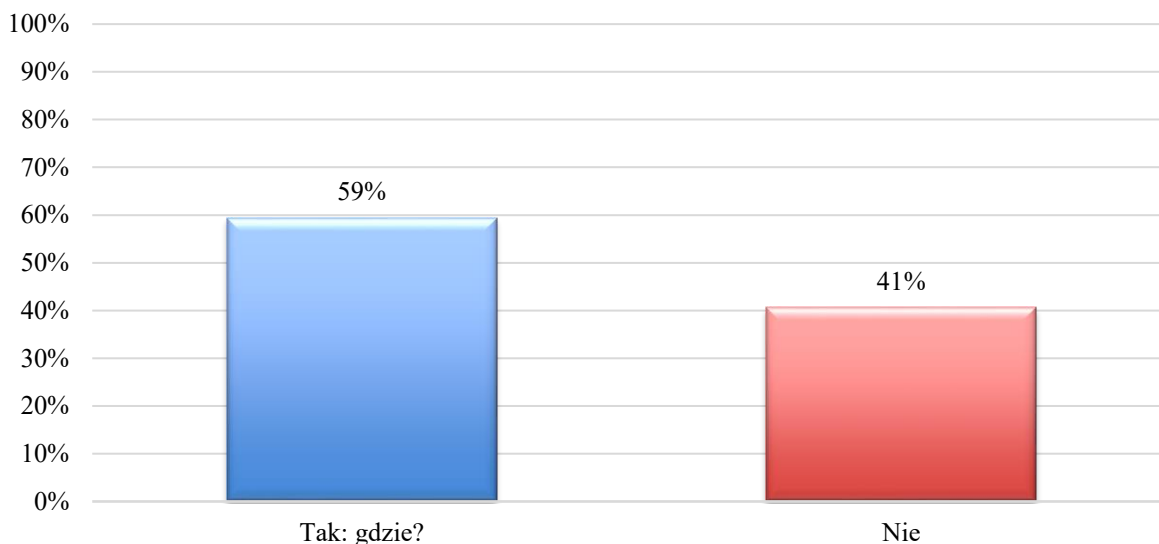
Zdaniem prawie połowy respondentów w ich otoczeniu nie ma osób, które doświadczają przemocy domowej, tak stwierdziło 47% badanych. Z kolei przeciwnego zdania było 25% badanych, którzy zadeklarowali, że znają osoby doświadczające przemocy domowej w ich najbliższym otoczeniu. Zdaniem 28% ankietowanych nie są pewni, ale mają pewne podejrzenia, że znają takie osoby. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 24.

Wykres 24 Znajomość osób doświadczających przemocy domowej. Czy w Pana/ Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) doświadczające przemocy domowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

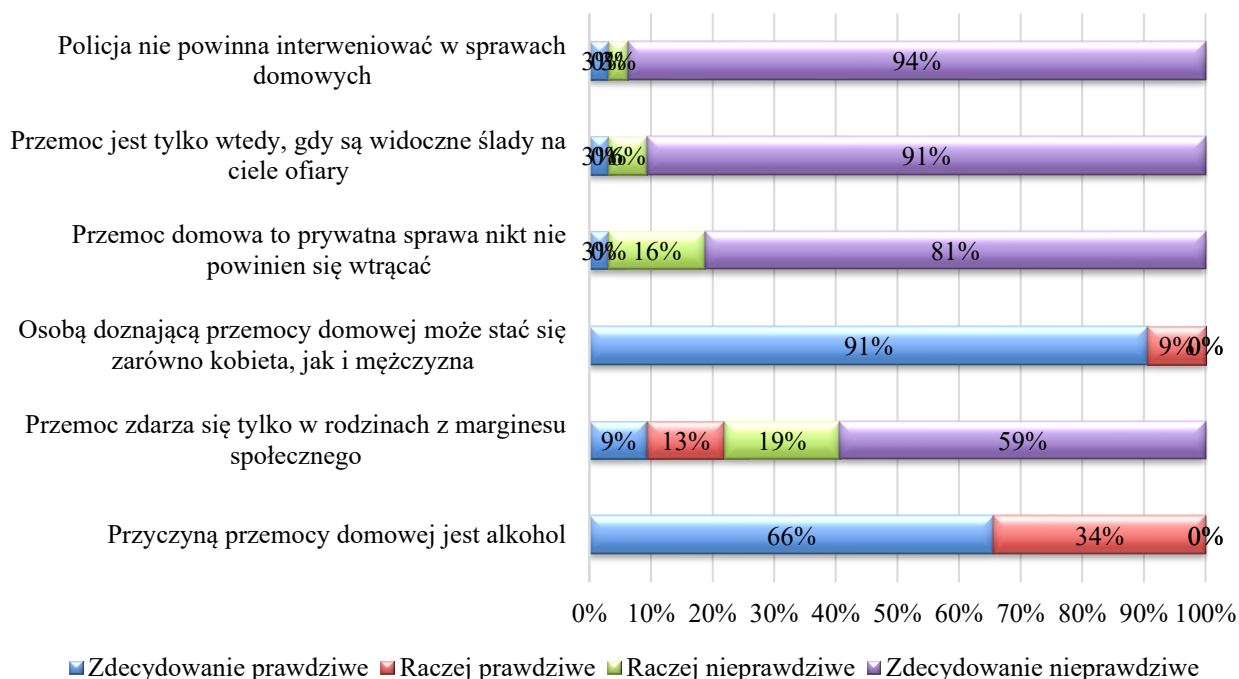
W kwestii dotyczącej znajomości miejsc, gdzie potencjalna ofiara przemocy może uzyskać stosowną pomoc w miejscu zamieszkania, głosy wśród ankietowanych rozłożyły się niemalże po równo. Zdaniem 59% ankietowanych wiedzą, gdzie ofiara może uzyskać pomoc, a zdaniem 41% uważa, że nie zna takich miejsc. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 25.

Wykres 25 Znajomość miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. Czy wie Pan/ Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Respondenci w większości zdecydowanie nie podzielają opinii, że Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych, tak uważa 94% badanych. Ze stwierdzeniem, że przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby doznającej przemocy, zdecydowanie nie zgadza się 91% ankietowanych. Stwierdzenie przemoc domowa to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać, tego zapatrywania nie podziela zdecydowanie 81% badanych. Ze stwierdzeniem, że osobą doznającą przemocy domowej może być zarówno kobieta jak i mężczyzna, zdecydowanie zgadza się 91% ankietowanych. Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego, z tym zdaniem zdecydowanie nie zgadza się 59% ankietowanych. Ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy domowej jest alkohol, zdecydowanie zgadza się 66% badanych. Pozostałe wyniki dotyczące tego pytania przedstawiona na wykresie nr 26.

Wykres 26 Przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej. Czy uważa Pan/ Pani poniższe twierdzenia za prawdziwe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Zdaniem 47% ankietowanych zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem – bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców. Ze zdaniem, łagodne kary fizyczne nie są przemocą domową, zdecydowanie nie zgadza się 66% badanych. Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości z tym stwierdzeniem zdecydowanie nie zgadza się 75% ankietowanych. 53% ankietowanych uważa, że stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem. 72% badanych zdecydowanie nie zgadza się, że dziecko powinno bać się rodziców, ponieważ wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek. 59% ankietowanych zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem – aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa. Szczegółowa analiza i rozkład poszczególnych odpowiedzi przedstawiają poniższy wykres nr 27.

Wykres 27 Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci. Czy zgadza się Pan/ Pani z poniższymi twierdzeniami dotyczącymi wychowania dzieci?

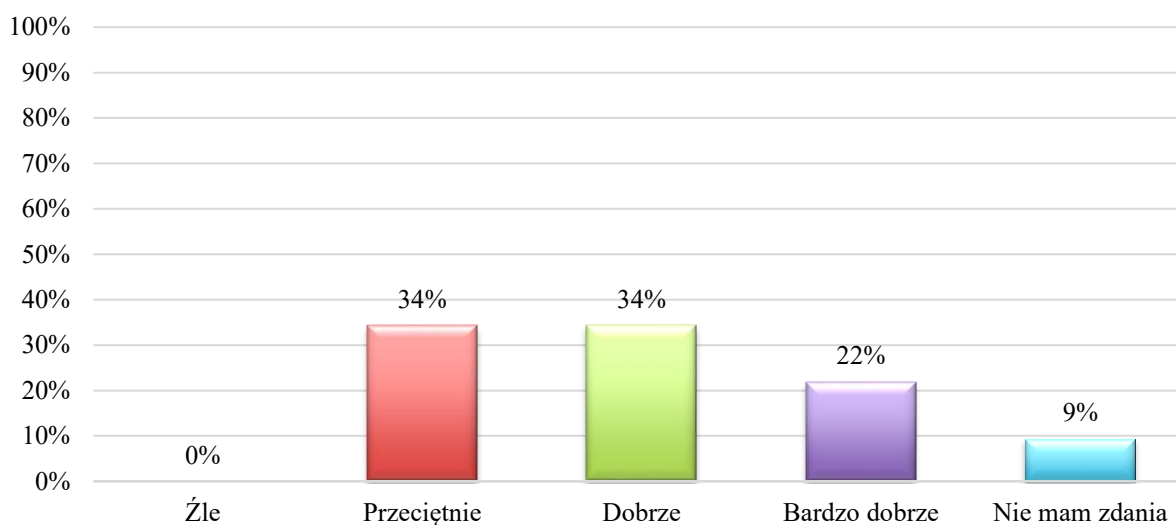
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

4.6. Kultura i działania społeczne

Niniejszy podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego dotyczącego uczestnictwa mieszkańców gminy Stara Błotnica w życiu kulturalnym oraz ich zaangażowania w inicjatywy społeczne. Analiza obejmuje ocenę dostępności oferty kulturalnej, poziomu aktywności w wydarzeniach lokalnych oraz zainteresowania różnorodnymi formami działalności społecznej. Zgromadzone w tym zakresie dane pozwalają na późniejszą identyfikację potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie rozwoju kultury i integracji społecznej oraz wskazuje na obszary wymagające wsparcia oraz rozbudowy oferty kulturalnej i społecznej na terenie ich zamieszkania.

Współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnym, najczęściej badanych oceniło ją dobrze oraz przeciętnie, tak stwierdziło po 34% ankietowanych. Zdaniem 22% współpraca układa się bardzo dobrze, a 9% nie miało zdania na ten temat. Poniższy wykres nr 28 przedstawia wyniki.

Wykres 28 Współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?

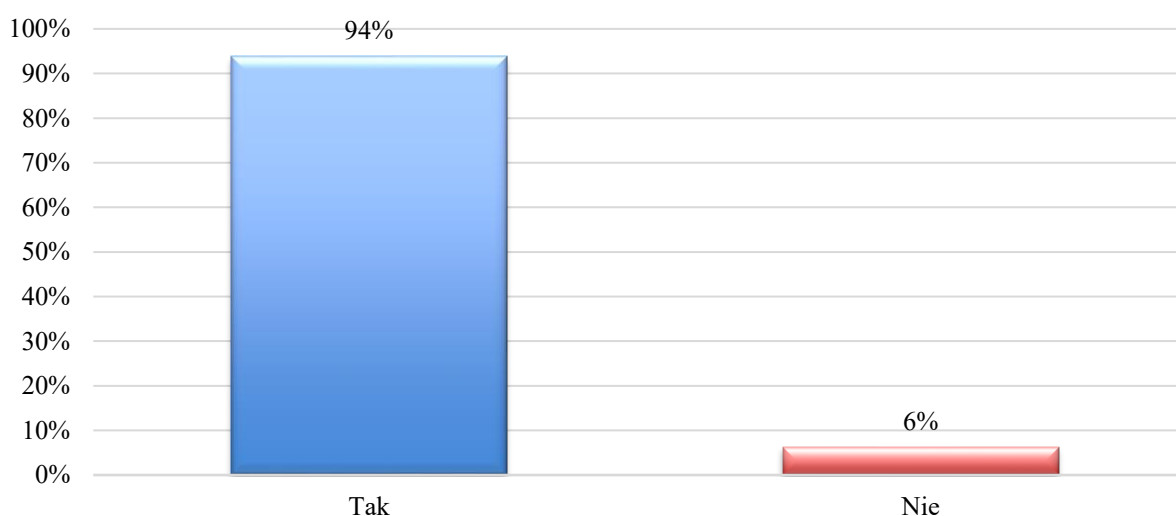

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Z uzyskanych odpowiedzi prawie wszyscy ankietowani, 94% respondentów zadeklarowała, że w ostatnim roku uczestniczyła w tego typu wydarzeniach, z kolei 6% ankietowanych, stwierdziła, że nie była uczestnikiem jakiegokolwiek wydarzenia w ostatnim roku kalendarzowym. Wynika przedstawia poniższy wykres nr 29.

Wykres 29 Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy.

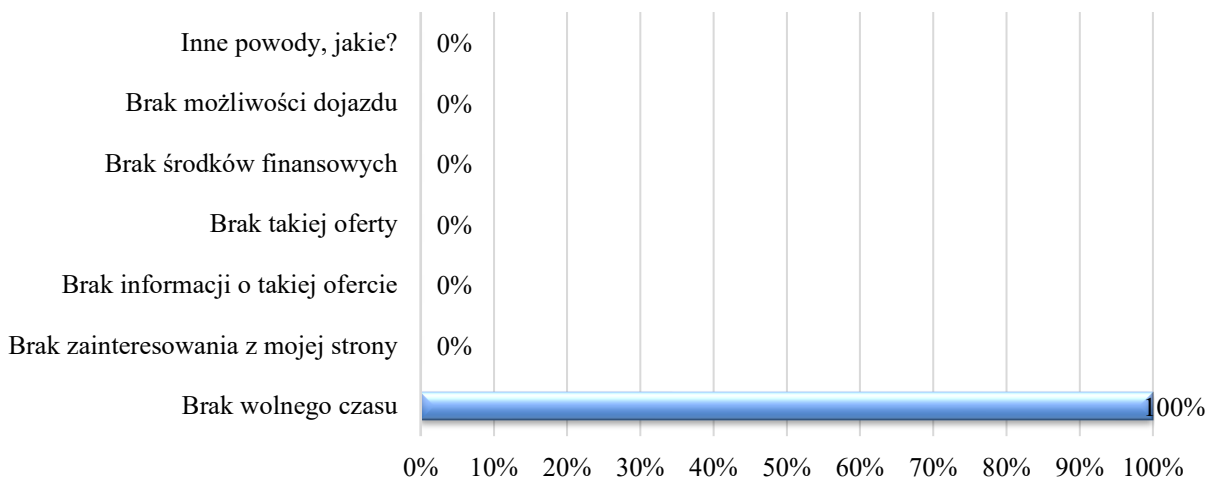
Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

Wszyscy ankietowani zadeklarowali, że powodem braku uczestnictwa w wydarzeniach był brak wolnego czasu. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 30.

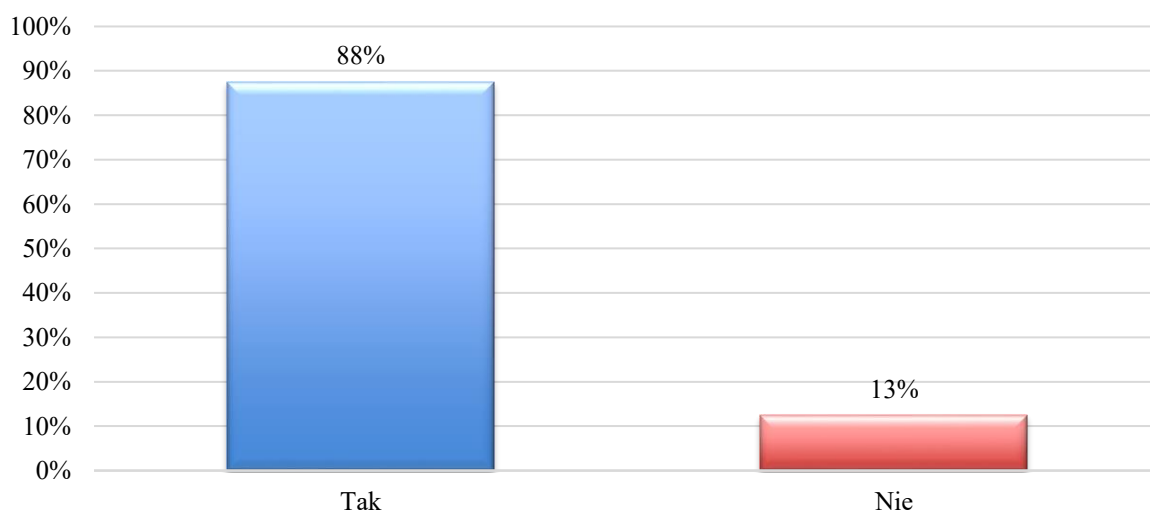
Wykres 30 Przyczyna nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Jaka była tego przyczyna? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych mieszkańców gminy Stara Błotnica jakie mają zdanie na temat zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego. Według 88% respondentów ich zdaniem większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest dobrze zaspokajana. Przeciwnego zdania w tej kwestii było 12% ankietowanych, którzy uważają, że nie do końca te kwestie są w pełni zaspokajane. Wyniki przedstawia wykres nr 31.

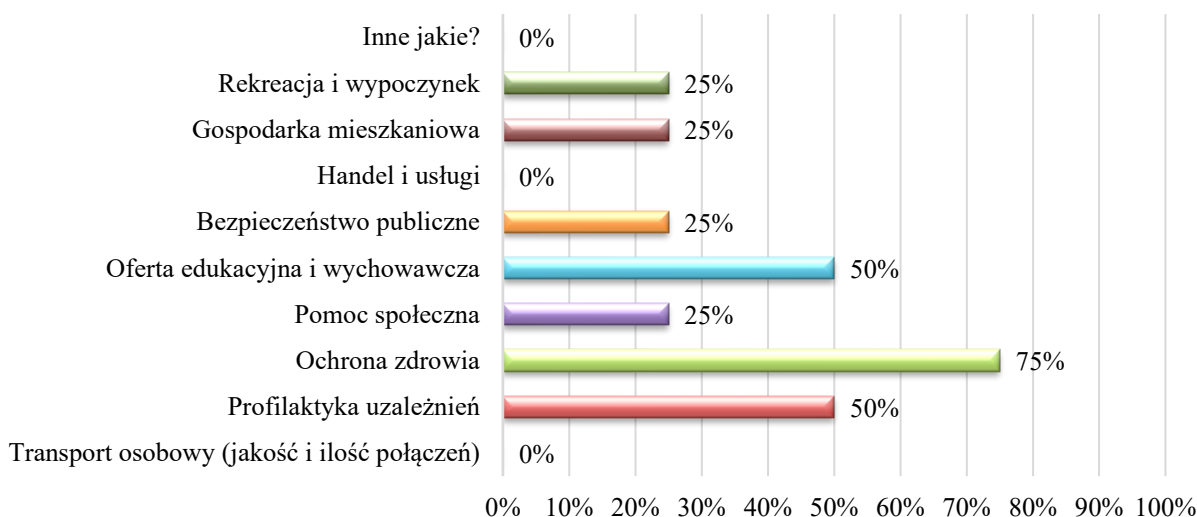
Wykres 31 Zaspokajanie większości potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

W ostatnim pytaniu w tej grupie zagadnień, zapytano ankietowanych o wskazanie z zaproponowanych opcji, które usługi społeczne wymagają w najbliższej przyszłości większej uwagi ze strony władz gminnych, ankietowani mieli możliwość wielokrotnego wyboru. Największą popularność a zarazem dziedziną, która według ankietowanych wymaga większej uwagi i poprawy w najbliższych latach była ochrona zdrowia wskazana przez 75% ankietowanych. Po 50% ankietowanych wskazało na ofertę edukacyjną i wychowawczą oraz profilaktykę uzależnień. Pozostałe odpowiedzi zostały przedstawione na wykresie nr 32.

Wykres 32 Lista usług społecznych, które wymagają większej uwagi władz gminnych. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

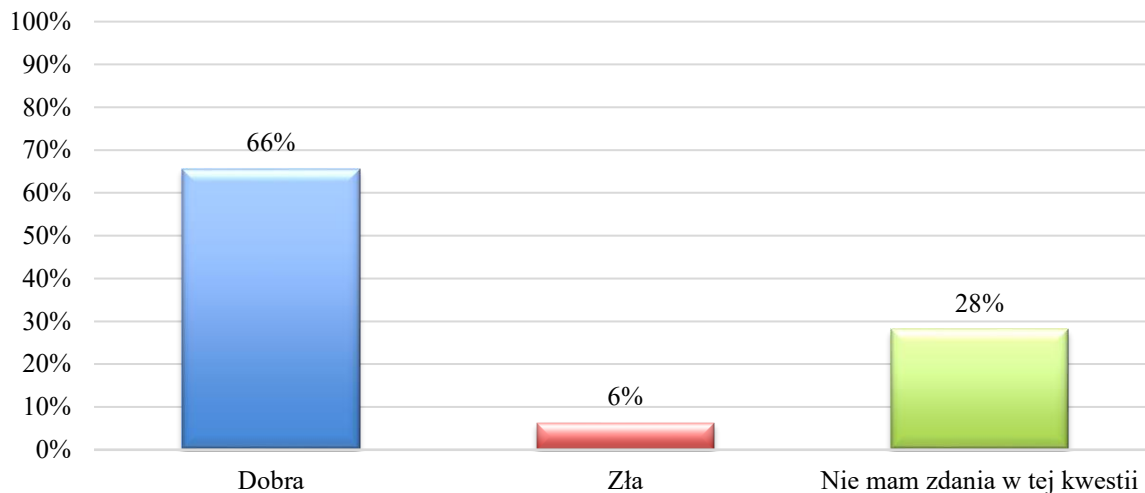
4.7. Osoby starsze i z niepełnosprawnością

Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego potrzeb oraz jakości życia seniorów i osób z niepełnosprawnością w gminie Stara Błotnica. Analiza obejmuje ocenę dostępności usług opiekuńczych, wsparcia społecznego, infrastruktury oraz barier utrudniających codzienne funkcjonowanie tych grup mieszkańców. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych problemów oraz wskazanie obszarów wymagających wsparcia ze strony samorządu i instytucji lokalnych, co stanowi podstawę do planowania działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnością.

Ankietowani w tej serii pytań na początku zostali zapytani o ocenę sytuacji seniorów w gminie Stara Błotnica pod kątem życia codziennego, życia zawodowego, możliwości spędzania czasu wolnego, dostępu do usług itp.

Zdaniem 66% ankietowanych sytuację seniorów w gminie ocenia dobrze, 28% ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania, natomiast źle sytuację ocenia 6% badanych. Wyniki zaprezentowano na wykresie nr 33.

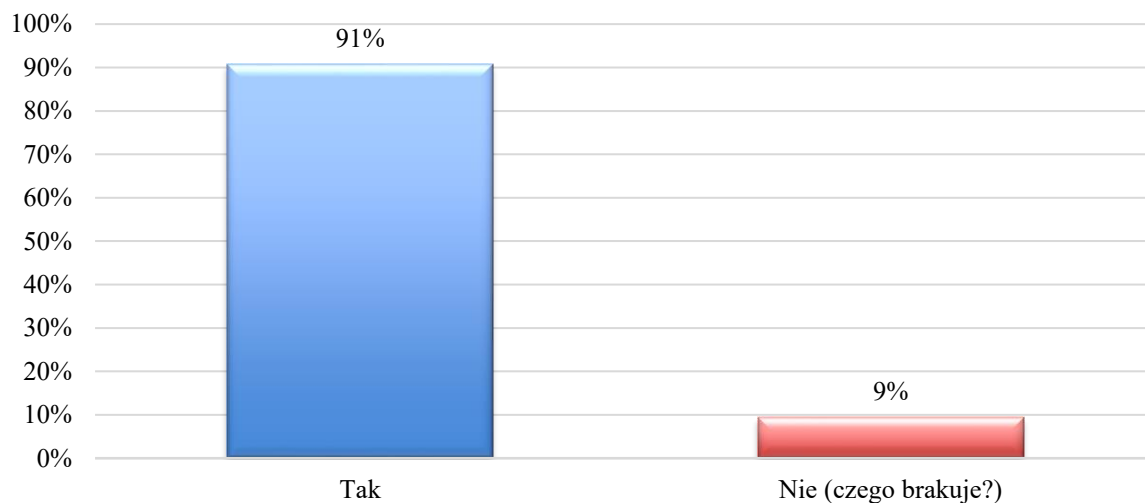
Wykres 33 Sytuacja seniorów w gminie. Jak ocenia Pan/ Pani sytuację seniorów w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

W kolejnym pytaniu rozszerzającym kwestie obecności i funkcjonowania seniorów na terenie gminy Stara Błotnica, poproszono ankietowanych o ocenę czy aktualna oferta działań dla seniorów jest według nich wystarczająca i odpowiednia. Zdaniem 91% ankietowanych, uważają oni, że obecna oferta działań dla seniorów funkcjonująca w gminie jest w pełni wystarczająca, natomiast zdania przeciwnego w tej kwestii było 9% badanych. Wykres nr 34 przedstawia analizę wyników tego pytania.

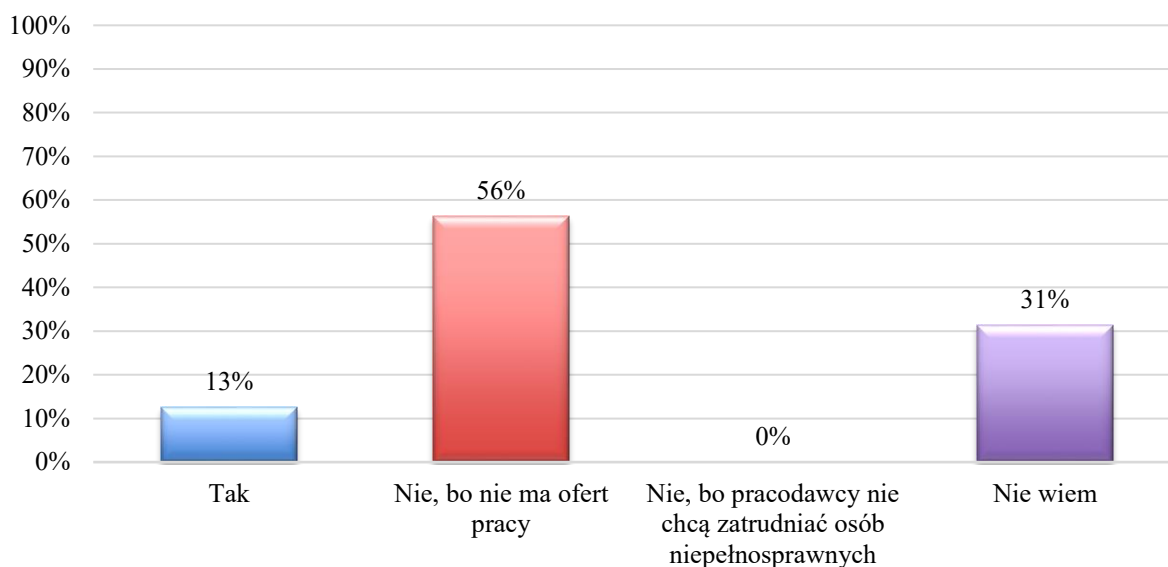
Wykres 34 Ocena oferty działań dla seniorów. Czy oferta działań dla seniorów na terenie gminy jest według Pani/ Pana wystarczająca?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

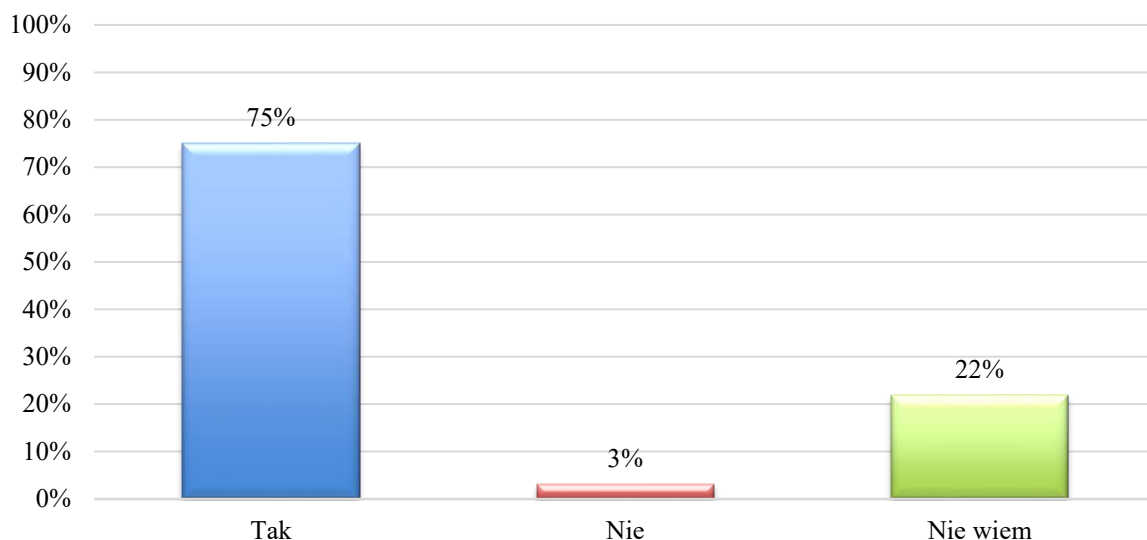
W pytaniu dotyczącym zatrudniania osób niepełnosprawnych przez lokalnych pracodawców, zdaniem 56% ankietowanych stwierdziło, że osoby niepełnosprawne nie mają szans znalezienia pracy z powodu braku takiej ofert. Nie ma zdania w tym temacie 31% badanych, a zdaniem 13% ankietowanych osoba niepełnosprawna jest w stanie znaleźć zatrudnienie na terenie gminy. Wyniki przedstawia wykres nr 35.

Wykres 35 Praca dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy. Czy Pani/ Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych o zabranie zdania w kwestii akceptowalności osób z niepełnosprawnością na terenie ich gminy. Zdaniem zdecydowanej większości ankietowanych, bo 75% osoby niepełnosprawne są akceptowane w społeczności lokalnej. Przeciwnego zdania w tym temacie było 3% ankietowanych, a 22% nie miało w tym temacie własnego zdania i nie opowiedziało się po żadnej ze stron. Poniższy wykres nr 36 przedstawia wyniki dotyczące tego zapytania.

Wykres 36 Akceptowalność osób niepełnosprawnych. Czy osoby niepełnosprawne na gminy są akceptowane?

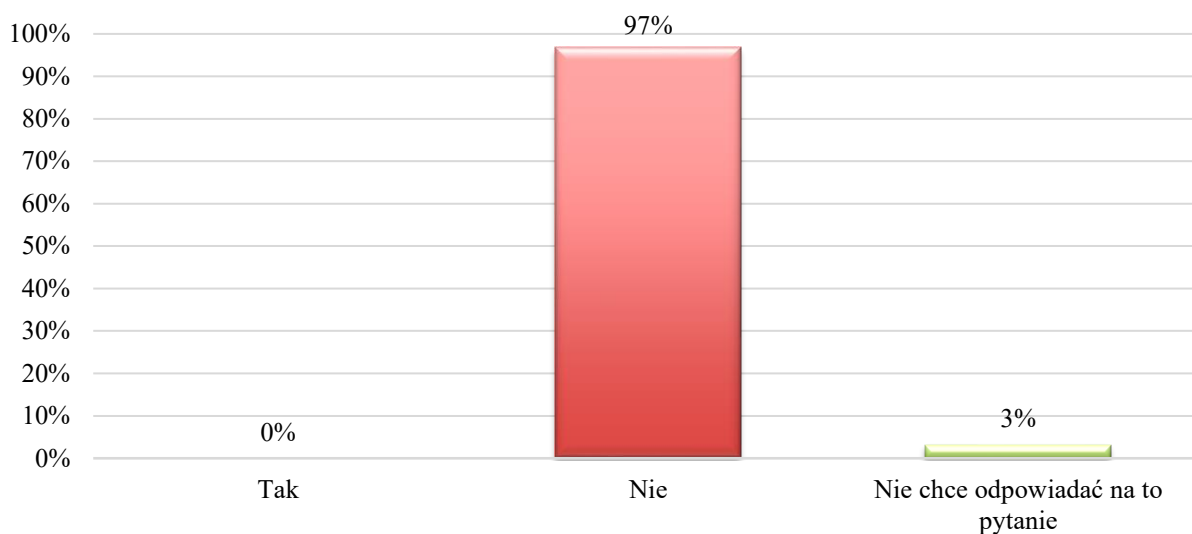
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

4.8. Świadczenia socjalne i źródło utrzymania

Niniejszy podrozdział zawiera prezentację wyników badania ankietowego dotyczącego sytuacji zawodowej mieszkańców gminy Stara Błotnica oraz struktury ich źródła utrzymania. Analiza obejmuje ocenę poziomu zatrudnienia, rodzajów wykonywanej pracy, skali bezrobocia oraz zróżnicowania źródeł utrzymania gospodarstw domowych. Na podstawie przeprowadzonego badania możliwa jest identyfikacja głównych wyzwań na lokalnym rynku pracy oraz określenie potrzeb w zakresie wsparcia aktywności zawodowej i poprawy warunków materialnych mieszkańców.

Ankietowani w pierwszym pytaniu w tej serii zostali poproszeni o określenie czy któryś z członków ich rodziny korzystał w ciągu ostatniego roku ze świadczeń społecznych GOPS. Zdaniem 97% ankietowanych żaden z członków ich rodzin nie korzystał ze świadczeń GOPS, z kolei 3% ankietowanych w tej kwestii nie miało własnego zdania. Wyniki dotyczące tego pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 37.

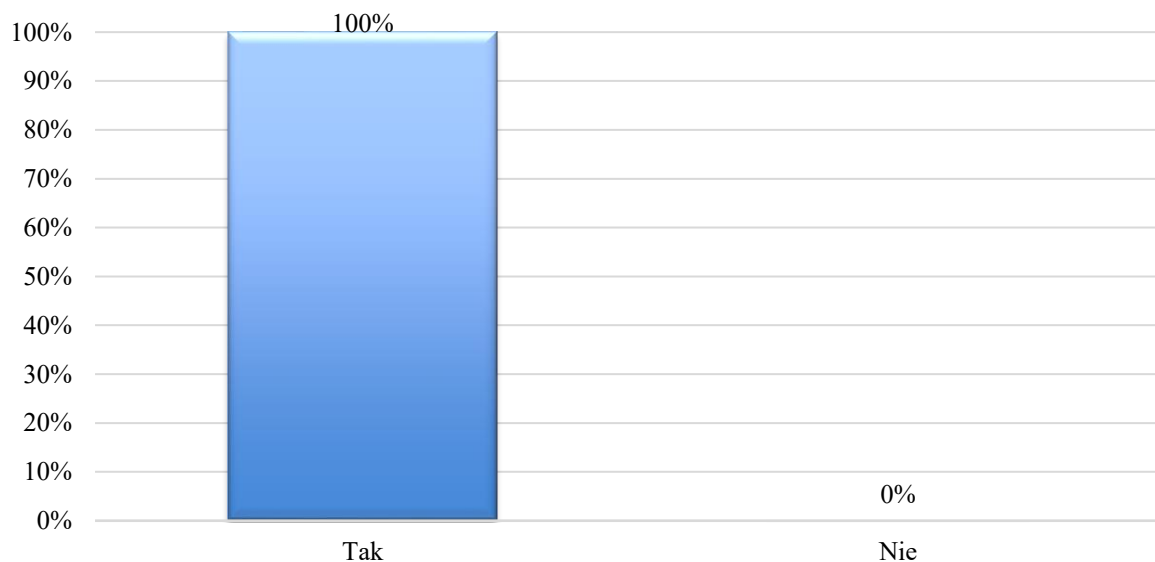
Wykres 37 Korzystanie ze świadczeń GOPS. Czy Pani/ Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

W kolejnym pytaniu dotyczącym aktualnego zatrudnienia wśród respondentów, wszyscy ankietowani zadeklarowali, że posiadają w chwili obecnej pracę. Wyniki prezentuje wykres nr 38.

Wykres 38 Bezrobocie wśród mieszkańców gminy. Czy posiada Pani/ Pan pracę?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Stara Błotnica

5. Wyniki badania ankietowego wśród pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej

5.1. Metodologia i cel badania

Badanie pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców gminy oraz skuteczności podejmowanych działań w ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych na rzecz osób wymagających pomocy i wsparcia.

Celem badania była identyfikacja najważniejszych problemów społecznych wśród mieszkańców, metod wsparcia czy w jakim stopniu zaspokajane potrzeby w sektorze życia społecznego oraz w szczególności:

- problemy społeczne w środowisku lokalnym,
- najbardziej istotne formy wsparcia dla mieszkańców,
- skuteczność pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym,
- stan wiedzy władz lokalnych o potrzebach pomocy społecznej,
- prowadzenie działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- jakie usługi społeczne wymagają skupienia większej uwagi,
- syndromy wypalenia zawodowego.

W badaniu ankietowym mieszkańców gminy Stara Błotnica wykorzystano metodę CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing), która jest metodą prowadzenia badań ankietowych z wykorzystaniem formularzy udostępnianych respondentom w środowisku internetowym. Uczestnik badania samodzielnie wypełnia ankietę online, korzystając z komputera, telefonu lub innego urządzenia z dostępem do sieci.

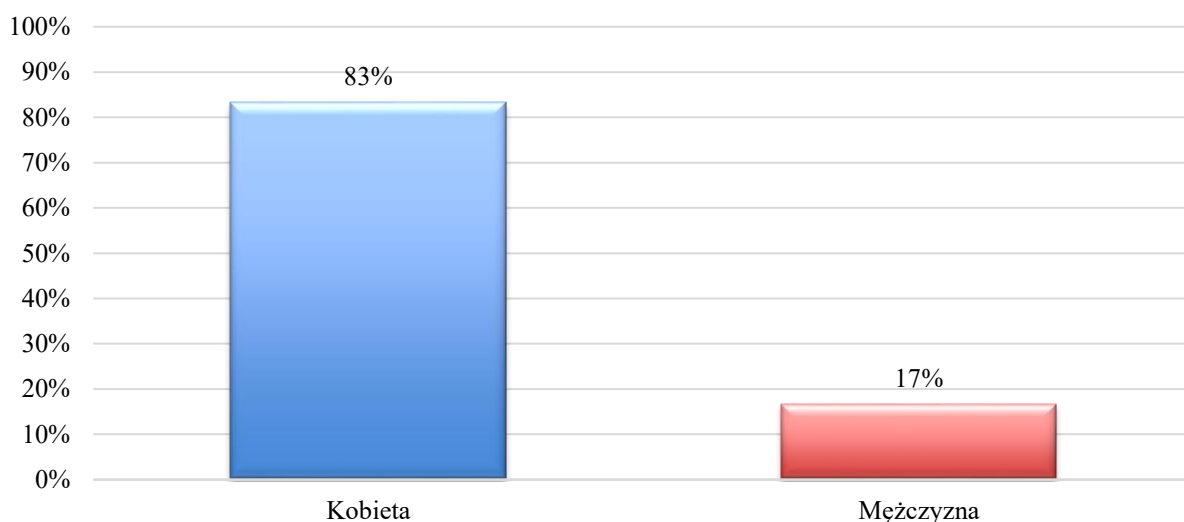
Metoda charakteryzuje się:

- wysoką dostępnością – umożliwia dotarcie do szerokiej grupy respondentów niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niskimi kosztami realizacji w porównaniu do tradycyjnych metod papierowych lub wywiadów bezpośrednich,
- krótkim czasem zbierania danych,
- automatyzacją zbierania i wstępnego porządkowania odpowiedzi,
- anonimowością, która sprzyja udzielaniu szczerych i rzetelnych odpowiedzi.

5.2. Grupa badania

Kluczową grupą w celu identyfikacji problemów społecznych oraz oceny skuteczności prowadzonych działań na rzecz mieszkańców gminy Stara Błotnica są wyspecjalizowani pracownicy GOPS. Ankietowani podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie. W badaniu ankietowym przygotowanym dla pracowników GOPS udział wzięło 5 kobiet, które stanowiły 83% ankietowanych i 1 mężczyznę, który stanowił 17% ankietowanych. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 39.

Wykres 39 Płeć ankietowanych pracowników GOPS

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

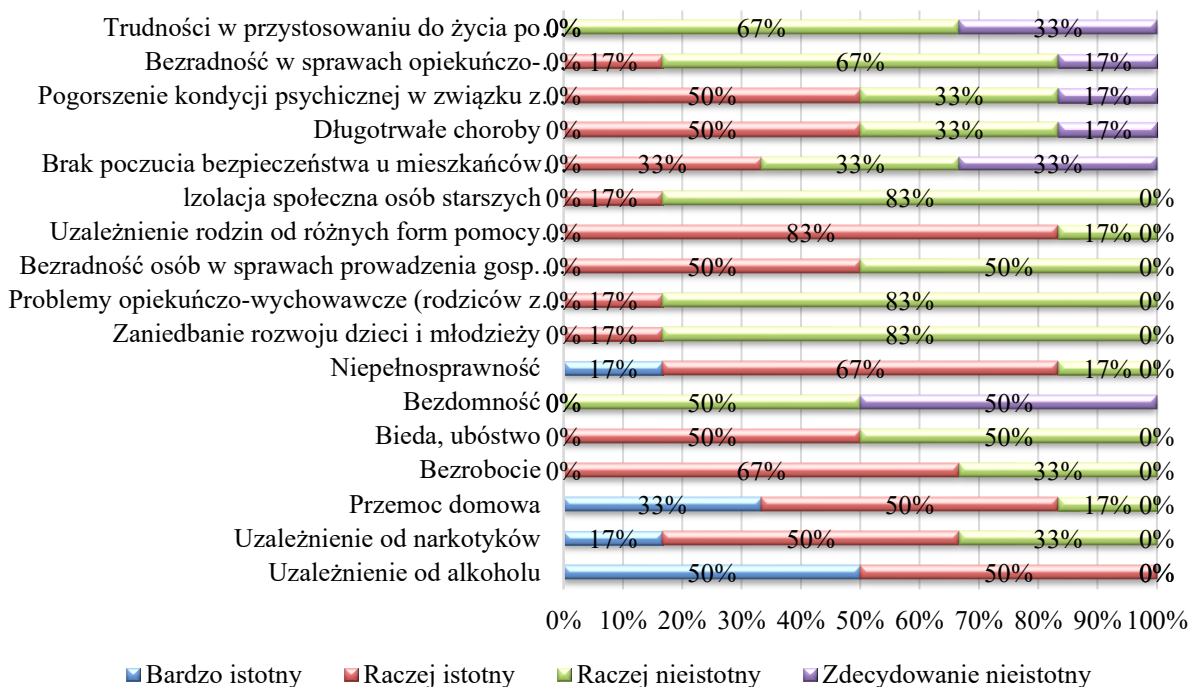
5.2. Problemy społeczne w mieście

Podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy, którego głównym celem była identyfikacja najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy z perspektywy osób bezpośrednio zaangażowanych w udzielanie wsparcia potrzebującym mieszkańcom. Analiza uzyskanych odpowiedzi z badania ankietowego pozwala na lepsze zrozumienie skali i charakteru wyzwań społecznych oraz wskazuje obszary wymagające szczególnej uwagi i podjęcia działań w przyszłości przez władze lokalne.

W kolejnym pytaniu w ankiecie skierowanym do pracowników GOPS, poproszono ich o ocenę skali istotności poszczególnych problemów w ich środowisku lokalnym. Według badanych pracowników do najistotniejszych występujących problemów w ich środowisku należą: uzależnienie od alkoholu, który wskazało 50% ankietowanych jako problem bardzo

istotny i przemoc domowa uznane przez 33% ankietowanych jako problem bardzo istotny. Pozostałe udzielone odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 40.

Wykres 40 Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?

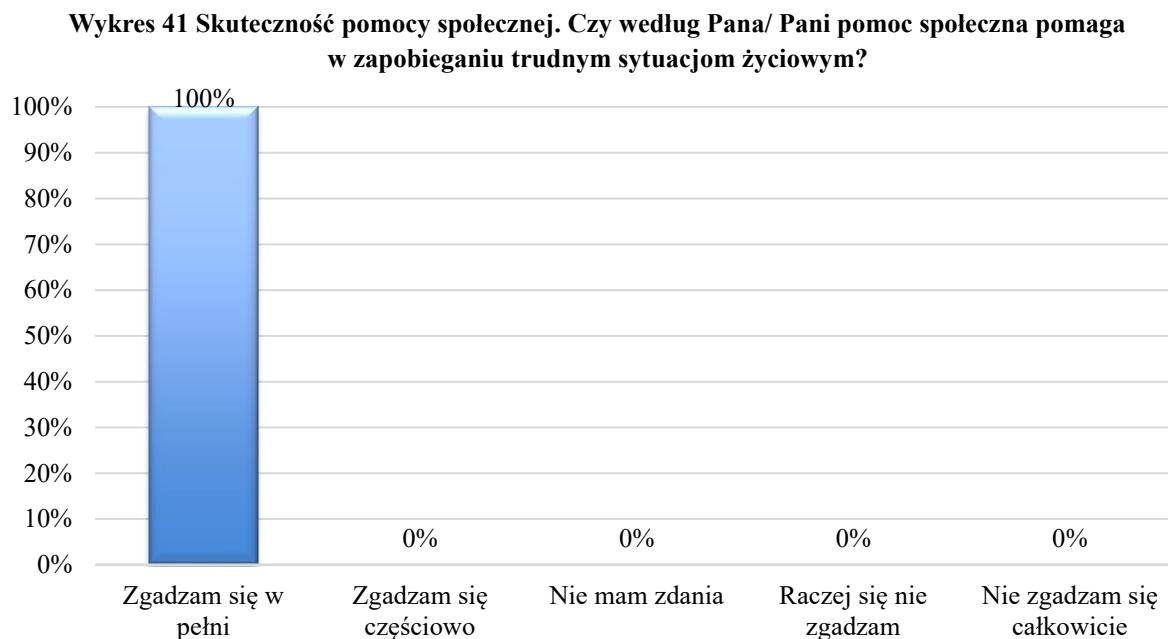
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

W następnym pytaniu otwartym, zapytano ankietowanych o to jakie ich zdaniem wsparcie jest najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy Stara Błotnica. Ankietowani wskazywali na: programy osłonowe, pomoc w zatrudnieniu dla bezrobotnych, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, rozszerzenie dostępu do wsparcia psychologicznego i grup wsparcia oraz organizacja zajęć w czasie wolnym skierowana do różnych grup mieszkańców.

5.3. Wsparcie i codzienna praca

Niniejszy podrozdział opisuje wyniki badania ankietowego dotyczącego doświadczeń oraz opinii pracowników GOPS w Starej Błotnicy w zakresie realizacji codziennych zadań pomocowych. Analiza obejmuje ocenę jakiego rodzaju formy wsparcia są najbardziej istotne dla mieszkańców, jak pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym oraz jak ważna jest potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz jakie jej formy są najbardziej skuteczne z punktu widzenia pracowników instytucji. Uzyskane informacje pozwalają na lepsze zrozumienie specyfiki pracy w instytucji i stanowią podstawę do formułowania rekomendacji służących poprawie jakości wsparcia świadczonego mieszkańcom gminy.

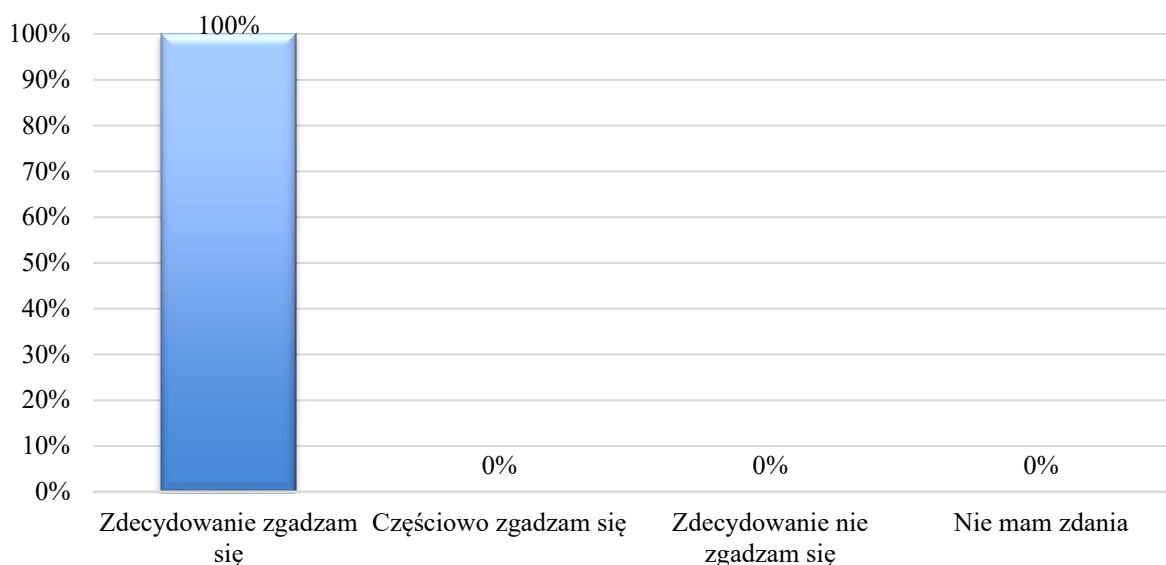
W opinii ankietowanych pracowników GOPS w Starej Błotnicy 100% z nich deklaruje, że w pełni zgadza się ze zdaniem pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. Wyniki zaprezentowano na poniższym wykresie nr 41.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

Ankietowani pracownicy GOPS w Starej Błotnicy zapytani o ich subiektywną ocenę stopnia poinformowania władz lokalnych o potrzebach związanych z pomocą społeczną i o tym czy władze lokalne są odpowiednio poinformowane o potrzebach pomocy społecznej, wszyscy ankietowani stwierdzili, że zdecydowanie zgadzają się z postawionym pytaniem. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 42.

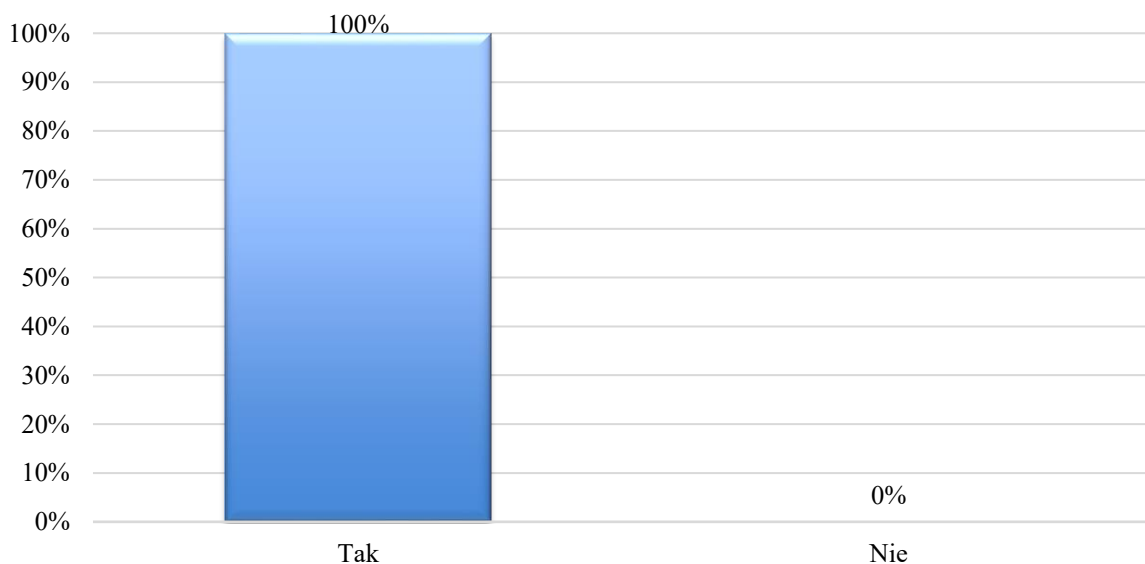
Wykres 42 Ocena stanu wiedzy władz gminy o potrzebach pomocy społecznej. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

Następnie poproszono ankietowanych o udzielenie odpowiedzi na pytanie dotyczące zaangażowania władz gminy pod względem zgłaszanym przez GOPS potrzebom. Wszyscy ankietowani 100% uznało, że władze lokalne czynnie angażują się w sprawy społeczne i starają się wychodzić naprzeciw zgłaszanym potrzebom przez GOPS. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 43.

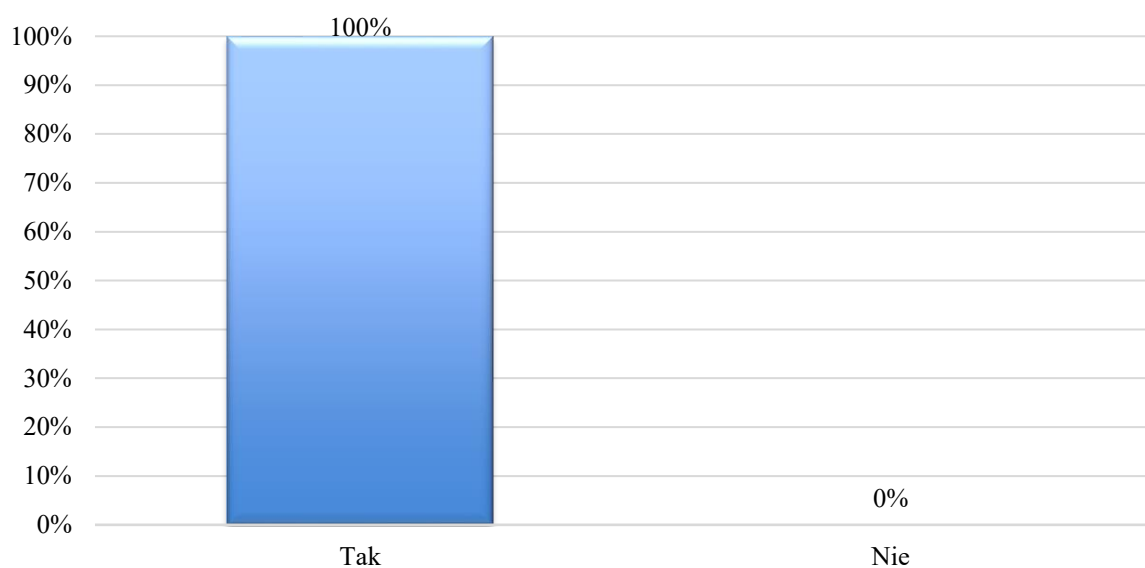
Wykres 43 Zaangażowanie władz gminy. Czy władze gminy Pani/ Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

Następnym pytaniem skierowanym do pracowników GOPS w Starej Błotnicy dotyczyło zasadności realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród mieszkańców gminy. Podobnie jak w poprzednim pytaniu, wszyscy ankietowani 100% zadeklarowało, że dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 44.

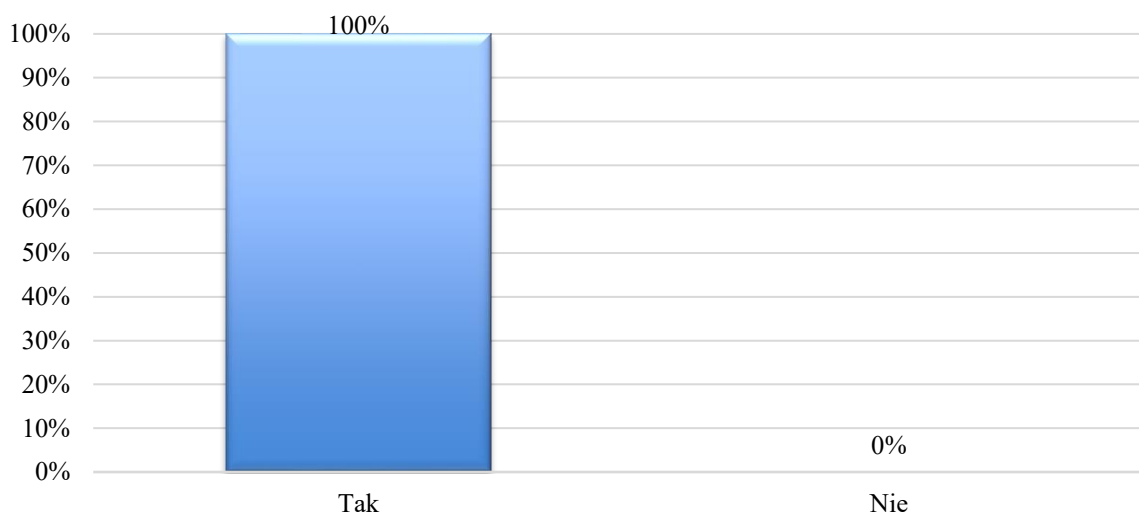
Wykres 44 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

Następnie skierowano do ankietowanych pytanie o kwestię dotyczące zaspokajania potrzeb społecznych w gminie. Ocena przez ankietowanych zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie przez 100% badanych została oceniona pozytywnie. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 45.

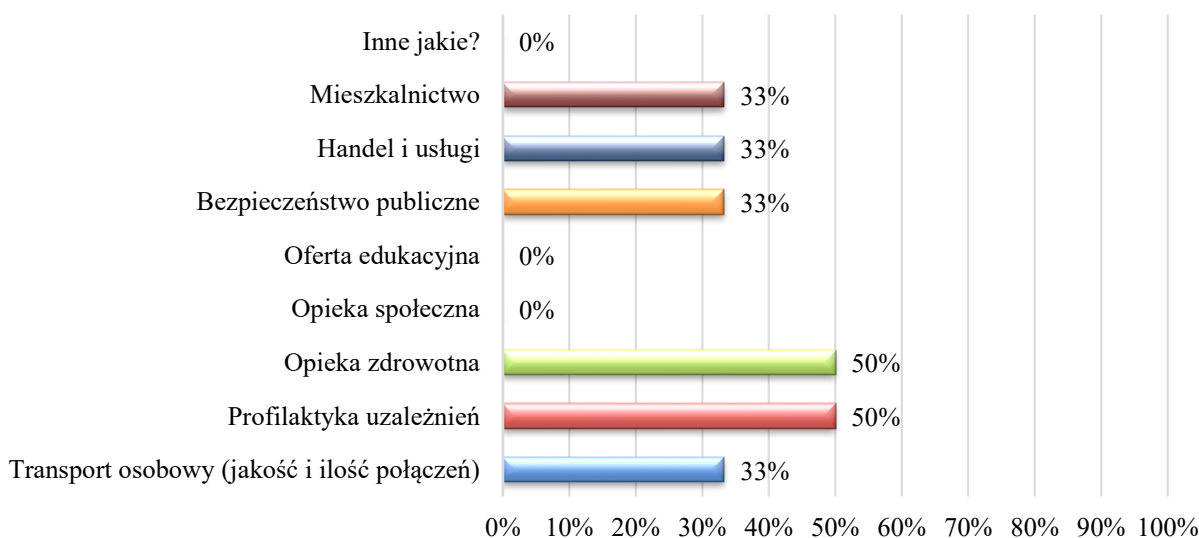
Wykres 45 Ocena zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

Poniżej wymieniono kilka dziedzin społecznych oraz poproszono pracowników GOPS w Starej Błotnicy o wskazanie tych, które zdaniem ich wymagają większej uwagi. Najczęściej wskazywanymi usługami społecznymi, które wymagają poprawy należą: opieka zdrowotna i profilaktyki uzależnień, wskazane po 50% ankietowanych. Zdaniem 33% ankietowanych większej uwagi wymagają usługi społeczne takiej jak: mieszkalnictwo, handel i usługi, bezpieczeństwo publiczne oraz transport osobowy (jakość i ilość połączeń). Wyniki dotyczące zapytania przedstawia wykres nr 46.

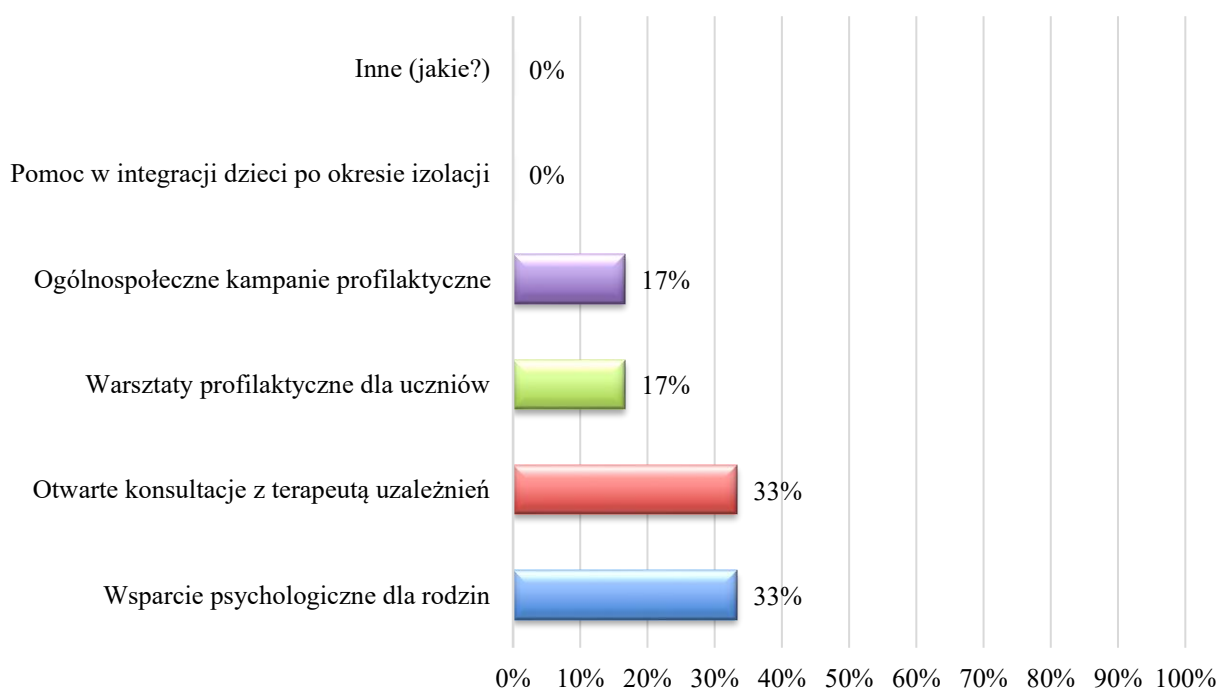
Wykres 46 Lista usług społecznych, które zdaniem pracowników GOPS, wymagają większej uwagi. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

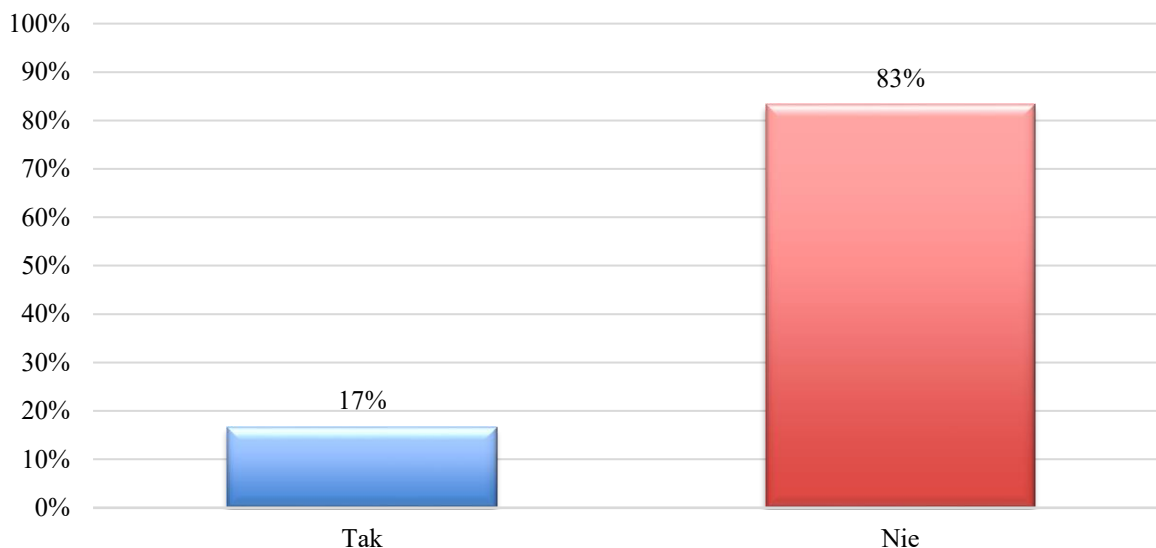
Za najbardziej potrzebną formę działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród mieszkańców, ankietowani uznali wsparcie psychologiczne dla rodzin oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień, obie odpowiedzi uzyskały 33% poparcia. Zdaniem 17% ankietowanych do takich działań należą ogólnopolskie kampanie profilaktyczne oraz warsztaty profilaktyczne dla uczniów. Pozostałe odpowiedzi nie uzyskały poparcia. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 47.

Wykres 47 Najbardziej potrzebne działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

W ostatnim pytaniu w badaniu ankietowym skierowanym do pracowników GOPS poproszono ich o deklarację czy pracując w aktualnym miejscu odczuwają skutki wypalenia zawodowego. Zdaniem 17% ankietowanych uważają oni, że odczuwają oznaki wypalenia zawodowego w wykonywanym zawodzie. Według 83% ankietowanych nie stwierdziło u siebie tego typu oznak. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 48.

Wykres 48 Poczucie wypalenia zawodowego. Czy odczuwa Pani/ Pan wypalenie zawodowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Starej Błotnicy

6. Wyniki badania ankietowego uczniów szkół

6.1. Metodologia i cel badania

Niniejszy rozdział stanowi prezentację rezultatów badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z terenu gminy Stara Błotnica. Celem badania było poznanie opinii, postaw oraz doświadczeń młodzieży w zakresie najważniejszych problemów społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych. Badanie ankietowe umożliwiło uczniom wyrażenie zdania na tematy m.in. oceny relacji i więzi z poszczególnymi osobami, częstotliwości i rodzajów doświadczanej przemocy, spożywania alkoholu, palenia papierosów i e-papierosów, stosowania dopalaczy lub narkotyków oraz kwestie związane z Internetem i cyberprzemocą. Wyniki badań stanowią bardzo ważne źródło informacji i podstawę do planowania działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wsparcia psychologicznego dla uczniów z terenu gminy, a w razie potrzeby także ich rodziców lub opiekunów prawnych, uczniów borykających się z tymi problemami.

Zakres tematyczny ankiety obejmował:

- styl życia i zachowania zdrowotne,
- postawy wobec alkoholu, papierosów i substancji psychoaktywnych,
- doświadczenia związane z przemocą rówieśniczą i cyberprzemocą,
- samopoczucie, relacje rodzinne i potrzeby w zakresie wsparcia psychologicznego.

W badaniu ankietowym mieszkańców gminy Stara Błotnica wykorzystano metodę CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing), która jest metodą prowadzenia badań ankietowych z wykorzystaniem formularzy udostępnianych respondentom w środowisku internetowym. Uczestnik badania samodzielnie wypełnia ankietę online, korzystając z komputera, telefonu lub innego urządzenia z dostępem do sieci.

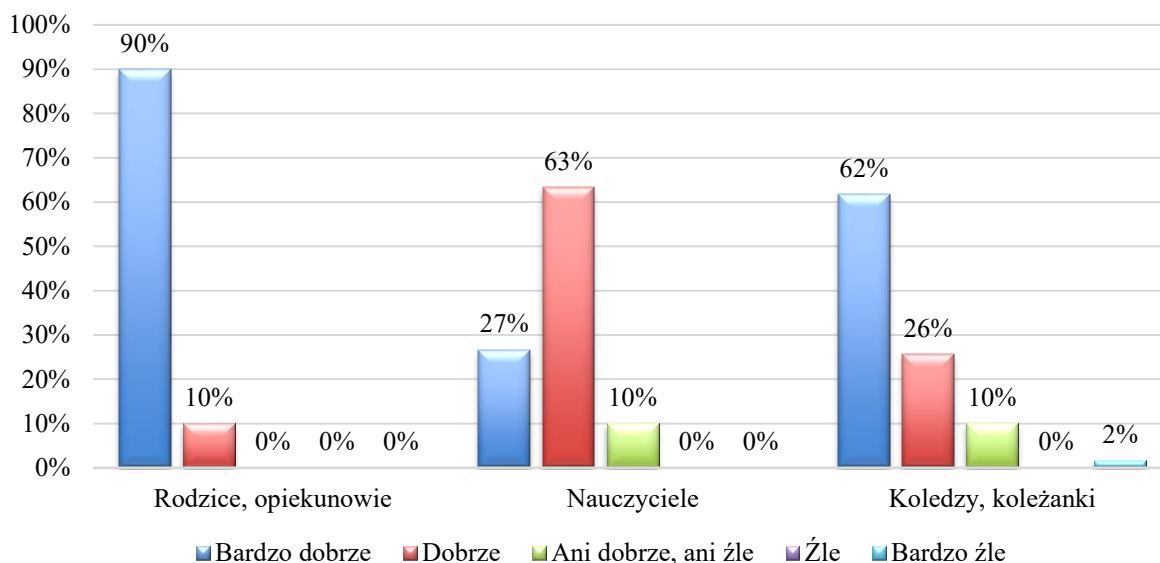
Metoda charakteryzuje się:

- wysoką dostępnością – umożliwia dotarcie do szerokiej grupy respondentów niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niskimi kosztami realizacji w porównaniu do tradycyjnych metod papierowych lub wywiadów bezpośrednich,
- krótkim czasem zbierania danych,
- automatyzacją zbierania i wstępnego porządkowania odpowiedzi, anonimowością, która sprzyja udzielaniu szczerych i rzetelnych odpowiedzi.

6.2. Relacje a problem przemocy szkolnej i domowej

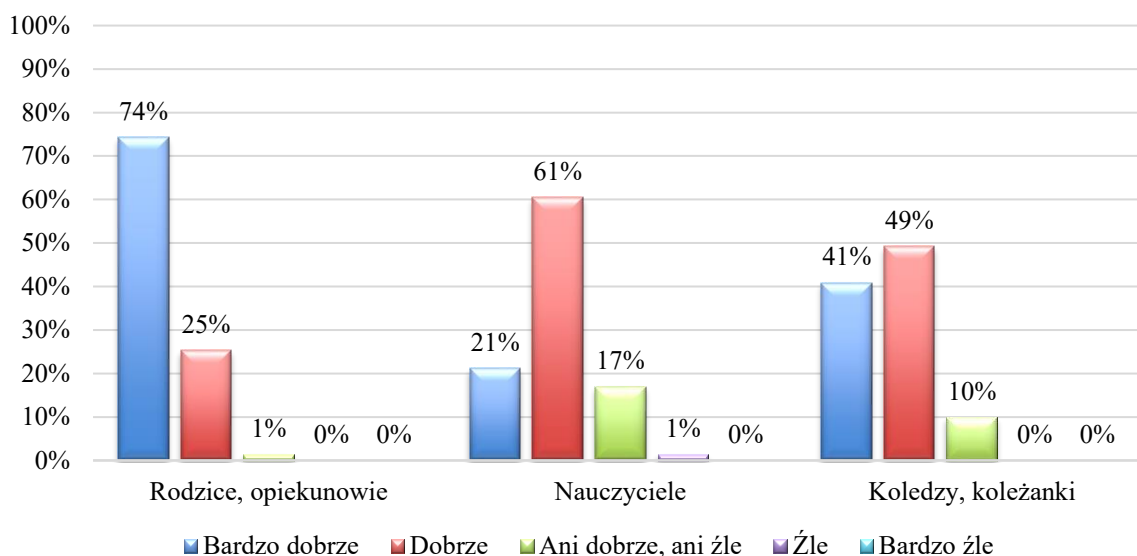
Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z terenu gminy Stara Błotnica. Celem analizy było rozpoznanie w jaki sposób relacje rówieśnicze, rodzinne i środowiskowe wpływają na występowanie zjawiska przemocy zarówno w szkole jak i miejscu ich zamieszkania. Uzyskane dane pozwalają na ocenę skali problemu, identyfikację najczęściej występujących form przemocy oraz określenie potrzeb uczniów w zakresie wsparcia i budowania bezpiecznych relacji. Wyniki badania stanowią istotną podstawę do możliwości przyszłego planowania działań profilaktycznych i interwencyjnych w środowisku szkolnym i rodzinnym.

Ankietowani uczniowie szkół podstawowych z klas 4–6 pozytywnie oceniło (bardzo dobrze i dobrze) swoje relacje z rodzicami lub opiekunami – łącznie 100%. W mniejszym stopniu uczniowie pozytywnie oceniają relację z nauczycielami, łącznie 90%, a neutralnie 10%. Według łącznie 88% ankietowanych uczniów zadeklarowało pozytywne relacje z kolegami i/ lub koleżankami, 10% oceniło je neutralnie, a łącznie 2% oceniło je bardzo źle. Całość wyników została przedstawiona na poniższym wykresie nr 49.

Wykres 49 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 w gminie Stara Błotnica

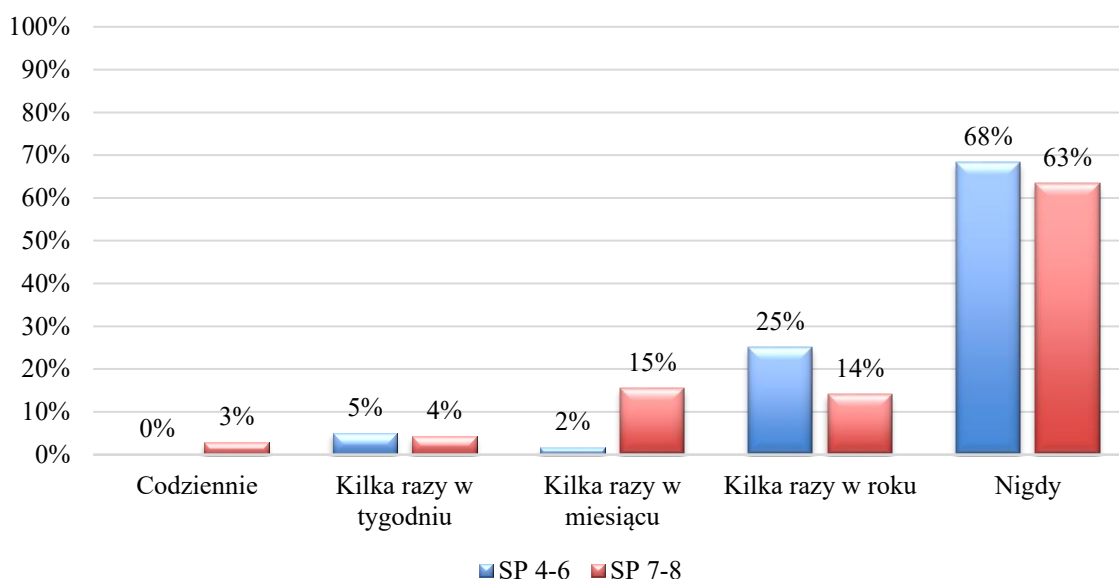
Uczniowie szkół podstawowych z klas 7–8 pozytywnie oceniło (bardzo dobrze i dobrze) swoje relacje z rodzicami lub opiekunami, łącznie 99%. Neutralnie (ani dobrze, ani źle) relacje ocenia 1% ankietowanych uczniów. W mniejszym stopniu uczniowie pozytywnie oceniają relację z nauczycielami, łącznie 75%, neutralnie 17%, a źle 1% badanych. Według łącznie 90% ankietowanych uczniów zadeklarowało pozytywne relacje z kolegami i/ lub koleżankami i 10% oceniło je neutralnie. Całość wyników została przedstawiona na poniższym wykresie nr 50.

Wykres 50 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 7–8 w gminie Stara Błotnica

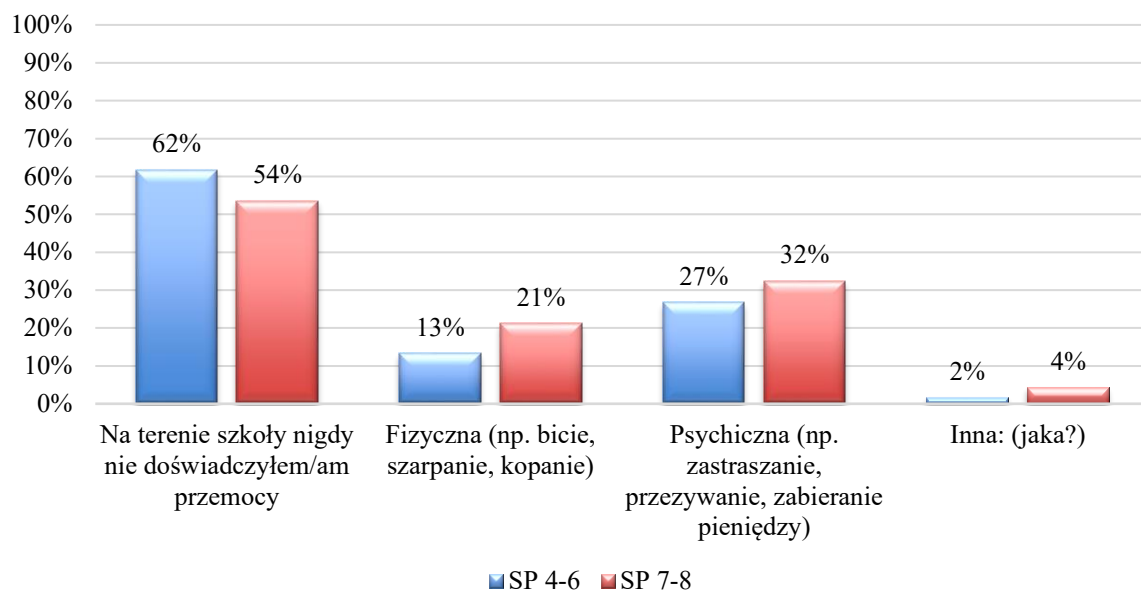
Kolejne pytanie dotyczyło ich doświadczeń związanych z przemocą i ich częstotliwością. Codziennie z przejawami przemocy fizycznej bądź psychicznej na terenie szkoły styczność zadeklarowało 3% ankietowanych z klas 7–8. Nigdy z jakimkolwiek przejawem przemocy w szkole nie miało do czynienia 68% uczniów z młodszej grupy oraz 63% ze starszej. Pozostały rozkład udzielonych odpowiedzi przez ankietowanych uczniów został przedstawiony na poniższym wykresie nr 51.

Wykres 51 Rodzaje doświadczanej przemocy. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przezwie, uderzy itd.?

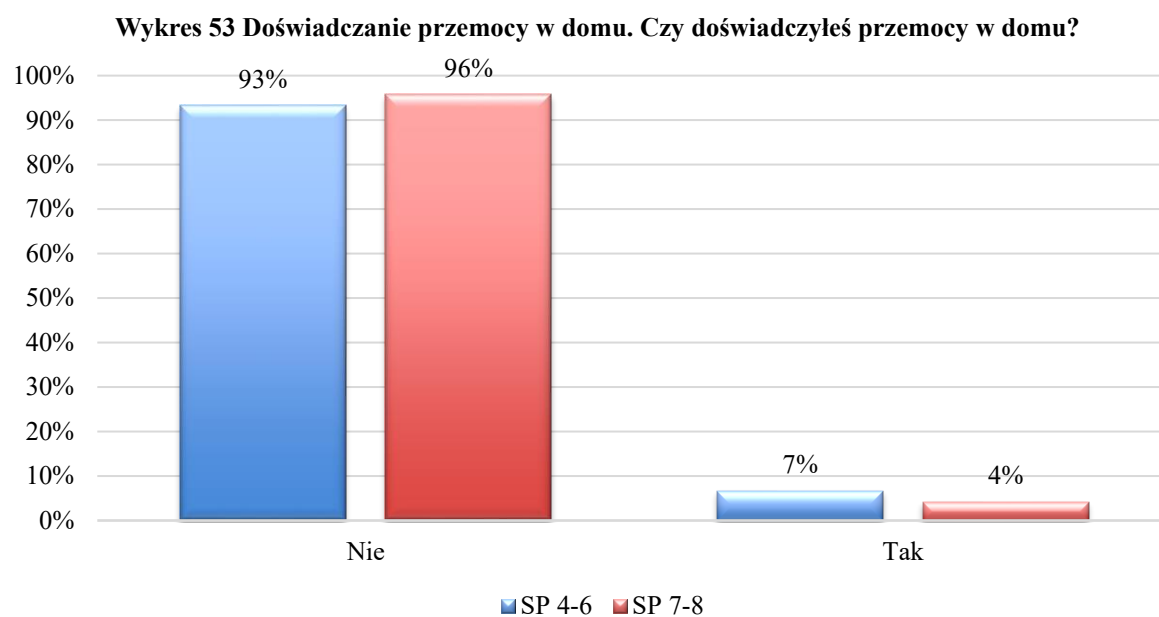
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

W następnym pytaniu skierowanym do uczniów rozszerzono kwestie przemocy w szkole i poproszono uczniów o ich doświadczenia przemocy w szkole oraz jakiego rodzaju z przemoc mieli do czynienia. Zdaniem 62% uczniów z klas 4–6 i 54% uczniów z klas 7–8 z gminy Stara Błotnica nie doświadczyło na terenie szkoły jakiegokolwiek formy przemocy. Z przemocą fizyczną do czynienia miało 13% uczniów z klas 4–6 oraz 21% z klas 7–8. Przemoc psychiczna dotknęła według deklaracji 27% uczniów klas 4–6 i 32% uczniów z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 52.

Wykres 52 Rodzaje doświadczanej przemocy w szkole. Jeśli doświadczyłeś/ Aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Następnym pytaniem skierowanym do uczniów z terenu gminy była kwestia dotycząca przemocy w domu. Według 93% uczniów z klas 4–6 zadeklarowało, że nie doświadczyło przemocy w miejscu zamieszkania. Tego samego zdania było 96% uczniów z klas 7–8. Analogicznie odpowiednio 7% i 4% z nich stwierdziło, że mieli doświadczenie z przemocą w domu. Poniżej na wykresie nr 53 przedstawiono wyniki pytania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Następnym pytaniem skierowanym do uczniów była kwestia dotycząca agresji słownej w domu. Zdaniem 93% uczniów z klas 4–6 i 75% z klas 7–8 biorących udział w badaniu zadeklarowało, że nie doświadczyło agresji słownej w swoim miejscu zamieszkania. Analogicznie 7% ankietowanych z klas 4–6 i 25% z klas 7–8 stwierdziło, że mieli doświadczenie z tym rodzajem przemocy w domu. Poniżej na wykresie 54 przedstawiono wyniki pytania.

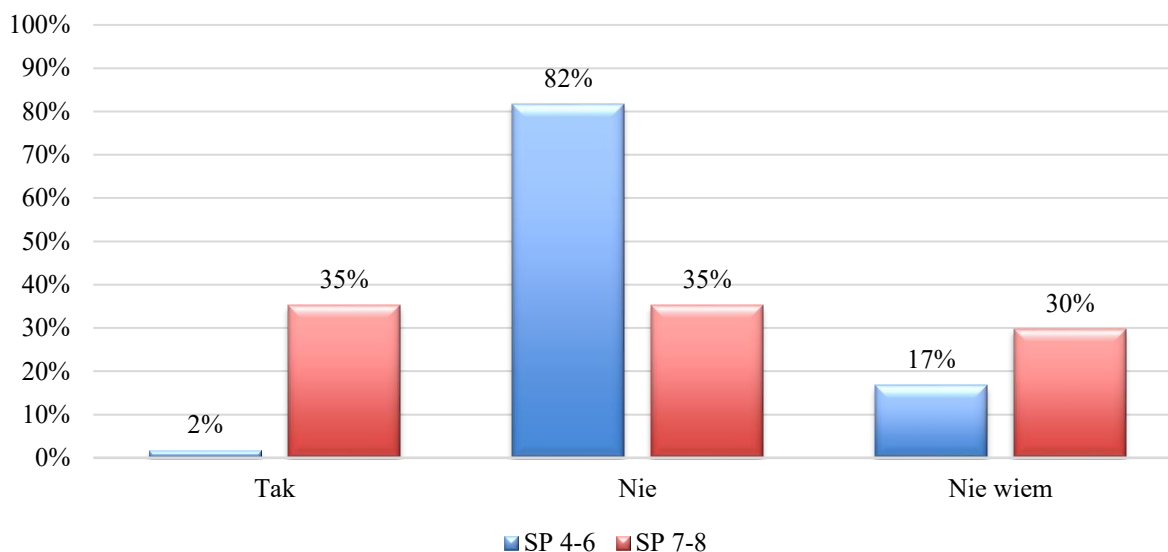

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

6.3. Spożywanie alkoholu

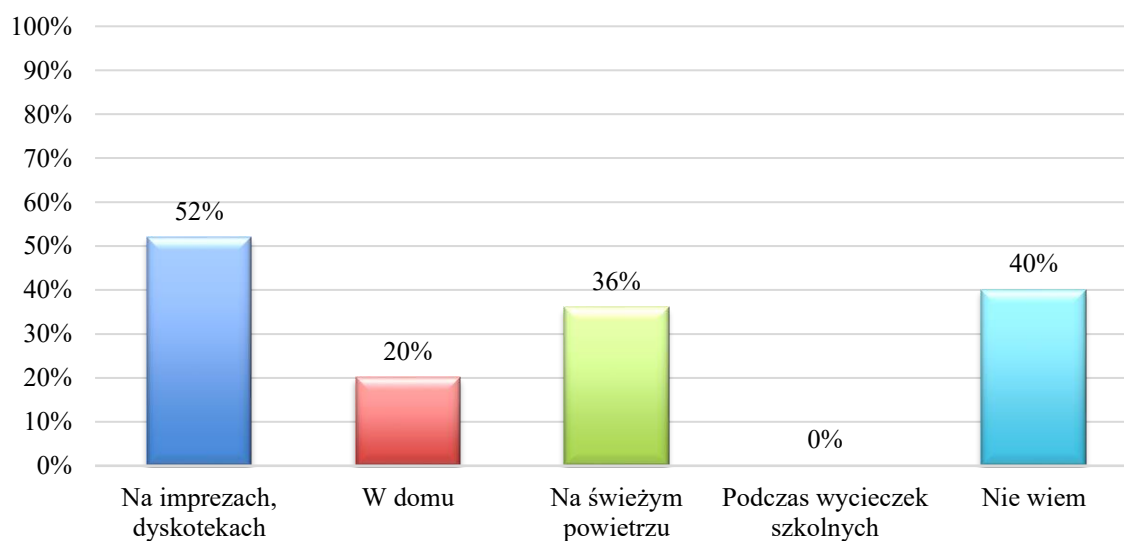
W tym fragmencie dokumentu przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z gminy Stara Błotnica. Celem niniejszej analizy było rozpoznanie skali zjawiska spożywania alkoholu wśród młodzieży, identyfikacja czynników wpływających na podejmowanie takich zachowań oraz ocena świadomości uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem alkoholu.

Na pytanie dotyczące spożywania alkoholu przez osoby z kręgu szkolnego 2% uczniów z klas 4–6 i 35% uczniów z klas 7–8 stwierdziło, że osoby w ich wieku spożywają alkohol. Zdania przeciwnego było 82% uczniów z klas 4–6 i 35% z klas 7–8. Pozostali uczniowie nie mieli w tym temacie zdania. Przedstawienie wyników ma miejsce na wykresie nr 55.

Wykres 55 Powszechność spożywania alkoholu wśród uczniów. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

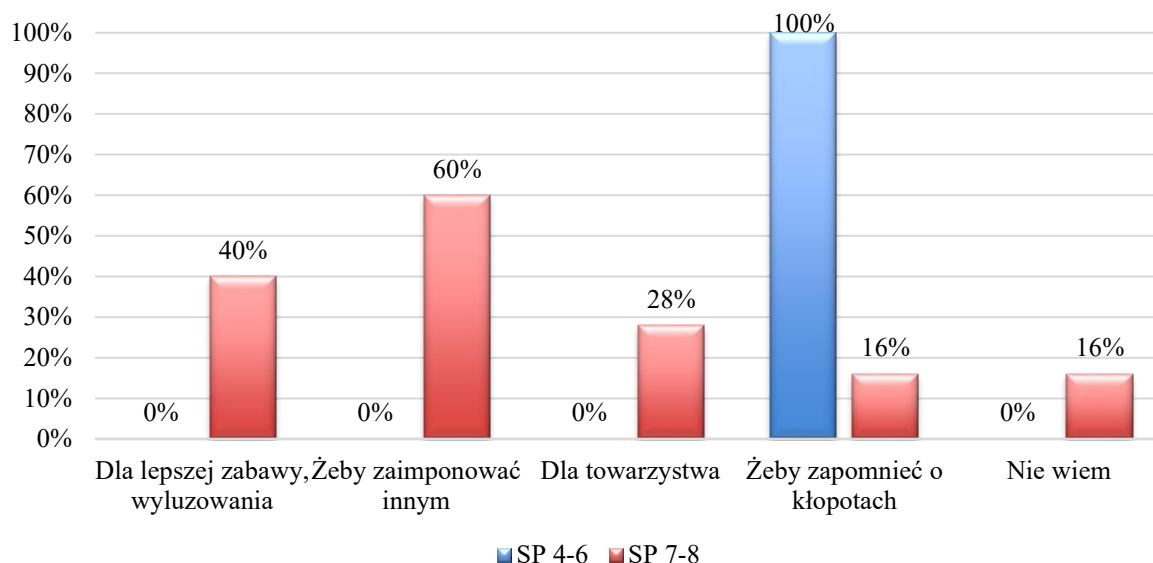
Uczniowie zapytani o okoliczności spożywania alkoholu, najczęściej wskazywali, że są to imprezy lub dyskoteki, taką odpowiedź zadeklarowało 52% uczniów z klas 7–8. Drugą najchętniej wybieraną odpowiedzią był wariant – nie wiem, wskazany przez 40% badanych uczniów. Trzecią najczęściej wskazywaną odpowiedzią w pytaniu było świeże powietrze, według 36% ankietowanych. Zdaniem 20% ankietowanych do spożywania alkoholu dochodzi w domu. W tym pytaniu udział brali wyłącznie ankietowani uczniowie z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 56.

Wykres 56 Okoliczności spożywania alkoholu przez uczniów. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych klas 7–8 z gminy Stara Błotnica

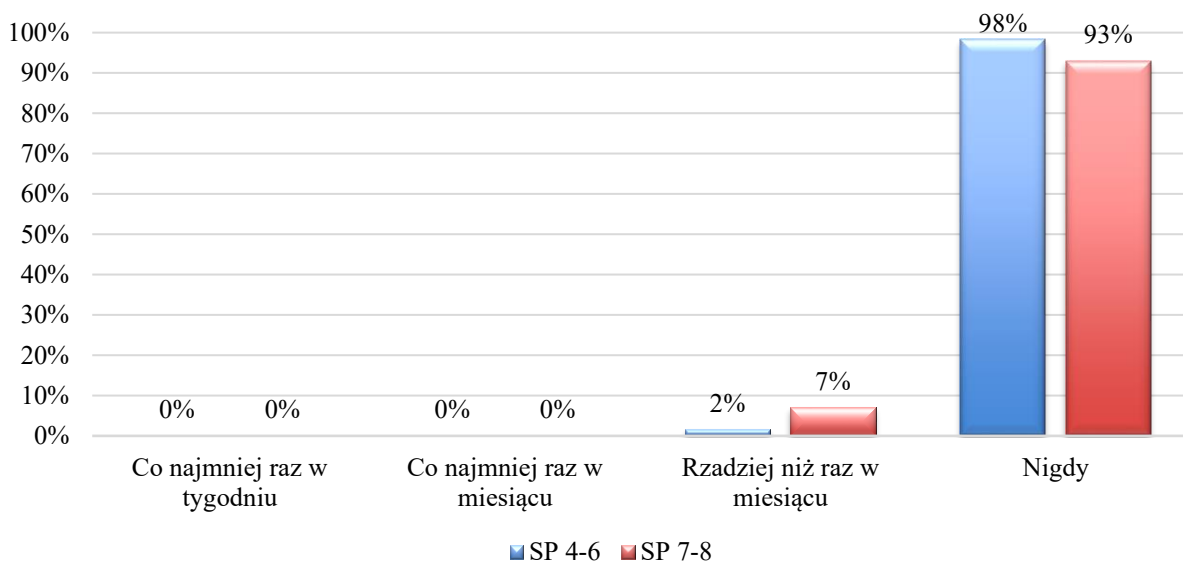
W pytaniu dotyczącym przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów, najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez uczniów z klas 4–6 był wariant – aby zapomnieć o kłopotach, który wskazało 100% uczniów tej grupy. Wśród ankietowanych uczniów z klas 7–8 największą popularnością cieszył się wariant – żeby zaimponować innym, który wskazało 60% ankietowanych oraz dla lepszej zabawy, wyluzowania, który wskazało 40% ankietowanych tej grupy. Przyczyny sięgania po alkohol przez uczniów i wyniki odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 57.

Wykres 57 Ocena przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi)

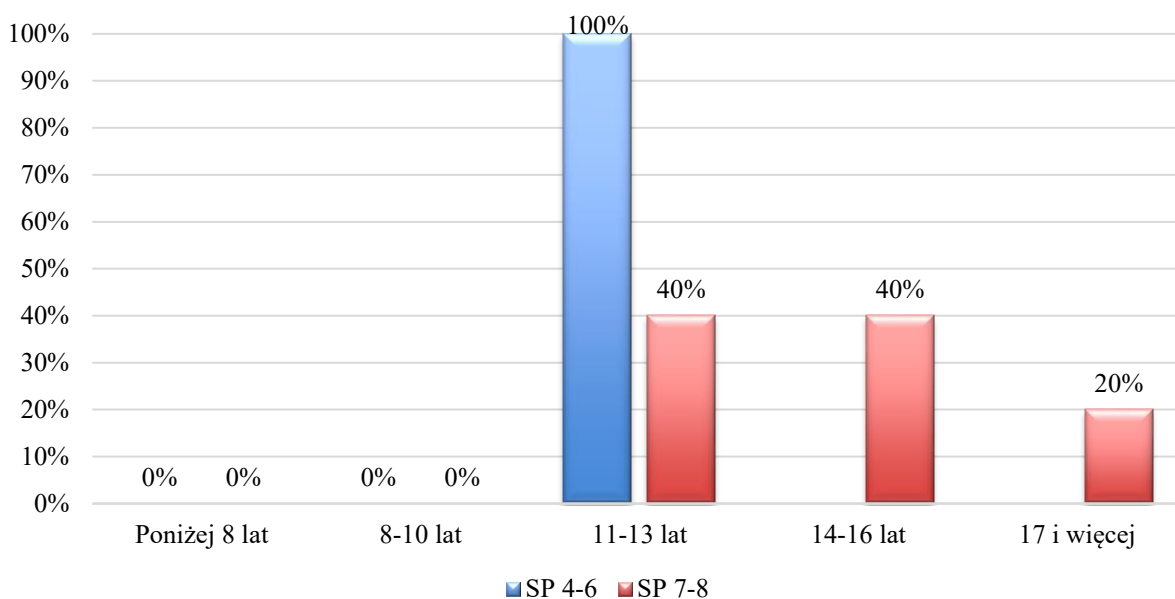
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Na pytanie dotyczące spożywania alkoholu bezpośrednio przez uczniów, wszyscy ankietowani obu grup w zdecydowanej większości zadeklarowali, że nie spożywają alkoholu, tak uważa 98% ankietowanych uczniów z klas 4–6 oraz 93% ankietowanych uczniów z klas 7–8. Rzadziej niż raz w miesiącu po alkohol sięga 2% ankietowanych z młodszej grupy oraz 7% ankietowanych ze starszej. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 58.

Wykres 58 Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

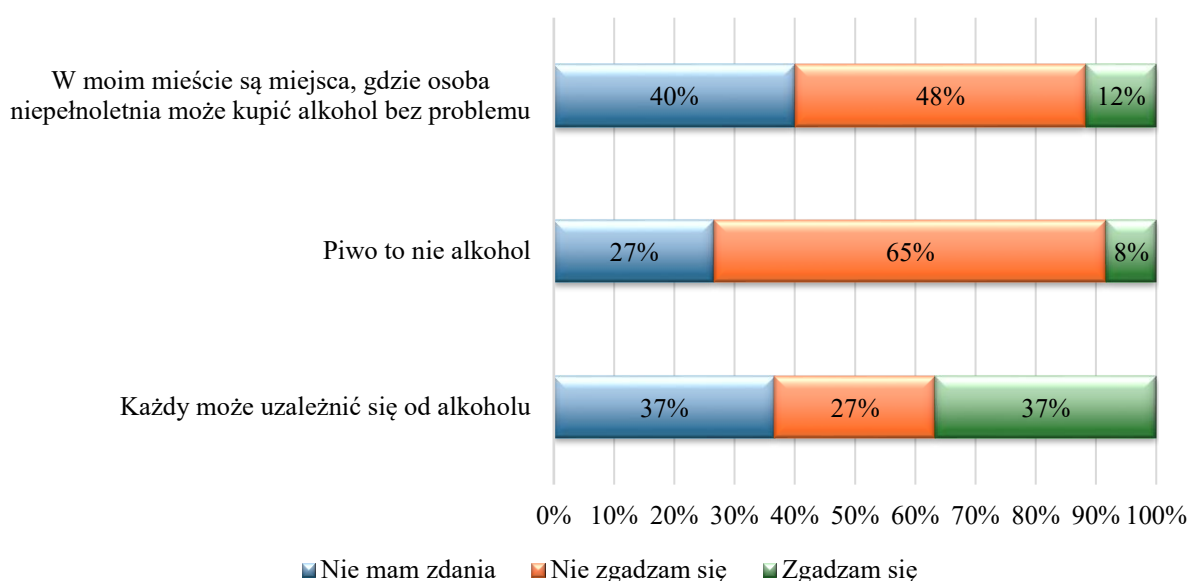
W kwestii sięgnięcia po raz pierwszy po alkohol wśród ankietowanych uczniów z klas 4–6 wszyscy byli zgodni, 100% ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 11–13 lat. Zdaniem 40% ankietowanych uczniów z klas 7–8 wiekiem, kiedy po raz pierwszy sięgnęli po alkohol był przedział wiekowy 11–13 oraz 14–16 lat. Zdaniem 20% ankietowanych uczniów z klas 7–8 po raz pierwszy sięgnęło po alkohol mając lat 17 i więcej. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 59.

Wykres 59 Inicjacja alkoholowa. W jakim wieku spożyłeś alkohol po raz pierwszy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

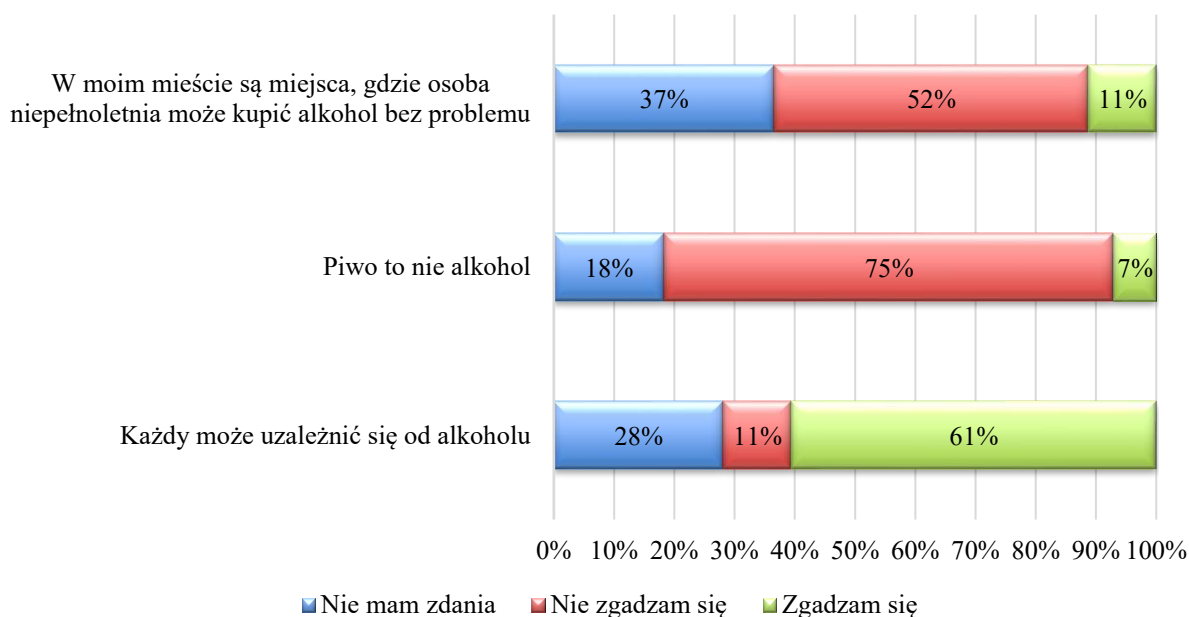
Następnie ankietowani mieli za zadanie odnieść się do trzech przedstawionych kwestii, czy zgadzają się oni z zaproponowanym stwierdzeniem czy też nie lub nie mają zdania na ten temat. Zdaniem 48% ankietowanych uczniów z klas 4–6 nie zgadza się ze stwierdzeniem – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Według 65% ankietowanych nie zgadza się ze zdaniem – piwo to nie alkohol. Zdaniem 37% ankietowanych w tej grupie zgadza się ze stwierdzeniem – każdy może uzależnić się od alkoholu i tyle samo ankietowanych nie miało zdania w tej konkretnej kwestii. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 60.

Wykres 60 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 z gminy Stara Błotnica

O wypowiedzenie się na powyższe kwestie skierowano także do ankietowanych uczniów z klas 7–8, gdzie poszczególne odpowiedzi nieco różniły się od udzielonych przez młodszą grupę uczniów. Według 52% uczniów z tej grupy nie zgadzają się oni ze stwierdzeniem – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Zdaniem 75% badanych nie zgadza się z określeniem – piwo to nie alkohol. Według 61% ankietowanych zgadzają się oni ze stwierdzeniem – każdy może uzależnić się od alkoholu. Wyniki przedstawia wykres nr 61.

Wykres 61 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

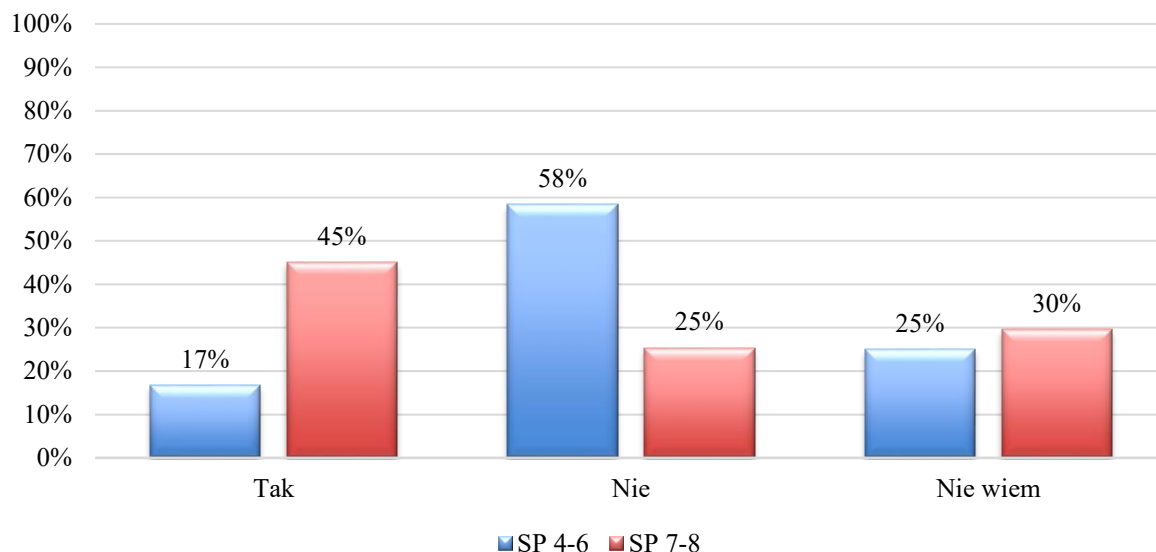
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 7–8 z gminy Stara Błotnica

6.4. Uzależnienie od nikotyny

Poniżej przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów, gdzie analiza badania koncentruje się głównie na skali występowania zjawiska palenia papierosów i używania innych wyrobów nikotynowych w tym e-papierosów przez młodzież, a także na identyfikacji czynników sprzyjających sięganiu po nikotynę. Wyniki badania pozwoliły ocenić poziom świadomości uczniów na temat zagrożeń zdrowotnych związanych z uzależnieniem od tego typu używek oraz zidentyfikować obszary wymagające szczególnej uwagi w zakresie profilaktyki i edukacji zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży z gminy Stara Błotnica.

Ankietowani uczniowie zapytani o to czy ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy, zdaniem 17% badanych uczniów z klas 4–6 i 45% ankietowanych z klas 7–8 ich rówieśnicy korzystają z wyrobów nikotynowych. Przeciwnego zdania było 58% ankietowanych z klas 4–6 i 25% z klas 7–8. Zdania na ten temat nie miało 25% uczniów z klas 4–6 i 30% z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 62.

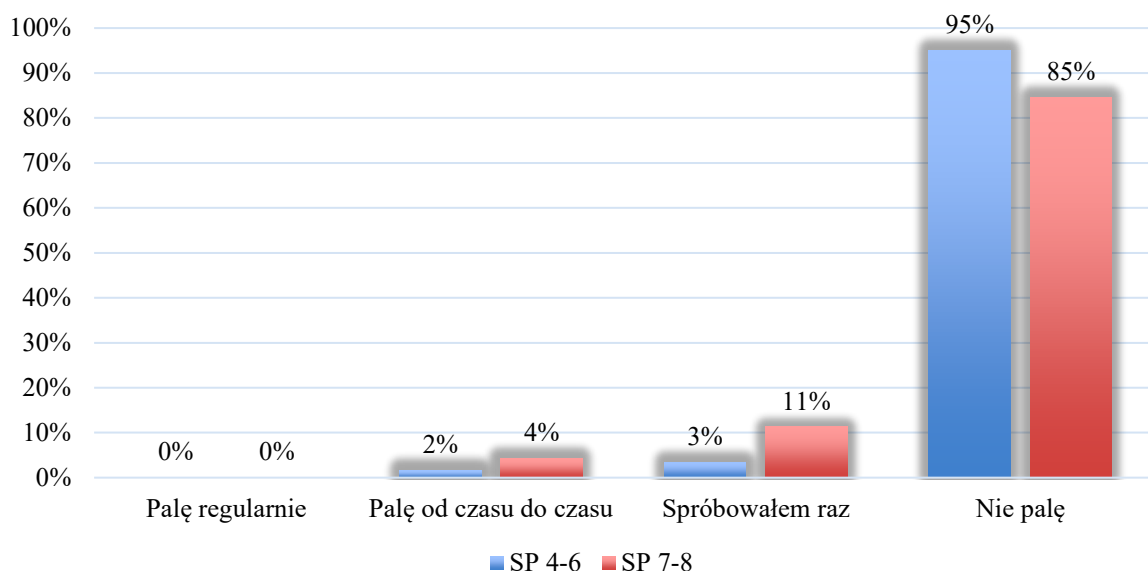
Wykres 62 Powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów. Czy osoby w Twoim wieku palą e-papierosy lub papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Zdecydowana większość uczniów zadeklarowała, że nie pali papierosów bądź e-papierosów, tak odpowiedziało 95% uczniów z klas 4–6 i 85% z klas 7–8. Natomiast 3% uczniów z klas 4-6 i 11% z klas 7–8, deklaruje, że spróbowało raz. Wyniki zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 63.

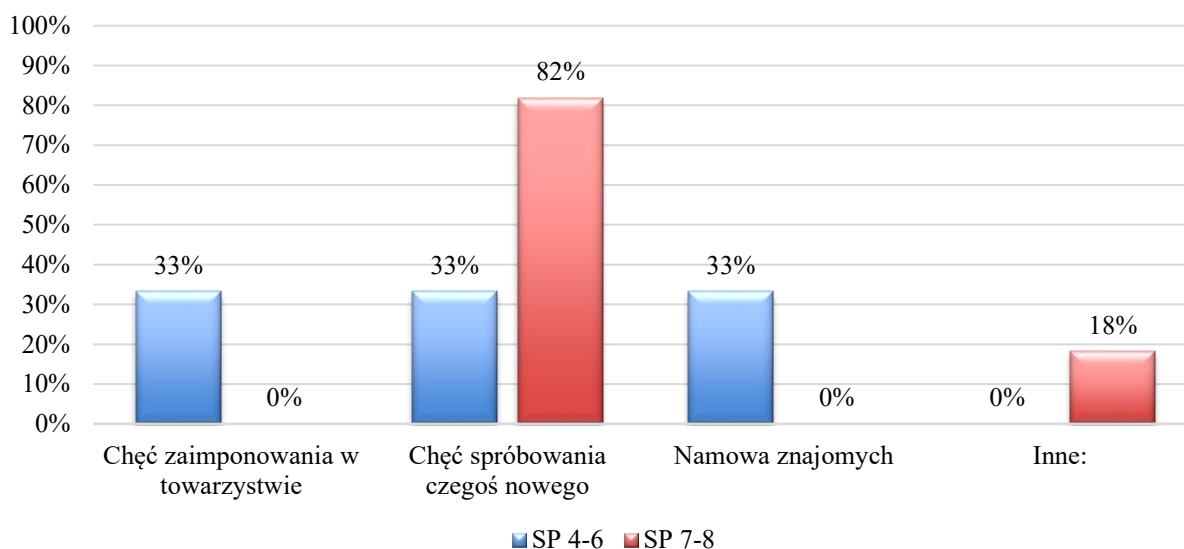
Wykres 63 Palenie wyrobów nikotynowych wśród uczniów. Czy palisz papierosy lub e-papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Następnie zapytano ankietowanych uczniów co skłoniło ich do sięgnięcia po papierosa lub e-papierosa. Wśród ankietowanych uczniów z klas 4–6, po 33% ankietowanych wskazało na trzy możliwości: chęć zaimponowania w towarzystwie, chęć spróbowania czegoś nowego i namowa znajomych. Wśród ankietowanych uczniów z klas 7–8 największą popularnością cieszył się wariant chęci spróbowania czegoś nowego, który wskazało 82%, natomiast 18% ankietowanych tej grupy wybrało opcję – inne. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 64.

Wykres 64 Powody palenia wyrobów nikotynowych przez uczniów. Co skłoniło Cię do palenia

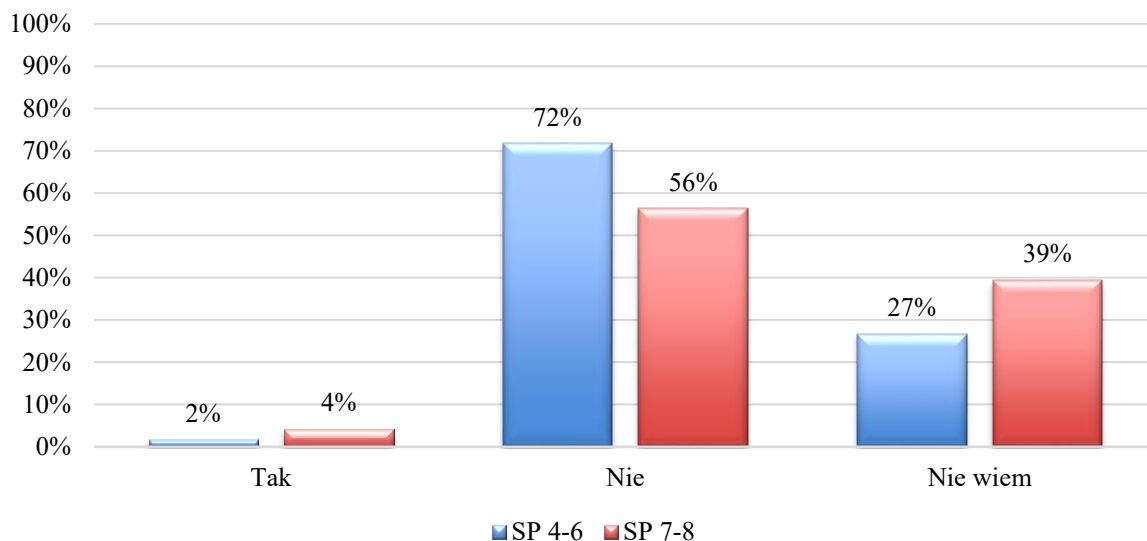
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

6.5. Narkotyki i dopalacze

Podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego, dotyczące skali używania substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze. Analiza obejmuje identyfikację najczęściej stosowanych środków, motywacji sięgania po tego typu substancje oraz poziomu świadomości młodzieży na temat zagrożeń zdrowotnych i społecznych związanych z ich używaniem. Dane pozwalają na planowanie skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych, mających na celu ograniczenie ryzyka uzależnień wśród uczniów.

Według przeprowadzonego badania ankietowego 2% uczniów z klas 4–6 i 4% uczniów z klas 7–8 stwierdziła, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami i/ lub dopalaczami. Zdania przeciwnego było 72% uczniów z młodszej grupy badawczej oraz 56% ze starszej. Po żadnej ze stron nie opowiedziało się 27% uczniów z młodszej grupy ankietowanych i 39% ze starszej. Wyniki przedstawia wykres nr 65.

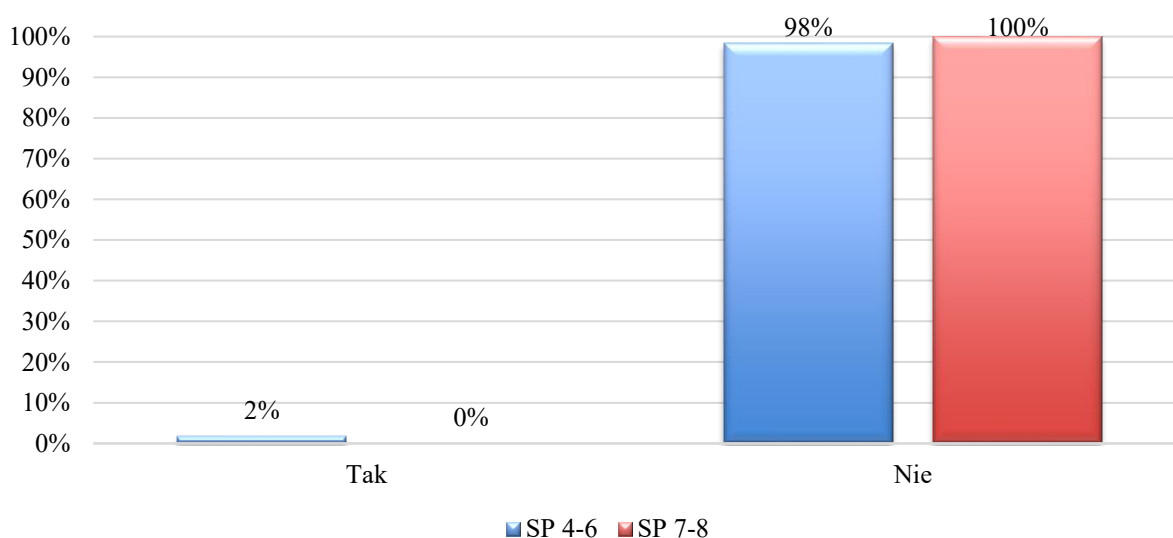
Wykres 65 Kontakt uczniów z narkotykami i dopalaczami. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Kolejno zapytano uczniów czy zdarzyło im się w przeszłości kiedykolwiek zażywać narkotyki lub dopalacze. Zdecydowana większość, prawie wszyscy uczniowie zaprzeczyli, jakoby kiedykolwiek mieli jakiegokolwiek kontakt z narkotykami lub dopalaczami, tak zadeklarowało 98% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 100% ankietowanych uczniów z klas 7–8. Wyniki tego pytania przedstawiono na wykresie nr 66.

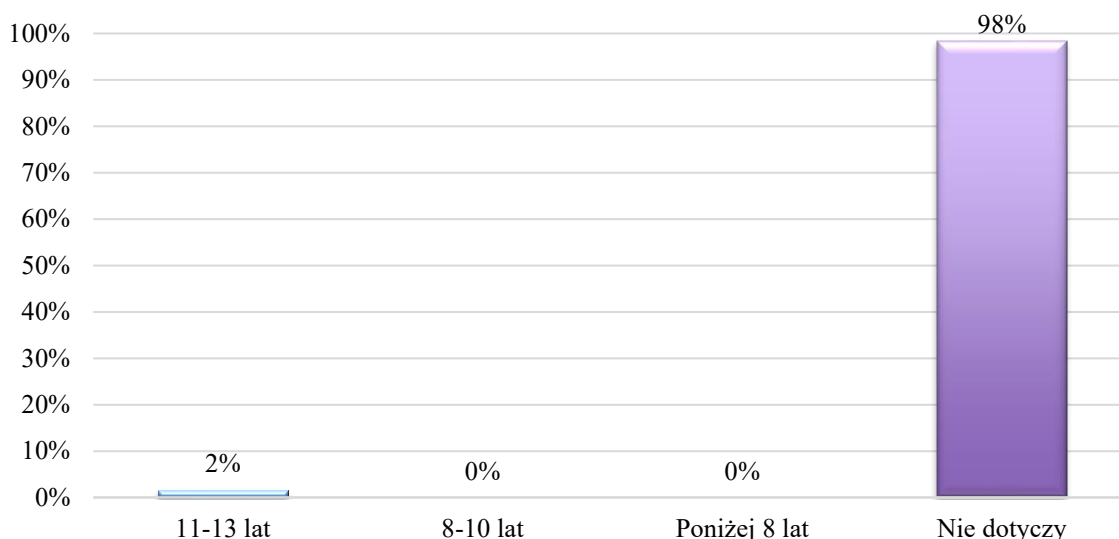
Wykres 66 Spożywanie narkotyków lub dopalaczy przez uczniów. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

W kolejnym pytaniu zapytano uczniów, ile mieli lat w momencie, gdy po raz pierwszy spróbowali narkotyków lub dopalaczy. W przypadku ankietowanych uczniów z klas 4–6, kwestia spożywania narkotyków nie dotyczyła 98% ankietowanych, a 2% z nich stwierdziła, że kontakt z tymi substancjami miało w wieku 11–13 lat. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 67.

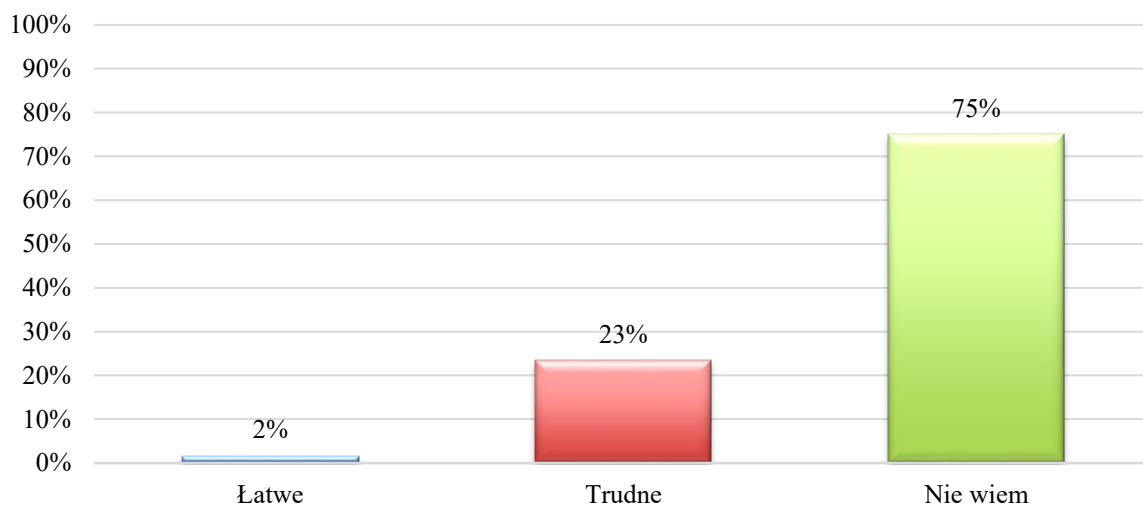
Wykres 67 Wiek inicjacji. Ile miałeś/ aś lat, kiedy spróbowałeś/ aś narkotyków?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 z gminy Stara Błotnica

W następnym pytaniu skierowanym wyłącznie do ankietowanych uczniów z klas 4–6, poproszono ich o ustosunkowanie się do pytania czy w ich miejscu zamieszkania, gdyby doszło do potencjalnej sytuacji zdobycia którejkolwiek z wymienionych substancji czy byłoby to trudne czy łatwe. Najwięcej ankietowanych, bo 75% stwierdziło, że nie wie jak wygląda ta kwestia w ich miejscowości. Zdaniem 23% ankietowanych byłoby to trudno, a 2% uznało tę kwestię za łatwą. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 68.

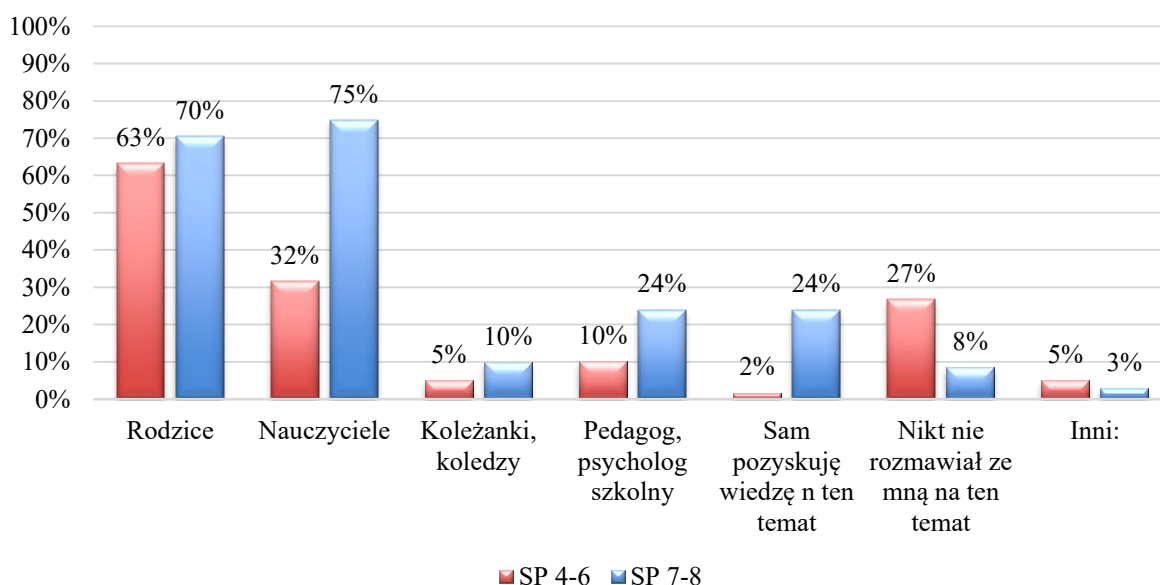
Wykres 68 Dostępność substancji zakazanych. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 z gminy Stara Błotnica

W następnym pytaniu skierowanym do ankietowanych uczniów zapytano ich o kwestię związane z uświadamianiem uczniów na temat szkodliwości środków. Najwięcej sumarycznie ankietowanych wskazało na rodziców, którzy zdaniem 63% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 70% ankietowanych z klas 7–8 rozmawiali z nimi na temat działań i szkodliwości wspomnianych substancji. Według 32% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 75% z klas 7–8 na ten temat rozmawiali z nauczycielami. Pozostałe udzielone odpowiedzi przez ankietowanych uczniów przedstawiono na poniższym wykresie nr 69.

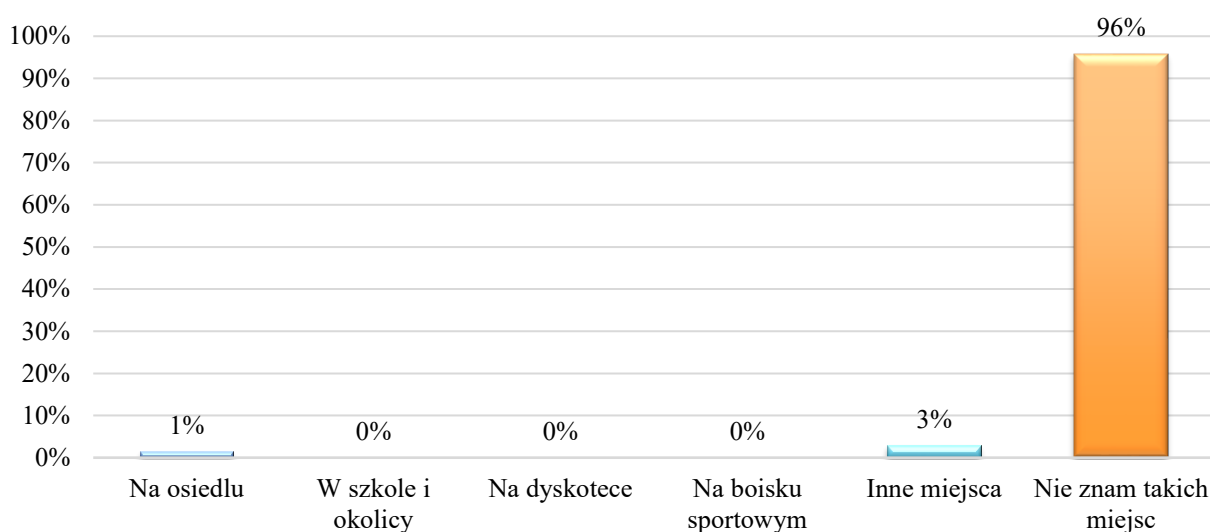
Wykres 69 Uświadamianie na temat substancji. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Kolejne pytanie również skierowane do ankietowanych uczniów z klas 7–8, gdzie zapytano o ich czy posiadają wiedzę na temat, gdzie w ich miejscowości można zakupić narkotyki lub dopalacze. Zdaniem 96% ankietowanych z tej grupy nie znają takich miejsc. Według 3% badanych są to inne miejsca niż wymienione w pytaniu, a 1% zadeklarowała, że dokonać zakupu substancji można na osiedlu. Poniższy wykres nr 70 przedstawia analizę dotyczącą pytania.

Wykres 70 Miejsca zakupu substancji. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 7–8 z gminy Stara Błotnica

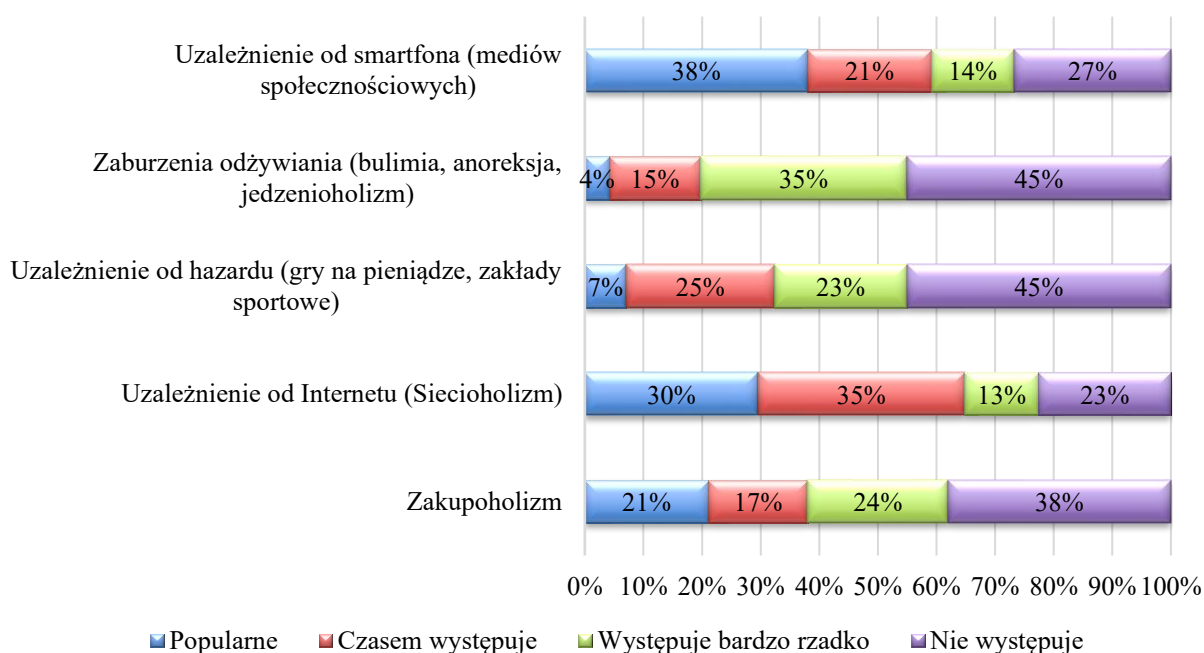
6.6. Uzależnienia behawioralne i cyberprzemoc

Niniejszym zaprezentowano wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z gminy Stara Błotnica. Analiza w dużej mierze koncentrowała się na skali występowania uzależnień behawioralnych, takich jak nadmierne korzystanie z Internetu, smartfonu, gier komputerowych czy mediów społecznościowych, a także na zjawisku cyberprzemocy w środowisku szkolnym i rówieśniczym. Rezultaty badania prezentują poziom świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami od czynności oraz identyfikują najczęściej pojawiające się formy cyberprzemocy, jej skutki oraz sposoby reagowania na tego typu sytuacje. Zgromadzone wyniki pozwalają na skuteczne zaplanowanie przyszłych działań profilaktycznych i edukacyjnych celem ograniczenia skali zjawiska wśród dzieci i młodzieży.

Wszystkie z podanych w pytaniu rodzajów uzależnień behawioralnych występują w środowisku uczniów szkół podstawowych z klas 4–6, aczkolwiek w różnym nasileniu.

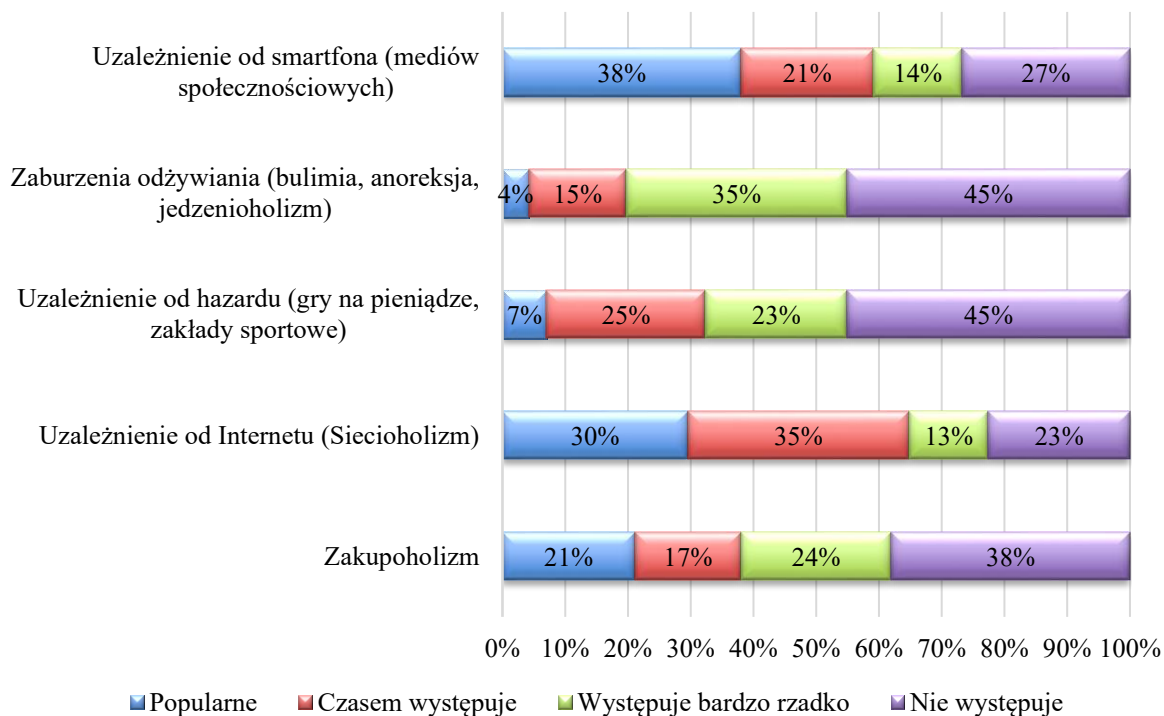
Najbardziej rozpowszechnione zdaniem uczniów jest uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych), tak zadeklarowało 38% uczniów, uznając to jako popularne uzależnienie, a 21% z nich jako zjawisko czasem występujące. Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm) jako uzależnienie popularne uznało 30% uczniów, a 35% z nich jako czasem występujące. Pozostałe odpowiedzi i natężenie poszczególnych uzależnień wśród uczniów przedstawiono na poniższym wykresie nr 71.

Wykres 71 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

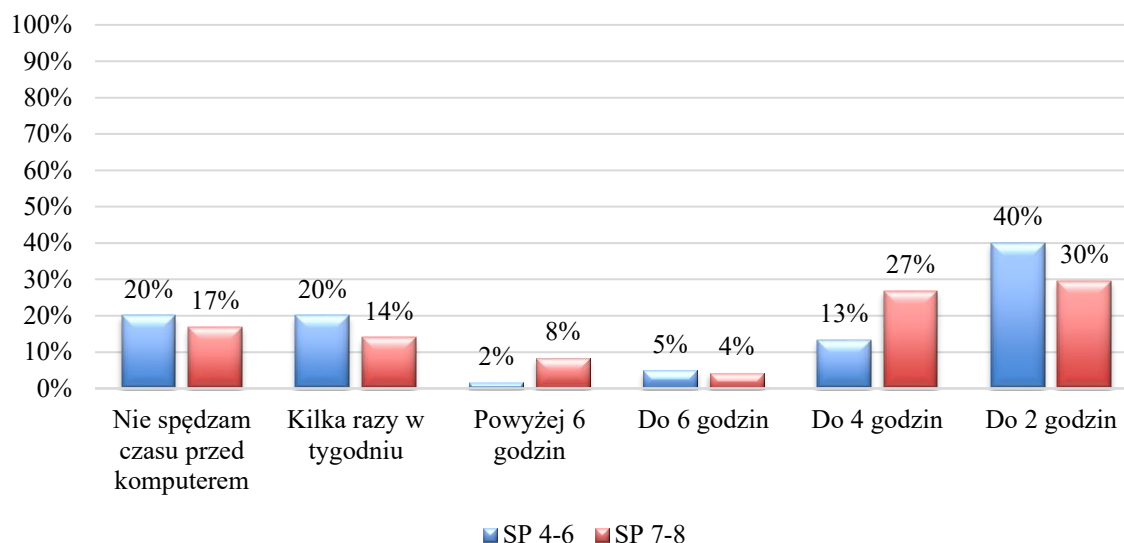
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 z gminy Stara Błotnica

O tą samą kwestię zapytano drugą grupę ankietowanych uczniów tym razem z klas 7–8. Zdaniem 38% ankietowanych uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych) jest zjawiskiem bardzo popularnym, a 21% uważa je, że czasem występuje. Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm) jako zjawisko popularne uważa 30% ankietowanych, a jako zjawisko, które czasem występuje uważa 35% badanych z klas 7–8. Pozostałe odpowiedzi zostały przedstawione na wykresie nr 72.

Wykres 72 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

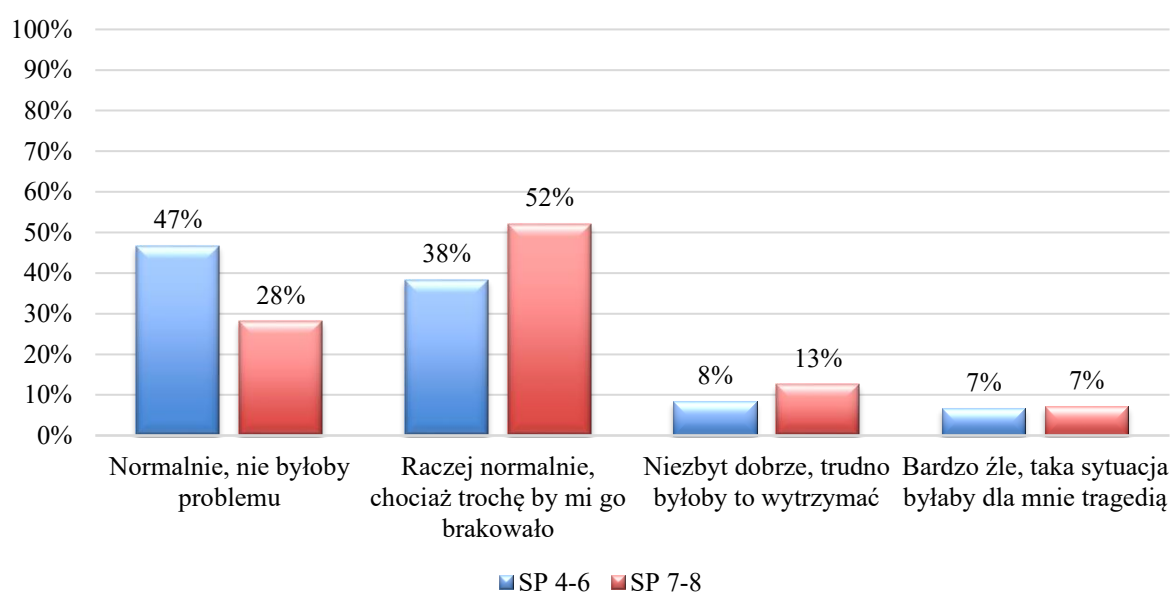
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 7–8 z gminy Stara Błotnica

W pytaniu dotyczącym spędzania w ciągu dnia czasu przed komputerem z innych powodów niż nauka, największy odsetek ankietowanych uczniów wskazał na wariant – do 2 godzin, w ten sposób zadeklarowało 40% uczniów z klas 4–6 i 30% z klas 7–8. Drugą najpopularniejszą odpowiedzią był wariant – do 4 godzin, wskazany przez 13% ankietowanych uczniów z młodziej grupy i 27% ankietowanych ze starszej grupy. Trzecim najpopularniejszym wariantem był – nie spędzam czasu przed komputerem, który wybrało 20% ankietowanych z klas 4–6 i 17% z klas 7–8. Pozostałe odpowiedzi dotyczące pytania przedstawiono na wykresie nr 73.

Wykres 73 Czas spędzany przy komputerze. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż nauka?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

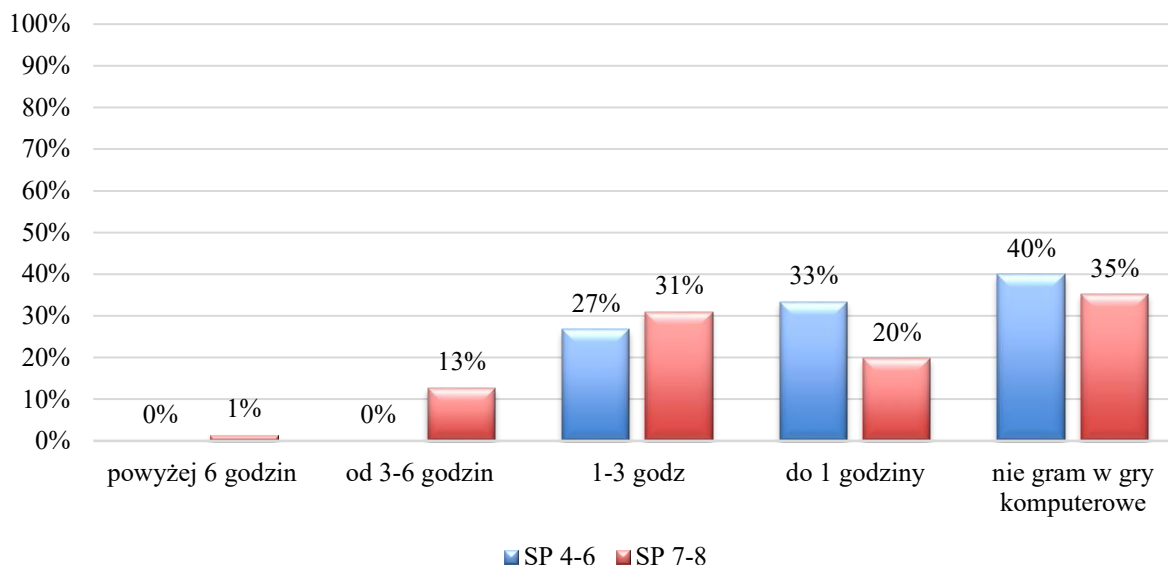
W pytaniu dotyczącym reakcji ankietowanych na tygodniowy brak dostępu do Internetu, sumarycznie najwięcej uczniów wskazało na wariant – raczej normalnie, chociaż trochę by mi go brakowało. Tę odpowiedź zdecydowało się wybrać 38% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 52% uczniów z klas 7–8. Najmniejszą popularnością wśród ankietowanych cieszyła się odpowiedź – bardzo źle, taka sytuacja byłaby dla mnie tragedią, którą wskazało po 7% ankietowanych obu grup. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 74.

Wykres 74 Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał/ a dostępu do Internetu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

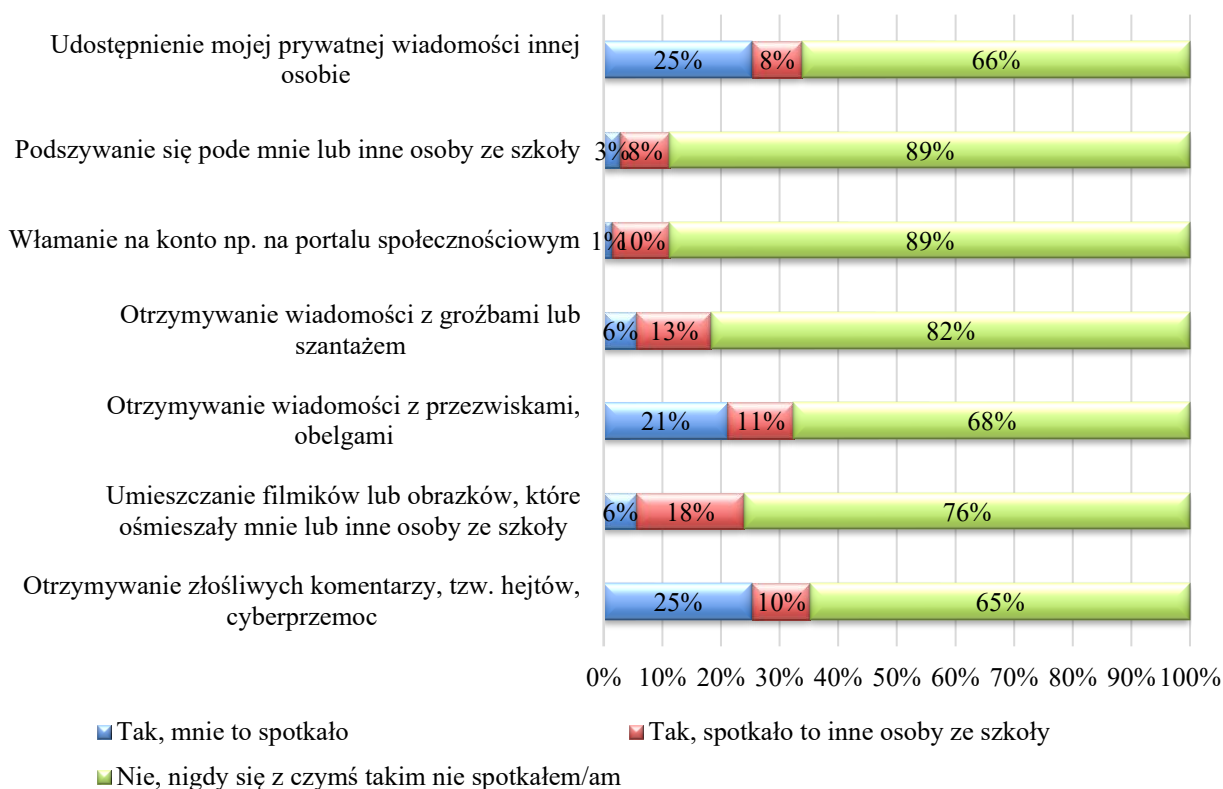
Zdaniem 40% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 35% ankietowanych z klas 7–8 nie poświęcają w ciągu dnia ani chwili na gry komputerowe. Do 1 godziny dziennie przy graniu w gry spędza 33% ankietowanych z klas 4–6 i 20% ankietowanych z klas 7–8. Pomiędzy 1–3 godziny dziennie spędza czasu na graniu w gry komputerowe 27% ankietowanych z młodszej grupy i 31% ze starszej. Pozostałe wyniki przedstawiono na wykresie nr 75.

Wykres 75 Granie w gry na komputerze. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

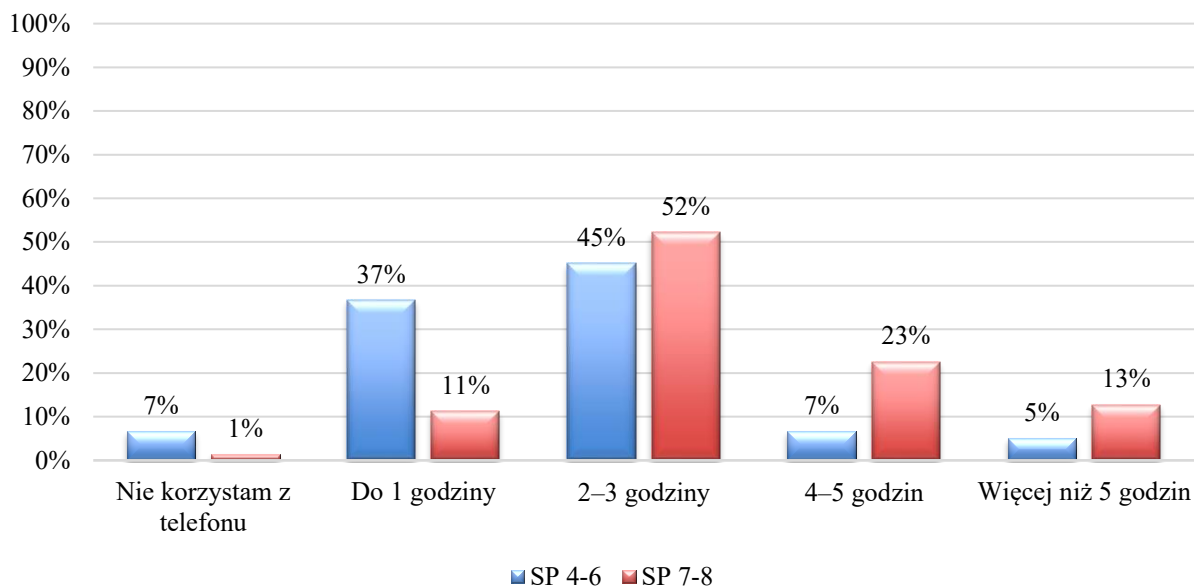
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Kolejne pytanie dotyczyło kwestii związanych z cyberprzemocą skierowano do uczniów szkół z klas 7–8. Z problemem udostępniania prywatnych wiadomości osobom trzecim zetknęło się 25% badanych uczniów. Ze zjawiskiem związanym z podszywaniem się pod uczniów lub pod kogoś innego spotkało 3% uczniów. Według 1% uczniów przyznało, że doświadczyło włamania na swoje konto społecznościowe. Zdaniem 6% ankietowanych uczniów doświadczyło otrzymywania wiadomości z groźbami lub szantażem. Z otrzymywaniem przezwisk lub obelg w swoim życiu do czynienia miało 21% ankietowanych. Z umieszczaniem filmików lub obrazków, które ośmieszały uczniów lub inne osoby ze szkoły, spotkało się 6% uczniów, natomiast z otrzymywaniem złośliwych komentarzy tzw. hejtu do czynienia miało 26% ankietowanych uczniów. Wyniki prezentuje poniższy wykres nr 76.

Wykres 76 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś z takimi sytuacjami w Internecie?

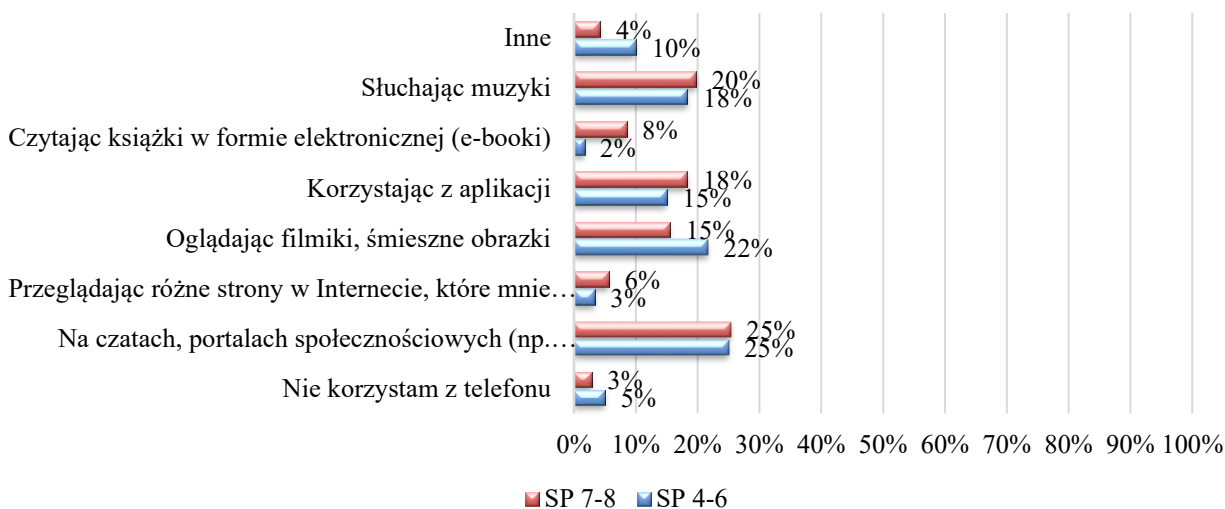
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 7–8 z gminy Stara Błotnica

W następnym pytaniu wśród uczniów szkół poproszono ich o udzielenie odpowiedzi w temacie czasu korzystania ze smartfonu w ciągu dnia. Najwięcej ankietowanych zadeklarowało, że dziennie na korzystanie z telefonu poświęca pomiędzy 2–3 godziny, tak stwierdziło 45% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 52% ankietowanych z klas 7–8. Drugim najczęściej wskazywanym wariantem odpowiedzi był przedział czasowy do 1 godziny, który zdecydowało się wybrać 37% uczniów z klas 4–6 i 11% z klas 7–8. Natomiast trzecim najczęściej dokonywanym wyborem był przedział czasowy 4–5 godzin, który zadeklarowało 7% uczniów z klas 4–6 i 23% z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 77.

Wykres 77 Korzystanie przez uczniów z telefonu. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

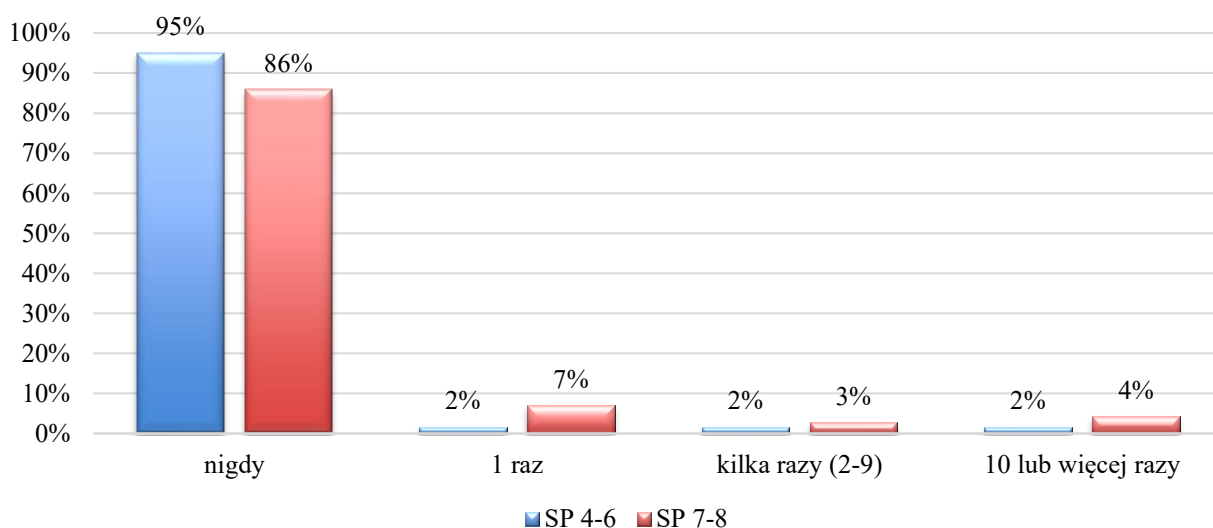
Najwięcej czasu ankietowani uczniowie podczas korzystania z telefonu spędzają sumarycznie na korzystaniu z czatów, portali społecznościowych, tak zadeklarowało po 25% ankietowanych obu grup. Drugą najczęściej wskazywaną czynnością było słuchanie muzyki, który wskazało 18% ankietowanych z klas 4-6 i 20% z klas 7-8. Trzecią najchętniej wskazywaną odpowiedzią był wariant oglądania śmiesznych filmików i obrazków, który wybrało 22% ankietowanych z klas 4-6 i 15% z klas 7-8. Wszystkie odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 78.

Wykres 78 Najczęstsze zajęcie uczniów na telefonie. Na czym najwięcej czasu spędzasz korzystając z telefonu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Ankietowani uczniowie w zdecydowanej większości deklarują, że nigdy nie zdarzyło im się grać w gry hazardowe (na pieniądze). Tak uważa 95% uczniów klas 4–6 i 86% uczniów klas 7–8. Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez badanych był wariant 1 raz. Takiego zdania było 2% ankietowanych z klas 4–6 i 7% uczniów klas 7–8. Wyniki dotyczące pytania zostały zaprezentowane na wykresie nr 79.

Wykres 79 Udział w grach hazardowych. Czy grałeś/ aś w jakiekolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?

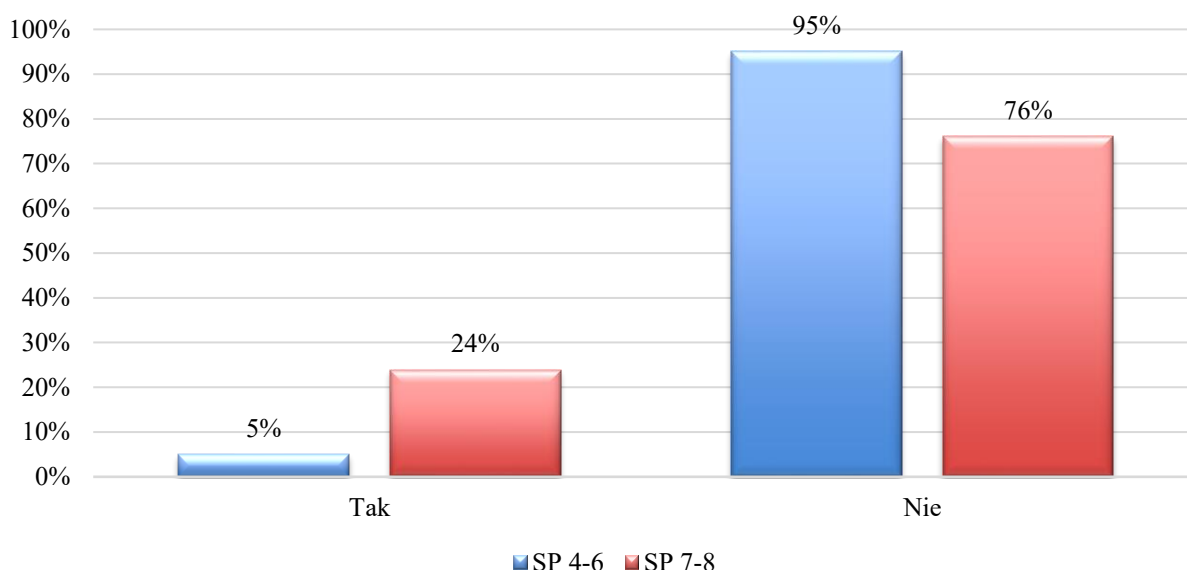

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

6.7. Napoje energetyczne

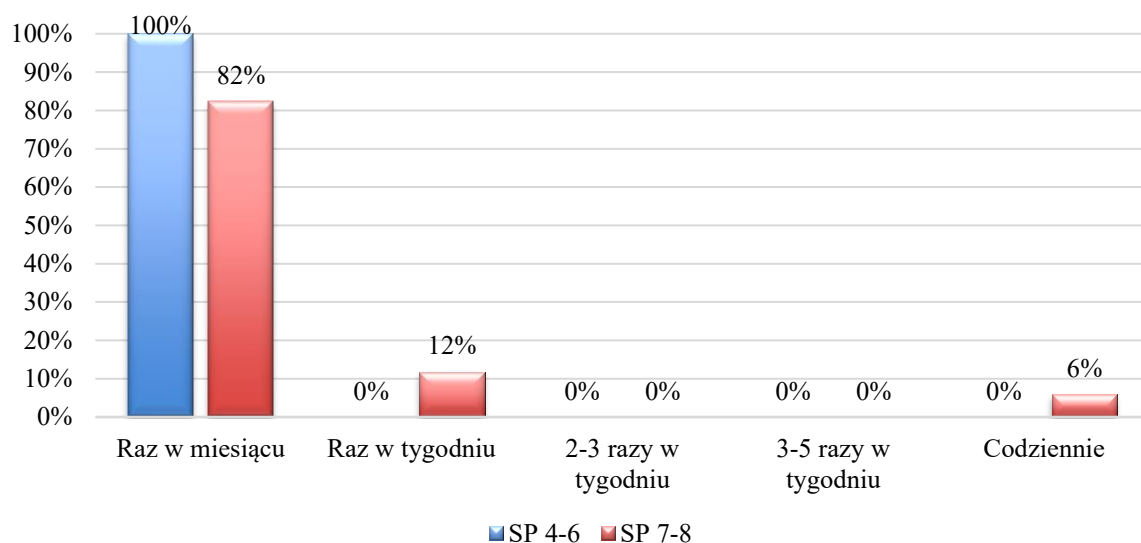
Niniejszy podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego, gdzie analiza koncentruje się na zagadnieniach związanych ze spożywaniem napojów energetycznych przez uczniów szkół z gminy Stara Błotnica. Analiza przedstawia skalę spożycia napojów energetycznych, motywacjach sięgania po tego typu produkty oraz poziomie świadomości uczniów na temat potencjalnych zagrożeń zdrowotnych związanych z ich regularnym spożywaniem. Wyniki badania pozwalają określić jak często i w jakich okolicznościach uczniowie sięgają po napoje energetyczne oraz miejsca, gdzie dochodzi do ich spożycia. Zgromadzone dane stanowią bazę do planowania skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród uczniów.

Zdecydowana większość uczniów stwierdziła, że napoje energetyczne nie są zdrowe, tak uważa 95% uczniów z klas 4–6 i 76% z klas 7–8. Analogicznie pozostałe 5% uczniów ze młodszej grupy i 24% ze starszej grupy uważa wręcz przeciwnie, że napoje energetyczne są zdrowe dla organizmu człowieka. Wyniki dotyczące pytania zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 80.

Wykres 80 Opinie uczniów o napojach energetycznych. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

Pomimo zaostrzonych przepisów dotyczących napojów energetycznych, zdaniem 100% uczniów z klas 4–6 spożywa tego typu napoje raz w miesiąc. Podobny pogląd dominuje u 82% uczniów z klas 7–8, którzy również deklarują spożywanie napojów energetycznych raz w miesiącu. Raz w tygodniu po napój energetyczny sięga jeszcze 12% ankietowanych z klas 7–8. Natomiast codziennie napój energetyczny wypija 6% ankietowanych uczniów z klas 7–8. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 81.

Wykres 81 Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?

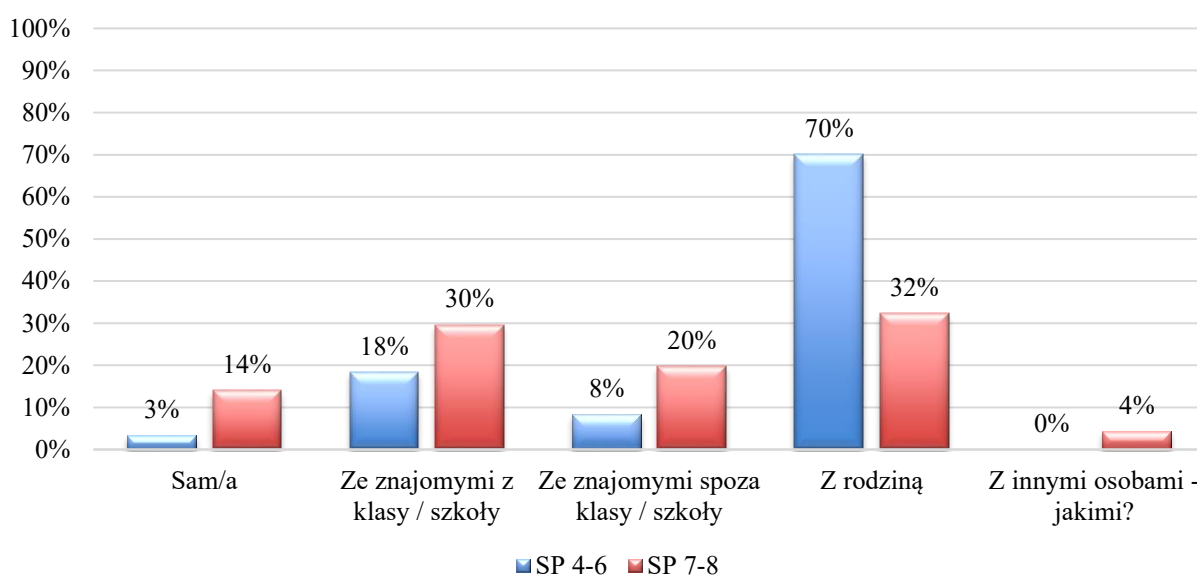
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

6.8. Czas wolny

Ostatnim podrozdziałem w badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród uczniów szkół z terenu gminy Stara Błotnica jest wątek poświęcony czasowi wolnemu. Analiza w tym aspekcie skupia się na sposobach spędzania czasu wolnego przez młodzież i dzieci, która obejmuje m.in. najpopularniejsze formy aktywności pozaszkolnej, poziom zaangażowania w zajęcia sportowe, kulturalne i rekreacyjne, a także identyfikację barier uniemożliwiających lub utrudniających aktywne spędzanie czasu wolnego. Wyniki badania dają możliwość określenia potrzeb i oczekiwań uczniów w zakresie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz wskazują kierunki rozwoju działań wspierających aktywność oraz integrację młodzieży w środowisku lokalnym.

Największą popularnością wśród ankietowanych w kwestii dotyczącej spędzania czasu wolnego cieszyła się odpowiedź z rodziną, którą wskazało 70% ankietowanych z klas 4–6 i 32% z klas 7–8. Drugim najbardziej popularnym wariantem odpowiedzi wśród ankietowanych, było spędzanie czasu wolnego ze znajomymi z klasy/ szkoły, ten wariant wybrało 18% uczniów z klas 4–6 i 30% z klas 7–8. Trzecią najchętniej wybieraną odpowiedzią wśród ankietowanych jest spędzanie czasu wolnego ze znajomymi spoza klasy/ szkoły, który wskazało 8% ankietowanych z klas 4–6 i 20% z klas 7–8. Odpowiedzi dotyczące zapytania przedstawia wykres nr 82.

Wykres 82 Towarzystwo uczniów w czasie wolnym. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Stara Błotnica

7. Podsumowanie

7.1. Badanie dorosłych mieszkańców

- Udział w badaniu ankietowym wzięło 94% kobiet i 6% mężczyzn. Największą grupą ankietowanych były osoby w wieku 25–44 lata, którzy stanowili 63% wszystkich badanych. Wykształcenie średnie zadeklarowało 6% badanych, a 94% wykształcenie wyższe.
- Prawie połowa ankietowanych mieszkańców bardzo dobrze (44%) i dobrze (41%) ocenia sytuację mieszkaniową swoją/swojej rodziny. Nieco gorzej przedstawia się opinia ankietowanych na temat sytuacji materialnej swojego gospodarstwa domowego którą bardzo dobrze ocenia 25% badanych, a dobrze 44%.
- Połowa ankietowanych mieszkańców (50%) uważa, że ich relacje z najbliższymi sąsiadami są poprawne. Bardzo dobrze relacje ocenia 47% ankietowanych mieszkańców, 3% wskazało na brak relacji z sąsiadami.
- Do najbardziej istotnych problemów należą: uzależnienie od alkoholu (41% uważa jako problem bardzo istotny i 38% jako problem raczej istotny), przemoc domowa (34% uważa jako problem bardzo istotny i 19% jako problem raczej istotny), problemy opiekuńczo wychowawcze (19% uważa jako problem bardzo istotny i 56% jako problem raczej istotny). Do najmniej poważnych problemów zdaniem ankietowanych należą: bezdomność (44% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako problem raczej nieistotny), brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (28% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako raczej nieistotny), uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej (13% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 47% jako raczej nieistotny).
- 91% ankietowanych istnieje potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- 45% mieszkańców najbardziej pożądanymi działaniami profilaktycznymi przeciwko uzależnieniom byłoby wsparcie psychologiczne dla rodzin, kolejno otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (17%), na trzecim miejscu znalazły się warsztaty profilaktyczne dla uczniów oraz pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji w czasie pandemii, które poparło 14% mieszkańców.
- Według 97% mieszkańców czuje się bezpiecznie na terenie własnej gminy.

- Według 25% mieszkańców uważa, że w ich otoczeniu nie znajdują się osoby doświadczające przemocy domowej, przeciwnego zdania było 47% badanych. 28% badanych nie jest pewnych, ale mają podejrzenia co do takich osób.
- 59% mieszkańców jest świadomych w jakich miejscach potencjalna ofiara doświadczająca przemocy może uzyskać stosowną pomoc.
- 100% mieszkańców przyczyną przemocy domowej jest alkohol.
- Według łącznie 72% mieszkańców bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców, a zdaniem łącznie 84% mieszkańców stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.
- W kwestii współpracy w temacie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi, najwięcej mieszkańców (34%) stwierdziło, że współpraca ta przebiega dobrze lub przeciętnie. Bardzo dobrze współpracy w tym zakresie ocenia 22% mieszkańców, z kolei 9% nie miało w tym temacie zdania.
- W wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych w gminie w ciągu ostatniego roku uczestniczyło 94% mieszkańców. Najczęstszą przyczyną braku uczestnictwa badani wskazywali na brak wolnego czasu (100%).
- Zdaniem 88% mieszkańców większość potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie jest należycie zaspokajana. Najczęściej wskazywanymi usługami społecznymi wymagającymi większej uwagi od władz gminnych mieszkańcy wskazywali na ochronę zdrowia (75%).
- 91% mieszkańców uważa, że oferta działań na terenie gminy skierowana do seniorów jest wystarczająca.
- Większość mieszkańców (56%) stwierdza, że osoba niepełnosprawna nie może znaleźć pracy na terenie gminy. Zdaniem 75% ankietowanych osoby niepełnosprawne są w pełni akceptowane w gminie.
- 97% mieszkańców i ich rodzin w ciągu ostatniego roku nie korzystało ze świadczeń oferowanych przez tutejszy GOPS, a 3% nie chciało odpowiadać na to pytanie.
- 100% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że posiada obecnie zatrudnienie.

7.2. Badanie uczniów szkół

-
- Według 90% uczniów szkół z klas 4–6 ocenia bardzo dobrze relacje z rodzicami lub opiekunami, 27% bardzo dobrze z nauczycielami, a 62% ocenia bardzo dobrze relacje ze swoimi kolegami i koleżankami. Zdaniem 74% uczniów szkół z klas 7–8 ocenia

bardzo dobrze swoje relacje z rodzicami lub opiekunami, 21% bardzo dobrze ocenia relacje z nauczycielami, a 41% w taki sam sposób oceniło relacje z kolegami lub koleżankami.

- Codziennie z przejawem przemocy fizycznej bądź psychicznej styczność ma 3% z klas 7–8. Najczęstszą formą przemocy w szkole to przemoc psychiczna, którą wskazało 27% uczniów z klas 4–6 i 32% z klas 7–8.
- Z przemocą w domu do czynienia według deklaracji ma 7% uczniów z klas 4–6 i 4% z klas 7–8. Natomiast z agresją słowną styczność ma 7% uczniów z klas 4–6 oraz 25% z klas 7–8.
- 2% uczniów z klas 4–6 osoby w ich wieku spożywają alkohol, takiego samego zdania było 35% uczniów z klas 7–8.
- Najczęściej do spożycia alkoholu według uczniów z klas 7–8 dochodzi na imprezach, dyskotekach, tak uważa 52% z nich.
- Najczęstszym powodem sięgania po alkohol według 60% uczniów z klas 7–8 jest chęć zaimponowania innym, natomiast dla 100% uczniów z klas 4–6 powodem jest zapomnienie o kłopotach. Najczęściej wskazywanym wiekiem inicjacji alkoholowej był przedział wiekowy 11–13 lat, tak zadeklarowało 100% uczniów z klas 4–6 i 40% z klas 7–8.
- 37% uczniów z klas 4–6 uważa, że każdy może uzależnić się od alkoholu a wśród uczniów z klas 7–8 taki pogląd wyraziło 61% z nich. Piwo to nie alkohol, z tym stwierdzeniem nie zgadza się 65% uczniów z klas 4–6 i 75% z klas 7–8. Z poglądem na temat zakupu alkoholu przez osobę niepełnoletnią w ich miejscu zamieszkania nie zgadza się 48% uczniów z klas 4–6 i 52% z klas 7–8.
- 17% uczniów z klas 4–6 i 45% z klas 7–8 osoby z ich środowiska palą e-papierosy lub papierosy. Sami uczniowie z klas 4–6 (95%) stwierdziło, że nie pali wyrobów nikotynowych, a wśród uczniów z klas 7–8 ten pogląd wyraziło 85%.
- Najczęstszym powodem sięgania po wyroby nikotynowe wśród uczniów z klas 4–6 była chęć spróbowania czegoś nowego, chęć zaimponowania w towarzystwie oraz namowa znajomych, warianty uzyskały po 33% wskazań. Natomiast wśród 82% ankietowanych z klas 7–8 była to chęć spróbowania czegoś nowego, a 18% wybrało wariant inne niż zaproponowane.
- 2% uczniów z klas 4–6 i 4% z klas 7–8 osoby z ich środowiska mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. 2% uczniów z klas 4–6 deklaruje, że zażywało wcześniej substancję i nikt wśród uczniów z klas 7–8.

- 2% uczniów z klas 4–6, gdyby zaszła potencjalna możliwość zdobycia substancji, uważa, że byłoby to łatwe do realizacji.
- Najczęściej na temat szkodliwości używek uczniowie rozmawiali z rodzicami, tak stwierdziło 63% z klas 4–6 i 70% z klas 7–8.
- Przed komputerem do 2 godzin dziennie czas spędza 40% uczniów z klas 4–6 i 30% z klas 7–8. Natomiast 20% uczniów z klas 4–6 i 17% z klas 7–8, deklaruje, że nie korzysta z komputera.
- 47% uczniów z klas 4–6 i 28% z klas 7–8 stwierdziło, że ich reakcja na brak Internetu byłaby raczej normalna.
- 45% uczniów z klas 4–6 i 52% z klas 7–8 spędza korzystając z telefonu pomiędzy 2–3 godziny dziennie. Najczęstszym zajęciem uczniów na telefonie to oglądanie filmików i śmiesznych obrazków, czaty i portale społecznościowe i słuchanie muzyki.
- Zdecydowana większość uczniów nigdy nie grała w gry hazardowe, tak zadeklarowało 95% uczniów z klas 4–6 i 86% z klas 7–8. 10 lub więcej razy grę zadeklarowało 2% uczniów z klas 4–6 i 4% z klas 7–8.
- 95% uczniów z klas 4–6 i 76% uczniów z klas 7–8 uważa, że napoje energetyczne nie są zdrowe.
- 100% uczniów z klas 4–6 i 82% z klas 7–8 deklaruje spożywanie napojów energetycznych raz w miesiącu.
- 70% uczniów z klas 4–6 i 32% z klas 7–8 najczęściej swój czas wolny spędza z rodziną.

7.3. Badanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

- Pracownicy GOPS jako najpoważniejsze problemy występujące w ich środowisku wskazali na uzależnienie od alkoholu, który wybrało 50% ankietowanych jako problem bardzo istotny, przemoc domowa uznane przez 33% ankietowanych jako problem bardzo istotny.
- Ocena skuteczności pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym jest według większości pracowników pozytywna. Zdaniem 100% badanych w pełni zgadza się ze zdaniem, że pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym.
- 100% pracowników GOPS zdecydowanie zgadzają się oni ze stwierdzeniem, że władze gminne są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej.
- Według 100% pracowników GOPS, zgadzają się oni ze stwierdzeniem, że władze lokalne wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom.

- Według 100% pracowników GOPS, dostrzegają oni potrzebę realizacji działań profilaktycznych ukierunkowanych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- 100% ankietowanych większość potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie jest zaspokajana w odpowiedni sposób.
- Usługi społeczne jakie wymagają większej uwagi zdaniem pracowników GOPS to: opieka zdrowotna (50%) oraz profilaktyka uzależnień (50%).
- Najbardziej potrzebnymi działaniami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS to wsparcie psychologiczne dla rodzin (33%) oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (17%).
- 17% pracowników GOPS zadeklarowało symptomy wypalenia zawodowego.

8. Rekomendacje działań

8.1. Wobec dorosłych mieszkańców

Zaleca się kontynuację oraz intensyfikację działań profilaktycznych i interwencyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu oraz utrwalaniu uzależnień, w szczególności uzależnień alkoholowych a także ograniczania zjawiska ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu. Działania te powinny stanowić jeden z priorytetów polityki społecznej gminy Stara Błotnica. W miarę potrzeb i możliwości należy rozwijać te formy profilaktyki, które zostały najczęściej wskazane przez dorosłych mieszkańców w badaniach ankietowych, w tym: wsparcie psychologiczne dla rodzin, warsztaty profilaktyczne dla uczniów, otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień. Niezbędne jest również podejmowanie działań ukierunkowanych na poprawę jakości oraz dostępności usług zdrowotnych na terenie gminy. Cel ten powinien być realizowany poprzez rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze ochrony zdrowia oraz podnoszenie kompetencji kadry medycznej i specjalistów zaangażowanych w działania profilaktyczne i opiekuńcze. Zasadne jest także kontynuowanie działań profilaktycznych i pomocowych wobec osób doświadczających przemocy domowej. W tym zakresie istotne jest podejmowanie inicjatyw zwiększających świadomość społeczną w zakresie rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie. Rekomenduje się dalszy rozwój oferty wsparcia skierowanej do seniorów, obejmującej zapewnienie im warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez różnorodne formy pomocy – pracę socjalną, wsparcie finansowe i rzeczowe, a także działania integracyjne i ofertę spędzania czasu wolnego dostosowaną do potrzeb osób starszych. Wskazane jest również wzmacnianie działań wspierających aktywizację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnością. Wsparcie to

powinno obejmować pomoc finansową, rzeczową i medyczno-opiekuńczą, jak również działania promujące zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej. Rekomenduje się ponadto rozwijanie inicjatyw integracyjnych w społeczności lokalnej, promowanie wolontariatu oraz idei samopomocy sąsiedzkiej, zwłaszcza w odniesieniu do osób samotnych i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Przedstawione rekomendacje stanowią katalog otwarty i mogą być w przyszłości modyfikowane oraz aktualizowane w zależności od potrzeb lokalnych. Celem podejmowanych działań jest poprawa jakości życia mieszkańców, ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz podniesienie jakości usług społecznych i zdrowotnych świadczonych na terenie gminy Stara Błotnica.

8.2. Wobec uczniów

Rekomenduje się organizację spotkań, warsztatów oraz zajęć edukacyjnych dla uczniów, których celem będzie kształtowanie postaw wolnych od uzależnień, promowanie zdrowego stylu życia oraz rozwijanie kompetencji społecznych i cyfrowych. Programy profilaktyczne powinny obejmować w szczególności: przedstawianie negatywnych skutków spożywania alkoholu, palenia papierosów i e-papierosów, uświadamianie wpływu uzależnień na zdrowie i funkcjonowanie jednostki, wzmacnianie postaw asertywnych i umiejętności odmowy, edukację w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu, ochrony danych osobowych oraz zasad ograniczonego zaufania wobec osób poznanych w sieci, kształtowanie postaw opartych na wzajemnym szacunku w środowisku cyfrowym. Działania te powinny również obejmować edukację na temat zagrożeń wynikających z hazardu i uzależnień behawioralnych oraz promowanie alternatywnych, pozytywnych form spędzania czasu wolnego. Wskazane jest także wspieranie budowania pozytywnego wizerunku własnej osoby oraz wzmacnianie poczucia własnej wartości wśród dzieci i młodzieży. W miarę potrzeb i możliwości organizacyjnych zaleca się poszerzanie wiedzy i umiejętności nauczycieli oraz rodziców poprzez organizację szkoleń i spotkań otwartych. Tematyka tych działań powinna obejmować m.in. przyczyny powstawania uzależnień, charakterystykę substancji psychoaktywnych i ich wpływ na zdrowie, rolę pedagoga i rodzica w profilaktyce, znaczenie komunikacji w relacjach z dzieckiem, mechanizmy i konsekwencje uzależnień, specyfikę uzależnień behawioralnych (np. uzależnienie od Internetu, gier, zakupów, jedzenia czy hazardu). Ważnym elementem działań profilaktycznych powinno być również podnoszenie świadomości w zakresie ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci, w tym cyberprzemocą, sextingiem, manipulacją medialną oraz promowanie stosowania narzędzi kontrolujących dostęp dzieci i młodzieży do Internetu. Przedstawione rekomendacje stanowią katalog otwarty

i mogą być modyfikowane oraz uzupełniane w zależności od potrzeb. Ich realizacja powinna przyczynić się do zwiększenia skuteczności profilaktyki uzależnień oraz zapewnienia dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa zarówno w środowisku szkolnym, jak i domowym.

8.3 Wobec pracowników GOPS

Zaleca się organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kompetencje zawodowe kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy oraz angażowanie pracowników w realizację lokalnych kampanii społecznych. Działania te stanowią istotny element polityki rozwoju zasobów ludzkich w gminie. Przed przystąpieniem do realizacji szkoleń wskazane jest przeprowadzenie krótkich ankiet diagnostycznych, które pozwolą na rozpoznanie rzeczywistych potrzeb szkoleniowych i odpowiednie dostosowanie tematyki oraz zakresu zajęć do oczekiwań uczestników. Rekomenduje się również inicjowanie i rozwijanie współpracy między instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy i rozwiązywania innych problemów społecznych. Wspólne przedsięwzięcia tych podmiotów mogą przyczynić się do zwiększenia efektywności podejmowanych inicjatyw oraz umożliwić wymianę doświadczeń i dobrych praktyk. Wskazane jest także rozszerzenie współpracy z placówkami ochrony zdrowia, szczególnie w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów społecznych. Przykładem takiego działania może być organizacja szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu rozpoznawania ryzykownych wzorców spożywania alkoholu przez pacjentów oraz podejmowania interwencji wobec osób wymagających wsparcia. Rozwijanie współpracy między GOPS, a instytucjami ochrony zdrowia przyczyni się do podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych oraz skuteczniejszego reagowania na wyzwania społeczne w środowisku lokalnym. Przedstawione rekomendacje stanowią katalog otwarty i mogą być modyfikowane oraz uzupełniane w zależności od potrzeb. Celem tych działań jest podniesienie jakości pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy, rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych i pomocowych na terenie gminy Stara Błotnica, tak aby mieszkańcy mogli otrzymywać jeszcze skuteczniejszą pomoc i wsparcie w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych.

9. Analiza SWOT

SWOT jest akronimem pochodzącym od angielskich słów:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),

- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest uniwersalnym narzędziem diagnostycznym wykorzystywanym w planowaniu strategicznym, które służy do identyfikacji i oceny wewnętrznych oraz zewnętrznych czynników wpływających na funkcjonowanie organizacji, projektu, instytucji lub jednostki samorządu terytorialnego.

Skrót SWOT oznacza:

- S (ang. strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma gmina,
- W (ang. weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma gmina,
- (ang. opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy,
- T (ang. threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Szczegółowe i precyzyjne opracowanie analizy SWOT jest kluczowym elementem procesu planowania strategicznego, ponieważ stanowi ona punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz podejmowanych w przyszłości działań społecznych.

Wykres 83 Analiza SWOT gminy Stara Błotnica

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
• skuteczne rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje publiczne problemów społecznych na terenie gminy, • wzrastająca otwartość władz samorządowych na współpracę z mieszkańcami oraz włączanie ich w procesy konsultacyjne, • sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej oraz dobra współpraca pomiędzy nimi, w tym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego,	• postępujące procesy starzenia się społeczeństwa gminy powodujące spadek liczby mieszkańców gminy, • niewystarczająca i niska atrakcyjność ofert pracy dla osób młodych oraz z niepełnosprawnościami, • niewystarczająca liczba miejsc pracy w sektorze pozarolniczym oraz odpływ osób aktywnych zawodowo do innych regionów, • niedostateczna stopa życiowa części mieszkańców,

• Funkcjonowanie kompleksowej procedury „Niebieskie Karty” angażującej różne instytucje (Policja, GOPS, szkoły, ochronę zdrowia), umożliwiającą skoordynowane reagowanie na przypadki przemocy domowej, • dobrze wykwalifikowana i systematycznie podnosząca kwalifikacje kadra instytucji w zakresie polityki społecznej, • aktywność organizacji pozarządowych oraz liderów lokalnych społecznych funkcjonujących na terenie gminy, • aktywna działalność instytucji kulturalnych w tym Gminnej Biblioteki Publicznej, • funkcjonowanie nowoczesnych form komunikacji instytucji z mieszkańcami (np. e-usługi, media społecznościowe), • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • dostęp do edukacji podstawowej i przedszkolnej, • rozwój kompetencji cyfrowych wśród uczniów i nauczycieli, wspierany przez szkoły i bibliotekę publiczną, • dostęp do opieki zdrowotnej i specjalistycznych usług medycznych, • realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, • rozbudowana infrastruktura edukacyjna i kulturalna, • aktywna współpraca władz lokalnych, • aktywność społeczna w działaniach charytatywnych i wolontariacie, szczególnie w szkołach i instytucjach kultury, • rozwijająca się oferta zajęć i inicjatyw dla seniorów, • wysoki poziom bezpieczeństwa w porównaniu z większymi miastami, • istnienie lokalnych programów wsparcia rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, • dobra dostępność komunikacyjna gminy w skali powiatu i regionu, • dogodne położenie geograficzne gminy • walory przyrodnicze i rekreacyjne sprzyjające rozwojowi turystyki rodzinnej i ekologicznej.	• pasywność i bezradność części mieszkańców w rozwiązywaniu własnych problemów, • niedostateczne kompetencje wychowawcze części rodziców, • ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, szczególnie dla seniorów, • występowanie różnorodnych form uzależnień np. alkoholowych, behawioralnych, cyfrowych) w tym wśród dzieci i młodzieży, • występowanie zjawiska przemocy domowej, • znaczna liczba mieszkańców oraz dzieci i młodzieży doświadczających problemów zdrowia psychicznego, • niedostateczny dostęp do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, • stosunkowo łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych tj. alkoholu, papierosów, szczególnie wśród młodzieży, • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego i jej nierównomierny rozwój, • niewystarczająca dostępność obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (w tym architektonicznie i komunikacyjnie).

Szanse	Zagrożenia
• promocja i rozwój gospodarczy gminy, przyciągający inwestorów zewnętrznych, • rozwój turystyki weekendowej i agroturystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe gminy, • możliwość wykorzystania terenów rolniczych i rekreacyjnych do rozwoju przedsiębiorczości społecznej i zielonej gospodarki, • dostęp do programów podnoszenia kwalifikacji zawodowych ze środków zewnętrznych, • wzrost świadomości społecznej mieszkańców w zakresie uzależnień i przemocy domowej, • wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnością, • wzmacnianie dialogu międzypokoleniowego, budującego solidarność społeczną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń, • dostęp do programów wspierających rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnością, • rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym organizacji pozarządowych i współpracy międzyinstytucjonalnej, • rozwój nowoczesnych placówek medycznych, oferujących programy profilaktyczne, rehabilitację i telemedycynę, zwiększające jakość i dostępność opieki, • wzrost świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i działań profilaktycznych, • rozwój innowacyjnych form wsparcia takich jak opieka wytchnieniowa i program asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, które zwiększają niezależność mieszkańców i wzmacniają integrację społeczną, • rozbudowa oferty kulturalnej i sportowej jako narzędzia integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców, • rozwój technologii cyfrowych i dostępu do Internetu, zwiększający możliwości	• przyspieszający proces starzenia się społeczeństwa wraz z ujemnym przyrostem naturalnym powodującym zwiększenie obciążeń systemu opieki zdrowotnej i socjalnej, • zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz odpływ młodych osób do większych ośrodków miejskich, • niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, • zmiany technologiczne (AI, automatyzacja) wpływające na strukturę zatrudnienia i ograniczające możliwości pracy w niektórych sektorach, • wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, osłabiający konkurencyjność lokalnych firm, • rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi zdrowotne, przewyższające lokalne możliwości systemu ochrony zdrowia, • ograniczenie budżetu gminy mogące prowadzić do ograniczenia realizacji części zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu czy ochrony zdrowia, • ryzyko stygmatyzacji osób doznających przemocy i niewystarczającego zaangażowania osób stosujących przemoc w programy korekcyjno-edukacyjne, • zmiany społeczno-cywilizacyjne prowadzące do osłabienia więzi rodzinnych i pojawiania się nowych problemów cywilizacyjnych, • wzrost występowania chorób cywilizacyjnych, • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • łatwiejszy dostęp do środków psychoaktywnych, • nasilanie się problemów związanych z uzależnieniami, w tym behawioralnymi, szczególnie wśród młodzieży oraz obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • wzrost zjawisk wykluczenia społecznego wśród osób starszych i rodzin o niskich dochodach,

edukacyjne, zawodowe i społeczne mieszkańców, • wzrost współpracy instytucjonalnej i interdyscyplinarnej w zakresie przeciwdziałania przemocy i wsparcia osób w kryzysie, • możliwość poprawy bezpieczeństwa publicznego poprzez działania lokalne i skuteczniejszą komunikację z mieszkańcami, • zmiany w polityce społecznej na szczeblu krajowym, wspierające walkę z wykluczeniem społecznym i bezrobociem, • rozwój współpracy z gminami ościennymi w zakresie polityki społecznej, edukacji i bezpieczeństwa publicznego, • możliwość pozyskiwania środków z funduszy krajowych i unijnych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, zdrowia i kultury, • pozyskiwanie środków zewnętrznych na rewitalizację przestrzeni publicznej oraz modernizację infrastruktury społecznej, • rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców i rozwój inicjatyw pro środowiskowych.	• malejące zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne i wolontariat, • przeciążenie pracowników pomocy społecznej i ryzyko wystąpienia syndromu wypalenia zawodowego, • zlecanie instytucjom polityki społecznej kolejnych zadań do realizacji bez zapewnienia adekwatnych środków finansowych, • niepewna sytuacja międzynarodowa, w związku z napięciami militarnymi.
--	--

Źródło: opracowanie własne

10. Założenia strategiczne. Wizja i misja rozwoju polityki społecznej

10.1. Podstawy teoretyczne

Strategia stanowi ogólny program działania organizacji lub jednostki samorządu terytorialnego, opracowany na określony okres i ukierunkowany na jak najbardziej optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu osiągnięcia wyznaczonych celów. Dokument taki charakteryzuje się długoterminowym horyzontem czasowym, koncentracją działań na wybranych zadaniach, obejmuje zazwyczaj szeroki zakres przedsięwzięć oraz precyzuje wskaźniki realizacji przyjętych zamierzeń.

Wizja to obraz pożądanego stanu danego podmiotu w przyszłości, sytuacja, do której będzie się dążyć. Wizja powinna być zwięzła, realna, ale motywująca. Wizja stanowi wyraz aspiracji i wyobrażeń danego podmiotu o przyszłości.

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej jest elementem pożądanym, który umożliwia przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat. Jest to niezwykle istotne

dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja także budowaniu trwałych relacji, kapitału społecznego i stanowi kluczowy element polityki społecznej. Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Stara Błotnica została opracowana w oparciu o szczegółową i rzetelną analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych. Misja jest syntetycznym opisem sposobu realizacji wizji. Stanowi krótką oraz precyzyjną prezentację najważniejszych celów podmiotu. Cele stanowią uszczegółowienie sposobu realizacji misji. Cele strategiczne wyznaczają kluczowe kierunki działania i są formułowane najczęściej z perspektywą długoterminową. Cele operacyjne charakteryzują się znacznie krótszym horyzontem czasowym, stanowią podstawę do osiągnięcia celów strategicznych oraz służą wykorzystaniu szans i mocnych stron, a także przezwyciężaniu słabych stron i zagrożeń.

10.2. Misja i wizja

Po dokonaniu szczegółowej i rzetelnej analizy sytuacji społecznej gminy Stara Błotnica, zidentyfikowaniu kluczowych problemów wymagających podjęcia działań naprawczych w perspektywie długofalowej, wskazaniu mocnych stron i potencjałów rozwojów gminy, a także po przeprowadzeniu badań ankietowych wśród przedstawicieli różnych grup społecznych, opracowano wizję rozwoju społecznego gminy. Przygotowana wizja odnosi się zarówno do zasad i kierunków prowadzenia polityki społecznej, jak i do specyfiki oraz charakteru jednostki samorządu terytorialnego. Stanowi ona jednocześnie system wartości wyznaczający podstawowe ramy i kierunki działań przy formułowaniu celów strategicznych i operacyjnych niniejszej Strategii.

Wizja dla gminy Stara Błotnica brzmi następująco:

Gmina Stara Błotnica jest nowoczesną, bezpieczną i zintegrowaną wspólnotą, w której każdy mieszkaniec niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy sytuacji życiowej, ma zapewniony równy dostęp do wysokiej jakości usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych. Samorząd, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy współpracują na rzecz wzmacniania kapitału społecznego, rozwoju aktywności obywatelskiej i budowania trwałych więzi międzypokoleniowych. Dzięki tej współpracy gmina tworzy warunki do harmonijnego rozwoju społecznego, wysokiego poziomu życia oraz poczucia przynależności do lokalnej wspólnoty.

Misja powinna wyznaczać kierunki dla wszystkich podejmowanych działań, wskazywać wartości jakimi ma kierować się gmina Stara Błotnica oraz określać dla kogo i w jakim zakresie podejmowane będą działania społeczne.

Misja dla gminy Stara Błotnica brzmi następująco:

Misją gminy Stara Błotnica jest systematyczne tworzenie sprzyjających warunków do zrównoważonego rozwoju społecznego oraz stałego podnoszenia jakości życia mieszkańców. Gmina realizuje tę misję poprzez skuteczne działania profilaktyczne, opiekuńcze i integracyjne, ukierunkowane na ograniczanie zjawisk wykluczenia społecznego. Kluczowym elementem jest wzmacnianie aktywności obywatelskiej, wspieranie lokalnych inicjatyw oraz zapewnienie równych szans w dostępie do edukacji, rynku pracy i usług zdrowotnych. Samorząd dąży do budowania otwartego, solidarnego i współpracującego społeczeństwa lokalnego, które aktywnie uczestniczy w rozwoju gminy.

12. Cele strategiczne i operacyjne

Proces realizacji wyznaczonych powyżej wizji i misji wymaga określenia celów strategicznych planowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań, które są konieczne do skutecznego rozwiązywania kluczowych, zidentyfikowanych problemów społeczności lokalnej.

W niniejszej Strategii wyodrębniono cztery cele strategiczne, dla każdego z nich wskazano:

- cele operacyjne, będące rozwinięciem celów nadrzędnych,
- kierunki działań służące do ich realizacji,
- podmioty i partnerzy odpowiedzialni za ich realizację,
- zestaw wskaźników służących monitorowaniu postępów,
- prognozy zmian wynikające z realizacji działań.

Podczas wyznaczenia celów strategicznych uwzględniono główne grupy odbiorców lub stref działania, do których należą: rodzina, osoby starsze, niepełnosprawne, zagrożenie wykluczeniem społecznym lub marginalizacją oraz jakość życia mieszkańców. Sprawna i efektywna realizacja przyjętych zapisów Strategii będzie możliwa poprzez wzajemną integrację kierunków działań. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań, zawierające

uwzględnienie realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, wskaźniki, oraz prognozę zmian przedstawiono poniżej w postaci tabel.

Cele strategiczne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 wyznaczają kierunki długofalowych działań samorządu lokalnego oraz partnerów społecznych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców.

Cel strategiczny nr 1: Tworzenie sprzyjających warunków do prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wzmacnianie rodzin poprzez kompleksowe działania edukacyjne, profilaktyczne i wychowawcze. W gminie obserwuje się potrzebę wzmocnienia podejmowanych działań na rzecz wsparcia rodzin oraz wspierających rozwój dzieci i młodzieży. Wyzwania jak ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych, rosnące obciążenia wychowawcze rodzin oraz narastające problemy rozwojowe i emocjonalne młodych mieszkańców, wskazują na konieczność wzmożenia realizacji spójnej polityki edukacyjnej, profilaktycznej i wychowawczej. Realizacja celu ma za zadanie wspieranie rozwoju kapitału społecznego i przeciwdziałanie przyszłemu zjawiskowi wykluczenia społecznego.

Cel strategiczny nr 2: Ograniczanie zjawisk wykluczenia społecznego wynikających z bezrobocia, ubóstwa i uzależnień oraz wzmacnianie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców poprzez systemowe wsparcie i działania integracyjne. Jednym z najbardziej istotnych problemów gminy jest zjawisko wykluczenia społecznego i bezrobocia. Zjawiska te

często występują równolegle z ubóstwem, problemami zdrowotnymi i uzależnieniami, co wymaga podejścia wielowektorowego i bardziej skoordynowanych działań. Aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców jest istotnym elementem z punktu widzenia podnoszenia samodzielności mieszkańców, a także dla stabilnego rozwoju lokalnego rynku pracy i wzrostu spójności społecznej.

Cel strategiczny nr 3: Podnoszenie jakości życia seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób przewlekle chorych poprzez rozwój dostępnych, zróżnicowanych i odpowiadających na potrzeby mieszkańców usług społecznych, zdrowotnych i integracyjnych. Starzenie się społeczeństwa i idąca w parze rosnąca liczba osób w wieku senioralnym, a także znaczna liczba osób z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi, generują większe zapotrzebowanie niż kiedyś na kompleksowe i łatwo dostępne usługi opiekuńcze oraz integracyjne. Narastająca luka pokoleniowa, niewystarczająca oferta usług środowiskowych oraz potrzeby w obszarze wsparcia zdrowotnego wskazują na konieczność dalszego rozwoju systemu wsparcia. Realizacja zaplanowanego celu spowoduje zwiększenie samodzielności i jakości życia osób wymagających szczególnej troski.

Cel strategiczny nr 4: Wzmacnianie zaangażowania obywatelskiego, integracji społecznej oraz rozwijanie aktywności mieszkańców w budowaniu silnej, współpracującej społeczności lokalnej. Ostatnie lata pokazały potrzebę wzmacniania aktywności obywatelskiej i integracji mieszkańców. Współczesne wyzwania takie jak niska aktywność społeczna mieszkańców, ograniczona współpraca międzysektorowa czy osłabienie więzi społecznych, wymagają od władz lokalnych, ale także mieszkańców wkładu w budowę kultury partycypacyjnej i współodpowiedzialności. Realizacja celu przyczyni się do wzrostu kapitału społecznego, aktywności oddolnej oraz rozwoju silnej i świadomej wspólnoty lokalnej.

Realizacja czterech celów strategicznych przyczyni się do budowy zintegrowanego i skutecznego systemu wsparcia społecznego w gminie Stara Błotnica.

W dalszej części dokumentu przedstawiono cztery cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi oraz proponowanymi kierunkami działań. Zestawienie w formie tabelarycznej umożliwia przejrzyste zaprezentowanie powiązań pomiędzy celami, działaniami oraz oczekiwanymi efektami społecznymi. Przedstawione tabele stanowią praktyczne narzędzie planowania i koordynacji polityki społecznej, wspierające skuteczną realizację założeń strategii oraz monitorowanie postępów w osiąganiu wyznaczonych celów. Poniżej przedstawiono cele strategiczne niniejszej Strategii.

Tabela 16 Cel strategiczny nr 1

Cel strategiczny nr 1. Wzmacnianie kondycji rodzin oraz tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży

Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
1.1. Wzmacnianie rodzin poprzez rozwój usług wspierających oraz podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych	Integracja rodzin poprzez organizację lokalnych wydarzeń rekreacyjnych, kulturalnych i międzypokoleniowych	Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Rady Sołeckie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć integracyjnych, - liczba uczestników	- wzrost zaangażowania społecznego i integracji rodzin w życiu społecznym, - większa aktywność instytucji w zakresie animacji życia społecznego
	Stała współpraca GOPS ze szkołami i poradnią w monitorowaniu sytuacji dzieci oraz wzmacnianiu kontaktu z rodzicami	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wymienionych informacji, - liczba wspólnych spotkań, - liczba zgłoszonych i objętych wsparciem rodzin	- wczesne rozpoznawanie problemów rodzinnych i skuteczniejsze wsparcie dzieci, - poprawa przepływu informacji między instytucjami
	Upowszechnianie informacji o poradnictwie rodzinnym oraz lokalnych usługach wsparcia psychologicznego, prawnego i pedagogicznego	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rozpowszechnionych informacji o poradnictwie i wsparciu, - liczba kampanii informacyjnych,	- zwiększenie liczby punktów informacyjnych, - wzrost świadomości mieszkańców o dostępnych formach wsparcia, - skuteczniejsze wykorzystanie istniejących usług i programów pomocy
	Edukacja rodziców i opiekunów w zakresie ról wychowawczych oraz profilaktyki uzależnień i przemocy	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, psycholodzy i specjaliści	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie, - liczba uczestników	- umacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i kompetencji rodzicielskich, - zwiększenie profilaktyki w zakresie przemocy domowej

Realizacja świadczeń materialnych i finansowych dla rodzin w trudnej sytuacji – zgodnie z obowiązującymi przepisami	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, placówki oświatowe, placówki medyczne, organizacje pozarządowe, organizacje charytatywne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną, - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, - wzrost efektywności systemu pomocy finansowej
Prowadzenie pracy socjalnej, w tym asystentury rodziny, indywidualnych planów pomocy oraz monitoringu i reintegracji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, kuratorzy sądowi, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych (praca socjalna), - liczba planów pomocy	- poprawa funkcjonowania rodzin i ograniczenie interwencji kryzysowych, - wzrost skuteczności działań pracowników socjalnych, - wzrost skuteczności wsparcia i poprawa stabilności rodzin
Organizowanie spotkań środowiskowych promujących pozytywne wzorce życia rodzinnego oraz wymianę doświadczeń	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych spotkań, - liczba uczestników	- zwiększenie integracji społecznej i wzmocnienie więzi rodzinnych, - aktywizacji lokalnych liderów i społeczników, - zwiększenie liczby asystentów rodziny
Prowadzenie działań reintegracyjnych sprzyjających trwałym powrotom dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, PCPR, Sądy, kuratorzy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, - liczba powrotów dzieci do rodzin, - liczba rodzin objętych procesem reintegracji	- poprawa efektywności systemu pieczy zastępczej i trwałości powrotów dzieci do rodzin, - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej
Realizacja programów socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, poradnia psychologiczno-	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii	- liczba dzieci korzystających z programów socjoterapii, - liczba programów	- zwiększenie wsparcia psychologicznego dla dzieci z rodzin ryzyka,

		pedagogiczna, organizacje terapeutyczne	Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		- poprawa kompetencji emocjonalnych uczestników
	Organizacja zajęć alternatywnych oraz bezpiecznych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, organizacje młodzieżowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	- liczba dzieci uczestniczących w alternatywnych formach spędzania czasu wolnego, - liczba wydarzeń	- ograniczenie zachowań ryzykowanych i wzrost aktywności młodzieży, - lepsza współpraca instytucji w organizacji działań profilaktycznych
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr wspierających rodzinę, w tym pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów i asystentów rodzinnych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, ośrodki szkoleniowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób z obszaru wsparcia rodziny objętych szkoleniami, - liczba zrealizowanych szkoleń	- podniesienie jakości usług i profesjonalizacji systemu wsparcia rodzin, - zwiększenie motywacji i kompetencji kadry pomocowej
1.2. Tworzenie warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży oraz ich aktywnemu uczestnictwu w życiu lokalnej społeczności	Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego: świetlic, klubów, ognisk oraz działań z zakresu pracy podwórkowej	GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, parafie, wolontariusze	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego, - liczba uczestników zajęć w ramach placówek, - liczba godzin zajęć tygodniowo	- zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych i profilaktycznych dla dzieci, - rozwój oferty pozaszkolnej sprzyjającej integracji i bezpieczeństwu dzieci i młodzieży
	Organizacja zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży oraz wspierających ich aktywność fizyczną	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, kluby sportowe, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba klubów i organizacji działających na rzecz dzieci młodzieży, - liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców, - liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących	- wzrost aktywności młodzieży i rozwój pasji, - wzmocnienie roli instytucji kultury i sportu w wychowaniu młodych mieszkańców
	Realizacja zajęć profilaktycznych dotyczących uzależnień, przemocy rówieśniczej, zdrowego stylu życia i higieny cyfrowej	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, GRKPA, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba wdrożonych programów profilaktycznych dotyczących zdrowego stylu życia i przeciwdziałania uzależnieniom,	- zwiększenie świadomości uczniów i rodziców na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami,

			organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczestników w ramach działania	- rozwój współpracy międzyszkolnej z instytucjami w zakresie profilaktyki, - zwiększenie świadomości uczniów na temat zagrożeń cyfrowych, - rozwój kompetencji cyfrowych i wychowawczych kadry nauczycielskiej
Podnoszenie jakości pracy szkół poprzez doskonalenie nauczycieli, wsparcie pedagogów oraz doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba placówek szkolnych wyposażonych w nowe pomoce i narzędzia edukacyjne, - liczba nauczycieli i pedagogów, u których zwiększone zostały kwalifikacje i umiejętności	- poprawa jakości nauczania i warunków edukacyjnych, - zwiększenie motywacji i kompetencji nauczycieli	
Rozszerzanie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej poprzez organizację konkursów, turniejów i wydarzeń międzyszkolnych	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych zajęć pozalekcyjnych, - liczba dzieci i młodzieży korzystających z dodatkowej oferty edukacyjnej	- wzrost aktywności pozaszkolnej uczniów i integracji rówieśniczej, - rozwój talentów i umiejętności społecznych	
Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zajęcia wyrównawcze, wolontariat uczniowski, stypendia oraz pomoc materialną	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, GRKPA, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczniów korzystających ze stypendiów i zasiłków szkolnych, - liczba dzieci objętych zajęciami wyrównawczymi	- poprawa wyników edukacyjnych uczniów i większa dostępność pomocy materialnej, - ograniczenie barier w dostępie do edukacji, - wyrównywanie szans w dostępie do edukacji i zajęć dodatkowych	
Zwiększanie dostępności i jakości wsparcia dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, w tym poprawa dostępności	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, PCPR, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami,	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba dzieci objętych nauczaniem lub wsparciem, - liczba placówek, w których usunięto bariery architektoniczne	- zwiększenie integracji i uczestnictwa uczniów z niepełnosprawnościami w edukacji,	

	placówek edukacyjnych i usług specjalistycznych	Policja, organizacje młodzieżowe	organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		- poprawa dostępności infrastrukturalnej i kadrowej placówek oświatowych
1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz rozwój zintegrowanego systemu wsparcia i ochrony osób doświadczających przemocy, w tym dzieci i młodzieży	Pomoc rodzinom doznającym przemocy poprzez wszczynanie i prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”	GKRPA, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, sądy i prokuratura	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba założonych „Niebieskich Kart”, - liczba osób doznających przemocy domowej, - liczba osób stosujących przemoc domową	- wzrost skuteczności reagowania instytucji na przypadki przemocy, - poprawa współpracy między służbami w zakresie interwencji i pomocy
	Prowadzenie działań informacyjnych obejmujących dystrybucję materiałów edukacyjnych o prawach i dostępnych formach wsparcia	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policja	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rozpowszechnionych informacji na temat realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba odbiorców kampanii	- zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy, - ułatwienie dostępu do informacji i pomocy specjalistycznej
	Zapewnienie pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej, socjalnej i medycznej oraz miejsc w ośrodkach wsparcia	GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, PCPR, poradnie specjalistyczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba udzielonych konsultacji i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, - liczba osób objętych pomocą - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej	- zwiększenie liczby osób korzystających z kompleksowego wsparcia, - poprawa jakości współpracy interdyscyplinarnej w udzielaniu pomocy, - zwiększenie bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy, - rozwój sieci placówek wsparcia i interwencji kryzysowej
	Kierowanie sprawców przemocy do programów korekcyjno-edukacyjnych oraz monitorowanie rezultatów ich uczestnictwa	GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, sądy i prokuratura	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób skierowanych do udziału w programie, - liczba zrealizowanych programów	- zwiększenie skuteczności działań korekcyjnych, - zmniejszenie liczby przypadków powrotu do zachowań przemocowych

Współpraca z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz udzielania wsparcia osobom jej doświadczającym	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, organizacje pozarządowe, instytucje szkoleniowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podmiotów współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba uczestników, - liczba szkoleń	- rozszerzenie współpracy międzysektorowej w obszarze przeciwdziałania przemocy, - zwiększenie społecznego zaangażowania w profilaktykę
Podnoszenie kompetencji kadr instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy, w tym w obszarze diagnozy, interwencji i pracy z rodziną	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, instytucje szkoleniowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formatach szkoleniowych podnoszące kompetencje, - liczba warsztatów	- wzrost profesjonalizacji i skuteczności działań podmiotów społecznych, - rozwój partnerstwa lokalnego w obszarze pomocy rodzinie
Organizacja warsztatów i szkoleń dla różnych grup społecznych dotyczących rozpoznawania sygnałów przemocy oraz właściwych sposobów reagowania	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, Policja, PCPR, instytucje rządowe, samorządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób biorących udział w warsztatach i/ lub szkoleniach, - liczba kampanii	- wzrost wiedzy mieszkańców i przedstawicieli instytucji o mechanizmach przemocy, - większe zaangażowanie społeczności lokalnej w reagowanie
Realizacja kampanii społecznych promujących sprzeciw wobec przemocy oraz informujących o dostępnych formach pomocy i wsparcia	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, placówki oświatowe, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba akcji społecznych i/ lub kampanii na temat przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba zdiagnozowanych przypadków	- zwiększenie rozpoznawalności lokalnych działań profilaktycznych, - poprawa postaw społecznych wobec zjawiska przemocy
Prowadzenie monitoringu i diagnozy zjawiska przemocy w gminie oraz planowanie i organizacja grup wsparcia dla osób potrzebujących	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, PCPR, sądy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie np. poprzez weryfikację sprawozdawczości z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,	- usprawnienie systemu wczesnego reagowania i monitoringu, - zwiększenie efektywności działań profilaktycznych i pomocowych

				- liczba zdiagnozowanych przypadków	
	Tworzenie i prowadzenie lokalnych grup wsparcia dla osób doznających przemocy	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Biblioteka Publiczna, Policja, instytucje rządowe, samorządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podjętych działań w kierunku utworzenia grup wsparcia dla osób doznających przemocy, - liczba uczestników	- wzmocnienie wsparcia emocjonalnego i społecznego dla osób dotkniętych przemocą, - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i integracji społecznej

Tabela 17 Cel strategiczny nr 2

Cel strategiczny nr 2: Ograniczanie zjawisk wykluczenia społecznego wynikających z bezrobocia, ubóstwa i uzależnień oraz wzmacnianie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców poprzez systemowe wsparcie i działania integracyjne					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
2.1. Zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez współpracę z instytucjami rynku pracy, rozwój poradnictwa zawodowego oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie ofert pracy, poradnictwa, szkoleń, staży oraz organizacja robót publicznych, prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób korzystających z form przeciwdziałania bezrobociu realizowanych przy współudziale PUP, - liczba bezrobotnych skierowanych do prac społecznie użytecznych, - liczba bezrobotnych skierowanych do robót publicznych, - liczba bezrobotnych odbywających staż	- wzrost liczby osób podejmujących zatrudnienie po zakończeniu programów aktywizacyjnych, - większa skuteczność współpracy GOPS–PUP w zakresie wymiany informacji o potrzebach rynku pracy
	Promowanie przedsiębiorczości i ekonomii społecznej oraz wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej i spółdzielni socjalnych	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba założonych podmiotów gospodarczych z siedzibą na terenie gminy, - liczba inicjatyw w obszarze ekonomii społecznej	- wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej, - rozwój lokalnych mikroprzedsiębiorstw i inicjatyw społecznych, - większa samowystarczalność ekonomiczna mieszkańców

Indywidualna praca socjalna, w tym kontrakty socjalne i indywidualne plany działań z udziałem doradców i asystentów	GOPS, PUP, Urząd Gminy, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, doradcy zawodowi, asystenci rodziny	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zawartych kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi, - liczba osób objętych indywidualną pracą socjalną	- zwiększenie skuteczności pracy socjalnej, - poprawa sytuacji zawodowej i życiowej uczestników, - wzrost motywacji do aktywizacji zawodowej
Zapewnienie dostępu do świadczeń osobom i rodzinom, dla których bezrobocie jest głównym problemem	GOPS, PUP, Urząd Gminy, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, doradcy zawodowi, asystenci rodziny	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną	- stabilizacja sytuacji materialnej rodzin dotkniętych bezrobociem; zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego
Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby bezrobotne i bierne zawodowo, ukierunkowanych na reintegrację społeczną i zawodową	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wdrożonych projektów/ programów dla osób bezrobotnych, - liczba osób, które zakończyły udział z efektem zatrudnieniowym	- zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców; rozwój partnerstw międzyinstytucjonalnych, - większe wykorzystanie środków zewnętrznych (EFS+, FEP)
Inicjatywy pozyskiwania inwestorów poprzez promocję gminy, przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz stosowanie zachęt dla przedsiębiorców	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podjętych inicjatyw, - liczba pozyskanych inwestorów, - powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, - wzrost liczby miejsc pracy; rozwój lokalnego rynku gospodarczego
Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i partnerami rynku pracy przy realizacji projektów aktywizacyjnych oraz usług towarzyszących	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba działań podjętych wspólnie z partnerami społecznymi, w tym NGO, - liczba beneficjentów objętych wsparciem	- rozwój współpracy międzysektorowej, - lepsze dopasowanie działań aktywizacyjnych do potrzeb mieszkańców, - zwiększenie skuteczności reintegracji zawodowej

2.2. Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie systemu pomocy społecznej oraz rozwój usług o charakterze osłonowym, dostosowanych do potrzeb osób i rodzin	Wsparcie materialne i finansowe oraz zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin w trudnej sytuacji	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, Kościół, ochrona zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa i problemami życiowymi, - zakres udzielonych form wsparcia	- poprawa sytuacji bytowej rodzin, - zwiększenie dostępności pomocy specjalistycznej, - ograniczenie skali ubóstwa
	Podnoszenie kompetencji życiowych mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności i gospodarowania budżetem domowym	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, doradcy zawodowi	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób objętych działaniami, - liczba zorganizowanych warsztatów i szkoleń, - liczba osób, które poprawiły swoją sytuację życiową	- wzrost umiejętności zarządzania budżetem domowym, - ograniczenie zależności od pomocy instytucjonalnej
	Realizacja programów osłonowych dla dzieci z rodzin o niskich dochodach, obejmujących dożywianie, odzież, wyprawki szkolne oraz formy aktywnego wypoczynku	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci objętych dożywianiem, - liczba przyznanych stypendiów lub wyprawek szkolnych, - liczba dzieci korzystających z wypoczynku letniego i zimowego	- wzrost liczby dzieci objętych wsparciem oraz zwiększenie dostępności programów osłonowych, - stabilność finansowania programów osłonowych i ciągłości realizacji, - poprawa warunków życia dzieci z rodzin ubogich
	Wsparcie osób usamodzielnianych, w tym opuszczających pieczę zastępczą, w obszarze mieszkania, zatrudnienia i samodzielnego gospodarowania	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób usamodzielnianych objętych wsparciem, - liczba osób, które uzyskały zatrudnienie lub mieszkanie, - liczba wypłaconych świadczeń na zagospodarowanie	- stopniowy wzrost liczby osób usamodzielnianych korzystających z pomocy, - poprawa efektywności usamodzielniania dzięki lepszej koordynacji międzyinstytucjonalnej
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kościelnymi w zakresie pomocy osobom ubogim i bezdomnym	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, Kościół, organizacje pozarządowe, NGO, Caritas, PCK	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wspólnych projektów i inicjatyw, - liczba podpisanych umów partnerskich lub porozumień	- systematyczny rozwój współpracy, - wzrost liczby inicjatyw partnerskich, - powstawanie stałych form współdziałania z NGO i sektorem religijnym

	Organizowanie i wspieranie zbiórek oraz akcji charytatywnych dla osób ubogich i bezdomnych	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, Kościół, organizacje pozarządowe, NGO, Caritas, PCK	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych zbiórek i akcji charytatywnych, - liczba osób objętych pomocą rzeczową	- zwiększenie świadomości społecznej i solidarnej mieszkańców, - coroczny wzrost liczby inicjatyw oddolnych i udziału wolontariuszy
	Prowadzenie pracy socjalnej oraz indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, w tym zapewnianie tymczasowego schronienia	Urząd Gminy, GOPS, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, Kościół, ochrona zdrowia, placówki oświatowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób objętych pomocą, - liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, - liczba osób, którym zapewniono schronienie	- spadek liczby osób długotrwale bezdomnych, - poprawa skuteczności programów reintegracji społecznej, - skuteczniejsza identyfikacja osób zagrożonych bezdomnością
	Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego poprzez analizy i raporty oraz podejmowanie działań zapobiegawczych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Policja, GUS	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych analiz i raportów, - częstotliwość aktualizacji danych, - liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi	- rozwój systemu monitorowania zjawisk społecznych, - zwiększenie dostępności danych lokalnych, - podniesienie skuteczności planowanych działań interwencyjnych
2.3. Rozszerzanie działań profilaktycznych dotyczących uzależnień oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia terapeutycznego i środowiskowego osobom uzależnionym oraz ich rodzinom	Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rozwój ofert zajęć pozalekcyjnych sprzyjających bezpiecznemu spędzaniu czasu	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, - liczba uczestników zajęć, - liczba zrealizowanych godzin zajęć pozalekcyjnych	- wzrost uczestnictwa dzieci i młodzieży w działaniach profilaktycznych, - spadek zachowań ryzykowanych i nadużywania substancji psychoaktywnych
	Organizacja kampanii i działań środowiskowych promujących zdrowy styl życia oraz ograniczanie zachowań ryzykownych	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, podmioty medyczne, organizacje pozarządowe, NGO, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych kampanii i wydarzeń, - liczba uczestników, - liczba wydanych materiałów informacyjnych	- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego, - większa liczba inicjatyw promujących zdrowy styl

Koordinacja współpracy międzyinstytucjonalnej dla spójnych działań profilaktycznych i edukacyjnych	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, NGO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, Policja, parafie, wolontariusze	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba spotkań koordynacyjnych, - liczba wspólnych inicjatyw międzyinstytucjonalnych	- powstanie lokalnego systemu współpracy w zakresie profilaktyki, - lepsza koordynacja działań i redukcja dublowania inicjatyw
Wsparcie rodzin dotkniętych uzależnieniami poprzez dostosowaną pomoc rzeczową i finansową, adekwatną do diagnozy sytuacji	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, NGO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, organizacje pomocowe, kuratorzy, placówki terapeutyczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych wsparciem, - liczba przyznanych świadczeń rzeczowych i finansowych	- poprawa sytuacji bytowej rodzin z problemem uzależnień, - ograniczenie zjawiska współuzależnienia i przemocy domowej
Monitoring zjawisk uzależnień, w tym alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych	GOPS, GKRPA, Policja, organizacje pozarządowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba raportów i analiz, - częstotliwość aktualizacji danych, - liczba nowych zidentyfikowanych zjawisk	- lepsze rozpoznanie skali problemu uzależnień, - dostosowanie programów profilaktycznych do aktualnych zagrożeń
Edukacja sprzedawców napojów alkoholowych oraz kontrole punktów sprzedaży pod kątem sprzedaży nieletnim	GOPS, GKRPA, Policja, organizacje handlowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeszkolonych sprzedawców napojów alkoholowych, - liczba kontroli punktów sprzedaży alkoholu, - liczba zrealizowanych interwencji	- zwiększenie świadomości sprzedawców, - spadek przypadków sprzedaży alkoholu osobom nieletnim
Organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców w zakresie profilaktyki uzależnień oraz rozwijania kompetencji wychowawczych	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, Policja, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje rodzinne, stowarzyszenia	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba warsztatów, - liczba uczestników, - poziom satysfakcji uczestników (badanie ankietowe)	- zwiększenie zaangażowania rodziców w działania profilaktyczne, - poprawa relacji rodzinnych i komunikacji z dziećmi

Tabela 18 Cel strategiczny nr 3

Cel strategiczny nr 3: Poprawa jakości życia seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób dotkniętych długotrwałą chorobą

Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
3.1. Zapewnienie kompleksowych i skutecznych form wsparcia oraz opieki dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb	Dostosowywanie przestrzeni publicznej oraz obiektów gminnych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością	Wójt Gminy, Rada Gminy, PCPR, organizacje pozarządowe, PFRON	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	- stopniowy wzrost liczby dostępnych obiektów, - poprawa jakości przestrzeni publicznej
	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby starsze, przewlekle chore i z niepełnosprawnościami	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zawartych porozumień o współpracy, - liczba wspólnych projektów	- wzrost liczby partnerstw i wspólnych działań projektowych
	Koordynowanie wolontariatu sąsiedzkiego i młodzieżowego na rzecz osób wymagających wsparcia	Wójt Gminy, Rada Gminy, placówki oświatowe, organizacje młodzieżowe, parafie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zaangażowanych wolontariuszy, - liczba osób objętych wsparciem	- systematyczny wzrost zaangażowania wolontariuszy, - zwiększenie liczby beneficjentów podejmowanych działań
	Realizacja lokalnych programów osłonowych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, NGO, PFRON	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba programów osłonowych, - liczba osób objętych wsparciem	- utrzymanie lub rozszerzenie zakresu wsparcia w odpowiedzi na potrzeby demograficzne
	Rozszerzanie usług opiekuńczych i specjalistycznych w tym	Podmioty medyczne, GOPS, pielęgniarki środowiskowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii	- liczba godzin usług opiekuńczych, - liczba osób objętych wsparciem	- stały wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze w związku ze starzeniem się populacji

	psychologicznych i psychiatrycznych		Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		
	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej adekwatnej do indywidualnych potrzeb odbiorców	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, NGO, darczyńcy prywatni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową, - liczba osób i rodzin objętych pomocą rzeczową	- utrzymanie stałego poziomu wsparcia z możliwością zwiększenia w okresach kryzysów ekonomicznych
	Rozwój oferty aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych i z niepełnosprawnościami	PUP, GOPS, NGO, PCPR, instytucje edukacyjne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczestników programów, - liczba zrealizowanych szkoleń	- wzrost uczestnictwa w projektach aktywizujących i społecznych
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr obsługujących osoby wymagające wsparcia	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, ośrodki szkoleniowe, NGO, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeszkolonych pracowników, - liczba zrealizowanych szkoleń rocznie	- stały wzrost kompetencji kadry i jakości obsługi mieszkańców
3.2. Przeciwdziałanie izolacji społecznej poprzez rozwój oferty aktywizującej, integrującej i wspierającej uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym	Organizacja zajęć i inicjatyw prozdrowotnych oraz społecznych rozwijających zainteresowania i kompetencje uczestników	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zajęć i podjętych inicjatyw, - liczba uczestników	- wzrost liczby osób korzystających z ofert aktywizacyjnych, - poprawa jakości życia i integracji społecznej
	Rozbudowa i wspieranie oferty dla seniorów, w tym miejsc spotkań oraz Klubów Seniora	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, NGO, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, organizacje senioralne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba miejsc spotkań i klubów seniora, - liczba uczestników	- systematyczny wzrost dostępności miejsc aktywności dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami

	Realizacja projektów i programów integracyjnych dla seniorów, osób przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami.	GOPS, NGO, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba projektów i programów, - liczba uczestników	- zwiększenie uczestnictwa w programach integracyjnych, - zmniejszenie izolacji społecznej
	Ułatwianie dostępu do informacji i usług poprzez publikacje, materiały promocyjne oraz serwisy internetowe	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydanych publikacji, - liczba odwiedzin dedykowanych serwisów internetowych	- poprawa dostępności informacji i usług, - zwiększenie korzystania z dostępnego wsparcia
	Budowanie partnerstw między instytucjami i organizacjami dla koordynacji działań i wzmacniania efektów wsparcia	GOPS, NGO, PCPR, PFRON, instytucje kultury, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podpisanych porozumień, - liczba wspólnych działań	- zacieśnienie współpracy instytucjonalnej i społecznej, - lepsza koordynacja działań wsparcia
	Organizowanie wydarzeń edukacyjnych i kampanii informacyjnych zwiększających świadomość potrzeb i barier	GOPS, placówki oświatowe, NGO, organizacje pozarządowe, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba kampanii oraz wydarzeń, - liczba uczestników	- wzrost świadomości społecznej, - większe zaangażowanie lokalnej społeczności w działania wsparcia
3.3. Podnoszenie świadomości społecznej o potrzebach, problemach i potencjale osób starszych oraz z niepełnosprawnościami, kształtowanie empatii, solidarności i integracji międzypokoleniowej	Upowszechnianie postaw opartych na szacunku i solidarności wobec osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami poprzez działania edukacyjne i promocyjne sprzyjające przełamywaniu barier mentalnych oraz budowaniu	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba kampanii edukacyjnych, - liczba uczestników wydarzeń	- wzrost świadomości społecznej i wrażliwości mieszkańców na potrzeby osób wymagających wsparcia

	pozytywnego wizerunku tych grup społecznych				
	Organizacja inicjatyw integracji międzypokoleniowej z udziałem przedszkoli, szkół, instytucji kultury oraz Klubów Seniora	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba projektów integracyjnych, - liczba uczestników	- wzrost kontaktów międzypokoleniowych, - lepsza integracja społeczna różnych grup wiekowych
	Kampanie i działania edukacyjne przełamujące bariery mentalne oraz budujące pozytywny wizerunek starości i niepełnosprawności	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydarzeń i kampanii, - liczba uczestników	- zmiana postaw społecznych, - wzrost tolerancji i akceptacji dla osób starszych i niepełnosprawnych
	Tworzenie grup wsparcia i programów mentoringowych sprzyjających wymianie doświadczeń i wzajemnej motywacji.	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba grup wsparcia, - liczba uczestników	- wzrost poczucia bezpieczeństwa i samodzielności, - większe wsparcie emocjonalne i społeczne
	Rozwijanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie tworzenia miejsc pracy, praktyk zawodowych i innych form aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Urząd Gminy, PUP, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba utworzonych miejsc pracy/ praktyk, - liczba beneficjentów	- zwiększenie aktywności zawodowej osób wykluczonych, - ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego
	Promowanie i wspieranie wolontariatu na rzecz osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby seniora, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba inicjatyw wolontariackich, - liczba wolontariuszy	- wzrost aktywności społecznej i liczby osób zaangażowanych w działania wspierające grupy wymagające pomocy

Tabela 19 Cel strategiczny nr 4

Cel strategiczny nr 4: Wzmacnianie postaw obywatelskich, integracji społecznej i zaangażowania mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
4.1. Budowanie trwałych więzi społecznych oraz sprzyjających warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców we wspólnocie lokalnej poprzez rozwój partycypacji społecznej, inicjatyw integracyjnych oraz wolontariatu	Inicjowanie działań partycypacyjnych jak np. konsultacje, debaty, kampanie informacyjno-edukacyjne	Urząd Gminy, jednostki pomocnicze gminy, instytucje publiczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych konsultacji i debat, - liczba uczestników spotkań, - liczba zrealizowanych kampanii informacyjnych	- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, - poprawa jakości komunikacji społecznej
	Promowanie i rozwijanie wolontariatu oraz inicjatyw sąsiedzkich we współpracy z oświatą i organizacjami społecznymi	Urząd Gminy, placówki oświatowe, parafie, organizacje społeczne, NGO, Rady Sołeckie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wolontariuszy, - liczba inicjatyw, - liczba partnerów zaangażowanych w działania	- zwiększenie aktywności obywatelskiej i solidarności społecznej, - rozwój kultury współpracy
	Tworzenie przestrzeni i wydarzeń integracyjnych dla rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych marginalizacją	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, stowarzyszenia, lokalne grupy nieformalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych wydarzeń, - liczba uczestników, - liczba grup docelowych objętych wsparciem	- wzrost poziomu integracji społecznej i poczucia wspólnoty lokalnej, - wzrost liczby osób objętych wsparciem
	Rozwijanie aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców, w tym rozbudowa i modernizacja infrastruktury	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, kluby sportowe, organizacje społeczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych, - liczba wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	- wzrost poziomu aktywności fizycznej mieszkańców, - poprawa jakości infrastruktury społecznej
	Zapewnienie atrakcyjnej i różnorodnej oferty kulturalnej, sportowej,	Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, artyści lokalni, liderzy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii	- liczba wydarzeń kulturalnych, - liczba uczestników,	- wzrost uczestnictwa mieszkańców w kulturze, - rozwój oferty lokalnych instytucji kultury

	turystycznej i rekreacyjnej dla różnych grup wiekowych.		Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba partnerstw międzyinstytucjonalnych	
4.2. Wzmacnianie potencjału ekonomii społecznej i organizacji działających na rzecz dobra wspólnego poprzez wsparcie, promocję i współpracę międzyinstytucjonalną	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej oraz NGO w tym doradztwo, szkolenia, wsparcie organizacyjne	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, instytucje rynku pracy, ośrodki doradcze, lokalni przedsiębiorcy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem, - liczba przeprowadzonych szkoleń, - liczba przeprowadzonych konsultacji	- wzrost liczby aktywnych podmiotów ekonomii społecznej, - zwiększenie ich stabilności organizacyjnej
	Promowanie dobrych praktyk ekonomii społecznej w kampaniach informacyjnych i edukacyjnych	Urząd Gminy, GOPS, lokalni liderzy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, lokalne media, instytucje publiczne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych, - liczba osób objętych działaniami promocyjnymi	- zwiększenie świadomości społecznej na temat ekonomii społecznej i roli trzeciego sektora
	Rozwijanie przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem poprzez szkolenia i warsztaty	Urząd Gminy, GOPS, PUP, instytucje szkoleniowe, NGO, przedsiębiorcy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów, - liczba uczestników, - liczba osób, które podjęły aktywność zawodową	- poprawa sytuacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, - wzrost liczby inicjatyw społeczno-gospodarczych
	Tworzenie i animowanie lokalnej sieci współpracy PES, instytucji i mieszkańców dla wspólnych inicjatyw	Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, instytucje samorządowe, przedsiębiorstwa społeczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba partnerstw i inicjatyw sieciowych, - liczba spotkań i wydarzeń integracyjnych	- zwiększenie synergii działań sektora społecznego, - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej
4.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej w celu zwiększenia dostępności oraz jakości usług świadczonych mieszkańcom	Rozwój działalności świetlic wiejskich w tym zajęcia edukacyjne, kulturalne, integracyjne	Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, sołectwa, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba aktywnie funkcjonujących świetlic, - liczba zorganizowanych wydarzeń	- zwiększenie integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich

Rozbudowa oferty kulturalnej Gminnej Biblioteki Publicznej i innych instytucji kultury ukierunkowanej na aktywizację społeczną	Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, sołectwa, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych inicjatyw kulturalnych, - liczba uczestników wydarzeń	- poszerzanie oferty kulturalnej, - wzrost uczestnictwa społecznego w wydarzeniach kulturalnych
Działania inwestycyjne poprawiające stan i funkcjonalność infrastruktury czasu wolnego jak kultura, sport, rekreacja	Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, wykonawcy robót, organizacje sportowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych inwestycji, - łączna wartość nakładów inwestycyjnych	- poprawa dostępności infrastruktury i jakości przestrzeni publicznej
Rozwój i utrzymanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej w tym trasy rowerowe, ścieżki spacerowe, szlaki	Urząd Gminy, PTTK, NGO, zarządcy terenów	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- długość nowo utworzonych tras, - liczba zmodernizowanych odcinków	- wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, - zwiększenie dostępności do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej dla mieszkańców gminy
Zwiększanie bezpieczeństwa na drogach publicznych w tym drogi, chodniki, oświetlenie, przejścia, parkingi	Urząd Gminy, Policja, Starostwo Powiatowe, wykonawcy inwestycji	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- długość wybudowanych dróg i chodników, - liczba przejść i punktów oświetleniowych	- poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego, - poprawa jakości i dostępności do infrastruktury transportowej
Rozszerzanie monitoringu wizyjnego w lokalizacjach szczególnie narażonych na zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, Policja, podmioty i jednostki odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zamontowanych kamer monitoringu, - liczba objętych monitoringiem lokalizacji	- zmniejszenie liczby incydentów z udziałem dzieci i młodzieży, - ograniczenie zjawiska ryzykownych - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców

12. Zarządzanie realizacją strategii

Zarządzanie strategiczne stanowi zbiór procesów umożliwiających skuteczne i terminowe reagowanie na zmiany zachodzące w otoczeniu, przy jednoczesnym zapewnieniu spójności pomiędzy wyznaczonymi celami strategicznymi, a posiadanymi przez konkretną jednostkę zasobami. W praktyce zarządzanie strategiczne, o którym mowa obejmuje zestaw wytycznych wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji oraz realizacji działań w różnych obszarach funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego.

Zwyczajowo wyróżnia się cztery główne elementy zarządzania strategicznego, do których należą:

- horyzont planowania – określenie długoterminowych kierunków działań, obejmujących horyzont czasowy od kilku do kilkunastu lat,
- wątek celów – zbiór wartości, misja oraz cele strategiczne, gdzie w ramach ich podejmowane są konkretne działania i inicjatywy,
- przedmiot zarządzania – postrzegany jako zintegrowana całość, w której zarządzanie strategiczne integruje funkcje i procesy organizacyjne w jedną spójną strategię, koordynującą działania całej jednostki (np. gminy),
- podmiot zarządzania – grupa bądź jednostka organizacyjna odpowiedzialna za zarządzanie strategiczne, będąca z reguły najważniejszym ogniwem.

W odniesieniu do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034, przedmiotem zarządzania jest całość organizmu gminy, nie tylko jej tkanka społeczna. Podmiotem zarządzania w tym przypadku jest przede wszystkim samorząd gminny, jej jednostki organizacyjne i partnerzy zaangażowani w realizację Strategii.

12.1. Koordynacja

Zgodnie z art. 110 Ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214) koordynacją realizacji Strategii w gminach zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej w tym przypadku jest to Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy we współpracy z Urzędem Gminy Stara Błotnica. Wspomniane instytucje będą w największym stopniu odpowiedzialne za koordynację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034, tj. realizację poszczególnych zadań, włączenie innych podmiotów ekonomii społecznej do realizacji działań oraz koordynację ich prac, poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, promocję poszczególnych działań, informowanie

o postępach realizacji Strategii oraz monitorowanie realizacji wraz z ewentualną modyfikacją założeń strategicznych oraz ewaluację Strategii.

12.2. Programy i projekty

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 będzie realizowana w szczególności poprzez niniejsze programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Stara Błotnica z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- oraz inne mają istotne znaczenia z punktu widzenia prowadzenia polityki społecznej.

Skuteczność wdrożenia niniejszej Strategii uzależniona będzie od wielu czynników, jednym z nich będzie wielkość środków finansowych będących w dyspozycji lub pozyskanych przez samorząd gminy Stara Błotnica oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Strategii, przeznaczonych na opracowanie i wdrażanie dodatkowych programów i projektów zgodnych z kierunkami działań określonymi w dokumencie.

Realizowane programy i projekty powinny charakteryzować się efektywnością, skutecznością oraz celowością. Uchwalane mogą być stosownymi uchwałami Rady Gminy Stara Błotnica i w zależności od specyfiki realizowane w okresach rocznych, wieloletnich lub krótszych. Przedsięwzięcia i inicjatywy zgodne z zapisami strategicznymi ujętymi w niniejszym dokumencie, mogą być finansowane m.in. ze środków programów resortowych, w tym w ramach otwartych konkursów.

12.3. Źródła finansowania i ramy finansowe

Planowanie i realizacja działań w obszarze polityki społecznej w gminie Stara Błotnica uzależnione jest w dużej mierze od poziomu i struktury wydatków budżetowych przeznaczonych na ten cel. Wielkość środków finansowych odzwierciedla zarówno skalę zadań własnych jednostki samorządowej w zakresie pomocy społecznej, ochrony, zdrowia i wspierania rodziny, jak i rosnące potrzeby mieszkańców. W analizowanym okresie przewiduje

się utrzymanie tendencji wzrostowej wydatków, co wynika z konieczności dostosowania oferty wsparcia do zmieniających się warunków demograficznych, ekonomicznych i społecznych.

Określenie źródeł finansowania i ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 wynika z art. 16b ust. 2 pkt. 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej. Finansowanie stanowi jeden z kluczowych i najważniejszych warunków skutecznej realizacji celów wyznaczonych w Strategii.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów Strategii będą corocznie zabezpieczane w planach budżetowych właściwych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za ich wdrożenie. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki własne budżetu gminy Stara Błotnica. Pełna realizacja Strategii wymaga jednak pozyskiwania środków zewnętrznych, aby móc skutecznie realizować zaplanowane działania.

Realizacja założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 wymaga zapewnienia stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania. Skuteczna polityki społeczna opiera się nie tylko na środkach własnych gminy, lecz także na szerokim wykorzystaniu funduszy krajowych i europejskich oraz współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla. Do podstawowych źródeł finansowania działań zawartych w Strategii należeć będą m.in.

- środki własne budżetu gminy Stara Błotnica – podstawowym źródłem finansowania działań z zakresu polityki społecznej są środki własne gminy. Zapewniają one bieżące funkcjonowanie instytucji i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w tym GOPS w Starej Błotnicy, a także finansują zadania własne jednostki samorządowej wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Ze środków finansowane są m.in. świadczenia w formie pieniężnej i nie pieniężnej, usługi opiekuńcze, utrzymanie placówek wsparcia dziennego, działania profilaktyczne i projekty lokalne,
- budżet powiatu białobrzeskiego – współpraca z samorządem powiatowym umożliwia realizację zadań o charakterze ponadgminnym, w szczególności w zakresie pomocy rodzinie, wspierania osób z niepełnosprawnościami, pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania bezrobociu. Środki powiatowe przekazywane są m.in. za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach,
- budżet województwa mazowieckiego – województwo mazowieckie jako podmiot odpowiedzialny za politykę społeczną w skali regionalnej, realizuje i współfinansuje programy wspierające gminy w zakresie przeciwdziałania wykluczenia społecznego, rozwoju usług społecznych i opiekuńczych oraz integracji zawodowej. Gmina Stara

Błotnica może korzystać z dotacji celowych, grantów oraz projektów realizowanych w ramach regionalnych programów samorządu województwa,

- dotacje z budżetu państwa – znaczną część środków stanowią dotacje z budżetu państwa, przekazywane w ramach dofinansowania zadań własnych i zleconych gminie. Dotacje te obejmują m.in. świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, zasiłków stałych i celowych, a także obsługę programów rządowych,
- środki z funduszy krajowych – w tym środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia czy Ministerstwa Edukacji i Nauki, przekazywane na realizację programów społecznych, profilaktycznych i edukacyjnych. W ramach tych funduszy możliwe jest finansowanie projektów innowacyjnych, pilotażowych lub skierowanych do szczególnych grup odbiorców,
- Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) – środki z NFZ służą dofinansowaniu działań w zakresie ochrony zdrowia, w tym profilaktyki, opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej oraz opieki psychiatrycznej i psychologicznej. Gmina współpracuje z placówkami medycznymi w celu zapewnienia kompleksowej opieki zdrowotnej osobom starszym, przewlekle chorym oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) – stanowi istotne źródło finansowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Środki te przeznaczane są na dofinansowanie zadań związanych z likwidacją barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych, rehabilitację zawodową i społeczną, a także realizację programów aktywizacyjnych i integracyjnych,
- Fundusz Pracy (FP) – finansuje działania z zakresu aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania bezrobociu. Środki te wykorzystywane są do organizacji prac społecznie użytecznych, robót publicznych, szkoleń, staży i programów specjalnych, umożliwiających powrót na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym, w tym korzystających z pomocy społecznej,
- Fundusz Solidarnościowy – stanowi źródło finansowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, w tym programów takich jak: asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, opieka wytchnieniowa czy korpus wsparcia seniorów. Programy te mają za zadanie rozwój usług opiekuńczych, środowiskowych i wspólnotowych,
- Fundusze strukturalne Unii Europejskiej – w perspektywie finansowej 2021–2027, gmina Stara Błotnica, może planować korzystanie z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Unii Europejskiej, w szczególności w ramach Europejskiego

Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Funduszu Spójności. Środki te będą mieć znaczący wpływ na rozwój usług społecznych, integrację społeczną i zawodową, rozwój infrastruktury opiekuńczej oraz działania na rzecz zdrowia psychicznego i aktywizacji seniorów.

Ramy finansowe Strategii są uzależnione od możliwości finansowych gminy Stara Błotnica, tj. od środków finansowych własnych, pozyskanych przez jednostkę samorządową oraz ze źródeł wewnętrznych.

Zakłada się, że wysokość środków przeznaczanych corocznie na realizację zadań określonych w Strategii nie będzie niższa niż w roku poprzednim, pod warunkiem utrzymania poziomu dotacji na realizację zadań własnych i zleconych co najmniej na dotychczasowym poziomie. Precyzyjnie określenie wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację założeń strategicznych w poszczególnych latach jest utrudnione z racji szeregu czynników, takich jak:

- ramy czasowe obowiązywania Strategii,
- liczbę zadań przewidzianych do realizacji,
- liczbę i charakter podmiotów zaangażowanych w realizację działań ujętych w Strategii.

Powyższe czynniki i wiele innych wpływają na elastyczność planowania budżetu oraz wymagają każdorazowej oceny potrzeb i możliwości finansowych w danym roku budżetowym. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych.

Wnioski dla Strategii w kontekście jej finansowania:

- priorytet finansowy – konieczne jest utrzymanie odpowiedniego poziomu finansowania zadań społecznych w kolejnych latach, przy jednoczesnym poszukiwaniu dodatkowych źródeł wsparcia w postaci np. środków zewnętrznych, dotacji celów czy funduszy europejskich,
- efektywność wydatkowania – wzrost środków finansowych powinien iść w parze z poprawą efektywności ich wykorzystania, m.in. poprzez integrację usług społecznych, lepsze planowanie inwestycji oraz rozwój współpracy między poszczególnymi instytucjami,
- rozwój kadr i infrastruktury – zwiększające się wydatki powinny wspierać rozwój kompetencji pracowników sektora społecznego oraz modernizację placówek pomocy społecznej,

- zrównoważony rozwój usług – wraz ze wzrostem nakładów finansowych istotne będzie także równomierne wzmocnianie wszystkich obszarów polityki społecznej: wsparcia rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną,
- monitorowanie trendów – rekomenduje się coroczną analizę dynamiki wydatków w stosunku do potrzeb mieszkańców, aby zapewnić racjonalne i elastyczne planowanie finansowe w ramach polityki społecznej gminy.

13. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja

Monitoring

Monitoring realizacji Strategii polega na systematycznym gromadzeniu oraz analizie danych dotyczących realizacji celów określonych w założeniach strategicznych. Proces ten umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz identyfikację konieczności wdrożenia środków zaradczych lub nowych inicjatyw, których celem jest osiągnięcie wcześniej wyznaczonych celów. Monitoring stanowi również podstawę do planowania przyszłych działań, wskazując w jakim stopniu zrealizowane w danym okresie przedsięwzięcia przybliżyły jednostkę samorządową do realizacji wcześniej przyjętej wizji.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 jest wprowadzeniem w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na to, że Strategia jest dokumentem długookresowym, zawierającym istotne cele perspektywiczne, zostanie poddana okresowej weryfikacji, a w przypadku zaistnienia określonych okoliczności także zmianom korygującym. Podstawowym elementem koordynacji Strategii jest monitoring, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 jest koniecznym działaniem umożliwiającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowność ich wdrażania w życie. Celem w tym przypadku jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji postanowień Strategii prowadzona ma być w cyklach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację monitoringu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy lub oddelegowany do tego zadania specjalny powołany Zespół ds. monitorowania realizacji Strategii. Sprawozdanie z realizacji Strategii sporządzane będzie do końca czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie. Podstawą opracowania sprawozdania będą dane zawarte w dokumentach już przekazywanych do instytucji nadrzędnych, takich jak ocena zasobów

pomocy społecznej, sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy, sprawozdania resortowe oraz inne sprawozdania okresowe lub jednorazowe. Analiza tych dokumentów umożliwi ocenę stopnia realizacji celów Strategii bez konieczności tworzenia odrębnych narzędzi sprawozdawczych.

Sprawozdanie powinno zawierać opis zrealizowanych działań w odniesieniu do poszczególnych celów Strategii, analizę wartości mierników przyporządkowanych do poszczególnych celów, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania środków oraz identyfikację trudności napotkanych w realizacji założeń Strategii. Podstawowymi funkcjami monitoringu są: funkcja sprawdzająca, polegająca na systematycznym gromadzeniu danych i informacji o poziomie osiągnięcia założonych wskaźników oraz funkcja korygująca, umożliwiająca wprowadzenie do zapisów Strategii zmian wynikających z nowych uwarunkowań lub okoliczności, które wcześniej nie zostały uwzględnione.

Ewaluacja

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport, który przedstawi zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe, pokazujące stopień realizacji założonych celów dokumentu. Raport ten będzie obejmował m.in. ocenę trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności oraz trwałości osiągniętych rezultatów. Za przeprowadzenie ewaluacji odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy, który pełni rolę głównego realizatora tego procesu. Końcowy raport powinien zostać opracowany do końca czerwca roku następującego po zakończeniu obowiązywania Strategii.

Dane pozyskane w ramach systematycznego monitoringu stanowią podstawę do ewaluacji, której celem jest zwiększenie adekwatności, efektywności oraz znaczenia efektów realizowanych działań. Strategia ma charakter elastyczny i powinna reagować na nowe wyzwania wynikające z dynamicznych zmian w otoczeniu społeczno-ekonomicznym. Projekt ewaluacji opiera się na analizie powiązań między podejmowanymi działaniami, a ich efektami.

Najczęściej stosowane kryteria ewaluacji obejmują:

- **trafność** – ocena zgodności celów Strategii oraz przyjętych metod z rzeczywistymi problemami i wyzwaniami społeczno-ekonomicznymi zidentyfikowanymi w diagnozie,
- **skuteczność** – analiza stopnia realizacji celów, efektywności zastosowanych metod, zaangażowania instytucji oraz wpływu czynników zewnętrznych na osiągnięte rezultaty,
- **efektywność** – ocena relacji między poniesionymi nakładami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a uzyskanymi efektami,

- **użyteczność** – ocena wszystkich efektów interwencji, zarówno planowanych, jak i ubocznych, w odniesieniu do społeczno-ekonomicznych wyzwań, także tych zmieniających się w czasie; ocena dokonywana jest po zakończeniu działań lub w ich końcowej fazie,
- **trwałość** – analiza utrzymania osiągniętych efektów, szczególnie pozytywnych, w średnio- i długoterminowej perspektywie po zakończeniu realizacji Strategii.

Podstawowym celem ewaluacji jest stałe doskonalenie skuteczności i efektywności działań, zarówno pod względem ich bezpośrednich rezultatów społecznych i gospodarczych, jak i w kontekście przejrzystości i promocji działań podejmowanych przez władze lokalne. Zgromadzone informacje oraz wnioski z ewaluacji zostaną przedstawione władzom lokalnym i udostępnione mieszkańcom, m.in. poprzez oficjalną stronę internetową gminy oraz profile w mediach społecznościowych.

Aktualizacja i analiza ryzyka

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych definiuje się jako możliwość zaistnienia zdarzeń, które mogą negatywnie wpłynąć na realizację jej postanowień. Występowanie ryzyka w otoczeniu może prowadzić do konieczności zmiany kierunków działań oraz osiąganych rezultatów i oddziaływać na kształt i przebieg wdrażania Strategii. Prawidłowo przeprowadzony proces identyfikacji i analizy ryzyka umożliwia skuteczne zarządzanie procesem wdrażania Strategii a także podejmowanie działań zapobiegawczych i korygujących we właściwym czasie. Do źródeł ryzyka zaliczyć można m.in. przyczyny zewnętrzne, obejmujące globalne uwarunkowania polityczne i prawne, panującą sytuację w kraju, czynniki społeczne i kulturowe oraz wiele innych pozostających poza bezpośrednią kontrolą jednostki samorządowej, oraz przyczyny wewnętrzne, związane ze sposobem planowania działań w Strategii oraz czynnikami ludzkimi występującym w trakcie jej realizacji.

Proces zarządzania ryzykiem powinien składać się z następujących etapów: identyfikacja ryzyka i zagrożeń, ocena ryzyka i zagrożeń, określenie działań ograniczających ryzyko i zagrożenia, badanie efektywności wdrożonych działań korygujących.

W ramach przeprowadzenia procesu analizy ryzyka istotne jest poza zdefiniowaniem ryzyka w poszczególnych obszarach, także wskazanie odpowiednich i skutecznych działań zapobiegawczych, których celem jest minimalizacji lub eliminacja niekorzystnych zdarzeń. Zidentyfikowanie ryzyka może potencjalnie wystąpić w odniesieniu do wszystkich celów strategicznych i kierunków działań, które obowiązują w niniejszej Strategii. Analizując ryzyka pojawiające się na przestrzeni realizacji wdrażania Strategii, należy uwzględnić zarówno ich stopień prawdopodobieństwa (niski, średni, wysoki) oraz źródło (wewnętrzne lub zewnętrzne).

Strategia jest dokumentem planistycznym i zarazem charakteryzuje się otwartością, a wprowadzanie zmian w zapisach jej treści jest nie tylko możliwe, ale w niektórych przypadkach wręcz konieczne. Dla skutecznej realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034, konieczne jest jej dostosowanie do aktualnych wyzwań społecznych, gospodarczych i prawnych. Wymóg ten nabiera dużego znaczenia w kontekście dynamicznie postępujących zmian w kwestiach społeczno-ekonomicznych.

Konieczność dokonania korekt i aktualizacji w działaniach strategicznych może wynikać z wielu powodów m.in. ze zmian przepisów prawa, uwarunkowań społecznych i ekonomicznych a także pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rzecz realizacji celów strategicznych zawartych w Strategii. Lista możliwych przyczyn, dla których może zaistnieć konieczność wprowadzenia modyfikacji do Strategii jest długa i otwarta, dlatego też istotnym jest, aby możliwie skutecznie i szybko identyfikować wszelkie zachodzące zmiany i tym samym dopasować założenia strategiczne dokumentu do nowych uwarunkowań. Zaleca się, aby aktualizacja Strategii odbyła się nie rzadziej niż raz w roku w przypadku zaistnienia okoliczności wymienionych powyżej, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne jak np. możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych, wskazywać mogą na konieczność zmiany i dostosowania celów strategicznych i kierunków działań. Wówczas dopuszczalna jest możliwość aktualizacji dokumentu w trybie ad hoc, w kształcie i formie dostosowanej do bieżących potrzeb.

Głównymi czynnikami wymagającymi wprowadzania zmian i aktualizacji Strategii są zarówno uwarunkowania zewnętrzne, jak i wewnętrzne a także zmiany w przepisach prawa. Strategia oraz jej założenia mogą być modyfikowane w następujących obszarach:

- **diagnostycznym** – gdy pojawią się nowe problemy społeczne lub podczas wcześniejszych prac diagnostycznych pominięto istotne zagadnienia,
- **planistycznym** – w przypadku konieczności uwzględnienia pominiętych wcześniej czynników istotnych dla realizacji celów lub weryfikacji wcześniej zaplanowanych działań,
- **wdrożeniowym** – jeśli podczas realizacji działań nastąpi zmiana podmiotów odpowiedzialnych, dotychczasowe działania okażą się nieadekwatne wobec potrzeb mieszkańców lub ulegną zmianie przepisy prawne albo warunki finansowe,
- **ewaluacyjnym** – w sytuacji pojawienia się nowych okoliczności wpływających na ocenę skuteczności podejmowanych działań.

Inicjatywę w zakresie aktualizacji Strategii mogą podejmować:

- władze lokalne gminy,
- podmioty realizujące zadania strategiczne, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Błotnicy jako koordynator realizacji Strategii,
- inne podmioty, jeśli istnieje uzasadniona potrzeba ich udziału w procesie aktualizacji.

Aktualizacja Strategii przebiega zgodnie z procedurą przewidzianą dla jej uchwalenia i wymaga podjęcia stosownej uchwały przez Radę Gminy Stara Błotnica. Skuteczną metodą wprowadzania zmian jest również przeprowadzenie weryfikacji w drodze społecznego procesu konsultacyjnego, podobnego do tego, który towarzyszył opracowywaniu Strategii. Podczas aktualizacji należy uwzględniać nowe potrzeby i oczekiwania mieszkańców oraz poszczególnych grup społecznych, tak aby Strategia odpowiadała na aktualne i przyszłe wyzwania związane z prowadzeniem polityki społecznej w gminie Stara Błotnica.

14. Podsumowanie i wnioski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 stanowi kontynuację dotychczasowego systemu wsparcia społecznego, jednocześnie umożliwiając jego uzupełnienie o nowe rozwiązania. Założenia Strategii zostały dostosowane do problemów i potrzeb społecznych zidentyfikowanych w toku zrealizowanych badań oraz przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

Cele strategiczne oraz kierunki działań określono na podstawie analizy systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada w kolejnych latach podejmowanie działań mających na celu rozszerzanie i pogłębianie form wsparcia w różnych obszarach pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w tym zakresie. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny w miarę możliwości, prowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin objętych wsparciem oraz do ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii zwraca uwagę również na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje (także poza materialne), które pojawiły się w wyniku następujących przemian, w szczególności demograficznych, z którymi mamy do czynienia w całej Europie, w tym również w Polsce. Realizacja zapisów zawartych w Strategii będzie odbywać się zgodnie z określonymi działaniami, przy jednoczesnym zachowaniu skali i harmonogramu, które powinny uwzględniać stan i możliwości finansów publicznych gminy Stara Błotnica. Strategia jak wcześniej wspomniano będzie podlegać rutynowym weryfikacjom oraz niezbędnym modyfikacjom wynikającym ze zmieniającej się sytuacji społeczno-

ekonomicznej, zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców gminy oraz obowiązujących przepisów prawa. Różnorodność i liczba potrzeb społecznych, przy uwzględnieniu ograniczonych możliwości finansowych jednostki samorządowej, przekłada się na konieczność zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez m.in. racjonalne gospodarowanie środkami, maksymalne wykorzystanie dostępnego potencjału oraz wdrażanie rozwiązań o charakterze systemowym. PES są kluczowym partnerem gminy w realizacji Strategii: wzmacniają integrację społeczną, prowadzą reintegrację zawodową i rozwijają usługi społeczne blisko mieszkańców, uzupełniając działania GOPS i jednostek gminnych. Priorytet na lata 2026–2034 będzie wzmocnienie współpracy z PES (konkursy, partnerstwa, klauzule społeczne) oraz rozwój usług opiekuńczych, asystenckich i aktywizacyjnych, z naciskiem na ścieżki przejścia od edukacji i rehabilitacji do zatrudnienia. Wskaźnikowo zakłada się wzrost liczby współpracujących PES, liczby mieszkańców objętych reintegracją i wartości zamówień z kryteriami społecznymi, co przełoży się na lepszą dostępność i jakość usług społecznych

Niniejsza Strategia zakłada, że osiągnięcie zamierzonych rezultatów będzie możliwe poprzez:

- dostosowanie oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, w tym rozwój rynku usług skierowanych dla seniorów oraz aktywizację tej grupy w różnych płaszczyznach,
- podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, przy uwzględnieniu warunków sprzyjających łączeniu pracy zawodowej z wychowaniem dzieci,
- wspieranie działań prospołecznych, wolontariatu i samopomocowych oraz rozwijanie umiejętności współpracy,
- wzmacnianie kapitału społecznego przy pomocy już istniejących i nowo powstałych organizacji pozarządowych oraz podmiotów pożytku publicznego,
- promowanie i rozwijanie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonalenie i rozwijanie dialogu społecznego poprzez m.in. badanie opinii i potrzeb lokalnej społeczności, promowanie działań profilaktycznych i zdrowotnych oraz edukacyjnych skierowanych zarówno do dorosłych mieszkańców jak i dzieci i młodzieży,
- zwiększanie dostępu do informacji dotyczących polityki społecznej podejmowanych przez władze lokalne, organizacje pozarządowe i inne grupy społeczne,

- interdyscyplinarna i wielosektorowa współpraca z instytucjami oraz organizacjami, mającymi realny wpływ na budowanie narzędzi służących zabezpieczeniu potrzeb mieszkańców.

Realizacja Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica na lata 2026–2034 znacząco przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, opiekunów osób niesamodzielnych jak również pracowników wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację polityki społecznej oraz wszystkich organizacji pozarządowych, które są ważnym filarem realizacji zadań w tym obszarze. Kompleksowe działania, oparte na współpracy wielu różnych podmiotów, umożliwią skuteczniejsze rozpoznawanie i eliminowanie barier społecznych a także rozwój nowoczesnych form wsparcia dostosowanych do zmieniających się potrzeb całej społeczności lokalnej gminy Stara Błotnica. Strategia przewiduje stałą i regularną weryfikację oraz bieżące modyfikowanie podejmowanych działań, co przełoży się na bardziej elastyczne i skuteczne reagowanie na nowe wyzwania. W dłuższej perspektywie realizacja założeń Strategii przyczyni się do wyrównywania szans życiowych mieszkańców, ograniczania marginalizacji, niektórych grup społecznych oraz wzmocnienia kapitału społecznego jakimi są wszyscy mieszkańcy gminy. Efektem wspólnie prowadzonych działań i zaangażowania wielu różnych środowisk, pozwoli na wzrost poczucia bezpieczeństwa i satysfakcji życia, a także budowanie pozytywnego wizerunku gminy Stara Błotnica jako gminy rozwijającej się, otwartego i przyjaznego wszystkim mieszkańcom.

Załączniki

Spis tabel

Tabela 1 Popelnione przestępstwa na terenie powiatu białobrzieskiego w latach 2022-2025 (III kwartał)	51
Tabela 2 Wyszczególnienie - wnioski, zawiadomienia, interwencje skierowane do instytucji, ujawnieni nieletni w powiecie białobrzieskim w latach 2023-2025.....	52
Tabela 3 Zasób mieszkaniowy gminy Stara Błotnica w latach 2022–2024.....	56
Tabela 4 Opieka zdrowotna w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024.....	58
Tabela 5 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)	65
Tabela 6 Rodzaje oferowanej pomocy przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)	66
Tabela 7 Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał).....	66
Tabela 8 Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową udzielanej przez GOPS w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)	67
Tabela 9 Działalność GKRPA w Starej Błotnicy w latach 2022-2025 (III kwartał)	90
Tabela 10 Działalność Komisji interwencyjno-motywującej w latach 2022-2025 (III kwartał)	90
Tabela 11 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał).....	94
Tabela 12 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)	98
Tabela 13 Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskich Kart” w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał).....	99
Tabela 14 Incydenty i osoby doznające przemocy domowej w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał).....	100
Tabela 15 Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy domowej w gminie Stara Błotnica w 2024 r.	101
Tabela 16 Cel strategiczny nr 1	172
Tabela 17 Cel strategiczny nr 2	178
Tabela 18 Cel strategiczny nr 3	183
Tabela 19 Cel strategiczny nr 4	187

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Stara Błotnica - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022–2024	35
Wykres 2 Ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Stara Błotnica w 2024 r.....	36
Wykres 3 Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców gminy Stara Błotnica w latach 2022–2024	37

Wykres 4 Liczba urodzeń żywych - ogółem i w podziale na płeć w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024.....	37
Wykres 5 Liczba zgonów - ogółem i w podziale na płeć w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024.....	38
Wykres 6 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2022–2025 (III kwartał)	69
Wykres 7 Bezrobocie rejestrowane - ogółem i w podziale na płeć w gminie Stara Błotnica w latach 2022–2024.....	75
Wykres 8 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w gminie Stara Błotnica w latach 2022-2025 (III kwartał)	76
Wykres 9 Liczba korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu ubóstwa w latach 2022-2025 (III kwartał)	77
Wykres 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2022-2025 (III kwartał).....	80
Wykres 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu uzależnień od alkoholu w latach 2022-2025 (III kwartał)	91
Wykres 12 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Stara Błotnica z powodu kłesk żywiołowych w latach 2022-2025 (III kwartał).....	102
Wykres 13 Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	104
Wykres 14 Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	104
Wykres 15 Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	105
Wykres 16 Sytuacja życiowa mieszkańców. Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację życiową?	106
Wykres 17 Jak ocenia Pani/ Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?	106
Wykres 18 Istotność problemów w środowisku lokalnym. Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?.....	108
Wykres 19 Popularne zjawiska. Jak powszechne na terenie gminy w Pani/ Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?	109
Wykres 20 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?	110
Wykres 21 Najbardziej potrzebne działania profilaktyczne przeciwko uzależnieniom? Jakie działania są najbardziej potrzebne?	110
Wykres 22 Opieka zdrowotna. Jak ocenia Pan/ Pani stan opieki zdrowotnej na terenie gminy?	111
Wykres 23 Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy. Czy czuje się Pani/ Pan bezpiecznie na terenie gminy?	112
Wykres 24 Znajomość osób doświadczających przemocy domowej. Czy w Pana/ Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) doświadczające przemocy domowej?	112

Wykres 25 Znajomość miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. Czy wie Pan/ Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy w Pana/ Pani rejonie zamieszkania?	113
Wykres 26 Przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej. Czy uważa Pan/ Pani poniższe twierdzenia za prawdziwe?	114
Wykres 27 Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci. Czy zgadza się Pan/ Pani z poniższymi twierdzeniami dotyczącymi wychowania dzieci?	115
Wykres 28 Współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?	116
Wykres 29 Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)	116
Wykres 30 Przyczyna nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Jaka była tego przyczyna? (wielokrotne odpowiedzi)	117
Wykres 31 Zaspokajanie większości potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?	117
Wykres 32 Lista usług społecznych, które wymagają większej uwagi władz gminnych. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi (wielokrotne odpowiedzi)	118
Wykres 33 Sytuacja seniorów w gminie. Jak ocenia Pan/ Pani sytuację seniorów w gminie?	119
Wykres 34 Ocena oferty działań dla seniorów. Czy oferta działań dla seniorów na terenie gminy jest według Pani/ Pana wystarczająca?	119
Wykres 35 Praca dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy. Czy Pani/ Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?	120
Wykres 36 Akceptowalność osób niepełnosprawnych. Czy osoby niepełnosprawne na gminy są akceptowane?	121
Wykres 37 Korzystanie ze świadczeń GOPS. Czy Pani/ Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?	122
Wykres 38 Bezrobocie wśród mieszkańców gminy. Czy posiada Pani/ Pan pracę?	122
Wykres 39 Płeć ankietowanych pracowników GOPS	124
Wykres 40 Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?	125
Wykres 41 Skuteczność pomocy społecznej. Czy według Pana/ Pani pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym?	126
Wykres 42 Ocena stanu wiedzy władz gminy o potrzebach pomocy społecznej. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej?	127
Wykres 43 Zaangażowanie władz gminy. Czy władze gminy Pani/ Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom?	127

Wykres 44 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?	128
Wykres 45 Ocena zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?.....	129
Wykres 46 Lista usług społecznych, które zdaniem pracowników GOPS, wymagają większej uwagi. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi? (wielokrotne odpowiedzi).....	129
Wykres 47 Najbardziej potrzebne działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Jakie działania są najbardziej potrzebne?.....	130
Wykres 48 Poczucie wypalenia zawodowego. Czy odczuwa Pani/ Pan wypalenie zawodowe?	131
Wykres 49 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	133
Wykres 50 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	133
Wykres 51 Rodzaje doświadczanej przemocy. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przezwie, uderzy itd.?	134
Wykres 52 Rodzaje doświadczanej przemocy w szkole. Jeśli doświadczyłeś/ Aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?	135
Wykres 53 Doświadczanie przemocy w domu. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?.....	135
Wykres 54 Doświadczanie agresji słownej przez uczniów. Czy spotyka Cię agresja słowna?.....	136
Wykres 55 Powszechność spożywania alkoholu wśród uczniów. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?	137
Wykres 56 Okoliczności spożywania alkoholu przez uczniów. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? (wielokrotne odpowiedzi)	137
Wykres 57 Ocena przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi).....	138
Wykres 58 Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?	139
Wykres 59 Inicjacja alkoholowa. W jakim wieku spożyłeś alkohol po raz pierwszy?... ..	139
Wykres 60 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	140
Wykres 61 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	141
Wykres 62 Powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów. Czy osoby w Twoim wieku palą e–papierosy lub papierosy?	142
Wykres 63 Palenie wyrobów nikotynowych wśród uczniów. Czy palisz papierosy lub e-papierosy?	142

Wykres 64 Powody palenia wyrobów nikotynowych przez uczniów. Co skłoniło Cię do palenia	143
Wykres 65 Kontakt uczniów z narkotykami i dopalaczami. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?	144
Wykres 66 Spożywanie narkotyków lub dopalaczy przez uczniów. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze	144
Wykres 67 Wiek inicjacji. Ile miałeś/ aś lat, kiedy spróbowałeś/ aś narkotyków?	145
Wykres 68 Dostępność substancji zakazanych. Gdybyś chciał/ ła zdobyć narkotyki i/ lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby?	146
Wykres 69 Uświadamianie na temat substancji. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?	146
Wykres 70 Miejsca zakupu substancji. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	147
Wykres 71 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	148
Wykres 72 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	149
Wykres 73 Czas spędzany przy komputerze. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż nauka?	150
Wykres 74 Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał/ a dostępu do Internetu?	150
Wykres 75 Granie w gry na komputerze. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?	151
Wykres 76 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś z takimi sytuacjami w Internecie?	152
Wykres 77 Korzystanie przez uczniów z telefonu. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?	153
Wykres 78 Najczęstsze zajęcie uczniów na telefonie. Na czym najwięcej czasu spędzasz korzystając z telefonu?	153
Wykres 79 Udział w grach hazardowych. Czy grałeś/ aś w jakiegolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?	154
Wykres 80 Opinie uczniów o napojach energetycznych. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?	155
Wykres 81 Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?	155
Wykres 82 Towarzystwo uczniów w czasie wolnym. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?	156
Wykres 83 Analiza SWOT gminy Stara Błotnica	164

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie administracyjne gminy Stara Błotnica na tle Polski, województwa mazowieckiego i powiatu białobrzskiego	33
---	-----------